

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА  
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ  
КАФЕДРА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І АУДИТУ

**МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ЗБІРНИК КЕЙСІВ  
З ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

Для здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр»  
спеціальності 071 Облік і оподаткування

Вінниця  
2024

*Рекомендовано до друку Вченою радою економічного факультету  
Донецького національного університету імені Василя Стуса  
(протокол № 8 від 19.12.2024)*

**Автори:**

*Іонін Є. Є.*, д-р екон. наук, професор, зав. кафедри обліку, аналізу і аудиту  
ДонНУ імені Василя Стуса;

*Гевлич Л. Л.*, канд. екон. наук, доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту  
ДонНУ імені Василя Стуса;

*Поліщук О. Т.*, канд. екон. наук, доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту  
ДонНУ імені Василя Стуса;

*Разборська О. О.*, канд. екон. наук, доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту  
ДонНУ імені Василя Стуса;

*Томчук В. В.*, канд. екон. наук, доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту  
ДонНУ імені Василя Стуса.

**Рецензенти:**

*Шкурат М. Є.*, канд. екон. наук, доцент, в. о. зав. кафедри міжнародних  
економічних відносин ДонНУ імені Василя Стуса;

*Серета Г. В.*, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та по-  
ведінкової економіки ДонНУ імені Василя Стуса.

**М 58** Міждисциплінарний збірник кейсів з фахових дисциплін для здобува-  
чів вищої освіти ОС «Бакалавр» спеціальності 071 Облік і оподаткування /  
Є. Є. Іонін, Л. Л. Гевлич, О. Т. Поліщук, О. О. Разборська, В. В. Томчук.  
Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2024. 234 с.

Міждисциплінарний збірник кейсів із фахових дисциплін розроблений для здобу-  
вачів вищої освіти ОС «Бакалавр» галузі знань 07 Управління та адміністрування спеці-  
альності 071 Облік і оподаткування освітньої програми «Облік і оподаткування», дає  
змогу сформувати у здобувачів практичні навички, закріпити теоретичні знання, отри-  
мані у лекційних матеріалах, шляхом вирішення тестових та ситуаційних завдань (кей-  
сів), що дасть змогу здобувачам повною мірою сформувати необхідні програмні компе-  
тентності у засвоєнні тем фахових дисциплін і використання їх у професійній діяльності.

## ЗМІСТ

|                                                            |     |
|------------------------------------------------------------|-----|
| <b>РОЗДІЛ 1. ACCOUNTING (БУХГАЛТЕРСЬКА СПРАВА)</b>         | 6   |
| 1.1. Програма дисципліни                                   | 6   |
| 1.2. Питання для самопідготовки                            | 8   |
| 1.3. Тести                                                 | 9   |
| 1.4. Ситуаційні завдання (кейси)                           | 17  |
| 1.5. Рекомендована література                              | 20  |
| <b>РОЗДІЛ 2. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ</b> | 22  |
| 2.1. Програма дисципліни                                   | 22  |
| 2.2. Питання для самопідготовки                            | 23  |
| 2.3. Тести                                                 | 23  |
| 2.4. Ситуаційні завдання (кейси)                           | 32  |
| 2.5. Рекомендована література                              | 36  |
| <b>РОЗДІЛ 3. ОБЛІК У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ</b>               | 38  |
| 3.1. Програма дисципліни                                   | 38  |
| 3.2. Питання для самопідготовки                            | 40  |
| 3.3. Тести                                                 | 40  |
| 3.4. Ситуаційні завдання (кейси)                           | 49  |
| 3.5. Рекомендована література                              | 52  |
| <b>РОЗДІЛ 4. АУДИТ ТА БУХГАЛТЕРСЬКА ЕКСПЕРТИЗА</b>         | 54  |
| 4.1. Програма дисципліни                                   | 54  |
| 4.2. Питання для самопідготовки                            | 56  |
| 4.3. Тести                                                 | 57  |
| 4.4. Ситуаційні завдання (кейси)                           | 65  |
| 4.5. Рекомендована література                              | 70  |
| <b>РОЗДІЛ 5. ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК</b>                          | 72  |
| 5.1. Програма дисципліни                                   | 72  |
| 5.2. Питання для самопідготовки                            | 75  |
| 5.3. Тести                                                 | 76  |
| 5.4. Ситуаційні завдання (кейси)                           | 84  |
| 5.5. Рекомендована література                              | 87  |
| <b>РОЗДІЛ 6. УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК</b>                       | 90  |
| 6.1. Програма дисципліни                                   | 90  |
| 6.2. Питання для самопідготовки                            | 94  |
| 6.3. Тести                                                 | 94  |
| 6.4. Ситуаційні завдання (кейси)                           | 102 |
| 6.5. Рекомендована література                              | 106 |

|                                                               |            |
|---------------------------------------------------------------|------------|
| <b>РОЗДІЛ 7. ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ</b>            |            |
| <b>В ОБЛІКУ ТА АУДИТІ .....</b>                               | <b>108</b> |
| 7.1. Програма дисципліни .....                                | 108        |
| 7.2. Питання для самопідготовки .....                         | 110        |
| 7.3. Тести.....                                               | 110        |
| 7.4. Ситуаційні завдання (кейси).....                         | 119        |
| 7.5. Рекомендована література.....                            | 122        |
| <b>РОЗДІЛ 8. АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....</b>         | <b>124</b> |
| 8.1. Програма дисципліни .....                                | 124        |
| 8.2. Питання для самопідготовки .....                         | 127        |
| 8.3. Тести.....                                               | 128        |
| 8.4. Ситуаційні завдання (кейси).....                         | 136        |
| 8.5. Рекомендована література.....                            | 140        |
| <b>РОЗДІЛ 9. ОБЛІК В ГАЛУЗЯХ ЕКОНОМІКИ .....</b>              | <b>142</b> |
| 9.1. Програма дисципліни .....                                | 142        |
| 9.2. Питання для самопідготовки .....                         | 143        |
| 9.3. Тести.....                                               | 144        |
| 9.4. Ситуаційні завдання (кейси).....                         | 152        |
| 9.5. Рекомендована література.....                            | 155        |
| <b>РОЗДІЛ 10. ОБЛІК У ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ УСТАНОВАХ .....</b> | <b>158</b> |
| 10.1. Програма дисципліни .....                               | 158        |
| 10.2. Питання для самопідготовки .....                        | 159        |
| 10.3. Тести.....                                              | 159        |
| 10.4. Ситуаційні завдання (кейси).....                        | 167        |
| 10.5. Рекомендована література .....                          | 173        |
| <b>РОЗДІЛ 11. ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ.....</b>                  | <b>175</b> |
| 11.1. Програма дисципліни .....                               | 175        |
| 11.2. Питання для самопідготовки .....                        | 177        |
| 11.3. Тести.....                                              | 177        |
| 11.4. Ситуаційні завдання (кейси).....                        | 187        |
| 11.5. Рекомендована література .....                          | 190        |
| <b>РОЗДІЛ 12. ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ</b>            |            |
| <b>ТА ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА.....</b>                              | <b>193</b> |
| 12.1. Програма дисципліни .....                               | 193        |
| 12.2. Питання для самопідготовки .....                        | 198        |
| 12.3. Тести.....                                              | 198        |
| 12.4. Ситуаційні завдання (кейси).....                        | 207        |

|                                                          |            |
|----------------------------------------------------------|------------|
| 12.5. Рекомендована література .....                     | 211        |
| <b>РОЗДІЛ 13. ОБЛІК І ЗВІТНІСТЬ В ОПОДАТКУВАННІ.....</b> | <b>214</b> |
| 13.1. Програма дисципліни.....                           | 214        |
| 13.2. Питання для самопідготовки.....                    | 216        |
| 13.3. Тести .....                                        | 217        |
| 13.4. Ситуаційні завдання (кейси) .....                  | 227        |
| 13.5. Рекомендована література .....                     | 231        |

# РОЗДІЛ 1

## ACCOUNTING (БУХГАЛТЕРСЬКА СПРАВА)

### 1.1. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

#### *Змістовий модуль 1*

#### **Теоретичні засади бухгалтерської справи та професійні вимоги до облікових працівників**

##### ***Тема 1. Зміст бухгалтерської справи***

Сутність поняття «бухгалтерська справа»: елементи, об'єкти, суб'єкти, інформаційні потреби основних груп зовнішніх користувачів облікової інформації. Складники фінансової звітності вітчизняного підприємства.

Мета бухгалтерської справи. Форми організації бухгалтерського обліку на підприємстві.

##### ***Тема 2. Історія бухгалтерського обліку***

Поняття та складники господарського обліку: оперативно-технічний, статистичний, бухгалтерський облік.

Бухгалтерський облік: завдання, функції, особливості, різновиди: фінансовий, податковий, управлінський облік.

##### ***Тема 3. Принципи організації обліку. Генезис професії бухгалтера***

Принципи ведення бухгалтерського обліку відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Основні причини виникнення професії бухгалтера у світі.

Історія розвитку бухгалтерської професії у Шотландії. Інститути присяжних бухгалтерів Англії і Уельсу: історія становлення та розвитку, умови членства.

Історія інститутів професійних бухгалтерів в Італії. Організації бухгалтерів Франції. Професійні об'єднання бухгалтерів США.

Об'єднання бухгалтерів в Україні.

##### ***Тема 4. Сучасний зміст професії облікового працівника***

Фактори, що впливають на зміст роботи бухгалтера. Напрями професійної діяльності сучасного облікового працівника.

Передумови виникнення професії аудитора. Зміст роботи зовнішнього і внутрішнього аудитора.

Професійні вимоги до бухгалтерів, внутрішніх і зовнішніх аудиторів з боку роботодавців, законодавства, професійних організацій. Кодекс етики професійних бухгалтерів. Вимоги до аудиторів та аудиторських фірм згідно з національ-

ним законодавством. Умови професійної відповідальності аудиторів. Форми підвищення кваліфікації облікових працівників.

### ***Тема 5. Професійні організації бухгалтерів і аудиторів***

Федерація професійних бухгалтерів та аудиторів України (ФПБАУ): історія створення, цілі, напрями діяльності.

Аудиторська палата України (АПУ): історія створення, склад, функції.

Історія створення і цілі Міжнародної Федерації Бухгалтерів (IFAC).

## ***Змістовий модуль 2***

### **Організація бухгалтерської справи на конкретному суб'єкті господарювання**

#### ***Тема 6. Нормативно-правове регулювання бухгалтерської справи***

Сутність професійного та державного регулювання обліку. Система нормативного регулювання бухгалтерської справи в Україні. Державне правове регулювання вітчизняного обліку та аудиту: цілі, органи, основні нормативно-правові акти. Методологічне регулювання обліку в Україні: основні органи та нормативно-правові акти.

Міжнародне регулювання обліку і аудиту. Складання фінансової звітності за міжнародними стандартами суб'єктами господарювання в Україні. Процес розробки міжнародного стандарту (МСФЗ або МСА).

#### ***Тема 7. Організація бухгалтерської справи на підприємстві***

Фактори, що впливають на організаційну структуру бухгалтерської служби на підприємстві. Форми та типи організації бухгалтерії.

Вимоги, що пред'являються до організаційної структури і системи посад бухгалтерської служби підприємства. Структура та зміст Положення про бухгалтерію підприємства. Посадові інструкції облікових працівників.

Функціональні обов'язки, права, відповідальність головного бухгалтера підприємства відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників.

#### ***Тема 8. Особливості організації бухгалтерської справи на різних суб'єктах господарювання***

Організація бухгалтерської справи в державному секторі: особливості організації облікового циклу бюджетних установ, основні нормативні документи, що регламентують організацію і ведення обліку, схема бухгалтерського обліку за формою «Журнал-Головна», перелік меморіальних ордерів.

Особливості бухгалтерської справи у фінансово-кредитних установах: державне регулювання банківської системи України; поняття банку; основні нормативні документи, що регламентують діяльність банків, організацію і ведення обліку в них; особливості подання звітності і організації облікового циклу банків.

Організація бухгалтерської справи на підприємствах малого бізнесу: категорії підприємств малого бізнесу відповідно до національного законодавства, державна політика у сфері розвитку малого підприємництва в Україні, особливості організації облікового циклу малих підприємств, склад фінансової звітності відповідно до П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва».

### **Тема 9. Особливості бухгалтерської справи у цифровій економіці**

Сучасні системи автоматизації обліку. Класифікація сучасних ІТ-технологій. Принципи використання інформаційних технологій у бізнесі. Архітектура додатків під час побудови автоматизованих систем обліку. Напрями автоматизації бухгалтерської справи суб'єкта господарювання. Програмні рішення автоматизації обліку для вітчизняних підприємств.

Вплив автоматизації обліку на організацію бухгалтерської справи. Переваги та проблеми автоматизації обліку. Приклади організаційних змін в обліковій системі у процесі автоматизації обліку.

Поняття цифрової економіки. *Soft skills* бухгалтера у диджитал-світі. Приклади застосування математичних знань та навичок для вирішення завдань фахової діяльності.

## **1.2. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ**

1. Яка різниця між поняттями «бухгалтерська справа» та «бухгалтерський облік»?
2. Які складники фінансової звітності задовільняють інформаційні потреби основних груп зовнішніх користувачів?
3. Які існують проблеми практичного застосування принципів обліку? Як вони вирішуються?
4. Як змінюються напрями діяльності облікового працівника залежно від посади (бухгалтер або головний бухгалтер)?
5. Які умови має виконати фізична особа, щоб працювати незалежним аудитором в Україні?
6. Чому бухгалтерський облік регулюється в усьому світі? Якому типу регулювання ви надаєте перевагу і чому?
7. Як враховуються особливості облікового циклу підприємства під час вибору форми організації бухгалтерського обліку?

8. У чому полягають особливості ведення обліку в банках?
9. Які спрощення обліку можуть бути застосовані малими підприємствами?
10. Які цифрові навички необхідні бухгалтеру у професійній діяльності?

### 1.3. ТЕСТИ

**1. Які елементи з перерахованих є складниками бухгалтерської справи?**

- а) наука бухгалтерського обліку, організація обліку на конкретному підприємстві, бухгалтерія підприємства;
- б) облікова політика, організація обліку та діловодства на підприємстві;
- в) фінансовий, управлінський, податковий облік;
- г) автоматизована система обліку та складання звітності.

**2. До якої категорії відносять підприємство «АВС», балансова вартість активів якого на 31.12 складає 3 млн євро (в еквіваленті), чистий дохід від реалізації продукції за рік – 7 млн євро (в еквіваленті), середня кількість працівників – 100 осіб?**

- а) мікропідприємство;
- б) мале підприємство;
- в) середнє підприємство;
- г) велике підприємство.

**3. Якою є мета ведення бухгалтерського обліку на підприємстві?**

- а) організація бухгалтерської справи на підприємстві;
- б) виконання вимог законодавства та інших нормативно-правових документів у галузі обліку;
- в) надання користувачам інформації для прийняття рішень;
- г) подання фінансової звітності.

**4. Хто відповідає за організацію бухгалтерського обліку на підприємстві?**

- а) головний бухгалтер;
- б) заступник директора з фінансових питань;
- в) директор підприємства;
- г) власник підприємства.

**5. Хто обирає форми організації обліку на приватному підприємстві?**

- а) саме підприємство;
- б) орган місцевого самоврядування;
- в) Міністерство фінансів України;
- г) Кабінет міністрів України.

**6. До якої категорії суб'єктів бухгалтерської справи належать акціонери публічного акціонерного товариства?**

- а) облікові працівники;

- б) внутрішні користувачі;
- в) зовнішні користувачі;
- г) не є суб'єктами бухгалтерської справи.

**7. Яка форма організації обліку заборонена в бюджетній установі відповідно до законодавства?**

- а) створення бухгалтерії;
- б) користування послугами бухгалтера-фізичної особи-підприємця;
- в) користування послугами бухгалтерської фірми;
- г) ведення обліку директором.

**8. Яка форма організації обліку обов'язкова в комерційному банку відповідно до законодавства?**

- а) створення бухгалтерії;
- б) користування послугами бухгалтера-фізичної особи-підприємця;
- в) користування послугами бухгалтерської фірми;
- г) ведення обліку директором.

**9. Яка форма організації обліку найбільш доцільна на мікропідприємстві?**

- а) створення бухгалтерії;
- б) користування послугами бухгалтера-фізичної особи-підприємця;
- в) користування послугами бухгалтерської фірми;
- г) ведення обліку директором.

**10. Які фінансові звіти має складати мале підприємство?**

- а) Баланс та Звіт про фінансові результати;
- б) Звіт про рух грошових коштів та Звіт про власний капітал;
- в) Примітки до фінансової звітності та Звіт про управління;
- г) усе вище перераховане.

**11. Яким нормативним документом встановлюються принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності?**

- а) Наказом про облікову політику підприємства;
- б) НП(С)БО 1 «Подання фінансової звітності»;
- в) Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;
- г) Постановою Кабінету міністрів України № 419 «Порядок подання фінансової звітності».

**12. Проявом якого напрямку фахової діяльності є укладання фінансової звітності?**

- а) облікова;
- б) нормативно-методична;
- в) організаційно-управлінська;
- г) аналітична.

**13. Проявом якого напрямку фахової діяльності є підготовка головним бухгалтером проєкту наказу про облікову політику підприємства?**

- а) облікова;
- б) нормативно-методична;
- в) організаційно-управлінська;
- г) аналітична.

**14. Проявом якого напрямку фахової діяльності є оцінка головним бухгалтером фінансового стану підприємства?**

- а) облікова;
- б) нормативно-методична;
- в) організаційно-управлінська;
- г) аналітична.

**15. Який суб'єкт господарювання з перерахованих зобов'язаний проходити щорічний аудит фінансової звітності?**

- а) публічне акціонерне товариство;
- б) мале підприємство;
- в) мікропідприємство;
- г) бюджетна установа.

**16. Яким може бути максимальний розмір частки засновників аудиторської фірми-неаудиторів у її статутному капіталі?**

- а) 20 %;
- б) 30 %;
- в) 50 %;
- г) 70 %.

**17. Яким є максимальний термін дії свідоцтва про складання іспитів аудитора?**

- а) 1 рік;
- б) 5 років;
- в) 7 років;
- г) 10 років.

**18. Яким є максимальний термін притягнення до професійної відповідальності аудитора (з дня вчинення професійного проступку)?**

- а) 1 рік;
- б) 5 років;
- в) 7 років;
- г) 10 років.

**19. Який принцип Кодексу етики професійного бухгалтера порушений у такій ситуації: дружина аудитора є головним бухгалтером підприємства, що перевіряється?**

- а) чесність;

- б) об'єктивність;
- в) професійна компетентність та належна ретельність;
- г) жоден принцип не порушується.

**20. Сутність якого етичного принципу розкриває твердження: «Професійний бухгалтер має бути справедливим, не дозволяти собі упередженості, конфлікту інтересів, впливу інших осіб»?**

- а) доброчесність;
- б) об'єктивність;
- в) професійна компетентність та належна ретельність;
- г) усі відповіді правильні.

**21. До якого рівня регламентації належить Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій?**

- а) вихідні правові норми вищої юридичної сили;
- б) нормативні акти вищих органів виконавчої влади;
- в) нормативні акти центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики;
- г) нормативні акти інших державних органів.

**22. Нормативні документи якого рівня регламентації можуть мати рекомендаційний характер?**

- а) вихідні правові норми вищої юридичної сили;
- б) нормативні акти центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики;
- в) нормативні акти інших державних органів;
- г) нормативні акти суб'єктів господарювання.

**23. Для чого здійснюється державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні?**

- а) для організації контролю держави над економічними процесами та правильної сплати податків;
- б) для створення єдиних правил ведення обліку, складання звітності та їх удосконалення;
- в) для здійснення ефективного аналізу та макроекономічного планування;
- г) усе вище перераховане.

**24. Хто визначає порядок ведення обліку та складання фінансової звітності в банках?**

- а) Кабінет міністрів України;
- б) Міністерство фінансів України;
- в) Національний банк України;
- г) Державна податкова служба України.

**25. Хто визначає порядок ведення обліку та складання фінансової звітності на вітчизняних промислових підприємствах?**

- а) Кабінет міністрів України;
- б) Міністерство фінансів України;
- в) Національний банк України;
- г) Державна податкова служба України.

**26. Хто регламентує методику обліку у вітчизняних бюджетних установах?**

- а) Кабінет міністрів України;
- б) Міністерство фінансів України;
- в) Національний банк України;
- г) Державна податкова служба України.

**27. Хто розробляє міжнародні стандарти фінансової звітності?**

- а) Міжнародна федерація бухгалтерів;
- б) Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку;
- в) Рада з міжнародних стандартів аудиту та підтвердження достовірності звітності;
- г) ФПБАУ.

**28. Хто розробляє міжнародні стандарти аудиту?**

- а) Міжнародна федерація бухгалтерів;
- б) Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку;
- в) Рада з міжнародних стандартів аудиту та підтвердження достовірності звітності;
- г) ФПБАУ.

**29. Який статус мають МСФЗ в Україні?**

- а) обов'язкові для визначеного переліку підприємств;
- б) обов'язкові для усіх підприємств;
- в) рекомендовані для усіх підприємств;
- г) не застосовуються в Україні.

**30. Який статус мають МСА в Україні?**

- а) обов'язкові для визначеного переліку аудиторських фірм / аудиторів;
- б) обов'язкові для усіх аудиторських фірм / аудиторів;
- в) рекомендовані для усіх аудиторських фірм / аудиторів;
- г) не застосовуються в Україні.

**31. До якої групи факторів під час вибору форми організації обліку належить автоматизація облікових процедур?**

- а) особливості діяльності;
- б) особливості облікового циклу;
- в) законодавчі вимоги;
- г) не належить до факторів вибору форми обліку.

**32. До якої групи факторів під час вибору форми організації обліку належить неможливість ведення бухгалтерського обліку директором муніципального ліцею?**

- а) особливості діяльності;
- б) особливості облікового циклу;
- в) законодавчі вимоги;
- г) не належить до факторів вибору форми обліку.

**33. Яку форму організації обліку доцільно обрати мікропідприємству?**

- а) створення бухгалтерії;
- б) користування послугами спеціаліста з обліку, зареєстрованого як ФОП;
- в) ведення обліку юридичною особою, що провадить діяльність у сфері бухгалтерського обліку або аудиту;
- г) самостійне ведення обліку та складання звітності власником / керівником підприємства.

**34. Яку форму організації обліку повинно обрати публічне акціонерне товариство?**

- а) створення бухгалтерії;
- б) користування послугами спеціаліста з обліку, зареєстрованого як ФОП;
- в) ведення обліку юридичною особою, що провадить діяльність у сфері бухгалтерського обліку або аудиту;
- г) самостійне ведення обліку та складання звітності власником / керівником підприємства.

**35. Яка форма організації обліку найчастіше використовується у комунальних закладах освіти?**

- а) створення бухгалтерії;
- б) користування послугами спеціаліста з обліку, зареєстрованого як ФОП;
- в) ведення обліку юридичною особою, що провадить діяльність у сфері бухгалтерського обліку або аудиту;
- г) самостійне ведення обліку та складання звітності власником / керівником підприємства.

**36. За якої організаційної форми обліку бухгалтери адміністративно підпорядковуються керівникові підрозділу?**

- а) за централізованої;
- б) за децентралізованої;
- в) за лінійної;
- г) за лінійно-штабної.

**37. Яку форму організації обліку дає змогу розподіляти облікові функції між працівниками бухгалтерії?**

- а) централізована;

- б) децентралізована;
- в) лінійна;
- г) лінійно-штабна.

**38. Що з нижчеперерахованого публічне акціонерне товариство НЕ може обирати самостійно, відповідно до Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»?**

- а) облікову політику;
- б) систему управлінського обліку і звітності;
- в) правила документообороту і технологію обробки облікової інформації;
- г) доцільність застосування МСФЗ.

**39. Яким нормативним документом регламентується організація обліку на рівні підприємства?**

- а) посадова інструкція головного бухгалтера;
- б) Положення про бухгалтерію;
- в) НП(С)БО;
- г) План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.

**40. Хто несе відповідальність за збереження фінансової звітності комерційного банку не менше 3 років?**

- а) бухгалтер, який складав звітність;
- б) головний бухгалтер підприємства;
- в) директор банку;
- г) акціонери банку.

**41. Що з нижчеперерахованого характеризує бюджетні установи?**

- а) є неприбутковими;
- б) нагляд за діяльністю здійснює НБУ;
- в) можуть користуватися спрощеннями ведення обліку та складання звітності;
- г) нагляд за діяльністю здійснює Казначейська служба України.

**42. Що з нижчеперерахованого характеризує банки?**

- а) є неприбутковими;
- б) нагляд за діяльністю здійснює НБУ;
- в) можуть користуватися спрощеннями ведення обліку та складання звітності;
- г) нагляд за діяльністю здійснює Казначейська служба України.

**43. Що з нижчеперерахованого характеризує підприємства малого бізнесу?**

- а) є неприбутковими;
- б) нагляд за діяльністю здійснює НБУ;

- в) можуть користуватися спрощеннями ведення обліку та складання звітності;
- г) нагляд за діяльністю здійснює Казначейська служба України.

**44. До якої категорії відносять підприємство АВС, у якого балансова вартість активів на 31.12 складає 3 млн євро (в еквіваленті), чистий дохід від реалізації продукції за рік 7 млн євро (в еквіваленті), середня кількість працівників 100 осіб?**

- а) мікропідприємство;
- б) мале підприємство;
- в) середнє підприємство;
- г) велике підприємство.

**45. Яких стандартів мають дотримуватися бюджетні установи?**

- а) НП(С)БО;
- б) НП(С)БОДС;
- в) МСФЗ;
- г) НП(С)БО або МСФЗ.

**46. Яких стандартів мають дотримуватися банки?**

- а) НП(С)БО;
- б) НП(С)БОДС;
- в) МСФЗ;
- г) НП(С)БО або МСФЗ.

**47. Яких стандартів мають дотримуватися малі підприємства?**

- а) НП(С)БО;
- б) НП(С)БОДС;
- в) МСФЗ;
- г) НП(С)БО або МСФЗ.

**48. Яка форма обліку застосовується в бюджетних установах?**

- а) журнально-ордерна;
- б) меморіально-ордерна;
- в) автоматизована;
- г) спрощена.

**49. Яка форма обліку застосовується в банках?**

- а) журнально-ордерна;
- б) меморіально-ордерна;
- в) автоматизована;
- г) спрощена.

**50. Яка форма обліку може застосовуватися тільки на суб'єктах малого підприємництва?**

- а) журнально-ордерна;
- б) меморіально-ордерна;

- в) автоматизована;
- г) спрощена.

## 1.4. СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ (КЕЙСИ)

### **Кейс 1**

Запитайте чат-бот зі штучним інтелектом (ChatGPT, Google Bard, Чат-бот Bing тощо) щодо змісту професії обліковця та її майбутнього. Проаналізуйте відповіді, зробіть авторський висновок щодо можливостей використання ШІ в освітньому процесі та фаховій діяльності.

### **Кейс 2**

Складіть перелік основних користувачів облікової інформації та інформаційних потреб щодо таких вітчизняних суб'єктів господарювання:

- комерційного банку;
- приватного підприємства;
- публічного акціонерного товариства;
- комунального підприємства;
- бюджетної установи.

Вкажіть, у яких аспектах ці потреби співпадають, у чому вони різняться.

### **Кейс 3**

Представте класифікацію підприємств за Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», укажіть форми звітності, обов'язкові до заповнення ними.

### **Кейс 4**

Порівняйте сутність принципів обліку за Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (<https://cutt.ly/kK3vweR>) та Концептуальною основою фінансової звітності (<https://cutt.ly/NK3c7Tc>). Зробіть висновки.

Проілюструйте кожний напрям облікової діяльності прикладами для головного бухгалтера і бухгалтера з обліку коштів вітчизняного промислового підприємства.

### **Кейс 5**

Вкажіть, чи відбувається порушення принципу Кодексу етики професійних бухгалтерів, і якого саме:

1. На прохання касира аудитор не повідомив керівнику підприємства про здійснені касиром зловживання за умови, що останній виправить скоєне.

2. Аудитор погодився не враховувати деякі недоліки роботи підприємства під час складання загального висновку по його фінансовій звітності в разі підвищення свого гонорару за перевірку.

3. Свої рекомендації щодо оптимізації роботи підприємства-клієнта аудитор надав у наказовій формі.

4. Аудитор розповсюдив інформацію про погану роботу свого колеги-аудитора, внаслідок чого переманив до себе клієнтів останнього.

5. Вивчаючи документи, аудитор побачив можливості оптимізації управління клієнта, але не повідомив про них останньому.

6. Після закінчення аудиту клієнт подарував аудитору цінний подарунок на знак вдячності за гарну та оперативну роботу. Аудитор подарунок прийняв.

7. Аудитор розірвав трудовий договір зі своєю фірмою, не завершивши розпочатий у клієнта аудит.

8. Аудитор-партнер працює консультантом на підприємстві, що перевіряється його фірмою.

9. Гонорар за проведення аудиторської перевірки становить 75 % чистого прибутку клієнта.

10. Дружина директора аудиторської фірми володіє акціями клієнта фірми.

11. Аудиторська фірма поширює рекламні брошури, в яких зазначено, що фірма здійснює певний вплив на податкові органи.

12. Аудиторська фірма публікує оголошення в газеті про зміну своєї адреси.

13. Аудитор фірми «Аудит-Іст», що здійснював перевірку ПАТ «Лідер» у минулому році, надав інформацію про результати перевірки аудитору фірми «Аудит-Вест», який перевіряє ПАТ «Лідер» у звітному році, без згоди клієнта.

14. Аудитор є співвласником фірми, в якій проводиться перевірка.

15. Аудитор попросив надати інформацію, що становить комерційну таємницю підприємства, посилаючись на те, що інакше не зможе скласти об'єктивний висновок.

### **Кейс 6**

Представте можливі варіанти інвестування наявних 200 000 грн у сучасних умовах. Порівняйте умови відкриття депозиту у різних банках на різний термін, придбання цінних паперів підприємств, купівлі облігацій внутрішніх державних позик України, інвестування у нерухомість тощо.

Результати узагальніть у презентації, сформууйте авторський висновок щодо ризиків та дохідності різних варіантів вкладень.

### **Кейс 7**

Представте у вигляді схеми структуру та зміст:

– НП(С)БО 7 «Основні засоби» (<https://cutt.ly/aLtmW5W>);

- МСБО 16 «Основні засоби» (<https://cutt.ly/QLtEY0j>);
- НП(С)БОДС 121 «Основні засоби» (<http://surl.li/ovsdd>).

### Кейс 8

Представте результати порівняльного аналізу структури:

- Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій;
- Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України;
- Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі;
- спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств.

### Кейс 9

Скориставшись можливостями Microsoft Excel, розрахуйте величину заробітної плати, яку отримують працівники після утримання податків, за такими даними:

| № | ПІБ працівника  | Нарахована зарплата, грн | ПДФО, грн | Військовий збір, грн | Зарплата до отримання, грн |
|---|-----------------|--------------------------|-----------|----------------------|----------------------------|
| 1 | Авраменко Т. С. |                          |           |                      |                            |
| 2 | Балаган О. П.   |                          |           |                      |                            |
| 3 | Гайда І. Л.     |                          |           |                      |                            |
| 4 | Дейнека З. О.   |                          |           |                      |                            |
| 5 | Костюшко Ф. М.  |                          |           |                      |                            |
|   | Усього          |                          |           |                      |                            |

### Кейс 10

Скориставшись можливостями Microsoft Excel, розрахуйте величину амортизаційних відрахувань (прямолінійний метод амортизації) за основними засобами підприємства у червні поточного року за такими даними:

| Термін експлуатації, років | Назва об'єкта             | Первісна вартість | Ліквідаційна вартість | Сума амортизації, грн |
|----------------------------|---------------------------|-------------------|-----------------------|-----------------------|
| 30                         | Будівля цеху № 1          | 6 000 000         | –                     |                       |
| 10                         | Монтажний верстат         | 60 000            | 5 000                 |                       |
| 7                          | Вальцювальний верстат     | 74 000            | 4 000                 |                       |
| 5                          | Автомобіль Renault Kangoo | 300 000           | 30 000                |                       |
| 10                         | Токарний верстат          | 35 800            | 1 800                 |                       |

## 1.5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

### *Основна література*

1. Гевлич Л. Л., Гевлич І. Г. Бухгалтерська справа: навчальний посібник. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2022. 132 с.
2. Гевлич Л. Л. Професія бухгалтера у цифровій економіці. *Економіка і організація управління*. 2021. Вип. № 3(43). С. 138–146. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/11130>
3. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291 (у редакції наказу Міністерства фінансів України 09.12.2011 № 1591). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text>
4. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1>
5. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Постанова Правління Національного банку України № 148 від 29.12.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text>
6. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Міністерства фінансів України № 88 від 24.05.1995. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>
7. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>
8. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 № 2258-XIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>
9. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
10. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності: Постанова Кабінету Міністрів України № 419 від 28.02.2000. Редакція від 02.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text>

### *Допоміжна література*

1. Гевлич Л. Л. Суб'єкт державного сектору: бухгалтерська справа в контексті процесу ефективного управління. *Економіка та суспільство*. 2021. № 28. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/496>
2. Гевлич Л. Л., Гевлич І. Г. Викладання вищої математики при підготовці економістів з обліку і оподаткування для післявоєнної економіки. *Економіка і організація управління*. 2022. № 2(46). С. 76–85.
3. Гевлич Л. Л., Гевлич І. Г. Інформаційні технології в обліку і аудиті: проблеми та перспективи в диджитал-економіці. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: «Економічні науки»*. 2023. № 3. С. 40–44.

4. Кулинич М., Шворак А., Жиленко Л. Впровадження цифрової грамотності в умовах майбутніх змін професії бухгалтера. *Економічний часопис Східно-європейського національного університету імені Лесі Українки*. 2020. № 1. С. 216–224.

5. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України № 433 від 28.03.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv#Text>

6. Методичні рекомендації щодо застосування регістрів бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2000 № 356. Редакція від 06.11.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356201-00#Text>

7. Організація бухгалтерського обліку: навчальний посібник / за заг. ред. В. С. Леня. Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2021. 664 с.

8. Панасюк В. М., Мельничук І. В., Мужевич Н. В. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Тернопіль, 2020. 328 с. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/37678>

9. План рахунків бухгалтерського обліку банків України: Постанова Правління Національного банку України № 89 від 11.09.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0089500-17#n26>

10. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.2013 № 1203. Редакція від 28.03.2025. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14>

11. Плікус І. Й., Жукова Т. А., Осадча О. О. Модель професії бухгалтера в епоху цифрових трансформацій: ключові напрями компетентностей бухгалтера. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 1(12). С. 200–205.

12. Про затвердження спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 19.04.2001 № 186. Редакція від 05.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0389-01#Text>

### ***Інформаційні ресурси в мережі Інтернет***

1. Офіційний вебсайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk>

2. Офіційний вебсайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>

3. Федерація Професійних Бухгалтерів та Аудиторів України. URL: <https://www.ufpaa.org/>

4. Аудиторська палата України. URL: <https://www.apu.com.ua/>

5. Офіційний вебсайт Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>

6. Офіційний вебсайт Державної казначейської служби України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua>

## РОЗДІЛ 2

# МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

### 2.1. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

#### *Змістовий модуль 1*

#### **МСФЗ як різновиди облікових регламентів**

##### *Тема 1. Передумови розробки МСФЗ та МСА*

Національні системи та моделі обліку: відмінності і характерні особливості. Регламентоване і професійне регулювання обліку. Характеристика національних облікових систем за основними показниками.

Передумови стандартизації облікових процедур та форм звітності. Поняття, структура, роль МСФЗ у реформуванні вітчизняної економіки.

##### *Тема 2. Процес розробки МСФЗ*

Міжнародна федерація бухгалтерів (IFAC): історія створення, мета, завдання, напрями діяльності.

Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (IASB). Етапи процесу розробки МСФЗ.

#### *Змістовий модуль 2*

#### **Фінансова звітність за міжнародними вимогами**

##### *Тема 3. Формування основних фінансових звітів за МСФЗ*

Концептуальна основа складання і подання фінансових звітів: мета фінансової звітності, основні способи представлення та якісні характеристики фінансової інформації. Елементи фінансової звітності, основи оцінки, концепції капіталу.

Подання статей балансу (звіту про фінансовий результат) відповідно до вимог міжнародних стандартів. Структура і зміст звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід). Формати складання звіту про рух грошових коштів відповідно до вимог міжнародних стандартів. Структура і зміст звіту про зміни у власному капіталі.

##### *Тема 4. Міжнародні вимоги до представлення іншої звітної інформації*

Відображення іншої інформації фінансової звітності: Фінансовий огляд, Примітки до фінансової звітності. Звіт про управління.

Подання звітності за сегментами. Особливості консолідованої звітності.

Відображення у звітності змін в обліковій політиці та виправлення помилок.

### **Тема 5. Фінансова звітність у цифровій економіці**

Поняття цифрової економіки. Впливу цифрових технологій на бізнес-процеси, бухгалтерський облік та фінансову звітність.

Електронна звітність і стандарт XBRL (Extensible Business Reporting Language). Автоматизація фінансового звітування.

## **2.2. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ**

1. Яке значення мають міжнародні стандарти фінансової звітності для вітчизняної економіки?
2. Який висновок ви можете сформулювати за результатами порівняння якісних характеристик фінансової звітності за Концептуальною основою складання і подання фінансових звітів та законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»?
3. Чим відрізняються балансові рівняння, які лежать в основі різних Звітів про фінансовий стан світу?
4. У чому полягає різниця між способами аналізу витрат під час складання звіту про фінансові результати?
5. Якими є переваги та недоліки прямого методу звітування про грошові потоки для укладачів та користувачів фінансової звітності?
6. Яка інформація Звіту про зміни у власному капіталі може бути цікава користувачам?
7. Що має показувати підприємство у Фінансовому огляді за міжнародними вимогами?
8. Яка інформація Приміток до фінансової звітності вам особливо цікава з урахуванням власних наукових інтересів?
9. Яка інформація про сегменти підприємства допомагає користувачам приймати управлінські рішення?
10. Які є відмінності у відображенні змін в облікових політиках та змін в облікових оцінках?

## **2.3. ТЕСТИ**

1. *Що з нижче перерахованого належить до системи організації обліку в масштабі підприємства в Україні?*
  - а) шифри синтетичних рахунків;
  - б) форма балансу;
  - в) форма організації бухгалтерського обліку;
  - г) облікова політика;
  - д) податкова політика.

**2. До якої групи причин розбіжностей національних систем обліку і звітності належить регулювання обліку?**

- а) соціально-економічні;
- б) політичні;
- в) географічні;
- г) не є причиною розбіжностей.

**3. До якої групи причин розбіжностей національних систем обліку і звітності належить політична система держави?**

- а) соціально-економічні;
- б) політичні;
- в) географічні;
- г) не є причиною розбіжностей.

**4. До якої групи причин розбіжностей національних систем обліку і звітності належить географічна відособленість держави?**

- а) соціально-економічні;
- б) політичні;
- в) географічні;
- г) не є причиною розбіжностей.

**5. Яку облікову модель характеризують такі риси: регламентоване регулювання обліку, орієнтація на потреби фіскальних органів, систематичне коригування даних звітності?**

- а) англосаксонська;
- б) континентальна;
- в) південноамериканська;
- г) міжнародна.

**6. Яку облікову модель характеризують такі риси: рекомендаційний характер; ліберальність методології обліку; пріоритет національного законодавства?**

- а) англосаксонська;
- б) континентальна;
- в) південноамериканська;
- г) міжнародна.

**7. Яку облікову модель характеризують такі риси: професійне регулювання обліку; ліберальність методології обліку; відсутність уніфікації планів рахунків, облікових реєстрів, форм звітності; високий професійний рівень облікових ринків і користувачів?**

- а) англосаксонська;
- б) континентальна;
- в) південноамериканська;
- г) міжнародна.

**8. До якої облікової моделі належить Україна?**

- а) англосаксонська;
- б) континентальна;
- в) південноамериканська;
- г) міжнародна.

**9. Чим відрізняється професійне і регламентоване регулювання обліку?**

- а) наявністю закону про бухгалтерський облік;
- б) участю бухгалтерських організацій у розробці облікових регламентів;
- в) наявністю стандартів обліку;
- г) обов'язковим дотриманням облікових процедур.

**10. Які з нижче перерахованих вітчизняних підприємств зобов'язані дотримуватися міжнародних стандартів фінансової звітності?**

- а) приватні акціонерні товариства;
- б) банки, страхові компанії;
- в) торговельні підприємства;
- г) малі підприємства.

**11. Які з нижче перерахованих вітчизняних підприємств НЕ зобов'язані дотримуватися міжнародних стандартів фінансової звітності?**

- а) публічні акціонерні товариства;
- б) банки;
- в) великі підприємства;
- г) малі підприємства.

**12. Яким є статус Міжнародної федерації бухгалтерів (IFAC)?**

- а) наднаціональний орган, рішення якого є обов'язковими до виконання;
- б) підрозділ Міжнародного валютного фонду;
- в) незалежна бухгалтерська організація;
- г) підрозділ ФПБАУ.

**13. Хто може бути членом IFAC?**

- а) громадянин будь-якої країни світу;
- б) громадянин країн ЄС та США;
- в) бухгалтерська організація будь-якої країни світу;
- г) бухгалтерська організація країн ЄС та США.

**14. Що з нижче перерахованого є обов'язками членів IFAC?**

- а) підтримувати цілі та принципи IFAC;
- б) активно діяти;
- в) робити фінансові внески в IFAC;
- г) усе вище перераховане.

**15. Якою є мета IFAC?**

- а) служити суспільним інтересам, підвищуючи актуальність, репутацію та цінність професії бухгалтера у світі;
- б) створювати міжнародні стандарти фінансової звітності;
- в) створювати міжнародні стандарти аудиту;
- г) захищати інтереси професії бухгалтера у світі.

**16. Хто розробляє міжнародні стандарти фінансової звітності?**

- а) Міжнародна федерація бухгалтерів;
- б) Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку;
- в) Рада з міжнародних стандартів аудиту та підтвердження достовірності звітності;
- г) ФПБАУ.

**17. Якою є мета розробки міжнародних стандартів фінансової звітності?**

- а) служити суспільним інтересам, підвищуючи актуальність, репутацію та цінність професії бухгалтера у світі;
- б) служити суспільним інтересам, сприяючи довірі, зростанню економіки та довгостроковій фінансовій стабільності в глобальному масштабі;
- в) підвищувати якість аудиторської практики у всьому світі та зміцнення довіри громадськості до світової професії аудитора та аудиту;
- г) сприяти підвищенню інвестиційної привабливості підприємств.

**18. Який статус мають МСФЗ в Україні?**

- а) є обов'язковими для визначеного переліку підприємств;
- б) є обов'язковими для усіх підприємств;
- в) є рекомендованими для усіх підприємств;
- г) не застосовуються в Україні.

**19. Якими є функції Ради з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку?**

- а) забезпечувати прозорість, міжнародну порівнянність та якість фінансової інформації;
- б) зменшувати інформаційний розрив між власниками та менеджерами;
- в) сприяти економічній ефективності капіталу;
- г) усе перераховане.

**20. Що з перерахованого входить у склад міжнародних стандартів?**

- а) Міжнародні стандарти фінансової звітності;
- б) Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку;
- в) Тлумачення;
- г) усе перераховане.

**21. Що включає повний комплект фінансової звітності?**

- а) звіт про фінансовий стан на кінець періоду і звіт про прибутки та збитки та інший сукупний дохід за період;
- б) звіт про зміни у власному капіталі за період та звіт про рух грошових коштів за період;
- в) примітки;
- г) усе перераховане.

**22. Якими є основні способи представлення фінансової інформації?**

- а) на основі принципу нарахування чи грошових потоків;
- б) на основі історичної собівартості чи поточної вартості;
- в) на основі фінансового чи фізичного капіталу;
- г) не визначені міжнародними вимогами.

**23. Яка якісна характеристика фінансової інформації представлена таким твердженням: «стаття, достатня суттєва, щоб бути представлена окремо»?**

- а) доречність;
- б) своєчасність;
- в) зрозумілість;
- г) вартісне обмеження.

**24. Який різновид балансу описаний таким рівнянням: «Активи = Зобов'язання + Капітал»?**

- а) американський;
- б) континентальний;
- в) англійський;
- г) це неправильне рівняння.

**25. Який різновид балансу описаний таким рівнянням: «Капітал + Зобов'язання»?**

- а) американський;
- б) континентальний;
- в) англійський;
- г) це неправильне рівняння.

**26. Який різновид балансу описаний таким рівнянням: «Активи – Зобов'язання = Капітал»?**

- а) американський;
- б) континентальний;
- в) англійський;
- г) це неправильне рівняння.

**27. Який різновид балансу описаний таким рівнянням: «Активи = Капітал – Зобов'язання»?**

- а) американський;
- б) континентальний;
- в) англійський;
- г) це неправильне рівняння.

**28. Який різновид звіту про прибутки та збитки та інший сукупний дохід містить такі статті: «витрати на збут, адміністративні витрати»?**

- а) за елементами витрат;
- б) за функціями витрат;
- в) горизонтальний формат;
- г) вертикальний формат.

**29. До якого виду діяльності підприємства у ЗРГК належить виручка від реалізації філії?**

- а) операційна;
- б) інвестиційна;
- в) фінансова;
- г) надзвичайна.

**30. До якого виду діяльності у ЗРГК належить виручка від реалізації акцій підприємства?**

- а) операційна;
- б) інвестиційна;
- в) фінансова;
- г) надзвичайна.

**31. Що з нижчеперерахованого може відображатися у фінансовому огляді суб'єкта господарювання?**

- а) основні засоби;
- б) кредиторська заборгованість;
- в) адміністративні витрати;
- г) екологічні витрати.

**32. Якою є мета подачі Фінансового огляду (Звіту про управління)?**

- а) пояснення фінансового стану, результатів діяльності підприємства і пов'язаних з ними невизначеностей;
- б) надання фінансової інформації користувачам для прийняття управлінських рішень;
- в) пояснення основних рішень, що прийняли у фінансовому році топ-менеджери;
- г) виправдання високої зарплати топ-менеджерів.

**33. Яке твердження достовірно щодо Приміток до фінансової звітності?**

- а) є складником повного комплекту фінансової звітності суб'єкта господарювання;

б) не є складником фінансової звітності та подаються за бажанням її укладачів;

в) мають регламентовану форму;

г) містять ймовірнісну інформацію щодо суб'єкта господарювання.

**34. Що з нижчеперерахованого є судженням?**

а) формат звіту про фінансовий стан;

б) алгоритм розрахунку амортизаційних відрахувань за пропорційним методом;

в) метод оцінки запасів на дату балансу;

г) величина забезпечення на виплату відпусток.

**35. Чи може вважатися операційним сегментом з метою звітування філія підприємства, що характеризується такими показниками: її дохід складає 12 % сукупного доходу підприємства, її активи – 7 % активів підприємства, її прибуток – 10 % прибутку підприємства?**

а) так, бо вибір сегментів для звітування здійснюється за бажанням підприємства;

б) так, бо дотримані деякі кількісні пороги;

в) ні, бо не дотримані усі кількісні пороги;

г) замало даних для відповіді.

**36. Якими є подальші дії підприємства, якщо сукупний зовнішній дохід, відображений у звітності за операційними сегментами, становить менше 75 % його доходу?**

а) звітність за сегментами наводиться у незмінному вигляді;

б) підприємство визначає додаткові операційні сегменти як звітні, доки 75 % доходу підприємства не буде розкрито у такій звітності;

в) підприємство визначає додаткові географічні сегменти як звітні, доки 75 % доходу підприємства не буде розкрито у такій звітності;

г) звітність за сегментами не наводиться.

**37. Який показник є визначальним щодо визнання інвестора материнським підприємством під час консолідації?**

а) абсолютна величина інвестиції;

б) відсоток акцій підприємства, що належать інвестору;

в) оцінка контролю інвестором підприємства;

г) наявність у інвестора владних повноважень.

**38. Оцініть наявність у інвестора владних повноважень у такій ситуації: інвестор утримує 45 % прав голосу в об'єкті інвестування, кожен з 11 інших акціонерів – по 5 % голосу, жоден з акціонерів не має контрактних угод з іншими щодо консультацій або прийняття колективних рішень.**

а) інвестор має владні повноваження;

- б) інвестор не має владних повноважень;
- в) акціонери мають владні повноваження;
- г) недостатньо інформації для висновку про наявність владних повноважень.

**39. Які з нижчеперерахованих показників є прикладами облікових політик?**

- а) оцінка запасів під час вибуття здійснюється за середньозваженою ціною;
- б) резерв відпусток складає 10 % фонду оплати праці виробничих робітників;
- в) на підприємстві створюється резерв сумнівних боргів;
- г) амортизацію на обладнання нараховують виробничим методом.

**40. Які показники фінансової звітності на початок періоду мають бути скориговані у разі виявлення такої помилки: у грудні минулого року значно занижені амортизаційні відрахування на виробниче обладнання, але продукція, що вироблялася на цьому обладнанні у грудні, не пройшла усіх стадій обробки і не оприбуткована на склад?**

- а) Дт 23                      Кт 13;
- б) Дт 26                      Кт 23;
- в) Дт 90                      Кт 26;
- г) Дт 79                      Кт 90.

**41. Яка фінансова звітність, згідно з МСФЗ, не дає достовірного уявлення про фінансовий стан та результати діяльності підприємства?**

- а) та, що містить зміни облікових політик;
- б) та, що містить зміни облікових оцінок;
- в) та, що містить суттєві помилки;
- г) та, що містить несуттєві помилки, навмисно зроблені для особливого подання результатів діяльності підприємства.

**42. Який термін використовується для позначення економіки, в якій цифрові технології відіграють вирішальну роль у виробництві, розподілі та споживанні товарів і послуг?**

- а) цифрова економіка;
- б) інформаційна економіка;
- в) економіка знань;
- г) економіка мереж.

**43. Якими є переваги цифрової економіки?**

- а) економічне зростання;
- б) підвищення продуктивності праці;
- в) покращення якості життя людей;
- г) усе перераховане.

**44. Які існують ризики цифрової економіки?**

- а) втрата робочих місць через автоматизацію;

- б) посилення нерівності;
- в) зростання кіберзлочинності;
- г) усе перераховане.

**45. Які ІТ-технології використовуються в обліку?**

- а) хмарні обчислення;
- б) блокчейн;
- в) прогнозна аналітика;
- г) усі перераховані.

**46. Яка з проблем, пов'язаних із застосуванням диджитал-технологій у фінансовому аудиті, стосується збільшення обсягу даних?**

- а) кібербезпека;
- б) комплексність даних;
- в) зміна ролі людини;
- г) недостатня кваліфікація персоналу.

**47. Що базується на ідеї тісної співпраці між розробником та замовником, багатоступінчастому циклі розробки та швидкій зміні вимог до продукту?**

- а) Agile-технології;
- б) автоматизація аудиторських процесів;
- в) XBRL-формат;
- г) єдина програмна оболонка.

**48. Які переваги забезпечує XBRL-формат?**

- а) зниження ризиків у розробці аудиторської послуги;
- б) точність і однорідність фінансової інформації;
- в) трудомістке розроблення єдиної програмної оболонки;
- г) гнучкий підхід у розробці програмного продукту.

**49. Які зміни викликає використання штучного інтелекту та автоматизованих процесів в управлінських процесах?**

- а) кількість ручної роботи збільшується;
- б) виникає проблема недостатньої кваліфікації персоналу;
- в) виникає проблема етики;
- г) виникає залежність від технологій.

**50. Що допомагає знизити ризики щодо діяльності компанії?**

- а) моніторинг діяльності компанії;
- б) автоматизація аудиторських процесів;
- в) автоматична перевірка документів на наявність необхідної інформації;
- г) забезпечення доступності результатів перевірки через єдині платформи.

## 2.4. СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ (КЕЙСИ)

### Кейс 1

Охарактеризуйте українську облікову систему за такими показниками: історичне місце; система регламентації обліку; національні облікові регламенти (стандарти); національний план рахунків; система організації обліку в масштабі підприємства; методологія визначення фінансового результату діяльності підприємства; методи оцінки та ведення обліку; підходи до складання форм звітності.

### Кейс 2

Розгляньте *фінансовий звіт* компанії ABC за поточний рік, складений на основі грошових потоків, і спираючись на додаткові дані, представте варіант звіту за методом нарахувань (тис. у. о.):

|                          |    |
|--------------------------|----|
| дохід від надання послуг | 80 |
| зарплатня                | 60 |
| паливо                   | 5  |
| інші витрати             | 7  |
| разом витрат             | 72 |
| прибуток                 | 8  |

*Додаткова інформація:*

З 80 тис. у. о., що надійшли в якості виручки від реалізації послуг, 20 тис. у. о. сплачені за послуги, надані у попередньому році; аналогічно 12 тис. у. о. являють собою зарплатню, нараховану в попередньому році, але не виплачену до кінця року. У звіті не враховується амортизація обладнання (первісна вартість – 90 тис. у. о., очікувана ліквідаційна вартість – 3 тис. у. о., термін експлуатації – 7 років, використовується лінійний метод нарахування амортизації). Не відображені також 16 тис. у. о. виручки за надані послуги, на які рахунок виставлений у поточному році, але оплата буде проведена в наступному році. Рахунок на використане в поточному році паливо в сумі 1 500 у. о. не був сплачений компанією до кінця року.

### Кейс 3

Використовуючи дані Пробного балансу ABC Компанії на 31.12.20XX р. (у. о.) та виконавши трансформаційні записи за нижченаведеними фактами господарського життя, *складіть фінансові звіти* відповідно до міжнародних вимог.

| Рахунки                             | Дебет  | Кредит |
|-------------------------------------|--------|--------|
| Обладнання (5 машин по 2 000 у. о.) | 10 000 |        |
| Виробничі запаси                    | 2 000  |        |
| Дебіторська заборгованість          | 4 000  |        |
| Кошти на рахунках у банку           | 1 000  |        |
| Короткостроковий кредит             |        | 2 000  |

| Рахунки                                       | Дебет  | Кредит |
|-----------------------------------------------|--------|--------|
| Рахунки до сплати                             |        | 1 880  |
| Акціонерний капітал                           |        | 3 500  |
| Виручка від продажів                          |        | 20 000 |
| Витрати на виробництво реалізованої продукції | 8 000  |        |
| Орендна плата                                 | 2 500  |        |
| Адміністративні витрати                       | 800    |        |
| Фінансовий результат від продажу машини       |        | 1 000  |
| Витрати на сплату процентів за кредит         | 80     |        |
| Усього:                                       | 28 380 | 28 380 |

У порядку трансформації рахунків повинна бути відображена така інформація:

1. Сума витрат на оренду включає 500 у. о., сплачених за період січень–березень 2021 року.
2. Дебіторська заборгованість включає безнадійний борг 40 у. о.
3. Знос обладнання обчислюється за прямолінійним методом за нормою 25 % річних.
4. Сума відсотків за кредит не включає 20 у. о. за грудень 2020 року.
5. В останній день року одна з машин була продана за 1 000 у. о. За цією операцією на момент складання балансу на рахунках був зроблений запис за дебетом Кошти на рахунках у банку і кредитом Фінансовий результат від продажу машини.
6. Повинен бути сплачений податок на прибуток у сумі 2 000 у. о.
7. З прибутку повинні бути виплачені дивіденди в сумі 400 у. о.

#### Кейс 4

Містер Джон планує відкрити пересувний магазин з продажу фруктів і овочів 1 січня поточного року, вклавши суму в 3 000 у. о. зі своїх коштів, розраховуючи придбати автофургон за 4 000 у. о. і орендувати гараж за 500 у. о. в квартал (оплата проводиться авансом).

За прогнозом, оснащення фургона і гаража обійдеться в 2 500 у. о., закупівля страхових запасів – в 500 у. о., дохід від реалізації складе в середньому 6 000 у. о. щомісячно за умови вартості закупівель в 3 000 у. о.

Інші щомісячні витрати складуть (у. о.):

|                                            |     |
|--------------------------------------------|-----|
| зарплата помічника з неповним робочим днем | 200 |
| оплата дорожнього податку                  | 100 |
| витрати на експлуатацію фургона            | 200 |
| інші витрати                               | 100 |
| власна зарплата                            | 500 |

Щоденна закупівля товару і продаж здійснюється за готівку.

Складіть *прогноз руху грошових коштів* для магазину м-ра Джона помісячно за період до 30 червня поточного року і *прогноз фінансових результатів* за 1 півріччя (амортизація фургона і оснащення гаража нараховується пропорційним методом із розрахунку 20 % річних, податок на прибуток стягується в липні поточного року і січні наступного року за ставкою 30 %).

### Кейс 5

Компанія А купує компанію В. Нижче представлені баланси компаній на дату придбання з урахуванням ринкової оцінки майна (тис. у. о.):

| Баланс компанії В    |                         | Баланс компанії А    |                         |
|----------------------|-------------------------|----------------------|-------------------------|
| Актив                | Пасив                   | Актив                | Пасив                   |
| Основні засоби 1 000 | Статутний капітал 1 100 | Основні засоби 3 500 | Статутний капітал 4 000 |
| Запаси 800           | Зобов'язання 900        | Запаси 1 000         | Зобов'язання 2 000      |
| Кошти 200            |                         | Кошти 1 500          |                         |
| Усього 2 000         | Усього 2 000            | Усього 6 000         | Усього 6 000            |

Складіть баланс компанії А після придбання, якщо за компанію В сплачено:

- 1) 2 600 тис. у. о.;
- 2) 900 тис. у. о.

### Кейс 6

Два інвестори створюють об'єкт інвестування для розробки та збуту медичного препарату: один відповідає за розробку медичного препарату та отримання дозволу регулятора, що передбачає наявність одноосібної здатності приймати відповідні рішення. Щойно регулятор ухвалить препарат, другий інвестор вироблятиме та продаватиме його, що передбачає наявність одноосібної здатності приймати відповідні рішення.

Укажіть, що має враховувати кожен інвестор під час визначення, чи має він владні повноваження, якщо всі види діяльності (розробка, отримання дозволу регулятора, виробництво, збут медичного препарату) є значущими.

### Кейс 7

На об'єкті інвестування проводяться щорічні збори акціонерів, на яких приймають рішення щодо управління значущими видами діяльності. Наступні заплановані збори акціонерів відбудуться через 8 місяців. Акціонери, які кожен окремо або всі разом утримують щонайменше 5 % прав голосу, можуть скликати позачергові збори, щоб змінити наявні політики щодо значущих видів діяльності, але вимога надсилати повідомлення іншим акціонерам означає, що такі збори не можуть бути проведені принаймні протягом найближчих 30 днів. Політики щодо значущих видів діяльності можуть бути змінені лише на зборах акціо-

нерів. До них належать затвердження суттєвих продажів активів, а також здійснення або продаж значних інвестицій.

*Оцініть наявність у інвестора владних повноважень у таких випадках:*

- а) інвестор утримує більшість прав голосу в об'єкті інвестування;
- б) інвестор є стороною форвардного контракту, який надає йому право на придбання більшості акцій в об'єкті інвестування. Дата виконання форвардного контракту настає за 25 днів;
- в) інвестор є стороною форвардного контракту на придбання більшості акцій в об'єкті інвестування без придбання будь-яких супутніх прав щодо об'єкта інвестування.

### **Кейс 8**

Надайте рекомендації з виправлення помилки на основі таких даних: у поточному році виявлена помилка – під час розрахунку амортизації виробничого обладнання амортизація занижена на 85 000 грн, з яких 5 000 грн повинно бути включено у незавершене виробництво (його залишок на початок звітного періоду 123 000 грн), 80 000 грн – у собівартість готової продукції (її залишок на початок звітного періоду 100 000 грн), з якої реалізовано 90 %.

Надайте рекомендації з виправлення помилки, якщо ця помилка допущена у минулому році.

### **Кейс 9**

Надайте рекомендації з коректування показників звітності: у 2022 р. резерв відпусток склав 8 % від нарахованої заробітної плати. У січні 2023 р. стало зрозуміло, що резерв був завищений. За розрахунками у 2023 р. резерв відпусток становитиме 7 %. Фонд нарахованої заробітної плати підприємства – 100 000 грн.

### **Кейс 10**

Протестуйте можливість залучення чат-боту зі штучним інтелектом (ChatGPT, Google Bard, Чат-бот Bing тощо) для вирішення фахових завдань.

Виділіть по одному напрямку наукової та професійної діяльності, де використання штучного інтелекту доцільне і де неефективне, обґрунтуйте свою думку.

## 2.5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

### *Основна література*

1. Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance, and Related Services Pronouncements. 2021. URL: <https://cutt.ly/awe8SDeJ>
2. FASB Accounting Standards. URL: <https://www.fasb.org/st/>
3. Schmarzo B. The Economics of Data, Analytics, and Digital Transformation. The theorems, laws, and empowerments to guide your organization's digital transformation. Kyiv: Packt, 2020. 260 p.
4. Гевлич Л. Л., Гевлич І. Г. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту: навчальний посібник. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 132 с.
5. Методичні рекомендації зі складання звіту про управління: Наказ Міністерства фінансів України від 07.12.2018 № 982. Редакція від 18.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18#Text>
6. Міжнародні стандарти фінансової звітності. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929\\_010#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text)
7. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1>
8. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 № 2258-XIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>
9. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
10. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності: Постанова Кабінету Міністрів України № 419 від 28.02.2000. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF>

### *Допоміжна література*

1. Handbook of the International Code of Ethics for Professional Accountants. 2022. URL: <https://cutt.ly/Owe8D8U6>
2. Войнаренко М., Пономарьова Н., Замазій О. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту: навч. посібник. Київ: ЦУЛ, 2021. 488 с.
3. Гевлич Л. Л. Професія бухгалтера у цифровій економіці. *Економіка і організація управління*. 2021. Вип. № 3(43) С. 138–146. DOI: 10.31558/2307-2318.2021.3.13.
4. Гевлич Л. Л., Гевлич І. Г. Digital Technologies in Accounting and Audit. *Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення (вип. 75): матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції, (м. Тернопіль, Україна – м. Переворськ, Польща, 6–7 березня 2023 р.)* / редкол.: О. Патряк та ін.; ГО «Наукова спільнота»; WSSG w Przeworsku. Тернопіль:

ФОП Шпак В. Б. С. 45–46. URL: [http://www.konferenciaonline.org.ua/data/downloads/file\\_1680895112.pdf](http://www.konferenciaonline.org.ua/data/downloads/file_1680895112.pdf)

5. Гевлич Л. Л., Гевлич І. Г. Фінансова та управлінська звітність вітчизняних підприємств. *Економіка і організація управління*. 2020. № 1(37). С. 49–59. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/7921>

6. Гевлич Л. Л., Калачик А. В. Міжнародний стандарт фінансової звітності для українських малих підприємств: необхідність та доцільність. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 39. С. 380–385. URL: [http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/39\\_2020\\_ukr/65.pdf](http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/39_2020_ukr/65.pdf)

7. Гевлич Л. Л., Гевлич І. Г. Інформаційні технології в обліку і аудиті: проблеми та перспективи в диджитал-економіці. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: «Економічні науки»*. 2023. № 3. С. 40–44. DOI: 10.31891/2307-5740-2023-318-3-6.

8. Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 11.04.2013 № 476. Редакція від 17.05.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0476201-13#Text>

9. Міжнародні стандарти фінансової звітності: навч. посібник / уклад. М. М. Танасієва, Т. М. Ковальчук. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 224 с.

10. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами: навч. посіб. / О. В. Фоміна, С. М. Семенова, О. М. Ромашко та ін.; за заг. ред. О. В. Фоміної. Київ: Держ. торг.-екон. ун-т, 2023. 244 с.

### ***Інформаційні ресурси в мережі Інтернет***

1. Офіційний вебсайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk>

2. Welcome to ICAEW. URL: <https://www.icaew.com/>

3. IFRS Foundation. URL: <https://www.ifrs.org/>

4. Офіційний вебсайт Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>

## РОЗДІЛ 3

### ОБЛІК У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

#### 3.1. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

##### *Змістовий модуль 1*

##### **Теоретичні засади організації бюджетного обліку**

###### ***Тема 1. Бюджетна система України***

Поняття, структура, принципи організації бюджетної системи України.

Бюджетна класифікація за складниками класифікації доходів, видатків та кредитування, фінансування та боргу.

Стадії, права та функції учасників бюджетного процесу: головних розпорядників коштів та розпорядників нижчого рівня. Контроль за дотриманням бюджетного законодавства.

###### ***Тема 2. Особливості обліку в бюджетних установах***

Поняття та різновиди бюджетних установ. Дефініція бюджетного обліку та його основні елементи: мета ведення, функції, предмет, об'єкти, метод. Історія розвитку бюджетного обліку. Принципи організації бюджетного обліку. Зміст і структура внутрішніх нормативних документів щодо організації обліку. Сутність облікової політики бюджетних установ.

Організаційні форми бухгалтерського обліку в бюджетних установах. Засади діяльності та функції централізованих бухгалтерій. Технологія облікового процесу. Порівняльна характеристика переваг та недоліків меморіально-ордерної та журнально-ордерної форм обліку. План рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ. Порядок розробки та затвердження робочого плану рахунків.

Функції та права бухгалтерської служби відповідно до Типового положення про бухгалтерську службу бюджетної установи. Права, обов'язки, порядок призначення на посаду головного бухгалтера бюджетної установи.

###### ***Тема 3. Кошторис бюджетної установи***

Основні поняття та складники кошторису бюджетної установи: плани асигнувань, надання кредитів із загального фонду бюджету, план спеціального фонду, план використання бюджетних коштів ЗВО та наукових установ, помісячний план використання бюджетних коштів. Поняття лімітної довідки.

Процедура складання кошторису. Порядок розгляду і затвердження кошторисів. Основні вимоги щодо виконання кошторису.

## ***Змістовий модуль 2***

### **Організація обліку в бюджетних установах за окремими об'єктами**

#### ***Тема 4. Облік фінансування, доходів, видатків і витрат бюджетних установ***

Сутність і принципи фінансування бюджетних установ. Поняття єдиного казначейського рахунку, порядок відкриття рахунків у національній валюті в органах Державного казначейства, види рахунків.

Групи власних доходів бюджетних установ. Порядок надання платних послуг та розрахунку їх вартості. Синтетичний та аналітичний облік бюджетного фінансування й додаткових доходів.

Поняття видатків та витрат бюджетної установи. Захищені видатки бюджету. Видатки розвитку та споживання. Аналітичний і синтетичний облік касових та фактичних видатків.

#### ***Тема 5. Облік необоротних активів бюджетних установ***

Загальні засади обліку необоротних активів бюджетних установ: нормативне регулювання, поняття, склад, класифікація, критерії визнання, види оцінки. Ідентифікація інвентарних об'єктів основних засобів, організація первинного та аналітичного обліку необоротних активів.

Особливості організації закупівлі, реалізації об'єктів необоротних активів, безоплатного отримання та передачі майна. Синтетичний облік придбання, безоплатного надходження необоротних активів, їх ліквідації та продажу.

Особливості обліку зносу необоротних активів. Облік витрат за утриманням та експлуатацією необоротних активів. Організація контролю за наявністю та збереженням необоротних активів бюджетних установ.

#### ***Тема 6. Облік запасів бюджетної установи***

Поняття, нормативне регулювання, склад, визнання й оцінка запасів. Особливості оцінки окремих видів запасів бюджетної установи.

Первинний, аналітичний, синтетичний облік надходження й вибуття запасів.

Особливості організації обліку продуктів харчування за стадіями складського обліку, обліку у харчоблоці, обліку у бухгалтерії. Нормативне регулювання та організація обліку медикаментів в аптеках медичних установ, у відділеннях та у бухгалтерії. Особливості обліку МШП.

#### ***Тема 7. Облік розрахунків бюджетних установ***

Особливості та нормативне регулювання оплати праці працівників бюджетних установ. Організація оплати праці за тарифною системою та формами опла-

ти праці: погодинною та відрядною. Галузеві особливості розрахунку заробітної плати в бюджетних установах.

Облік розрахунків за заробітною платою та стипендіями. Розрахунки за службовими відрядженнями. Облік розрахунків з іншими дебіторами і кредиторами.

### ***Тема 8. Звітність бюджетних установ***

Сутність і класифікація звітності бюджетних установ за строками подання, об'єктами, джерелами даних, обсягом інформації, суб'єктами користування.

Нормативні вимоги до звітності бюджетних установ. Склад фінансової та бюджетної звітності бюджетних установ.

## **3.2. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ**

1. Якими є проблеми практичного застосування принципів бюджетної системи у сучасній Україні?
2. Чому бюджетна класифікація є важливою для бюджетних установ?
3. Якими є особливості бухгалтерської справи у бюджетних установах?
4. Які є переваги застосування централізованих бухгалтерій для комунальних закладів освіти?
5. З чим пов'язане існування власних надходжень бюджетних установ?
6. Чим витрати бюджетної установи відрізняються від її видатків?
7. Які різновиди первісної вартості необоротних активів бюджетних установ відсутні у суб'єктів підприємництва?
8. Які різновиди оцінки запасів у суб'єктів державного сектору відсутні у суб'єктів підприємництва?
9. Якими проводками відображаються в обліку нестачі та надлишок запасів, виявлених під час інвентаризації?
10. Чим обумовлюється складання численного комплексу бюджетної звітності установ державного сектору?

## **3.3. ТЕСТИ**

***1. Хто здійснює контроль за використанням коштів Державного бюджету України?***

- а) Міністерство фінансів України;
- б) Кабінет міністрів України;
- в) Рахункова палата України;
- г) Верховна Рада України.

**2. Хто є головним розпорядником коштів для ДонНУ імені Василя Стуса?**

- а) Міністерство фінансів України;
- б) Кабінет міністрів України;
- в) Міністерство освіти і науки України;
- г) Вінницька міська рада.

**3. Якою є мета ведення обліку у бюджетних установах?**

- а) контроль за дотриманням бюджетного законодавства;
- б) контроль використання бюджетних коштів;
- в) укладання фінансової та бюджетної звітності;
- г) надання інформації для прийняття рішень.

**4. Якими є особливості діяльності бюджетних установ, що впливають на ведення обліку?**

- а) неприбутковість;
- б) державна або комунальна власність;
- в) є категорія видатків;
- г) усе перераховане.

**5. Якими регламентами регулюється ведення обліку у бюджетних установах?**

- а) НП(С)БО;
- б) НП(С)БОДС;
- в) МСФЗ;
- г) МСБОДС.

**6. Що з перерахованого є елементом облікової політики бюджетних установ?**

- а) оцінка запасів під час вибуття за середньозваженою собівартістю;
- б) нарахування амортизації основних засобів кумулятивним методом;
- в) створення резерву сумнівних боргів з використанням коефіцієнта сумнівності;
- г) усе перераховане.

**7. Якими є визначальні риси меморіально-ордерної форми обліку?**

- а) мала трудомісткість, послаблена контрольна функція;
- б) велика трудомісткість, посилена контрольна функція;
- в) складність автоматизації обліку з причини креативності роботи бухгалтера;
- г) легкість автоматизації обліку з причини рутинності роботи бухгалтера.

**8. Яка форма організації обліку заборонена в бюджетній установі відповідно до законодавства?**

- а) створення бухгалтерії;
- б) користування послугами бухгалтера-фізичної особи-підприємця;
- в) користування послугами бухгалтерської фірми;
- г) ведення обліку директором.

**9. Яка форма обліку застосовується в бюджетних установах?**

- а) журнально-ордерна;
- б) меморіально-ордерна;
- в) автоматизована;
- г) спрощена.

**10. Які складники має кошторис бюджетної установи?**

- а) загальний та спеціальний фонди;
- б) загальний та резервний фонди;
- в) об'єднаний та спеціальний фонди;
- г) прибутковий та видатковий фонди.

**11. Ким затверджується кошторис бюджетної установи?**

- а) керівником бюджетної установи;
- б) керівником установи вищого рівня;
- в) Міністерством фінансів України;
- г) кошторис не затверджується.

**12. Ким затверджується зведений кошторис?**

- а) керівником бюджетної установи;
- б) керівником установи вищого рівня;
- в) Міністерством фінансів України;
- г) кошторис не затверджується.

**13. Ким затверджуються форма кошторису?**

- а) керівником бюджетної установи;
- б) керівником установи вищого рівня;
- в) Міністерством фінансів України;
- г) форма кошторису не затверджується.

**14. У який термін від дня прийняття рішення місцевих рад місцеві фінансові органи доводять до головних розпорядників лімітні довідки про бюджетні асигнування та кредитування?**

- а) 3 дні;
- б) 7 днів;
- в) 14 днів;
- г) 1 місяць.

**15. Яким показником можна охарактеризувати операцію: «Отримані кошти в касу установи для виплати авансу на відрядження працівника»?**

- а) касові видатки;
- б) фактичні витрати;
- в) фінансування;
- г) власні надходження.

**16. Яка категорія витрат / видатків бюджетної установи виникає під час відображення операції: «Нарахована заробітна плата штатним працівникам»?**

- а) касові видатки;
- б) фактичні витрати;
- в) прямі видатки;
- г) видатки не виникають.

**17. Яка категорія витрат / видатків бюджетної установи виникає під час відображення операції: «Оприбутковані продукти харчування від постачальника»?**

- а) касові видатки;
- б) фактичні витрати;
- в) прямі видатки;
- г) видатки не виникають.

**18. До якої категорії доходів за НП(С)БОДС 124 належать надходження бюджетних установ від господарської діяльності?**

- а) доходи від обмінних операцій;
- б) доходи від необмінних операцій;
- в) трансферти;
- г) інші доходи.

**19. До якої категорії доходів за НП(С)БОДС 124 належать кошти, отримані установою від фізичних осіб для виконання цільових заходів?**

- а) доходи від обмінних операцій;
- б) доходи від необмінних операцій;
- в) трансферти;
- г) інші доходи.

**20. Яким бухгалтерським проведенням відображаються отримані бюджетною установою асигнування?**

- а) Дт 70                      Кт 23;
- б) Дт 23                    Кт 70;
- в) Дт 70                    Кт 55;
- г) Дт 55                    Кт 80.

**21. Яким бухгалтерським проведенням відображається закриття бюджетною установою рахунків доходів в кінці звітного періоду?**

- а) Дт 70                      Кт 23;
- б) Дт 23                    Кт 70;
- в) Дт 70                    Кт 55;
- г) Дт 55                    Кт 70.

**22. Яким бухгалтерським проведенням відображається вибуття запасів, придбаних за рахунок спеціального фонду кошторису, на діяльність установи?**

- а) Дт 80                      Кт 15;
- б) Дт 81                      Кт 15;
- в) Дт 84                      Кт 15;
- г) Дт 85                      Кт 15.

**23. Яким бухгалтерським проведенням відображається закриття бюджетною установою рахунків витрат загального фонду в кінці звітного періоду?**

- а) Дт 55                      Кт 81;
- б) Дт 80                      Кт 55;
- в) Дт 81                      Кт 55;
- г) Дт 55                      Кт 80.

**24. До яких видатків за КЕКВ належать нарахування на оплату праці?**

- а) поточні;
- б) капітальні;
- в) нерозподілені;
- г) не належать до видатків.

**25. Які з нижчеперерахованих активів бюджетної установи НЕ є необоротними?**

- а) будівлі;
- б) будівельні матеріали;
- в) бібліотечні фонди;
- г) авторські права.

**26. Яка вартість об'єктів необоротних активів враховується під час розрахунку валюти балансу бюджетних установ?**

- а) первісна;
- б) залишкова;
- в) умовна;
- г) справедлива.

**27. Яким первинним документом оформлюється надходження об'єкта необоротних активів бюджетної установи?**

- а) прибутковий ордер;
- б) меморіальний ордер;
- в) акт приймання-передачі;
- г) інвентарна картка.

**28. Якою є методика розрахунку амортизації основних засобів бюджетних установ?**

а) амортизація нараховується в останній робочий день грудня за повний календарний рік незалежно від дати введення в експлуатацію основних засобів, прямолінійним методом;

б) амортизація нараховується прямолінійним методом, починаючи з місяця, наступного за місяцем, у якому об'єкт став придатним для корисного використання, до місяця, наступного за місяцем вибуття об'єкта;

в) амортизація нараховується методами, самостійно визначеними установою та закріпленими в наказі про облікову політику, починаючи з місяця, наступного за місяцем, у якому об'єкт став придатним для корисного використання, до місяця, наступного за місяцем вибуття об'єкта;

г) амортизація нараховується методом 50/50: 50 % первісної вартості в першому місяці передачі у використання, 50 % – у місяці вилучення з активів.

**29. Яким бухгалтерським проведенням відображається придбання бюджетною установою об'єкта основних засобів за рахунок загального фонду на умовах наступної оплати?**

а) Дт 10                      Кт 62;

б) Дт 10                      Кт 21;

в) Дт 13                      Кт 62;

г) Дт 13                      Кт 21.

**30. Що НЕ включається у первісну вартість основних засобів під час їх придбання за рахунок спеціального фонду (суб'єкт державного сектору не є платником ПДВ)?**

а) ціна придбання без ПДВ;

б) витрати з доставки основних засобів до бюджетної установи;

в) ПДВ, сплачений під час придбання основних засобів;

г) відсотки за кредит, взятий на купівлю основних засобів.

**31. Як визначаються інвентарні об'єкти щодо землі і розташованій на ній будівлі бюджетної установи?**

а) земля і будівля – один інвентарний об'єкт;

б) земля і будівля – окремі інвентарні об'єкти;

в) земля не є інвентарним об'єктом, бо строк експлуатації не визначений;

г) будівля не є інвентарним об'єктом, якщо її вартість менша за вартість землі.

**32. На які об'єкти НЕ нараховується амортизація?**

а) земельні ділянки;

б) нематеріальні активи;

в) будівлі;

г) інші необоротні матеріальні активи.

**33. Якою бухгалтерською проводкою відображається придбання бюджетною установою об'єкта основних засобів за рахунок спеціального фонду на умовах попередньої оплати?**

- а) Дт 10                      Кт 62;
- б) Дт 10                      Кт 21;
- в) Дт 13                      Кт 62;
- г) Дт 13                      Кт 21.

**34. Яким первинним документом оформлюють оприбуткування матеріалів, фактична кількість яких виявилась меншою за вказану в документах постачальника?**

- а) акт про приймання;
- б) накладна (вимога);
- в) лімітно-забірна картка;
- г) прибутковий ордер.

**35. Яким бухгалтерським проведенням відображається оприбуткування запасів бюджетної установи, придбаних за рахунок загального фонду на умовах попередньої оплати (сума без ПДВ)?**

- а) Дт 15                      Кт 21;
- б) Дт 15                      Кт 62;
- в) Дт 80                      Кт 21;
- г) Дт 81                      Кт 62.

**36. Яким бухгалтерським проведенням відображається сума ПДВ за запасами, придбаними бюджетною установою за рахунок загального фонду на умовах попередньої оплати?**

- а) Дт 63                      Кт 21;
- б) Дт 63                      Кт 62;
- в) Дт 15                      Кт 21;
- г) Дт 15                      Кт 62.

**37. Яким бухгалтерським проведенням відображається оприбуткування запасів бюджетної установи, придбаних за рахунок загального фонду на умовах наступної оплати (сума без ПДВ)?**

- а) Дт 15                      Кт 21;
- б) Дт 15                      Кт 62;
- в) Дт 80                      Кт 21;
- г) Дт 81                      Кт 62.

**38. Яким бухгалтерським проведенням відображається сума ПДВ за запасами, придбаними бюджетною установою за рахунок загального фонду на умовах наступної оплати?**

- а) Дт 63                      Кт 21;

- б) Дт 63                      Кт 62;
- в) Дт 15                     Кт 21;
- г) Дт 15                     Кт 62.

**39. За якою оцінкою запаси бюджетних установ можуть бути представлені у балансі?**

- а) ідентифікована собівартість;
- б) залишкова вартість;
- в) середньозважена собівартість;
- г) чиста вартість реалізації.

**40. Які витрати НЕ включаються у первісну вартість запасів, придбаних за рахунок загального фонду, якщо установа є платником ПДВ?**

- а) суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються суб'єктам державного сектору;
- б) транспортно-заготівельні витрати;
- в) нестача запасів в межах норм природного убутку;
- г) фінансові витрати.

**41. Яким бухгалтерським проведенням списуються запаси, придбані за рахунок загального фонду, на діяльність бюджетної установи?**

- а) Дт 15                      Кт 21;
- б) Дт 15                      Кт 62;
- в) Дт 80                     Кт 15;
- г) Дт 81                     Кт 15.

**42. Яким бухгалтерським проведенням списуються запаси, придбані за рахунок спеціального фонду, на діяльність бюджетної установи?**

- а) Дт 15                      Кт 21;
- б) Дт 15                      Кт 62;
- в) Дт 80                     Кт 15;
- г) Дт 81                     Кт 15.

**43. Яким бухгалтерським проведенням відображається оплата рахунків постачальникам товарно-матеріальних цінностей на умовах попередньої оплати?**

- а) Дт 15                      Кт 23;
- б) Дт 15                      Кт 21;
- в) Дт 21                     Кт 23;
- г) Дт 62                     Кт 23.

**44. Яким бухгалтерським проведенням відображається оплата рахунків постачальникам товарно-матеріальних цінностей на умовах наступної оплати?**

- а) Дт 15                      Кт 23;

- б) Дт 15                      Кт 62;
- в) Дт 21                      Кт 23;
- г) Дт 62                      Кт 23.

**45. Яким бухгалтерським проведенням відображається нарахування заробітної плати штатному працівнику бюджетної установи?**

- а) Дт 80                      Кт 65;
- б) Дт 81                      Кт 65;
- в) Дт 65                      Кт 63;
- г) Дт 65                      Кт 23.

**46. Яким бухгалтерським проведенням відображається нарахування заробітної плати позаштатному працівнику бюджетної установи (зовнішньому суміснику)?**

- а) Дт 80                      Кт 65;
- б) Дт 81                      Кт 65;
- в) Дт 65                      Кт 63;
- г) Дт 65                      Кт 23.

**47. Яким нормативним документом регламентується порядок проведення інвентаризації активів і зобов'язань бюджетної установи?**

- а) законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;
- б) Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань;
- в) Інструкцією по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків;
- г) Інструкцією з інвентаризації матеріальних цінностей, розрахунків та інших статей балансу бюджетних установ.

**48. Як регулюється нестача запасів у межах установлених норм природного убутку під час інвентаризації?**

- а) відноситься на доходи спеціального фонду;
- б) списується на витрати;
- в) відноситься на рахунок винних осіб;
- г) зараховується на позабалансовий рахунок до моменту встановлення винних осіб або закриття справи згідно із законодавством.

**49. Яка форма звітності відсутня у комплекті річної фінансової звітності бюджетних установ?**

- а) баланс;
- б) звіт про фінансові результати;
- в) звіт про власний капітал;
- г) звіт з управління.

**50. Яким нормативним документом регламентується складання бюджетної звітності бюджетною установою?**

- а) Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;
- б) Постановою Кабінету міністрів України «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності»;
- в) Порядком заповнення форм фінансової звітності в державному секторі;
- г) Порядком складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування.

### 3.4. СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ (КЕЙСИ)

#### **Кейс 1**

Складіть схему ієрархії розпорядників бюджетних коштів міського бюджету Вінниці, обираючи з таких установ бюджетні сфери охорони здоров'я: міська центральна клінічна лікарня, ЦПМСД № 1, ЦПМСД № 2, лабораторія центральної клінічної лікарні, медична лабораторія «Сінево», міська клінічна лікарня швидкої медичної допомоги, профілакторій ДП «Електричні системи», аптека «Конекс», департамент фінансів ВМР, міська дитяча бібліотека імені Івана Франка.

#### **Кейс 2**

Розрахуйте величину витрат бюджетної установи за рік помісячно за статтею КЕКВ 2100 «Оплата праці і нарахування на заробітну плату» на основі таких даних:

#### **Виписка зі штатного розкладу (розміри посадових окладів умовні)**

| Посада                    | Кількість штат. од. | Оклад 1 штат. од., грн |
|---------------------------|---------------------|------------------------|
| Директор                  | 1                   | 10 000,00              |
| Заступник директора       | 1                   | 9 000,00               |
| Завідувачі відділів       | 3                   | 8 500,00               |
| Головний бухгалтер        | 1                   | 9 000,00               |
| Бухгалтер                 | 1                   | 8 500,00               |
| Касир                     | 1                   | 7 000,00               |
| Головний фахівець         | 2                   | 8 500,00               |
| Фахівець першої категорії | 5                   | 8 000,00               |
| Фахівець другої категорії | 10                  | 7 500,00               |
| Секретар                  | 2                   | 7 000,00               |
| Прибиральниця             | 1                   | 6 000,00               |
| <b>Разом</b>              | 28                  | ?                      |

Під час планування фонду оплати праці врахуйте:

- 1) щомісячне нарахування премії – 25 % окладу;
- 2) доплату прибиральниці – 10 % окладу за шкідливі умови праці;

3) разову виплату допомоги на оздоровлення до відпустки всім співробітникам у розмірі окладу (пропорційно з червня до серпня по 1/3 місячного фонду оплати праці);

4) разову виплату допомоги на рішення соціально-побутових питань у розмірі окладу у вересні (крім прибиральниці);

5) гарантування мінімальної заробітної плати.

### **Кейс 3**

Складіть кошторис за спеціальним фондом бюджетної установи на основі таких даних: установа здає частину вільного приміщення в оренду за 10 000,00 грн на місяць. Вказаними доходами установа планує профінансувати придбання канцелярського приладдя – 3 500,00 грн у вересні; придбання 10 стільців за ціною 600,00 грн (у тому числі ПДВ) кожен – у вересні; оплату послуг із перевезення стільців автотранспортним підприємством – 1 500,00 грн – у вересні; проведення поточного ремонту комп'ютерної техніки – 1 000,00 грн у травні; придбання 1 ксерокса за ціною 2 500,00 грн у вересні. Які проблеми ви побачили у такому розподілі власних надходжень бюджетної установи?

### **Кейс 4**

Визначте вид видатків бюджетної установи (касові чи фактичні) за такими подіями:

1. Нарахована заробітна плата працівникам установи.
2. Отримані кошти в касу для виплати зарплати працівникам установи.
3. Видана заробітна плата працівникам установи з каси.
4. Оприбутковані медикаменти.
5. Списані витрачені медикаменти згідно із кошторисом.
6. Перераховані кошти постачальникам медикаментів.
7. Перераховані кошти авансовим платежем постачальникам продуктів харчування.
8. Оприбутковані продукти харчування.
9. Списані спожиті продукти харчування згідно із кошторисом.

### **Кейс 5**

Складіть бухгалтерські проведення за такими господарськими операціями комунального закладу охорони здоров'я:

01.03. Отримані асигнування на виконання лікарнею своїх функцій 2 000 000 грн.

05.03. Отримані кошти від наданих послуг діагностики 130 000 грн.

10.03. Внаслідок інвентаризації виявлені надлишкові основні засоби, які за рішенням керівника установи взяті на баланс за вартістю 50 560 грн.

15.03. Поступили на рахунок установи благодійні внески 250 000 грн.

20.03. Отримано 20 000 грн від «Зеленої аптеки» за оренду приміщення на території лікарні.

### **Кейс 6**

Бюджетна установа, яка фінансується за рахунок коштів місцевого бюджету, перерахувала постачальнику 180 000 грн (у т. ч. ПДВ) за придбані основні засоби, за їх транспортування сплачено 2 400 грн (у т. ч. ПДВ). Придбані основні засоби НЕ введено в експлуатацію. Установа є платником ПДВ. Представте облікове оформлення наведеної господарської ситуації, якщо:

1) основні засоби придбані за рахунок коштів спеціального фонду на умовах попередньої оплати, на тих самих умовах сплачено за транспортування;

2) основні засоби придбані за рахунок коштів загального фонду на умовах наступної оплати, на тих самих умовах сплачено за транспортування.

### **Кейс 7**

Запропонуйте облікове оформлення такої господарської ситуації: бюджетною установою, яка утримується за рахунок коштів державного бюджету, в лютому 2022 р. здійснено реконструкцію будинку підрядним способом за рахунок загального фонду. Вартість послуг – 288 000 грн (у т. ч. ПДВ) сплачена, бюджетна установа не є платником ПДВ, будинок введено в експлуатацію.

### **Кейс 8**

Запропонуйте облікове оформлення такої господарської ситуації: постійно діючою комісією бюджетної установи здійснена переоцінка основних засобів: автомобіль ВАЗ-21074 первісною вартістю 30 000 грн та зносом 6 000 грн дооцінений на 15 %; автомобіль УАЗ-3303 первісною вартістю 25 000 грн та зносом 5 000 грн уцінений на 10 %.

### **Кейс 9**

Запропонуйте облікове відображення такої господарської ситуації: бюджетною установою за рахунок коштів загального фонду придбані, оприбутковані та оплачені запасні частини вартістю 9 000 грн (в т. ч. ПДВ) на умовах попередньої оплати. Витрати на транспортування, сплачені на тих самих умовах, становили 120 грн (в т. ч. ПДВ). Установа є платником ПДВ. Запчастини на 500 грн облікової вартості списані на заходи, що фінансуються за рахунок загального фонду, на 1 000 грн – по внутрішньовідомчій передачі. ТЗВ становив 5 %.

### **Кейс 10**

Запропонуйте облікове відображення нарахування заробітної плати штатним працівникам бюджетної установи за поточний місяць, пов'язаним із зарплатою соціальних внесків та утримань:

- 1) касиру Івановій І. І. встановлений 12 тарифний розряд ЄТС;
- 2) столяр Хомик І. М. виготовив 25 вікон, розцінка за 1 вікно – 295,5 грн;
- 3) Терешин В. В. відпрацював за табелем 176 год, годинна тарифна ставка його розряду – 65 грн/год;
- 4) посадовий оклад Руханського Я. В. за штатним розкладом – 8 000 грн, у поточному місяці 22 робочі дні, фактично відпрацьовано 20 робочих днів.

## **3.5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**

### **Основна література**

1. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 № 2542-III. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Гевлич Л. Л. Облік у бюджетних установах: навч. посібник. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2022. 181 с.
3. Лень В. С. Облік у бюджетних установах: навч. посібник. Київ: Каравела, 2020. 564 с.
4. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі. URL: <https://cutt.ly/Cwe94c1Z>
5. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.2013 № 1203. Редакція від 28.03.2025. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14>
6. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879. Редакція від 29.07.2022. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>
7. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
8. Про Порядок складання, розгляду, затвердження та основні вимоги щодо виконання кошторисів доходів і видатків бюджетних установ і організацій: постанова Кабінету міністрів України від 28.02.2002 № 228. URL: <https://cutt.ly/jwe987EV>
9. Типова кореспонденція субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками бюджетних коштів та державними цільовими фондами: Наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2015 № 1219. Редакція від 08.01.2024. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0086-16>

10. Типове положення про бухгалтерську службу бюджетної установи: постанова Кабінету міністрів України від 26.01.2011 № 59. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/59-2011-п>

### ***Допоміжна література***

1. Handbook Of International Public Sector Accounting Pronouncements. 2019. URL: <https://cutt.ly/7we94MOF>

2. Безверхий К. В. Облік в бюджетних установах: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 312 с.

3. Гевлич Л. Л. Суб'єкт державного сектору: бухгалтерська справа в контексті процесу ефективного управління. *Економіка та суспільство*. 2021. № 28. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/496>

4. Гевлич Л. Л., Тукіла К. Л. Організація ефективного державного фінансового контролю в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. № 33. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/884/847>

5. Гевлич Л. Л. Професія бухгалтера у цифровій економіці. *Економіка і організація управління*. 2021. Вип. № 3(43) С. 138–146. DOI: 10.31558/2307-2318.2021.3.13.

6. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності: постанова Кабінету міністрів України від 28.02.2000 № 419. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text>

### ***Інформаційні ресурси в мережі Інтернет***

1. IPSASB. URL: <http://www.ipsasb.org>

2. Factor про податки та бухоблік. URL: <https://i.factor.ua/ukr/>

3. Сайт для бухгалтерів бюджетних установ. URL: <https://buhgalter.com.ua/>

4. Офіційний вебсайт Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>

5. Офіційний вебсайт Державної казначейської служби України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua>

## РОЗДІЛ 4

### АУДИТ ТА БУХГАЛТЕРСЬКА ЕКСПЕРТИЗА

#### 4.1. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

##### *Змістовий модуль 1*

##### **Теоретичні засади організації аудиторської діяльності**

###### ***Тема 1. Загальні положення про аудит***

Передумови виникнення, генезис та розвиток аудиту у світі.

Основні елементи, що визначають сутність аудиту: предмет, об'єкти, суб'єкти.

Класифікація аудиту за національним законодавством, історичними стадіями розвитку, видами діяльності суб'єкта господарювання, об'єктами, суб'єктами, ініціативою здійснення, тривалістю співробітництва, атестацією, способом та часом проведення.

###### ***Тема 2. Регламентація аудиторської діяльності***

Постулати аудиту Р. К. Мауца, Х. А. Шарафа, Дж. Робертсона.

Поняття та призначення стандартів (норм) аудиту. Структура та класифікація стандартів за рівнем прийняття: міжнародні, національні, внутрішньофірмові.

Статус і сертифікація аудиторів в Україні. Права, обов'язки аудитора, зобов'язання на проведення аудиторської діяльності. Види відповідальності аудиторів.

Регламентація аудиторської діяльності в Україні. Характеристика цілей, функцій, джерел фінансування Союзу аудиторів та Аудиторської Палати України. Напрями контролю аудиторської діяльності в Україні.

###### ***Тема 3. Етика аудитора***

Основні засади поведінки аудитора: інтереси громадськості, цілі бухгалтерської професії, принципи аудиторської поведінки.

Кодекс етики професійних бухгалтерів.

Регламентація етичної поведінки аудиторів в Україні. Організація діяльності Аудиторської палати України. Контроль якості аудиторських послуг.

##### *Змістовий модуль 2*

##### **Процес аудиту**

###### ***Тема 4. Планування процесу аудиту***

Основні стадії процесу аудиту, їх сутність.

Етапи організаційної стадії: вивчення бізнесу клієнта, підготовка листа-угоди на проведення аудиту, укладення договору на проведення аудиту чи надання послуг.

Планування аудиту: визначення загальної стратегії, розробка плану та програми аудиту.

***Тема 5. Аудиторський ризик і оцінка системи внутрішнього контролю***

Модель прийнятного рівня аудиторського ризику, методи впливу аудитора на її складники. Умови та події, які можуть вказувати на ризики суттєвого викривлення.

Поняття системи внутрішнього контролю, середовища контролю, заходів контролю. Етапи оцінки аудитором СВК клієнта. Тест оцінки СВК.

***Змістовий модуль 3***

**Методика та формалізація аудиту**

***Тема 6. Методика аудиту***

Поняття аудиторських доказів, показники їх оцінки: достатність, прийнятність, джерела.

Сутність аудиторських процедур інспектування, спостереження, зовнішнього підтвердження, повторного обчислення, повторного виконання, аналітичних процедур, запиту. Процедури по суті, тести заходів контролю.

Аудиторська вибірка як метод аудиторської перевірки. Методи відбору елементів вибірки.

***Тема 7. Робочі документи аудитора***

Поняття, форма, зміст і обсяг аудиторської документації. Аудиторський файл.

Аудиторські звіти. Немодифікована та модифікована думка, умови формулювання різновидів останньої.

***Тема 8. Виявлення викривлень під час аудиту***

Ризики невиявлення суттєвого викривлення внаслідок шахрайства. Суттєвість під час планування та проведення аудиту. Відповідальність аудитора, що стосується шахрайства, під час аудиту фінансової звітності.

Аудиторські процедури виявлення шахрайства. Дії аудитора у відповідь на виявлені ризики.

***Тема 9. Диджитал-аудит***

Цифрові технології бізнес-середовища.

Світові тенденції використання цифрових технологій в обліку і аудиті. Кейси впровадження ІТ-технологій в аудиті.

Проблеми організації цифрового незалежного аудиту в Україні.

## **Змістовий модуль 4**

### **Організації та методика бухгалтерської експертизи**

#### ***Тема 10. Теоретичні основи судово-бухгалтерської експертизи***

Поняття, особливості, принципи організації судово-бухгалтерської експертизи.

Класифікація СБЕ за послідовністю проведення, повнотою дослідження, кількістю експертів, видами експертизи, етапами вирішення питання.

Об'єкти та суб'єкти СБЕ.

#### ***Тема 11. Організація СБЕ***

Сутність основних процедур на етапах проведення експертизи.

Система нормативно-правового регулювання СБЕ в Україні. Інформаційне та фінансове забезпечення бухгалтерської експертизи згідно із Законом України «Про судову експертизу».

#### ***Тема 12. Методичне забезпечення судово-бухгалтерської експертизи***

Особливості застосування загальних методів дослідження в межах СБЕ.

Спеціальні методи СБЕ: органолептичні, розрахунково-аналітичні, документальні, узагальнення і реалізації результатів експертизи.

Формальні ознаки фальсифікації документів та реєстрів обліку.

Особливості проведення інвентаризації в межах судової експертизи.

#### ***Тема 13. Узагальнення та оцінка результатів СБЕ***

Структура, методика складання, вимоги, що висуваються до експертного висновку.

Напрями та суб'єкти процесуальної оцінки висновку СБЕ. Реалізація експертного висновку в судовому процесі.

## **4.2. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ**

1. Чим аудиторські послуги відрізняються від аудиту фінансової звітності відповідно до вітчизняного законодавства?
2. Як можна зменшити загрози, що впливають на незалежність аудитора?
3. Які умови треба виконати, щоб стати аудитором в Україні?
4. Яким має бути прийнятний рівень аудиторського ризику?
5. Які складники включає спрощена структура системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання?
6. З якою метою ведеться аудиторська документація?

7. Які навички та компетенції необхідні аудиторам для успішного проведення диджитал-аудиту?
8. Хто фінансує проведення судових експертів?
9. Як здійснюється інформаційне забезпечення СБЕ?
10. Які вимоги висуваються до висновку експерта?

### 4.3. ТЕСТИ

**1. У чому полягає сутність аудиту?**

- а) перевірка правильності ведення бухгалтерського обліку;
- б) надання допомоги в розрахунку податків і консультуванні з фінансових і правових питань;
- в) підприємницька діяльність із незалежної експертизи фінансової звітності та надання аудиторських послуг;
- г) усе вище перераховане.

**2. Хто може бути суб'єктом аудиторської діяльності в Україні?**

- а) аудитор-фізична особа, аудиторська фірма;
- б) Федерація професійних бухгалтерів та аудиторів України;
- в) Аудиторська палата України;
- г) усі вище перераховані варіанти.

**3. У якому нормативному документі визначаються умови аудиторської діяльності в Україні?**

- а) у Законі України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»;
- б) у Національних нормативах аудиту;
- в) у Міжнародних стандартах контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг;
- г) у внутрішньофірмових стандартах аудиту.

**4. Сутність якого етичного принципу розкриває твердження: «Професійний бухгалтер має бути справедливим, не дозволяти собі упередженості, конфлікту інтересів, впливу інших осіб»?**

- а) доброчесність;
- б) об'єктивність;
- в) професійна компетентність та належна ретельність;
- г) конфіденційність.

**5. До якої категорії застережних заходів належить встановлення вимоги безперервної освіти аудиторів в Україні?**

- а) встановлені професійною організацією, законодавчим чи регулювальним органом;

- б) встановлені компанією-клієнтом;
- в) встановлені аудиторською фірмою;
- г) не належить до застережних заходів.

**6. Чи може змінюватися зміст програми аудиту?**

- а) так;
- б) так, якщо проводиться обов'язковий аудит фінансової звітності;
- в) ні;
- г) ні, якщо проводиться обов'язковий аудит фінансової звітності.

**7. Як називається ймовірність того, що аудитор може надати неправильний висновок щодо фінансової звітності клієнта?**

- а) властивий ризик;
- б) ризик контролю;
- в) ризик, пов'язаний з вибіркою;
- г) аудиторський ризик.

**8. За якою формулою визначається аудиторський ризик?**

- а)  $AP = BP \times PK / PH$ ;
- б)  $AP = BP + PK + PH$ ;
- в)  $AP = BP \times PK \times PH$ ;
- г)  $AP = BP \times PK$ .

**9. Визначення якого ризику є результатом оцінки системи внутрішнього контролю?**

- а) ризику невиявлення;
- б) ризику контролю;
- в) аудиторського ризику;
- г) підприємницького ризику.

**10. На який вид ризику аудитор може впливати безпосередньо?**

- а) ризик контролю;
- б) властивий ризик;
- в) ризик невиявлення;
- г) підприємницький ризик.

**11. У чому проявляється професійний скептицизм аудитора під час оцінки СВК?**

- а) аудитор вважає будь-яке викривлення суттєвим;
- б) аудитор відмовляється підтверджувати фінансову звітність;
- в) аудитор не довіряє СВК клієнта абсолютно;
- г) аудитор оцінює СВК клієнта як неефективну.

**12. До якого складника СВК належить облікова політика клієнта?**

- а) середовище контролю;
- б) заходи контролю;

- в) процес оцінки ризиків;
- г) моніторинг заходів контролю.

**13. Який рівень аудиторського ризику має встановити аудитор під час планування перевірки згідно з Міжнародними стандартами?**

- а) 0 %;
- б) 2 %;
- в) 5 %;
- г) прийнятно низький рівень.

**14. Що розуміють під аудиторською процедурою зовнішнього підтвердження?**

- а) одержання письмової відповіді від третіх осіб;
- б) одержання письмової відповіді від працівників підприємства, що перевіряється;
- в) залучення експертів;
- г) перевірку кількісного та якісного стану об'єктів.

**15. Що являє собою інспектування як аудиторська процедура?**

- а) перевірка аудитором записів, документів і матеріальних активів;
- б) спостереження аудитора за процесом або процедурами, виконаними іншими особами;
- в) перевірка аудитором точності арифметичних розрахунків у первинних документах і бухгалтерських записах;
- г) перевірка аудитором фактичної наявності матеріальних активів.

**16. Що з нижче перерахованого НЕ належить до аналітичних процедур?**

- а) зіставлення залишків на рахунках за різні періоди;
- б) інвентаризація активів;
- в) контрольний запуск сировини у виробництво;
- г) оцінка динаміки зміни показників звітності.

**17. За яких умов відсутній сенс використання аудиторської вибірки?**

- а) аудитор залучив до перевірки експертів;
- б) аудитор користується допомогою значної кількості асистентів;
- в) генеральна сукупність складається з невеликої кількості статей значної вартості;
- г) генеральна сукупність складається з монетарних статей.

**18. Якою є основна мета ведення аудиторської документації?**

- а) сформулювати основу для аудиторської думки;
- б) виправдатися у разі претензій до якості роботи аудитора;
- в) зменшити трудоемність наступної перевірки;
- г) сформулювати закономірності господарської діяльності.

**19. Яким елементом аудиторського файла є програма аудиту?**

- а) обов'язковим;
- б) додатковим;
- в) недоречним;
- г) не є складником аудиторського файла.

**20. Який висновок має надати аудитор, якщо не може одержати достатніх і необхідних аудиторських доказів?**

- а) немодифікована думка;
- б) думка із застереженням;
- в) негативна думка;
- г) відмова від висловлення думки.

**21. У яких випадках аудиторський висновок буде модифікованим, але залишиться позитивним?**

- а) аудитора змушують істотно обмежити обсяги аудиторської перевірки;
- б) фінансова звітність складена відповідно до стандартів бухгалтерського обліку, але не містить приміток;
- в) аудитор підписує угоду на виконання компіляції фінансової звітності;
- г) аудитор додає пояснювальний параграф, щоб висвітлити фактор, що впливає на фінансову звітність.

**22. Яким судженням керується аудитор, обираючи між думкою із застереженням і негативною думкою?**

- а) вимогами національного законодавства щодо визначення виду думки;
- б) характером питання, що призвело до модифікації;
- в) судженням щодо всеохоплюваності впливу;
- г) обсягом отриманих аудиторських доказів.

**23. Який чинник відрізняє помилку від шахрайства?**

- а) навмисність або ненавмисність дії;
- б) визначення нормативних документів;
- в) суттєвість викривлення інформації за результатами дії;
- г) причетність до дії управлінського персоналу або тих, кого наділено найвищими повноваженнями.

**24. Які ІТ-технології використовуються в аудиті?**

- а) хмарні обчислення;
- б) блокчейн;
- в) прогнозна аналітика;
- г) усі перераховані.

**25. Які існують перешкоди для організації цифрового незалежного аудиту в Україні?**

- а) недостатня кількість висококваліфікованих аудиторів;

б) недостатнє законодавче регулювання та відсутність стандартів цифрового аудиту;

в) високі витрати на необхідне обладнання;

г) усе перераховане.

**26. Що означає поняття «диджитал-компетенція» для аудиторів?**

а) вміння використовувати цифрові інструменти в аудиті, розуміння впливу сучасних технологій на аудиторську практику;

б) вміння візуалізувати результати перевірки;

в) володіння сучасними мовами програмування;

г) здатність вести аудит автоматизованої облікової системи клієнта.

**27. Що означає обмеження предмета дослідження як особлива риса експертизи?**

а) експерт має відповідати на ті питання, що зазначені у постанові (ухвалі) на призначення експертизи;

б) експерт не має права клопотати про надання нових матеріалів, документів, інформації;

в) експерт не має права ставити додаткові питання у порядку експертної ініціативи;

г) експерт не має права бути присутнім під час проведення слідчих дій.

**28. Укажіть, яку експертизу призначають у такому разі: «При розгляді експертного висновку під час судового процесу встановлено, що експерт надав неправдиві відомості про свою освіту»?**

а) первинну;

б) повторну;

в) основну;

г) додаткову.

**29. Кому має доручатися проведення повторної експертизи у разі порушення експертом первинної експертизи процесуальних норм?**

а) експертові, який проводив первинну експертизу;

б) новому експертові вищої кваліфікації;

в) керівникові державної експертної установи;

г) експертові державної експертної установи, іншої, ніж та, де працює експерт, який проводив первинну експертизу.

**30. Які з нижченаведених обставин НЕ забезпечують незалежність судового експерта?**

а) існує процесуальний порядок призначення судового експерта;

б) існує кримінальна відповідальність експерта за дачу свідомо неправдивого висновку;

в) експертиза існує лише за наявності порушеної кримінальної справи чи розгляду цивільної справи у суді;

г) існує можливість призначення повторної експертизи.

**31. До якого виду експертизи належить СБЕ?**

а) криміналістична;

б) економічна;

в) товарознавча;

г) експертиза у сфері інтелектуальної власності.

**32. Яка з нижченаведених експертиз може проводитися виключно у державних спеціалізованих установах?**

а) криміналістична;

б) економічна;

в) товарознавча;

г) експертиза у сфері інтелектуальної власності.

**33. Хто веде Реєстр атестованих судових експертів?**

а) Міністерство фінансів України;

б) Державна фіскальна служба України;

в) Міністерство юстиції України;

г) Державна служба статистики України.

**34. Якими організаціями представлені державні спеціалізовані установи експертизи?**

а) науково-дослідні установи судових експертиз;

б) судово-медичні та судово-психіатричні установи;

в) експертні служби;

г) усі вище перераховані.

**35. Що означає процесуальність як особлива риса експертизи?**

а) експертиза існує лише за наявності порушеної кримінальної справи чи розгляду цивільної справи у суді;

б) існує можливість призначення повторної експертизи;

в) експерти-бухгалтери, органи дізнання, слідства та суду в своїй діяльності зобов'язані дотримуватися законодавства України;

г) експертиза здійснюється фахівцем, який отримав спеціальний дозвіл на діяльність.

**36. У якій частині ухвали про призначення СБЕ зазначаються підстави для призначення експертизи?**

а) у вхідній;

б) в описовій;

в) у резолютивній;

г) не зазначаються в ухвалі.

**37. Які пункти містить локальний стандарт СБЕ?**

- а) об'єкти дослідження;
- б) джерела інформації;
- в) прийоми експертизи;
- г) усе вищезазначене.

**38. Який регламент визначає правові, організаційні і фінансові основи судово-експертної діяльності в Україні?**

- а) Процесуальний кодекс України;
- б) Закон України «Про судову експертизу»;
- в) Інструкція про призначення та проведення судових експертиз;
- г) Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз.

**39. Хто фінансує проведення судової експертизи державною спеціалізованою установою у кримінальному провадженні, призначеної за клопотанням обвинуваченого?**

- а) державний бюджет України;
- б) місцеві бюджети України;
- в) сам обвинувачений;
- г) суд, який здійснює провадження по справі.

**40. У якому порядку суб'єкт господарювання надає державній спеціалізованій установі інформацію для оновлення методичної нормативної бази судової експертизи?**

- а) безоплатно і в обов'язковому порядку;
- б) безоплатно і за згодою суб'єкта господарювання;
- в) за плату і за згодою суб'єкта господарювання;
- г) така інформація не надається, оскільки містить комерційну таємницю.

**41. Чи правда, що методики проведення судових експертиз підлягають атестації?**

- а) так, у межах судово-експертної діяльності державних спеціалізованих установ;
- б) так, для усіх експертів, що виступають у межах досудового слідства або судового розгляду справи;
- в) так, у межах судово-медичних та судово-психіатричних експертиз;
- г) ні, це суперечить принципам незалежності та самостійності експерта.

**42. До якої групи методів експертизи належить інвентаризація дебіторської заборгованості?**

- а) органолептичні;
- б) розрахунково-аналітичні;
- в) документальні;
- г) загальні.

**43. Як називається метод дослідження, в межах якого експерт порівнює екземпляри лімітно-забірної карти, які вилучені у завідувача складу і представника цеху?**

- а) зустрічна перевірка;
- б) взаємний контроль;
- в) відновлення кількісно-сумового обліку;
- г) контрольне порівняння залишків.

**44. Які з нижче перерахованих тверджень щодо інвентаризації в судовій експертизі НЕ є достовірними?**

- а) інвентаризація є найбільш ефективним методом визначення фактичної наявності активів та зобов'язань;
- б) інвентаризація подовжує терміни розгляду справ;
- в) інвентаризація вимагає додаткових дій перед початком;
- г) слідчий є учасником інвентаризації, якщо вона призначається за ініціативою правоохоронних органів.

**45. Що означає вимога повноти, яка висувається до експертного висновку?**

- а) комплексний виклад об'єктів дослідження, джерел інформації, методики експертизи;
- б) достовірність висновку як відповідність істині, доведена у процесі експертизи комплексом реальних доказів, що ґрунтуються на даних досліджуваного суб'єкта господарювання;
- в) чітке однозначне формулювання відповідей на поставлені питання;
- г) лаконічність, логічність, додержання стилістики ділових документів, легкість сприйняття учасниками судового процесу.

**46. Чи насправді структура і зміст експертного висновку регламентуються законодавчо?**

- а) так;
- б) так, якщо розслідується фінансово-господарська діяльність бюджетних установ і державних (комунальних) підприємств;
- в) ні;
- г) ні, якщо розслідується фінансово-господарська діяльність бюджетних установ і державних (комунальних) підприємств.

**47. Як формується остаточний висновок комісійної експертизи, якщо згоди між експертами не було досягнуто?**

- а) це формулювання, за яке проголосувала більшість експертів;
- б) це формулювання, за яке проголосував голова комісії;
- в) складається кілька висновків за кількістю думок експертів;
- г) надається повідомлення про неможливість надання висновку.

**48. У якій частині повідомлення зазначаються причини неможливості надання висновку?**

- а) у вступній;
- б) у дослідній;
- в) у висновках;
- г) не зазначаються.

**49. Чи можливий допит експерта в судовому засіданні?**

- а) так, це звичайна процедура судової експертизи;
- б) так, у виняткових випадках повної незрозумілості висновку для учасників судового процесу;
- в) ні, це порушує незалежність експерта та конфіденційність інформації експертизи;
- г) ні, це заборонено законодавчо.

**50. Чи є обов'язковою процедурою розробка експертом заходів щодо профілактики у майбутньому порушень, що виявлені під час експертизи?**

- а) так;
- б) так, якщо розслідується фінансово-господарська діяльність бюджетних установ і державних (комунальних) підприємств;
- в) ні;
- г) ні, якщо розслідується фінансово-господарська діяльність бюджетних установ і державних (комунальних) підприємств.

#### **4.4. СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ (КЕЙСИ)**

##### **Кейс 1**

За кожною з нижченаведених ситуацій, що виявлені під час аудиторської перевірки, визначте:

- тип аудиту (фінансової звітності, на відповідність чи операційний);
- аудитора (незалежний зовнішній, внутрішній чи державний);
- першочергових одержувачів аудиторського звіту (власники, керівництво чи треті особи).

Ситуації, що виникли за результатами перевірки:

- 1) фінансова інформація, представлена у балансі, не містить суттєвих викривлень;
- 2) відділ збуту працює неефективно;
- 3) податкова декларація компанії не відповідає нормативним вимогам;
- 4) звіт про фінансові результати підготовлений на основі касового методу;
- 5) завідувач складу не виконує покладених на нього обов'язків;
- 6) підприємство порушує Кодекс законів про працю;

- 7) звіт про рух грошових коштів достовірно відображає фактичні грошові надходження й виплати;
- 8) підприємство порушує умови контрактів із постачальниками;
- 9) бухгалтер з обліку основних засобів не дотримується амортизаційної політики підприємства;
- 10) оцінка запасів під час вибуття здійснена з дотриманням алгоритму розрахунку за методом ФІФО.

## **Кейс 2**

Укажіть, чи відбувається порушення принципів Кодексу етики професійного бухгалтера, яких саме:

- 1. На прохання комірника аудитор не повідомив керівника підприємства про здійснену крадіжку за умови, що комірник поверне ТМЦ і надалі буде чесно працювати.
- 2. Аудитор погодився не враховувати в аудиторській думці суттєві викривлення фінансової звітності підприємства за умови підвищення гонорару вдвічі, обґрунтовуючи це зростанням ризику потенціальних претензій з боку третіх осіб.
- 3. Аудитор дав інтерв'ю про недотримання санітарних умов виробництва продукції у клієнта – підприємства харчової промисловості, обґрунтовуючи це загрозою здоров'ю споживачів.
- 4. Під час аудиту фінансової звітності аудитор побачив потенційні внутрішні резерви зниження витрат клієнта, але не сповістив про це останньому.
- 5. Після закінчення перевірки фінансової звітності аудитор прийняв від клієнта зразок готової продукції значної вартості в якості вдячності за ефективний аудит.
- 6. Аудитор не завершив перевірку клієнта з причини переїзду на постійне місце проживання в іншу країну.
- 7. Аудитор працює в консультантом із податкових питань на підприємстві, що перевіряється.
- 8. Гонорар за проведення перевірки становить 50 % усіх доходів аудиторської фірми.
- 9. Дружина директора аудиторської фірми володіє акціями підприємства, що перевіряється.
- 10. Аудиторська фірма поширює рекламні брошури, у яких зазначено, що фірма впливає на судові органи в інтересах клієнтів.
- 11. Аудиторська фірма публікує оголошення в газеті про зміну своєї адреси.
- 12. Аудитор фірми «Аудит-Іст», який здійснював перевірку ПАТ «АВС» торік, надав інформацію про результати перевірки аудиторів фірми «Аудит-Вест», що перевіряє ПАТ «АВС» у звітному році, без згоди на те клієнта.

13. Аудитор є співзасновником підприємства, що перевіряється.

14. Аудитор під час перевірки витрат надіслав запит на надання йому інформації про зарплати топ-менеджерів клієнта.

### **Кейс 3**

Визначте компонент аудиторського ризику, який пов'язаний з нижченаведеними ситуаціями аудиторської перевірки:

1. Умови надання позик банку своїм клієнтам є індивідуальними та не базуються на розроблених політиках банку.

2. У клієнта спостерігаються систематичні нестачі коштів під час інвентаризації каси.

3. Керівництво компанії планує отримати грант, який надається за умови рентабельності підприємства 30 %.

4. Для здійснення перевірки аудитор має проаналізувати масив нефінансових даних щодо клієнта, галузі, регіону.

5. У клієнта спостерігається велика плинність кваліфікованих працівників.

6. Аудитор вирішив підтвердити кредиторську заборгованість клієнта станом на дату закриття балансу, а не на проміжну дату.

7. Клієнту відмовлено у позиці з причини недостатньої вартості заставного майна.

8. Клієнт нещодавно змінив програмний продукт автоматизації обліку.

9. Аудитор планує широко використовувати тести елементів сальдо рахунків.

10. Клієнт має широко диверсифіковану діяльність та філії у різних національних юрисдикціях.

### **Кейс 4**

Допоможіть керівнику аудиторської групи з визначенням одного облікового об'єкта з кожної пари, який має більш високий ступінь властивого ризику. Обґрунтуйте свою думку.

1. А. Зобов'язання з податку на прибуток.

Б. Зобов'язання перед постачальниками.

2. А. Оцінка запасів на дату балансу.

Б. Оцінка короткострокових інвестицій за методом участі в капіталі.

3. А. Відображення витрат з поліпшення основних засобів.

Б. Оцінка нематеріальних активів, створених власними силами.

4. А. Оцінка запасів під час вибуття.

Б. Розрахунок амортизації основних засобів.

5. А. Розрахунки з покупцями.

Б. Розрахунки з акціонерами.

6. А. Оцінка резерву сумнівних боргів.

Б. Оцінка резерву на відпустки працівників.

### **Кейс 5**

Розрахуйте ризик невиявлення у кожній ситуації, вкажіть ситуації з найбільшою та найменшою кількістю запланованих аудиторських доказів.

| Показники                      | Ситуація 1 | Ситуація 2 | Ситуація 3 | Ситуація 4 | Ситуація 5 |
|--------------------------------|------------|------------|------------|------------|------------|
| Аудиторський ризик             | 0,5 %      | 2 %        | 3 %        | 5 %        | 8 %        |
| Властивий ризик                | 50 %       | 20 %       | 30 %       | 35 %       | 60 %       |
| Ризик контролю                 | 50 %       | 50 %       | 40 %       | 45 %       | 20 %       |
| Ризик невиявлення              |            |            |            |            |            |
| Заплановані аудиторські докази |            |            |            |            |            |

### **Кейс 6**

Ідентифікуйте вид тестування (господарських операцій, складників сальдо, аналітичні процедури), яким могли бути виявлені такі результати аудиторської перевірки:

- 1) перерахунок дивідендів, нарахованих на 1 просту акцію;
- 2) порівняння трендів динаміки показників звітності клієнта та його конкурентів;
- 3) визначення коефіцієнта рентабельності продукції;
- 4) перевірка законності розрахунків з оплати праці;
- 5) підтвердження сальдо рахунків основних засобів;
- 6) перевірка оригінальності підписів на дозвільних первинних документах;
- 7) проведення інвентаризації запасів;
- 8) перевірка відповідності даних рахунків-фактур та даних журналів-ордерів розрахунків клієнта з постачальниками;
- 9) звірка залишків на поточних рахунках клієнта в банках на кінець року;
- 10) аналіз виконання клієнтом плану виробництва продукції.

### **Кейс 7**

Визначте кількість договорів, яку треба перевірити для оцінки правильності створення резерву сумнівних боргів, якщо рівень суттєвості, визначений для операцій, складає 77 тис. грн. За період, що перевіряється, клієнт уклав 526 договорів з номера 33 до 559 на загальну суму 683 000 грн.

Підприємство характеризується високим рівнем властивого ризику й ризику контролю (значення коефіцієнта довіри 1,5).

### **Кейс 8**

За нижченаведеною ситуацією в якості керівника аудиторської групи:

- укажіть умови проведення зустрічної перевірки величини заборгованості постачальникам;

- сформуйте правильний варіант бухгалтерських записів;
- оцініть вплив порушень на фінансову звітність.

*Ситуація:*

Підприємство-клієнт придбало запаси на умовах наступної оплати на суму 12 000 грн з ПДВ (умови податкового кредиту виконані). Для розрахунків з поставальниками була взята короткострокова позика на 10 000 грн на 2 місяці під 24 % річних зі сплатою відсотків під час повернення позики. Позика була зареєстрована на поточний рахунок клієнта.

На кінець першого місяця на підприємстві були складені такі бухгалтерські проводки:

|        |        |             |
|--------|--------|-------------|
| Дт 201 | Кт 631 | 12 000 грн. |
| Дт 641 | Кт 631 | 2 000 грн.  |
| Дт 311 | Кт 601 | 10 000 грн. |

**Кейс 9**

За нижченаведеною ситуацією в якості керівника аудиторської групи:

- укажіть, які об'єкти будуть вивчатися під час перевірки розрахунків з підзвітними особами за відрядженням;
- сформуйте правильний варіант бухгалтерських записів;
- оцініть вплив порушень на фінансову звітність.

*Ситуація:*

Начальник цеху Петренко П. П. був направлений у відрядження у Львів з 15 до 18 лютого поточного року для вирішення виробничих завдань. 14 лютого поточного року Петренку П. П. на основі видаткового касового ордеру № 21 був виданий аванс у сумі 700 грн. Після повернення з відрядження 20 лютого поточного року Петренко П. П. надав у бухгалтерію авансовий звіт № 31 на компенсацію витрат за проїзд Укрзалізницею – 420 грн, рахунок готелю за проживання – 360 грн з ПДВ.

На підприємстві складені такі бухгалтерські проводки:

|        |        |          |
|--------|--------|----------|
| Дт 372 | Кт 301 | 700 грн. |
| Дт 94  | Кт 372 | 700 грн. |

**Кейс 10**

За нижченаведеною ситуацією в якості керівника аудиторської групи:

- укажіть, положення яких НП(С)БО були порушені;
- сформуйте правильний варіант бухгалтерських записів;
- оцініть вплив порушень на фінансову звітність.

*Ситуація:*

Підприємство-клієнт господарським способом організував прибудову до головного офісу. Вартість витрачених під час цього будівельних матеріалів ста-

новила 15 000 грн, нарахована заробітна плата будівельникам – 14 000 грн, нарахований ЄСВ згідно з чинним законодавством.

На підприємстві складені такі бухгалтерські проводки:

Дт 92            Кт 205        15 000 грн.

Дт 92            Кт 661        14 000 грн.

Дт 92            Кт 65          2 800 грн.

## 4.5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

### *Основна література*

1. Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance, and Related Services Pronouncements. 2021. URL: <https://cutt.ly/awe8SDeJ>

2. Handbook of the International Code of Ethics for Professional Accountants. 2022. URL: <https://cutt.ly/Owe8D8U6>

3. Guide to Using International Standards on Auditing in the Audits of Small- and Medium-Sized Entities. URL: <https://cutt.ly/ywe8PauC>

4. Гевлич Л. Л. Аудит та бухгалтерська експертиза: навч. посібник. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 150 с.

5. Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів (включаючи міжнародні стандарти незалежності). Видання 2022 р. URL: <https://ifacweb.blob.core.windows.net/publicfiles/2024-03/%D0%9C%D0%86%D0%96%D0%9D%D0%90%D0%A0%D0%9E%D0%94%D0%9D%D0%98%D0%98%CC%86%20%D0%9A%D0%9E%D0%94%D0%95%D0%9A%D0%A1%20%D0%95%D0%A2%D0%98%D0%9A%D0%98%202022.pdf>

6. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2016–2017 рр. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-audit>

7. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 № 2258-XIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>

### *Допоміжна література*

1. Аудит: підручник / за ред. В. І. Грушко, О. М. Брадул, В. А. Шепелюк, С. Б. Ільїна, М. О. Юнацького, А. П. Хорошенюк, Т. В. Брадул. 4-те вид., доп. і перероб. Київ: Видавництво Ліра-К, 2019. 324 с.

2. Гевлич Л. Л. Методика незалежного аудиту на різних етапах життєвого циклу підприємства. *Облік, аналіз, аудит у забезпеченні безперервної діяльності*: монографія. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. С. 132–165.

3. Гевлич Л. Л. Місце ризику в процесі незалежного аудиту. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*. 2023. № 73. С. 73–78.

4. Гевлич Л. Л. Процес незалежного аудиту крізь призму оцінки ризику. *Трансформація суспільних відносин в умовах цивілізаційних змін: кол. моногр.* Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2023. С. 238–259.

5. Гевлич Л. Л., Гевлич І. Г. Digital Technologies in Accounting and Audit. *Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення (вип. 75): матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції, (м. Тернопіль, Україна – м. Переворськ, Польща, 6–7 березня 2023 р.) / редкол.: О. Патряк та ін.; ГО «Наукова спільнота»; WSSG w Przeworsku. Тернопіль: ФОП Шпак В. Б. С. 45–46.*

6. Гевлич Л. Л., Гевлич І. Г. Інформаційні технології в обліку і аудиті: проблеми та перспективи в диджитал-економіці. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: «Економічні науки».* 2023. № 3. С. 40–44.

7. Гевлич Л. Л., Гевлич І. Г. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту: навчальний посібник. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 132 с.

8. Міжнародні стандарти фінансової звітності. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929\\_010#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text)

9. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

### ***Інформаційні ресурси в мережі Інтернет***

1. Офіційний вебсайт Державної податкової служби України. URL: <http://sfs.gov.ua/>

2. Офіційний вебсайт Державної регуляторної служби України. URL: <http://www.drs.gov.ua/>

3. Аудиторські, податкові та консультаційні послуги – KPMG. URL: <https://home.kpmg/ua/uk/home.html>

4. Офіційний вебсайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk>

5. Аудиторська палата України. URL: <https://www.apu.com.ua/>

6. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР). URL: <https://www.nssmc.gov.ua/>

7. Офіційний вебсайт Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>

8. Федерація Професійних Бухгалтерів та Аудиторів України. URL: <https://www.ufpaa.org/>

9. Financial Accounting Standards Board (FASB). URL: <https://fasb.org/>

## РОЗДІЛ 5

### ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК

#### 5.1. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

##### *Тема 1. Основи побудови фінансового обліку*

Поняття про фінансовий облік, його значення та завдання на сучасному етапі. Нормативні вимоги організації фінансового обліку на вітчизняному підприємстві. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Облікова політика підприємства. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. Організація обліку на підприємстві, відповідальність за організацію та ведення фінансового обліку. Фактори, що впливають на організацію фінансового обліку: розмір підприємства, вид підприємницької діяльності, характер витрат, методика визначення фінансового результату, фінансова звітність, наявність (відсутність) управлінського обліку.

##### *Тема 2. Облік грошових коштів*

Економічна сутність грошового обігу і розрахункових операцій. Оцінка грошових коштів. Загальний порядок ведення касових операцій. Документальне оформлення касових операцій. Аналітичний і синтетичний облік касових операцій. Облік грошових коштів в дорозі та грошових документів. Основні форми безготівкових розрахунків. Порядок здійснення та відображення в обліку розрахунків платіжними дорученнями, розрахунковими чеками, вимогами, акредитивами. Документальне оформлення, аналітичний і синтетичний облік операцій на рахунках у банках. Порядок проведення інвентаризації грошових коштів.

##### *Тема 3. Облік дебіторської заборгованості*

Визначення дебіторської заборгованості, її класифікація та оцінка. Облік дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги. Порядок визначення та облік резерву сумнівних боргів. Облік дебіторської заборгованості, забезпеченої векселем. Облік іншої дебіторської заборгованості. Облік довгострокової дебіторської заборгованості.

##### *Тема 4. Облік виробничих запасів*

Визначення, визнання, класифікація та оцінювання запасів за НП(С)БО 9 «Запаси». Організація оперативного (складського) обліку запасів. Документальне оформлення та облік надходження і вибуття виробничих запасів. Документальне оформлення та облік надходження і вибуття малоцінних та швидкозношуваних предметів. Інвентаризація запасів та порядок відображення її результатів у бухгалтерському обліку.

### ***Тема 5. Облік витрат виробництва та готової продукції***

Поняття витрат, їх класифікація та порядок визнання. Облік основних витрат на виробництво. Облік браку. Облік незавершеного виробництва. Облік загально-виробничих витрат. Визначення, класифікація та оцінка готової продукції. Документальне оформлення та аналітичний облік операцій, пов'язаних з рухом готової продукції. Облік наявності та руху готової продукції. Облік собівартості випущеної та реалізованої продукції.

### ***Тема 6. Облік фінансових інвестицій***

Економічна сутність, визнання та класифікація фінансових інвестицій. Облік поточних фінансових інвестицій. Оцінка фінансових інвестицій. Облік довгострокових фінансових інвестицій.

### ***Тема 7. Облік основних засобів та інших необоротних матеріальних активів***

Основні засоби, їх характеристика, класифікація й оцінка відповідно до НП(С)БО 7 «Основні засоби». Документування й аналітичний облік основних засобів. Формування первісної вартості об'єктів основних засобів залежно від джерел надходження. Поняття капітальних вкладень, відбиття операцій зі споруджування й придбання об'єктів основних засобів на рахунку 15 «Капітальні інвестиції». Синтетичний облік надходження основних засобів.

Облік зносу (амортизації) основних засобів. Методи амортизації основних засобів. Облік витрат на відновлення (ремонт) і модернізацію основних засобів.

Облік вибуття основних засобів. Особливості ліквідації основних засобів. Інвентаризація основних засобів і відбиття в обліку її результатів. Переоцінка основних засобів і відбиття її результатів в обліку. Оренда основних засобів. Форми оренди. Облік оренди основних засобів в орендодавця й орендаря відповідно до НП(С)БО 14 «Оренда». Облік лізингових операцій. Особливості обліку малоцінних необоротних матеріальних активів.

### ***Тема 8. Облік нематеріальних активів***

Характеристика нематеріальних активів, їх види, класифікація й оцінка відповідно до НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи». Синтетичний і аналітичний облік руху нематеріальних активів. Методи нарахування амортизації (зносу). Облік зносу. Облік вибуття нематеріальних активів. Інвентаризація нематеріальних активів та їх переоцінка.

### ***Тема 9. Облік праці та її оплати***

Поняття про оплату праці та заробітну плату. Облік особового складу в бухгалтерії та у відділі кадрів. Облік робочого часу. Форми, системи й види оплати праці.

Порядок розрахунку заробітної плати, доплат, оплати відпусток, надбавок, гарантій і компенсацій та виплат соціального характеру. Розрахунок утримань із заробітної плати працівників: податку з доходів фізичних осіб, військового збору, за виконавчими листами, дорученнями працівників тощо.

Синтетичний і аналітичний облік розрахунків з персоналом за оплатою праці. Порядок складання розрахункових відомостей. Групування нарахованої заробітної плати за напрямками витрат. Облік нарахувань на заробітну плату.

### ***Тема 10. Облік поточних зобов'язань***

Сутність та оцінка зобов'язань відповідно до НП(С)БО 11 «Зобов'язання». Значення та характеристика кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги, її документальне оформлення операцій за розрахунками з постачальниками та підрядниками. Розрізнення обліку поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями. Облік короткострокових векселів виданих. Облік розрахунків з учасниками. Облік розрахунків за авансами одержаними. Облік короткострокових кредитів. Облік інших поточних зобов'язань.

### ***Тема 11. Облік довгострокових зобов'язань***

Оцінка довгострокових зобов'язань. Порядок одержання та облік розрахунків за довгостроковими кредитами в національній валюті. Особливості обліку різних довгострокових зобов'язань.

### ***Тема 12. Облік розрахунків з бюджетом з податків та обов'язкових платежів***

Сутність і поняття податків та обов'язкових платежів. Класифікація податків, зборів та обов'язкових платежів. Характеристика рахунку, призначеного для обліку операцій за розрахунками з податками і зборами. Облік розрахунків за різними податками та зборами.

### ***Тема 13. Облік доходів і витрат***

Склад та оцінка доходів і витрат. Класифікація доходів та витрат. Документальне оформлення операцій з обліку доходів та витрат основної діяльності. Облік доходів та витрат основної діяльності. Поняття та склад адміністративних витрат. Облік адміністративних витрат. Поняття та склад витрат на збут. Облік витрат на збут. Поняття, склад і облік доходів та витрат іншої операційної діяльності. Документальне оформлення операцій з обліку доходів та витрат інвестиційної, фінансової діяльності.

#### ***Тема 14. Облік фінансових результатів діяльності підприємства***

Поняття та порядок формування фінансових результатів діяльності підприємств. Облік фінансових результатів основної діяльності. Облік фінансових результатів інвестиційної діяльності. Облік фінансових результатів фінансової діяльності. Порядок відображення інформації про фінансові результати в облікових регістрах і звітності.

#### ***Тема 15. Облік власного капіталу***

Власний капітал, його сутність, структура та функції. Облік формування та руху зареєстрованого (пайового) капіталу. Облік вилученого, додаткового, резервного капіталу. Характеристика та призначення неоплаченого капіталу.

Облік забезпечень майбутніх витрат і платежів, виплат відпусток, додаткового пенсійного забезпечення, гарантійних зобов'язань. Облік цільового фінансування і цільових надходжень.

#### ***Тема 16. Фінансова звітність підприємства***

Завдання і значення фінансової звітності та її використання в управлінні. Основні принципи фінансової звітності. Вимоги до складання та порядок подання за призначенням фінансової звітності. Склад і форми фінансової звітності, порядок складання Балансу (Звіту про фінансовий стан), порядок складання Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), порядок складання Звіту про рух грошових коштів, порядок складання Звіту про власний капітал, порядок складання Приміток до річної фінансової звітності.

### **5.2. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ**

1. Розкрийте мету і сутність фінансового обліку.
2. Охарактеризуйте організацію фінансового обліку.
3. Розкрийте концептуальні основи фінансового обліку.
4. Що таке облікова політика підприємства?
5. Якими є загальні положення обліку грошових коштів у касі в національній валюті?
6. Розкрийте документальне забезпечення касових операцій.
7. Охарактеризуйте синтетичний облік грошових коштів у касі в національній валюті.
8. Якими є різновиди банківських рахунків та порядок їх відкриття?
9. Охарактеризуйте порядок та форми здійснення безготівкових розрахунків.
10. Розкрийте питання обліку господарських операцій на рахунках у банках.

### 5.3. ТЕСТИ

**1. Яка тривалість щорічної відпустки встановлена у межах?**

- а) не менше 24 календарних днів;
- б) не менше 31 календарного дня;
- в) від 24 до 31 календарних днів;
- г) до 24 календарних днів.

**2. Що обліковується на рахунку 66?**

- а) розрахунків із заробітної плати;
- б) виробничих запасів;
- в) власного капіталу;
- г) розрахунків із соціального страхування.

**3. Що означає Дебетовий оборот рахунку 90 «Собівартість реалізації»?**

- а) виробничу собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);
- б) фактичну собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);
- в) планову собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);
- г) справедливу вартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг).

**4. На якому рахунку обліковуються витрати, пов'язані з реалізацією продукції?**

- а) 23 «Виробництво»;
- б) 93 «Витрати на збут»;
- в) 91 «Загальновиробничі витрати»;
- г) 90 «Собівартість реалізації».

**5. Яка операція оформлюється записом Дт 23 Кт 91?**

- а) списання загальногосподарських витрат;
- б) списання постійних нерозподілених загальновиробничих витрат;
- в) списання витрат на використання обладнання;
- г) списання змінних і постійних розподілених загальновиробничих витрат.

**6. Що може змінюватись залежно від вибору системи калькулювання за інших рівних умов?**

- а) чистий дохід;
- б) прибуток до оподаткування;
- в) валовий прибуток;
- г) чистий збиток.

**7. Заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди, – це:**

- а) дебіторська заборгованість;
- б) забезпечення;
- в) зобов'язання;
- г) позика.

**8. Аналітичний облік довгострокових кредитів ведеться за:**

- а) позикодавцями;
- б) видами кредитів;
- в) строками погашення;
- г) клієнтами.

**9. Який рахунок використовується для обліку витрат, пов'язаних із нарахуванням та сплатою відсотків?**

- а) 684 «Розрахунки за відсотками»;
- б) 91 «Загальновиробничі витрати»;
- в) 951 «Відсотки за кредит»;
- г) 952 «Інші фінансові витрати».

**10. Що є метою складання Звіту про власний капітал?**

а) розкриття інформації про зміни у складі власного капіталу підприємства звітного періоду;

б) надання користувачам інформації про зміни, що відбулися у грошових коштах підприємства та їх еквівалентах за звітний період;

в) надання користувачам інформації про доходи, витрати, прибутки і збитки від діяльності підприємства за звітний період;

г) сума пайових внесків членів спілок та інших підприємств, що передбачена установчими документами.

**11. Як відображається в обліку надходження готівки до каси з поточного рахунку у банку?**

- а) Дт 301            Кт 601;
- б) Дт 311            Кт 301;
- в) Дт 301            Кт 311;
- г) Дт 372            Кт 301.

**12. Яким записом відображається здача виручки інкасатору?**

- а) Дт 311            Кт 301;
- б) Дт 301            Кт 333;
- в) Дт 311            Кт 333;
- г) Дт 333            Кт 301.

**13. Як обліковуються виробничі запаси у бухгалтерії підприємства?**

- а) у натурально-вартісному виразі;
- б) у натуральному (кількісному) виразі;
- в) у вартісному виразі;
- г) так само, як у місцях зберігання.

**14. До яких витрат включаються витрати на транспортування сировини?**

- а) загальновиробничих витрат;

- б) загальногосподарських витрат;
- в) первісної вартості сировини;
- г) витрат на виробництво.

**15. Як визначається фактична собівартість готової продукції?**

- а) додавання до виробничої собівартості загальновиробничих змінних та постійних розподілених витрат;
- б) узагальнення усіх витрат на виробництво;
- в) вирахування з виробничої собівартості залишків незавершеного виробництва;
- г) додавання до цехової собівартості витрат із реалізації продукції.

**16. Що визначає сальдо по синтетичному рахунку 201 «Сировина й матеріали»?**

- а) залишок матеріалів за фактичною собівартістю без ПДВ;
- б) залишок матеріалів за ціною придбання з ПДВ;
- в) залишок матеріалів за плановою собівартістю;
- г) залишок матеріалів за ціною придбання без ПДВ.

**17. Яким записом відображаються безоплатно одержані запасні частини?**

- а) Дт 207                      Кт 745;
- б) Дт 207                      Кт 719;
- в) Дт 207                      Кт 361;
- г) Дт 207                      Кт 631.

**18. Що таке амортизація?**

- а) сума амортизації об'єкта необоротних активів з початку їх корисного використання;
- б) систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації);
- в) поступове віднесення затрат на придбання основних засобів на затрати виробництва в межах норм амортизаційних відрахувань;
- г) усі відповіді неправильні.

**19. Що таке балансова вартість основних засобів?**

- а) залишкова вартість;
- б) первинна вартість;
- в) справедлива вартість;
- г) усі відповіді неправильні.

**20. Яким записом відображається нарахування зносу основних засобів загальновиробничого призначення?**

- а) Дт 23                      Кт 131;
- б) Дт 91                      Кт 131;

- в) Дт 10                      Кт 131;
- г) Дт 93                      Кт 131.

**21. Яким документом оформлюється зарахування необоротних активів на баланс підприємства?**

- а) актом приймання-передачі;
- б) накладною;
- в) рахунком-фактурою;
- г) актом списання.

**22. У якому документі аналітичного обліку відображається інформація про об'єкт основних засобів?**

- а) інвентарній картці;
- б) описі інвентарних карток;
- в) інвентарному списку основних засобів;
- г) інвентарному описі.

**23. На підставі якого документа об'єкт основних засобів вводиться в експлуатацію?**

- а) Акта приймання-передачі основних засобів;
- б) інвентарного списку основних засобів;
- в) товарно-транспортної накладної;
- г) накладної.

**24. Який метод нарахування амортизації нематеріальних активів використовують найчастіше на підприємствах України?**

- а) метод прямолінійного списання;
- б) метод зменшення залишкової вартості;
- в) метод прискореного зменшення залишкової вартості;
- г) кумулятивний метод.

**25. У якій оцінці нематеріальні активи включаються в валюту балансу?**

- а) за залишковою вартістю;
- б) за первісною вартістю;
- в) на суму зносу;
- г) за вартістю можливої реалізації.

**26. Нархування амортизації нематеріальних активів відображають записом:**

- а) Дт 132                      Кт 12;
- б) Дт 92                      Кт 12;
- в) Дт 12                      Кт 132;
- г) Дт 92                      Кт 132.

**27. Яким документом оформлюється ліквідація нематеріальних активів?**

- а) актом;

- б) накладною;
- в) рахунком-фактурою;
- г) інвентаризаційним описом.

**28. У якому документі аналітичного обліку відображається інформація про нематеріальні активи?**

- а) інвентарній картці;
- б) описі інвентарних карток;
- в) інвентарному списку основних засобів;
- г) інвентарному описі.

**29. Що таке вартість нематеріальних активів, яка амортизується?**

- а) первинна (переоцінена) вартість за вирахуванням ліквідаційної вартості;
- б) залишкова вартість;
- в) залишкова вартість за вирахуванням ліквідаційної вартості;
- г) ліквідаційна вартість за вирахуванням залишкової вартості.

**30. Винагорода, обчислена у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану роботу – це:**

- а) заробітна плата;
- б) оплата праці;
- в) доходи фізичних осіб;
- г) витрата на заробітну плату;

**31. З чого складається тарифна система оплати праці?**

- а) тарифних сіток, тарифних ставок, посадових окладів, тарифно-кваліфікаційних характеристик;
- б) погодинної, відрядної заробітної плати;
- в) тарифних ставок, посадових окладів, тарифно-кваліфікаційних характеристик;
- г) основної, додаткової заробітної плати.

**32. Які є види заробітної плати?**

- а) погодинна, відрядна;
- б) основна, додаткова, інші заохочувальні та компенсаційні виплати;
- в) пряма, непряма;
- г) основна, додаткова;

**33. Які є види відпусток?**

- а) щорічні;
- б) додаткові відпустки у зв'язку з навчанням;
- в) творча, соціальна;
- г) усі відповіді правильні.

**34. За якою оцінкою відображаються в обліку і балансі поточні зобов'язання відповідно до вимог НП(С)БО 11 «Зобов'язання»?**

- а) за сумою погашення;
- б) за методом попередніх (прогнозних) оцінок;
- в) за теперішньою вартістю;
- г) за чистою вартістю реалізації.

**35. Якою кореспонденцією рахунків відображається депонування грошових коштів, не виплачених з каси працівнику під час встановленого терміну виплати заробітної плати?**

- а) Дт 661            Кт 662;
- б) Дт 311           Кт 301;
- в) Дт 662           Кт 301;
- г) Дт 661           Кт 301.

**36. За якою вартістю оцінюються запаси під час вибуття?**

- а) первісною;
- б) за вартістю, визначеною за одним з таких методів: ідентифікованої собівартості, середньозваженої собівартості, ФІФО, методом нормативних витрат та ціни реалізації;
- в) обліковою;
- г) первісною або чистою реалізаційною.

**37. Яким бухгалтерським записом відображається нарахування заробітної плати працівнику основного виробництва за виготовлену продукцію?**

- а) Дт 23            Кт 64;
- б) Дт 23            Кт 65;
- в) Дт 20            Кт 66;
- г) Дт 23            Кт 66.

**38. Як визначають суму амортизаційних відрахувань за прямолінійним методом нарахування амортизації?**

- а) множенням кумулятивного коефіцієнта на залишкову вартість;
- б) діленням вартості, що амортизується, на очікуваний період часу використання об'єкта основних засобів;
- в) множенням первинної вартості на норму амортизації;
- г) відніманням від первинної вартості зносу.

**39. Закінчіть фразу: «Довгострокова дебіторська заборгованість – це ...».**

- а) сума дебіторської заборгованості фізичних та юридичних осіб, яка не виникає у процесі нормального операційного циклу та буде погашена після 12 місяців з дати балансу;
- б) сума дебіторської заборгованості фізичних та юридичних осіб, строк позовної давності якої минув;

в) сума дебіторської заборгованості, яка виникає у процесі нормального операційного циклу та буде погашена впродовж 12 місяців;

г) правильної відповіді немає.

**40. Що відображає витрати у незавершеному виробництві на кінець звітного періоду?**

а) сальдо рахунку 23 «Виробництво»;

б) сальдо рахунку 25 «Напівфабрикати»;

в) дебетовий оборот рахунку 26 «Готова продукція»;

г) дебетовий оборот рахунку 23 «Виробництво».

**41. Закінчіть фразу: «Сумнівний борг – це...».**

а) сума дебіторської заборгованості, термін погашення якої більше 1 року або операційного циклу;

б) сума поточної дебіторської заборгованості за вирахування резерву сумнівних боргів;

в) поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість у її непогашенні боржником;

г) поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує невпевненість у її непогашенні боржником.

**42. Для нарахування дивідендів за простими акціями джерелом може бути:**

а) нерозподілений прибуток та резервний капітал;

б) нерозподілений прибуток;

в) резервний капітал;

г) додатковий капітал.

**43. Частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань, називається:**

а) власним капіталом;

б) дебіторською заборгованістю;

в) нерозподіленим прибутком;

г) статутним капіталом.

**44. За формою власний капітал поділяється на:**

а) власний та залучений;

б) інвестований капітал та нерозподілений прибуток;

в) статутний та додатковий капітал;

г) створений та набутий.

**45. У якому звіті відображається інформація про напрями використання прибутку (виплата дивідендів, відрахування до резервного капіталу)?**

а) фінансовий стан підприємства;

б) фінансові результати;

- в) рух грошових коштів;
- г) власний капітал.

**46. Який із наведених етапів формування фінансової звітності є першим?**

- а) визначення залишків на балансових рахунках, формування Головної книги;
- б) розкриття подій, що відбулися після дати балансу;
- в) проведення інвентаризації активів і зобов'язань та відображення її результатів на рахунках бухгалтерського обліку;
- г) заповнення звітних форм, перевірка узгодженості їх показників.

**47. У якому розділі Звіту про власний капітал відображається спрямування прибутку до статутного капіталу?**

- а) коригування;
- б) розподіл прибутку;
- в) внески учасників;
- г) вилучення капіталу.

**48. У якому розділі Звіту про рух грошових коштів відображається сума сплачених дивідендів?**

- а) Рух коштів у результаті операційної діяльності;
- б) Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності;
- в) Рух коштів у результаті фінансової діяльності;
- г) у жодному із перелічених розділів.

**49. Яким записом відображається в обліку вартість товарів, реалізованих покупцю?**

- а) Дт 36                      Кт 702;
- б) Дт 36                      Кт 28;
- в) Дт 902                    Кт 28;
- г) Дт 31                      Кт 36.

**50. Дайте правильне визначення поняття «постачальники»:**

- а) це юридичні або фізичні особи, які здійснюють постачання товарно-матеріальних цінностей, надають послуги, виконують роботи;
- б) це спеціалізовані підприємства або фізичні особи, які виконують будівельно-монтажні роботи під час спорудження об'єктів на підставі договорів підряду на капітальне будівництво;
- в) це транспортно-експедиційні компанії з навантажувально-розвантажувальних і транспортних послуг;
- г) це страхові компанії, в яких застрахована партія товару.

## 5.4. СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ (КЕЙСИ)

### *Кейс 1*

Електромонтер IV розряду Завгородній Б. К. протягом серпня поточного року відпрацював 171 год, у тому числі 36 год у нічний час. Годинна тарифна ставка – 43,75 грн/год. Колективним договором визначено здійснення доплати за роботу в нічний час у розмірі 40 % окладу. Робота у святкові дні оплачується у подвійному розмірі годинної тарифної ставки.

Необхідно розрахувати заробіток працівника, здійснити розрахунок утримань та нарахувань, визначити обсяг зарплати до виплати. Відобразити на рахунках бухгалтерського обліку операції, пов'язані з нарахуванням та виплатою заробітної плати. Заробітна плата перерахована з поточного рахунку підприємства.

Примітка: фактично виплачена сума за першу половину серпня (аванс) склала 4 743,63 грн.

### *Кейс 2*

Для ПАТ «Омега» відповідно до договору банком емітовано корпоративну платіжну картку (КПК), до якої відкрито окремий картковий рахунок. Корпоративна платіжна картка відкрита на ім'я директора. 31 серпня 202X р. на корпоративний рахунок було перераховано з поточного рахунку 20 000,00 грн.

У вересні 202X р. директор підприємства перебував у відрядженні. 02 вересня 202X р., перебуваючи у відрядженні, директор, використовуючи КПК, зняв у банкоматі 11 500,00 грн. Після повернення з відрядження оформлено та затверджено авансовий звіт на суму 9 850 грн. Всі витрати підтверджені документально.

Необхідно відобразити ситуацію на рахунках бухгалтерського обліку, завершити розрахунки з підзвітною особою.

### *Кейс 3*

ПАТ «Омега» 17.12.202X спрямувало грошові кошти у сумі 218 000 грн для придбання іноземної валюти – 7 800 доларів США. Грошові кошти в іноземній валюті були зараховані на валютний рахунок підприємства 21.12.202X. Комерційний курс на міжбанківському валютному ринку, за яким банк придбав валюту, – 37,84 грн за долар. На дату зарахування курс Національного банку України становив 38,23 грн за долар.

Необхідно показати розрахунок ціни купівлі валюти та її балансову вартість, відобразити в журналі реєстрації господарських операцій цю ситуацію, зокрема числі відобразити списання доходів та витрат на фінансовий результат.

Оскільки до кінця року валютні кошти не були використані, відобразити курсову різницю на дату балансу (31.12.202X), якщо курс НБУ на 31.12.202X становив 38,2746 грн за долар.

#### **Кейс 4**

Протягом вересня поточного року Войтенко Григорій Остапович, заступник начальника фінансово-економічного відділу, перебував на лікарняному (з 08 до 21 вересня). Загальний стаж працівника 27 років. У розрахунковому періоді працівнику було нараховано заробітну плату сумою 104 852,78 грн, у тому числі:

- заробітна плата – 95 672,50 грн;
- допомога з тимчасової втрати працездатності (7 днів у листопаді) – 2 750,00 грн;
- премія за підсумками року (нарахована у поточному році за попередній календарний рік) – 3 300,00 грн;
- відпускні (11 календарних днів у серпні) – 3 130,28 грн.

Необхідно розрахувати суму допомоги з тимчасової втрати працездатності. Здійснити необхідні утримання та нарахування. Скласти журнал реєстрації господарських операцій.

#### **Кейс 5**

Електромонтер IV розряду Кортунков Степан Костянтинович надав до бухгалтерії лист непрацездатності. Працівник хворів з 04 лютого до 11 лютого поточного року. Страховий стаж працівника – 4 роки.

У розрахунковому періоді працівникові нараховані такі види виплат: основна заробітна плата 64 732,4 грн, доплата за роботу в нічний час – 7 455,6 грн, допомога з тимчасової втрати працездатності – 1 520,6 грн. Строк перебування у трудових відносинах протягом розрахункового періоду – рік (всі календарні дні). Кількість днів, не відпрацьованих з поважних причин (тимчасова непрацездатність), – 9 днів.

Розрахуйте суму допомоги з тимчасової втрати працездатності, утримання та нарахування. Сформууйте журнал реєстрації господарських операцій.

#### **Кейс 6**

ПАТ «Омега» (м. Вінниця, вул. Бевза, б. 12, ЄДРПОУ 49910112) отримало на склад № 2 глину (номенклатурний номер 201234, одиниця виміру – кг) від ТОВ «Леобудпостач» (м. Житомир, вул. Київська, б. 41). Між підприємствами укладено договір щодо постачання матеріалів (договір № 10/15-2018 від 02.10.2018).

Згідно з даними накладної 135/10 від 30.09.202X, ТТН № 78/1-115 від 30.09.202X, глина надходить у кількості 7 500 кг. Рахунок, за яким надійшов вантаж: № 01257 від 15.09.202X.

Вид упаковки: фасовка (500 мішків по 15 кг). Цілісність пакування не порушена. Фактично було отримано 6 000 кг глини (400 мішків по 15 кг). Ціна одного мішка глини – 79,5 грн.

Члени комісії: завідувач складу Пирогов В. І., комірник Матвеев О. А., експедитор від постачальника Львівський П. П.

Необхідно скласти первинний документ за запропонованою ситуацією.

### **Кейс 7**

Торговельне підприємство «Акорд» отримало від підприємства «Дієз» товар у ящиках. Ящики є ідентичними, визначені родовими ознаками. Згідно з умовами договору тара є зворотною, право власності переходить покупцю. Вартість тари – 10 500 грн. Після отримання тари підприємство «Акорд» має передати у заставу підприємству «Дієз» грошові кошти у розмірі первісної вартості тари. Застава повертається покупцю після повернення тари.

Необхідно відобразити такі господарські операції у системі бухгалтерського обліку: отримання тари, перерахування застави, повернення тари, отримання коштів, раніше переданих у заставу.

Примітка: тара відображається на субрахунку, який рекомендовано для використання тари організаціям, що займаються торговельною діяльністю.

### **Кейс 8**

Новостворена фармацевтична компанія ПрАТ «МедіПродакт» у лютому поточного року отримала ліцензію на провадження діяльності з виробництва лікарських засобів. Вартість ліцензії дорівнює розміру прожиткового мінімуму працездатної особи, що діє на 17 лютого поточного року (дата прийняття органом ліцензування рішення про видачу ліцензії). Підприємством прийнято рішення встановити строк корисного використання ліцензії – 4 роки. Метод амортизації – прямолінійний. Умовами отримання ліцензії є попередня оплата вартості ліцензії у 100 % розмірі.

Необхідно відобразити цю господарську операцію на рахунках бухгалтерського обліку.

### **Кейс 9**

ПАТ «Омега» у жовтні поточного року придбало вантажний автомобіль за власні кошти. Вартість автомобіля – 1 007 664 грн, у тому числі податок на додану вартість. Вартість послуги з реєстрації автомобіля становила 2 500 грн.

Необхідно визначити первісну вартість автомобіля. Складіть журнал реєстрації господарських операцій: відобразіть оприбуткування автомобіля, перерахування вартості продавцю, введення в експлуатацію. Зазначте первинні документи, якими буде підтверджена кожна з операцій.

## **Кейс 10**

Підприємство власними силами спорудило закритий склад для зберігання будівельних матеріалів. Споруджений склад буде використовуватися у власній діяльності. Вартість витрачених на будівництво складу матеріалів становить 14 800 грн. Заробітна плата працівників, які були задіяні у будівництві, – 21 700 грн. ЄСВ – згідно з чинним законодавством. Амортизація обладнання, задіяного в будівництві, та інші витрати, що пов'язані з будівництвом, склали 5 400 грн. Збудований склад введено в експлуатацію.

Необхідно відобразити господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

## **5.5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**

### ***Основна література***

1. Господарський кодекс України: від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в Україні: URL: <https://buhgalter911.com/uk/normativnaya-baza/instr-plan-rah/standart-buhgalterskogo>
3. Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг, затверджена постановою НБУ від 29.07.2022 № 163. Редакція від 15.03.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0163500-22#Text>
4. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.99 № 291. Чинний, прийняття від 09.12.2011. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>
5. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
6. Практикум з фінансового та управлінського обліку за національними стандартами: навч. посібник / М. Ф. Огійчук, Л. О. Сколотій, С. І. Василюшин, І. І. Рагуліна, О. В. Ковальова, І. В. Сколотій, Ю. С. Нежид; за ред. М. Ф. Огійчука. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: Алерта, 2021. 624 с.
7. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
8. Фінансовий облік: навчальний посібник / В. М. Краєвський, О. П. Колісник, Н. В. Гуріна та ін. Ірпінь: Державний податковий університет, 2022. 616 с.
9. Фінансовий облік і звітність: навчальний посібник / укладачі: С. І. Мельник, І. М. Горбан, Н. С. Марушко. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 388 с.

10. Фінансовий облік: підручник; 3-тє вид., доп. та перероб. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, П. Н. Дончук та ін. Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 488 с.

### *Допоміжна література*

1. Фінансовий облік: підручник / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, П. Н. Денчук та ін. Тернопіль: ЗУНУ, 2020. 484 с.

2. Фінансовий облік I: навч. посібник / Г. О. Король, Р. Б. Сокольська, Т. В. Акімова та ін. Дніпро: НМетАУ, 2020. 192 с.

3. Петраковська О. В. Опорний конспект лекцій (у таблицях і схемах) з навчальної дисципліни «Фінансовий облік II» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 071 «Облік і оподаткування», освітньо-професійної програми «Облік, аудит та оподаткування». Київ: НАСОА, 2022. 122 с. URL: <http://194.44.12.92:8080/jspui/handle/123456789/7132>

4. Томчук В. В., Люлька А. В. Розрахункові операції підприємства як об'єкт бухгалтерського обліку. *Наука і техніка сьогодні (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»)*. 2022. № 11(11). С. 74–84.

5. Томчук В. В., Кашуба А. Г. Баланс як форма фінансової звітності під час воєнного стану. *Економіка і організація управління*. Вип. № 3(47). Вінниця. 2022. С. 75–83.

6. Томчук В. В., Куцевол О. В. Оподаткування доходів працівників під час воєнного стану: шляхи стабілізації економіки та соціального добробуту громадян. *Агросвіт*. 2023. № 22. С. 127–134.

7. Фатенок-Ткачук А. О. Фінансовий облік I, II: навчальний посібник (пер. та доп.). Луцьк: Вежа-друк, 2021. 536 с.

8. Фінансовий облік I: навч. посібник / Г. О. Король, Р. Б. Сокольська, Т. В. Акімова, В. Д. Зелікман. Дніпро: НМетАУ, 2020. 192 с.

9. Фінансовий облік і звітність: навчальний посібник / уклад.: С. І. Мельник, І. М. Горбан, Н. С. Марушко. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 388 с.

10. Янчева Л. М. «Фінансовий облік I»: навчально-методичний посібник у структурно-логічних схемах (для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 071 «Облік і оподаткування») / Л. М. Янчева, Н. С. Акімова, Л. О. Кирильєва, О. О. Говоруха, Т. А. Наумова, О. В. Топоркова. Харків: ХДУХТ, 2020. 352 с.

### *Інформаційні ресурси в мережі Інтернет*

1. Офіційний вебсайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Сайт для бухгалтерів № 1 в Україні. URL: <https://buhgalter911.com>

3. Урядовий Кур'єр – газета центральних органів влади України онлайн. URL: <https://ukurier.gov.ua>
4. Бібліотека безпечних рішень бухгалтера за темами бухобліку, податків та права. URL: <https://uteka.ua/ua>
5. Factor. Про податки та бухоблік. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/>
6. Електронний журнал «Головбух». URL: <https://egolovbuh.expertus.com.ua/>

## РОЗДІЛ 6

### УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК

#### 6.1. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

##### *Тема 1. Мета, зміст і організація управлінського обліку*

Сутність управлінського обліку та етапи його розвитку. Принципи та функції управлінського обліку. Взаємозв'язок та відмінності фінансового і управлінського обліку. Процес формування і розвитку управлінського обліку. Організація управлінського обліку. Внутрішньогосподарська (управлінська) звітність.

##### *Тема 2. Класифікація і поведінка витрат*

Загальнооблікова та управлінська класифікація витрат; багатомірність ознак класифікації витрат як наслідок різної мети збору інформації; практична цінність класифікацій.

Класифікація витрат залежно від мети збору інформації: для оцінки запасів, розрахунку собівартості її визначення фінансового результату; для прийняття рішень і планування; для контролю та регулювання. Характеристика основних видів витрат.

Характер реагування витрат на зміни обсягу діяльності підприємства. Поведінка змінних і постійних витрат під час змін обсягу діяльності. Функція витрат: зміст, побудова. Методи визначення функції витрат (метод, заснований на записах у бухгалтерських регістрах; візуальний (кореляції); метод вищої і нижчої точки («міні-максі»); метод найменших квадратів (регресійного аналізу), інженерний, спрощеного статистичного аналізу): їх сутність, порівняльна характеристика.

##### *Тема 3. Методи обліку і калькулювання собівартості продукції*

Сутність і зміст обліку виробничих витрат. Об'єкт витрат, об'єкт калькулювання та інші чинники, що впливають на побудову обліку та визначають вибір методів обліку витрат і калькулювання собівартості.

Класифікація методів обліку витрат залежно від обраного об'єкта витрат. Методи, засновані на обліку витрат за виробами: позамовний і його похідні (подетальний, повузловий та ін.); їх відмінні риси, сфера застосування, організація зведеного обліку витрат, методика і техніка калькуляційних розрахунків. Методи, засновані на обліку затрат за технологічними процесами: попередільний і його похідні (попроцесний, постадійний, пофазний, простий); їх відмінні риси, сфера застосування, організація зведеного обліку витрат, методика і техніка калькуляційних розрахунків. Методи, що розрізняються ступенем оперативності обліку і контролю витрат: методи нормативного нагромадження витрат («стандарт-

кост», нормативний метод) і методи ненормативного накопичення витрат, орієнтовані на числення ретроспективної собівартості.

Важливість сполучення у практиці управлінського обліку елементів різних методів обліку затрат і калькулювання. Ефективність компіляції методів, що забезпечують групування затрат за об'єктами, поточний контроль за затратами і реалізацію принципу управління собівартістю за відхиленнями.

#### ***Тема 4. Облік та калькулювання за повними витратами***

Облік повних витрат як традиційна система, спрямована на виробництво, удосконалювання калькуляції і контроль за витратами. Необхідність системи обліку і калькулювання з повним віднесенням витрат для контролю, вироблення генеральної політики цін та прийняття інших стратегічних рішень. Історія розвитку методів обліку витрат і калькулювання повної собівартості продукції в країнах з ринковою економікою. Порівняльна характеристика вітчизняної практики обліку повних витрат та зарубіжної системи «абсорпшин кост».

Облік за елементами витрат і статтями калькуляції, їх значення, зміст. Облік прямих виробничих витрат, проблеми його удосконалення. Основи розподілу і перерозподілу накладних витрат. Рекомендації щодо механізму та вибору баз розподілу загальновиробничих витрат на підприємствах різних галузей і сфер бізнесу.

Порядок оцінки та контроль залишків незавершеного виробництва. Організація зведеного обліку витрат. Напівфабрикатний та безнапівфабрикатний варіанти ведення обліку. Методика і техніка калькуляційних розрахунків. Перехід від методів обліку, що ґрунтуються на об'ємних показниках діяльності, до методів обліку витрат на основі видів діяльності (поопераційний облік).

Метод однорідних секцій, його історичні аспекти, важливість за умов калькулювання на основі діяльності. Поняття однорідних секцій, їх види. Зустрічні послуги, методика їх визнання на засадах одиниць діяльності секцій. Методи калькулювання витрат з урахуванням спожитих послуг: прямий, каскадний, розподіл зустрічних послуг, алгебраїчний.

#### ***Тема 5. Облік та калькулювання за змінними витратами***

Проблеми сучасного управлінського обліку. Система обліку і калькулювання неповних (часткових) витрат, як така, що відбиває ринковий підхід, спрямований на розширення управлінських функцій обліку. Поняття неповної (обмеженої) собівартості, маржі. Підхід до постійних виробничих витрат, як принципова відмінність систем обліку повних і часткових витрат.

Історичні аспекти виникнення та генезис «директ-кост». Необхідність і передумови, створені чинним правовим полем для переходу українських підпри-

ємств до обліку і калькулювання неповної собівартості. Концептуальні засади і основні методологічні конструкції сучасного «директ-косту» та його європейських аналогів. Витрати, що включаються в обмежену собівартість, їх облік. Поняття маржинального доходу, його калькулювання.

Простий «директ-кост», його модель, характеристика, переваги та проблеми, сфера застосування. Розвинутий «директ-кост»: особливості, модель, характеристика, можливості та обмеження. Методологічні аспекти переваг «директ-косту» в обґрунтуванні управлінських рішень перед системою обліку повних витрат. Проблемність обліку та калькулювання обмеженої собівартості за умов зародження та розвитку стратегічного обліку.

### ***Тема 6. Нормативне калькулювання та методи ціноутворення***

Практика нормативного визначення затрат як реалізація принципів наукового менеджменту.

Відправні ідеї системи «стандарт-кост», їх генезис, сучасний зміст, використання провідними компаніями світу. Історичні аспекти розвитку і впровадження вітчизняного аналогу «стандарт-кост» – нормативного методу обліку затрат та калькулювання собівартості. Стандарти (норми і нормативи) як інструмент контролю та регулювання витрат і доходів. Вимоги до нормативної бази підприємства. Стандартні (нормативні) витрати. Порядок розрахунку нормативних витрат, складання нормативної калькуляції (калькуляції стандартної собівартості).

Документування та облікове відображення поточних нормативних витрат. Обставини та облік зміни норм за умов «стандарт-косту» та нормативного обліку. Відхилення від норм (стандартів): поняття, види, причини виникнення, методи виявлення. Документування відхилень, їх контроль, особливості відображення на рахунках за умов «стандарт-косту» та нормативного обліку. Аналіз відхилень від норм (стандартів). Техніка управління за відхиленнями.

Технологічні та організаційні переваги обліку за системою «стандарт-кост» і нормативним методом. Вплив галузевих особливостей і специфіки виробництва на модель нормативного обліку. Можливі варіанти організації нормативного обліку. Схожість та розбіжності нормативного обліку і «стандарт-косту»; їх подальші перспективи. Рішення щодо ціноутворення. Модель прийняття рішень за умов невизначеності.

### ***Тема 7. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності, прибутку***

CVP-аналіз (Cost-Volume-Profit) як метод системного дослідження взаємозв'язку між витратами, обсягом виробництва і прибутком. Припущення CVP-аналізу.

Методи аналізу CVP-залежності: математичні, графічні.

Аналіз беззбитковості як центр CVP-аналізу. Використання технологій CVP-аналізу для обґрунтування рішень щодо планування обсягу діяльності та асортименту, необхідного для бажаного прибутку, визначення прибутку за певного обсягу діяльності, обґрунтування рішень щодо розвитку, скорочення або ліквідації сегменту та інших управлінських рішень.

**Тема 8. Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень**

Релевантний підхід до управління. Поняття релевантності облікової інформації, її критерії, вплив на прийняття рішень.

Пошук альтернативних варіантів дій і вибір найбільш оптимального з них на засадах аналізу релевантної інформації.

Використання релевантного підходу і технологій CVP-аналізу для обліково-аналітичної підтримки управлінських рішень з асортименту продукції за умов недовантаження потужностей, за альтернативою «виробляти чи купувати», розгляд пропозицій про продаж продукції за ціною нижче звичайної, припинення діяльності неприбуткового сегмента, визначення структури випуску продукції з урахуванням лімітуючого фактора тощо.

**Тема 9. Бюджетування та контроль**

Бюджетування як інструмент системи управлінського контролю. Бюджетний цикл, його етапи. Стратегії бюджетування, функції бюджету.

Види бюджетів. Загальний бюджет. Приватні бюджети. Функціональні бюджети. Операційне і фінансове бюджетування, їх загальна характеристика. Основні процедури й узгодження операційного бюджетування.

Бюджет продажів: призначення, вплив на інші бюджети, механізм, виконавці. Труднощі планування обсягу продажів. Вплив неконтрольованих підприємством факторів (діяльність конкурентів, фінансова стабільність постачальників і покупців, результативність реклами та ін.) на виторг від продажів.

Призначення й порядок складання бюджетів виробництва, потреби й використання матеріальних ресурсів, прямих трудових витрат, загальновиробничих витрат, адміністративно-управлінських витрат, комерційних витрат.

Прогноз звіту про фінансові результати як заключний етап операційного бюджетування. Методика і техніка контролю за виконанням бюджетів. Жорсткі та гнучкі бюджети, їх відмінності, призначення, аналітичні можливості. Порядок складання гнучкого бюджету. Аналіз відхилень із використанням гнучкого бюджету.

## 6.2. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ

1. У чому полягає сутність управлінського обліку та етапи його розвитку?
2. Якими є принципи та функції управлінського обліку?
3. Розкрийте взаємозв'язок та відмінності фінансового і управлінського обліку.
4. Опишіть процес формування і розвитку управлінського обліку.
5. Розкрийте сутність організації управлінського обліку.
6. Охарактеризуйте внутрішньогосподарську (управлінську) звітність.
7. Розкрийте поняття витрат в управлінському обліку.
8. Наведіть класифікацію витрат підприємства.
9. Дайте характеристику поведінки витрат.
10. Якими є основні методи обліку витрат і калькулювання собівартості?

## 6.3. ТЕСТИ

### **1. Управлінський облік є складником:**

- а) менеджменту;
- б) планування;
- в) внутрішнього аудиту;
- г) корпоративної культури.

### **2. Управлінський облік як система сформувався:**

- а) у середині XIX століття;
- б) на початку XX століття;
- в) у середині XX століття;
- г) правильної відповіді немає.

### **3. Управлінський облік відрізняється від фінансового обліку:**

- а) деталізацією інформації;
- б) відкритістю даних;
- в) спрямованістю у часі;
- г) усіма наведеними характеристиками.

### **4. Фінансовий та управлінський облік:**

- а) використовують інформацію винятково про минулі події;
- б) мають однакову мету;
- в) використовують одну інформаційну систему;
- г) мають вестися всіма бухгалтерами.

### **5. Порядок ведення управлінського обліку:**

- а) регламентується Міністерством фінансів;
- б) визначається Міжнародною федерацією бухгалтерів;

- в) описаний у податковому законодавстві;
- г) встановлюється керівництвом підприємства.

**6. В англосаксонських країнах ведення управлінського обліку зазвичай є обов'язком:**

- а) підрозділу скарбника;
- б) підрозділу контролера;
- в) відділу внутрішнього аудиту;
- г) відділу персоналу.

**7. Які напрями класифікацій витрат є основними в управлінському обліку?**

- а) прийняття рішень і планування; контроль і регулювання; визначення собівартості продукції (робіт, послуг) і отриманого доходу;
- б) прийняття рішення і планування; контроль і регулювання; розрахунок повної собівартості продукції (робіт, послуг) і отриманого доходу;
- в) контроль і регулювання; визначення собівартості продукції (робіт, послуг), встановлення ціни на продукцію (роботи, послуги);
- г) контроль і планування; прийняття рішень; визначення фактичної собівартості продукції (робіт, послуг).

**8. Залежно від способу включення в собівартість продукції (робіт, послуг) витрати поділяються на:**

- а) поточні й одноразові;
- б) основні та накладні;
- в) одноелементні і комплексні;
- г) прямі та непрямі.

**9. Витрати, пов'язані з контролем і регулюванням, поділяються на:**

- а) маржинальні та середні;
- б) постійні і змінні;
- в) контрольовані та неконтрольовані;
- г) основні і накладні.

**10. Залежно від впливу зміни обсягів виробництва витрати поділяються на:**

- а) постійні та змінні;
- б) прямі і непрямі;
- в) основні та накладні;
- г) релевантні і нерелевантні.

**11. Вхідні (невичерпані) витрати – це:**

- а) збільшення зобов'язань або зменшення активів у процесі поточної діяльності для отримання доходу в майбутніх періодах;
- б) збільшення зобов'язань або зменшення активів у процесі поточної діяльності для отримання доходу звітного періоду;

- в) витрати, пов'язані із придбанням основних засобів;
- г) витрати, пов'язані із придбанням нематеріальних активів.

**12. Минулі (вичерпані) витрати – це:**

- а) збільшення зобов'язань або зменшення активів у процесі поточної діяльності для отримання доходу в майбутніх періодах;
- б) збільшення зобов'язань або зменшення активів у процесі поточної діяльності для отримання доходу звітного періоду;
- в) витрати, пов'язані із придбанням основних засобів;
- г) витрати, пов'язані із придбанням нематеріальних активів.

**13. Залежно від мети калькулювання розрізняють такі калькуляції:**

- а) планову;
- б) кошторисну;
- в) фактичну;
- г) виробничу.

**14. Планову калькуляцію складають на:**

- а) звітний період;
- б) місяць;
- в) квартал;
- г) плановий період.

**15. Об'єктом калькулювання є:**

- а) доходи;
- б) витрати;
- в) доходи і витрати;
- г) власний варіант відповіді.

**16. Який метод не застосовують під час обліку повних витрат?**

- а) позамовний;
- б) попередільний;
- в) поперечний;
- г) попроцесний.

**17. Об'єктом обліку витрат і калькулювання за позамовного методу є:**

- а) окреме виробниче замовлення;
- б) окреме управлінське замовлення;
- в) окреме фінансове замовлення;
- г) правильної відповіді немає.

**18. За передільного методу прямі витрати відображають у поточному обліку:**

- а) за видами;
- б) за процесами;
- в) за переділами;
- г) правильні відповіді б і в.

**19. Оцінка запасів за методом ФІФО – це:**

- а) оцінка за собівартістю перших за часом надходження;
- б) оцінка за собівартістю останніх за часом надходження;
- в) оцінка за середньою собівартістю;
- г) оцінка за ціною продажу.

**20. Оцінка запасів за ціною продажу – це:**

- а) оцінка за собівартістю перших за часом надходження;
- б) оцінка за собівартістю останніх за часом надходження;
- в) оцінка за середньою собівартістю;
- г) оцінка, що базується на застосуванні підприємствами роздрібною торгівлі середнього відсотка торговельної націнки товарів.

**21. Відсотки за користування позиками до первісної вартості запасів:**

- а) включаються;
- б) не включаються;
- в) включаються за рішенням керівництва підприємства;
- г) включаються за рішенням вищої організації.

**22. Які ви знаєте бази розподілу загальновиробничих витрат між видами продукції?**

- а) пропорційно до годин праці;
- б) пропорційно до прямих витрат;
- в) пропорційно до обсягу діяльності;
- г) усі відповіді правильні.

**23. Куди відноситься основна заробітна плата бригадирів і майстрів, які працюють у складі бригади?**

- а) в калькуляційну статтю «Інші прямі витрати»;
- б) в калькуляційну статтю «Прямі витрати на оплату праці»;
- в) до загальновиробничих витрат;
- г) до адміністративних витрат.

**24. Що з переліченого включається у статтю калькулювання «Загально-виробничі витрати»?**

- а) витрачання сировини та матеріалів на виробничі потреби;
- б) компенсаційні та інші грошові виплати працівникам;
- в) плата за оренду земельних і майнових паїв;
- г) витрати на опалення, освітлення, водопостачання та інше утримання виробничих приміщень.

**25. Метод, який визначають як систему управлінського обліку, що ґрунтована на класифікації витрат на постійні та змінні, має назву:**

- а) метод стантард-кост;
- б) метод директ-костингу;

- в) виробничий метод;
- г) управлінський метод.

**26. Під час використання системи директ-костингу калькулювання собівартості продукції здійснюють лише за:**

- а) змінними витратами;
- б) постійними витратами;
- в) релевантними витратами;
- г) маржинальними витратами.

**27. Французька модель НЕ передбачає таких етапів:**

- а) обсяг реалізації (дохід від продажу);
- б) деталізація змінних витрат на виробничі та комерційні;
- в) маржинальний дохід зі змінної собівартості;
- г) результат нетто (операційний прибуток / збиток).

**28. Система директ-костингу може функціонувати в межах:**

- а) автономної системи управлінського обліку;
- б) системи фінансового обліку;
- в) інтегрованої системи обліку;
- г) правильні відповіді а і в.

**29. Розрізняють дві моделі складання звітів про фінансові результати:**

- а) українська і французька;
- б) російська та українська;
- в) американська і грецька;
- г) американська і французька.

**30. Принцип, що не належить до системи директ-костингу:**

- а) визначення маржі за виробами як основної бази оперативного управління цінами та ціноутворення;
- б) визначення виробничого маржинального доходу;
- в) ведення обліку постійних витрат загалом за підприємством;
- г) постійна спрямованість обліку на кінцевий результат.

**31. Базові стандарти – це стандарти, що:**

- а) не коригують після їх початкового встановлення;
- б) враховують наявну виробничу базу підприємства;
- в) використовують для встановлення норм витрат у базових галузях народного господарства;
- г) обов'язково перебувають під управлінням єдиного керівника.

**32. «Поточні» стандарти розробляють на основі:**

- а) галузевих нормативів;
- б) базових стандартів;
- в) державних стандартів;
- г) бюджетів.

**33. Ідеальні стандарти – це стандарти:**

- а) передбачені в технологічних процесах;
- б) що забезпечують безумовне виконання планів;
- в) що приймають та виникають в оптимальних умовах виробництва за найоптимальніших цін;
- г) стандарти, в яких передбачене матеріальне стимулювання працівників.

**34. Мотивуючі стандарти – це:**

- а) стандарти, в яких передбачене матеріальне стимулювання працівників;
- б) нормативи витрат, яких можна дотримуватися, докладаючи розумних зусиль у нормальних виробничих умовах;
- в) стандарти, в яких враховують мотивацію працівників;
- г) що забезпечують безумовне виконання планів.

**35. Реальні стандарти – це:**

- а) стандарти, що застосовуються на реальному підприємстві;
- б) нормативні витрати, які можна очікувати за певних ймовірних умов функціонування виробництва;
- в) стандарти, що реально застосовуються на підприємствах галузі;
- г) правильної відповіді немає.

**36. Система стандарт-костингу є дієвим інструментом для контролю:**

- а) прибутку;
- б) витрат;
- в) збитку;
- г) власний варіант відповіді.

**37. Які з наведених нижче питань є релевантними у разі прийняття рішення «виробляти чи купувати»?**

- а) чи задовольняє підприємство якість продукції постачальника?
- б) чи забезпечить постачальник своєчасну доставку деталей?
- в) як довго постачальник зберігатиме встановлену ціну?
- г) усі наведені вище питання є релевантними.

**38. У разі обмеженої кількості машино-годин треба виробляти продукцію, яка:**

- а) має найбільший маржинальний дохід на одиницю;
- б) має найбільший коефіцієнт маржинального доходу;
- в) потребує меншої кількості машино-годин;
- г) забезпечує найбільший маржинальний дохід на 1 машино-годину.

**39. Приймаючи рішення щодо скорочення сегмента, треба розглядати:**

- а) всі витрати, що змінюються;
- б) лише змінні витрати;
- в) всі витрати, що залишаються незмінними;
- г) всі витрати.

**40. Диференціальний аналіз передбачає виявлення витрат і доходів, які:**

- а) однакові для альтернативних рішень;
- б) різні для альтернативних рішень;
- в) усіх без винятку, якщо вони будуть наявні;
- г) правильної відповіді немає.

**41. Виробнича собівартість одиниці продукції підприємства становить 70 грн (зокрема змінні – 49 грн), а її ціна – 105 грн. Підприємство отримало спеціальне замовлення на виробництво й реалізацію 1 000 одиниць за ціною 63 грн. У разі прийняття замовлення та наявності вільної потужності прибуток підприємства:**

- а) зросте на 14 000 грн;
- б) зменшиться на 7 000 грн;
- в) зросте на 18 000 грн;
- г) зменшиться на 14 000 грн.

**42. Компанія «Оскар» виготовляє два вироби (А і Б) у спільному технологічному процесі. Спільні витрати на виробництво дорівнюють 160 000 грн. 5 000 виробів А можуть бути реалізовані у точці розділення за ціною 40 грн за одиницю або оброблені далі (витрати на обробку 40 000 грн) і продані за ціною 50 грн. 20 000 виробів Б можуть бути продані в точці розділення за ціною 30 грн за одиницю або оброблені далі (витрата на обробку 40 000 грн) і продані за ціною 32 грн. У разі подальшої обробки виробу А замість продажу його в точці розділення прибуток компанії:**

- а) збільшиться на 50 000 грн;
- б) збільшиться на 10 000 грн;
- в) збільшиться на 42 000 грн;
- г) зменшиться на 54 000 грн.

**43. Змінні витрати на одиницю продукції становили 6 грн за обсягу виробництва 1 000 од. Чому дорівнюють змінні витрати на одиницю за обсягу виробництва 1 500 од., грн:**

- а) 4;
- б) 6;
- в) 7;
- г) 8;
- д) правильної відповіді немає.

**44. Виробничі витрати підприємства включають, грн:**

|                                      |         |
|--------------------------------------|---------|
| – прямі матеріали                    | 600 000 |
| – пряму зарплату                     | 200 000 |
| – змінні загальновиробничі витрати   | 40 000  |
| – постійні загальновиробничі витрати | 70 000  |

**Конверсійні витрати дорівнюють, грн:**

- а) 200 000;
- б) 240 000;
- в) 270 000;
- г) 310 000;
- д) 400 000.

**45. Виробничі витрати підприємства включають, грн:**

- |                                      |         |
|--------------------------------------|---------|
| – прямі матеріали                    | 6 000   |
| – пряму зарплату                     | 200 000 |
| – змінні загальновиробничі витрати   | 40 000  |
| – постійні загальновиробничі витрати | 70 000  |

**Основні витрати підприємства дорівнюють, грн:**

- а) 600 000;
- б) 800 000;
- в) 640 000;
- г) 910 000;
- д) 480 000.

**46. Постійні витрати на одиницю становили 3 грн за обсягу виробництва 10 000 одиниць. Чому дорівнюють постійні витрати на одиницю за обсягу виробництва 6 000 одиниць, грн:**

- а) 3;
- б) 4;
- в) 5;
- г) 6;
- д) 8.

**47. Загальновиробничі витрати підприємства дорівнюють 600 000 грн за обсягу виробництва трьох виробів (А – 200 од.; Б – 300 од.; В – 500 од.). Кожна одиниця потребує обробки відповідно 7, 12, 20 машино-годин. Прямі витрати праці на одиницю дорівнюють: А 75 грн, Б 50 грн, В 40 грн. У разі використання машино-годин як бази розподілу загальновиробничі витрати на одиницю виробу Б дорівнюють, грн:**

- а) 280;
- б) 480;
- в) 680;
- г) 800;
- д) правильної відповіді немає.

**48. Є такі дані про діяльність підприємства у грудні:**

- |                                            |         |
|--------------------------------------------|---------|
| – Бюджетні витрати праці, годин            | 17 000  |
| – Бюджетні виробничі накладні витрати, грн | 297 500 |

- Фактичні витрати праці, годин 15 856
- Фактичні виробничі накладні витрати 292 400

**Підприємство використовує бюджетну ставку розподілу виробничих накладних витрат на основі годин праці. Зайворозподілені або недорозподілені накладні витрати у грудні дорівнюють, грн:**

- а) 5 100 зайворозподілені;
- б) 5 058 зайворозподілені;
- в) 5 100 недорозподілені;
- г) 14 920 недорозподілені;
- д) 6 753 розподілені.

**49. Завод виготовляє 5 000 одиниць продукції Г за квартал. Ціна одного виробу 12 грн, а змінні витрати на одиницю 8 грн. Якщо припинити виробництво цієї продукції, то в разі скорочення постійних витрат на 16 000 грн прибуток підприємства:**

- а) зменшиться на 20 000 грн;
- б) зменшиться на 4 000 грн;
- в) збільшиться на 36 000 грн;
- г) збільшиться на 4 000 грн.

**50. Релевантний діапазон – це:**

- а) діапазон діяльності для визначення структури витрат;
- б) діапазон діяльності, в межах якого величина витрат може бути змінена внаслідок прийняття рішення;
- в) діапазон діяльності, в межах якого зберігається взаємозв'язок між величиною витрат та їх фактором;
- г) усі відповіді правильні.

## 6.4. СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ (КЕЙСИ)

### **Кейс 1**

Готель «Диканька» щомісяця сплачує за користування телефонним зв'язком 900 грн плюс 1 грн за кожен дзвінок. Упродовж січня було 6 500 дзвінків, а у лютому 5 000 дзвінків.

*Необхідно:*

- 1) розрахувати витрати готелю на користування телефоном у січні та лютому;
- 2) розрахувати витрати на один дзвінок у січні та лютому;
- 3) розподілити витрати за січень на постійні та змінні;
- 4) визначити маржинальні витрати на один додатковий дзвінок у січні;
- 5) визначити середні витрати на дзвінок у січні.

### Кейс 2

За нижченаведеними даними про виробничі витрати механічного цеху за вересень 20XX року *визначте* собівартість випущеної продукції та незавершеного виробництва на кінець місяця з використанням системи калькулювання за процесами за умови оцінки запасів:

- а) методом ФІФО;
- б) середньозваженим методом.

#### Дані підприємства

| Показник                                                                  | Одиниць | Витрати, грн |          |                           |
|---------------------------------------------------------------------------|---------|--------------|----------|---------------------------|
|                                                                           |         | матеріали    | зарплата | загальновиробничі витрати |
| Незавершене виробництво на початок місяця (матеріали 100 %, обробка 60 %) | 5 000   | 10 100       | 3 720    | 2 820                     |
| Запуск у виробництво у вересні                                            | 80 000  | 88 000       | 54 000   | 43 200                    |
| Незавершене виробництво на кінець місяця (матеріали 100 %, обробка 40 %)  | 20 000  | ?            | ?        | ?                         |

### Кейс 3

Витрати на матеріали на одиницю продукції дорівнюють 120 грн. Виробництво складається з двох технологічних переділів, які здійснюються в цеху № 1 і № 2. У цеху № 1 за звітний період було випущено 500 од. напівфабрикатів за витрат на виробництво (доданих) 40 000 грн, а в цеху № 2 оброблено і випущено 400 виробів готової продукції за витрат на випуск – 60 000 грн. За цей період було продано 250 виробів. Адміністративні витрати та витрати на збут склали 50 000 грн.

*Необхідно розрахувати:*

- 1) собівартість одиниці реалізованої продукції;
- 2) собівартість незавершеного виробництва (одиниці і загалом);
- 3) собівартість одиниці залишку нереалізованих виробів і всіх готових виробів.

### Кейс 4

Продукт з однорідної сировини проходить дві послідовні технологічні стадії виготовлення. На першій стадії витрачено 500 т сировини, витрати склали 60 000 грн, отримано 450 т напівфабрикату. На другій стадії витрати на обробку склали 21 000 грн, отримано 300 т готової продукції. З цієї кількості у звітному періоді реалізовано 250 т, витрати на збут склали 75 000 грн.

*Необхідно:* використовуючи метод багатоступінчастого попередільного калькулювання (багатоступенева розподільна калькуляція), визначити собівартість однієї тонни продукції:

- 1) незавершеного виробництва;

- 2) готової продукції;
- 3) реалізованої продукції.

### **Кейс 5**

Промислове підприємство за допомогою однорідних методів виробництва з однакових вихідних матеріалів виготовляє три різні види продукції. Внаслідок дослідження виробничого процесу з'ясувалося, що витрати на випуск різної продукції приблизно пропорційні. Витрати на одну тонну першого виду продукції становлять 0,5 витрат другого виду, витрати на одну тонну третього виду продукції – 1,82 витрат другого виду. За звітний період було вироблено відповідно за видами продукції: 19 000 т, 17 000 т та 13 000 т. Загальні витрати за звітний період склали 1 500 тис. грн.

*Необхідно* визначити витрати на виробництво кожного виду продукції за допомогою показника еквівалентності.

### **Кейс 6**

Компанія виготовляє фільтри й реалізує їх за ціною 19 грн за одиницю. Змінні витрати на одиницю продукції становлять 15 грн, загальні постійні витрати компанії – 290 000 грн на місяць. Максимальна виробнича потужність компанії – 500 000 фільтрів на місяць.

*Необхідно* визначити:

- 1) точку беззбитковості компанії;
- 2) прибуток за обсягу продажу 120 000 одиниць на місяць;
- 3) максимальний прибуток за місяць, який компанія може отримати за її потужності;
- 4) максимальний прибуток, якщо пряма зарплата на одиницю продукції збільшиться на 1 грн.

### **Кейс 7**

Підприємство реалізує продукцію власного виробництва, його постійні витрати складають 40 235 грн. За нижченаведеними даними *визначте*:

- 1) маржинальний дохід для кожної продукції та загальний маржинальний дохід за підприємством за звітний період;
- 2) операційний прибуток за підприємством;
- 3) чистий прибуток за підприємством;
- 4) точку беззбитковості для кожного виду продукції в натуральних і грошових одиницях;
- 5) маржинальний запас міцності і коефіцієнт запасу міцності;
- 6) коефіцієнт маржинального доходу.

### Дані підприємства

| Показник                   | Види продукції |             |             |             |
|----------------------------|----------------|-------------|-------------|-------------|
|                            | Продукція 1    | Продукція 2 | Продукція 3 | Продукція 4 |
| Ціна реалізації, грн       | 8              | 3           | 11          | 9           |
| Змінні витрати на од., грн | 6              | 2           | 7           | 5           |
| Обсяг продажу, од.         | 22 000         | 12 000      | 16 000      | 25 000      |

#### Кейс 8

Визначте і проаналізуйте відхилення від норм трудових витрат у пекарні ПАТ «Українка» за умови, що:

- за місяць виготовлено 300 кг хлібобулочних виробів;
- норми витрат борошна на 10 кг виробів:
  - за трудомісткістю – 1,5 л/год;
  - за тарифною ставкою – 20 грн;
  - фактично витрачено 50 л/год, нараховано зарплати 9 550 грн.

*Примітки:* загальне відхилення деталізуйте на відхилення за трудомісткістю і за середньогодинною оплатою.

#### Кейс 9

Отримані такі дані щодо обсягу виробництва та матеріальних витрат за місяць:

- виготовлено протягом місяця 200 од. продукції;
- норма витрат матеріалів на одиницю продукції – 4 кг;
- нормативна ціна за кг – 2 грн;
- фактично витрачено матеріалів – 900 кг;
- вартість витрачених у виробництві матеріалів – 2 000 грн.

*Необхідно* визначити та проаналізувати відхилення (за видами) від норм матеріальних витрат.

#### Кейс 10

Нижче наведено інформацію щодо продукції підприємства «Кавун», грн:

- ціна за одиницю – 38,5;
- змінні витрати на одиницю – 23,65;
- постійні витрати на рік – 222 750.

*Необхідно визначити:*

- 1) маржинальний дохід на одиницю;
- 2) беззбитковий обсяг продажу;
- 3) обсяг продажу, необхідний для отримання операційного прибутку в сумі 148 500 грн.

## 6.5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

### *Основна література*

1. Голов С. Ф. Управлінський облік: підручник. Київ: Центр учбової літератури. 2023. 532 с.
2. Задорожний З.-М. В., Омецінська І. Я., Богуцька Л. Т. Управлінський облік: приклади, задачі, тести: навч. посіб. 2-ге вид., доп. і перероб. Тернопіль: ВПЦ «Університетська думка», 2020. 211 с.
3. Управлінський облік: підручник / Г. О. Партин, А. Г. Загородній, А. І. Ясінська, Т. І. Воскресенська, Н. О. Микитюк. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2023. 672 с.
4. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
5. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку № 1–34. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1>
6. Прийняття управлінських рішень: навч. посіб. / Ю. Є. Петруня, Б. В. Літовченко, Т. О. Пасічник та ін.; за ред. Ю. Є. Петруні. 4-те вид., перероб. і доп. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2020. 276 с.
7. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 16.07.1999. № 996-XIV. Дата оновлення: 16.11.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
8. Практикум з фінансового та управлінського обліку за національними стандартами: навч. посібник / М. Ф. Огійчук, Л. О. Сколотій, С. І. Василішин, І. І. Рагуліна, О. В. Ковальова, І. В. Сколотій, Ю. С. Нежид; за ред. М. Ф. Огійчука. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: Алерта, 2021. 624 с.
9. Фаріон І. Д., Писаренко Т. М. Управлінський облік: підручник. Київ: ЦНЛ, 2020. 792 с.
10. Шевців Л. Ю. Управлінський облік: навч. посіб. Львів: Растр-7, 2022. 642 с.

### *Допоміжна література*

1. Артюх О. В. Методологічні основи обліку запасів: міжнародний та національний вимір. *Бізнес-навігатор*. 2021. Вип. 5(66). С. 66–71. URL: [http://businessnavigator.ks.ua/journals/2021/66\\_2021/11.pdf](http://businessnavigator.ks.ua/journals/2021/66_2021/11.pdf)
2. Бруханський Р. Ф. Ідентифікація специфічних функцій стратегічного управлінського обліку. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2020. № 1. С. 7–18.
3. Голов С. Ф. Управлінський облік: підручник. Київ: ЦНЛ. 2020. 534 с.
4. Управлінський облік: приклади, задачі, тести: навч. посіб. / М. В. Задорожний, І. Я. Омецінська, Л. Т. Богуцька. Тернопіль: ВПЦ «Університетська думка», 2020. 211 с.

5. Матюха М. Постановка управлінського обліку в умовах аутсорсингу. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2022. Вип. 11. С. 102–107. DOI: 10.32851/2708-0366/2022.11.14.

6. Метіль Т. К., Максимчук І. А. Організація управлінського обліку в інформаційному просторі підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. № 16/2021. С. 46–50. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7561&i=6>

7. Струк Н. Управлінський облік: конспект лекцій для студентів економічних спеціальностей. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 103 с.

8. Струк Н. С. Управлінський облік: практикум з управлінського обліку для студентів економічних спеціальностей, 2020. 69 с.

9. Практичні аспекти запровадження управлінського обліку на підприємствах індустрії гостинності / О. В. Харламова, Т. К. Метіль, Т. М. Уманець, К. М. Огданський. *Агросвіт*. 2022. № 2. С. 31–36.

10. Фоміна О. В., Мошковська О. А., Августова О. О. Управлінський облік: підручник. Київ: Видавництво КНЕУ, 2021. 228 с.

### ***Інформаційні ресурси в мережі Інтернет***

1. Фінансові аспекти корпоративного управління в Україні та національні стандарти обліку (UA-GAAP). URL: [www.gAAP](http://www.gAAP)

2. Офіційний вебсайт Державної регуляторної служби України. URL: [www.dkrp.gov.ua](http://www.dkrp.gov.ua)

3. «Дебет-Кредит» – Український бухгалтерський портал. URL: [www.dtkr.com.ua](http://www.dtkr.com.ua)

4. IFRS Foundation. URL: [www.ifrs.org](http://www.ifrs.org)

5. Аудиторські, податкові та консультаційні послуги – KPMG. URL: [www.KPMG](http://www.KPMG)

6. Офіційний вебсайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/>

7. Офіційний вебсайт Верховної Ради України. URL: [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)

## РОЗДІЛ 7

# ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ В ОБЛІКУ ТА АУДИТІ

### 7.1. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

#### *Змістовий модуль 1*

#### **Загальні засади інформаційних систем та технологій обліку і аудиту**

##### ***Тема 1. Загальні засади інформаційних систем та технологій обліку і аудиту***

Поняття «інформаційна система». Класифікація інформаційних систем. Основні категорії системи. Властивості системи. Компоненти інформаційної системи. Тенденції розвитку інформаційних систем. Роль і місце систем в управлінні народним господарством. Основні напрями розвитку інформаційних систем обліку. Нові технології і концепції під час створення інформаційних систем. Методи організації збирання та обробки матеріалів із забезпечення та вибору проектних рішень. Визначення структури інформаційної системи.

##### ***Тема 2. Економічна інформація та засоби її формалізованого опису***

Економічна інформація, її види і властивості. Структура, форми подання та відображення економічної інформації. Система класифікації та кодування економічної інформації. Єдина система класифікації та кодування. Категорії класифікаторів.

##### ***Тема 3. Загальна характеристика програмного продукту для комплексної автоматизації бізнес-процесів***

Основні відомості про програму, компоненти та конфігурації. Запуск і режими роботи програми. Константи та довідники програмного продукту. Організація синтетичного обліку у програмі. Організація аналітичного обліку у програмному продукті. Журнали реєстрації господарських операцій у програмному продукті. Автоматизоване формування фінансової звітності у програмному продукті.

##### ***Тема 4. Інформаційні технології оброблення економічної інформації***

Новітні інформаційні технології. Класифікація інформаційних технологій. Облікові інформаційні технології. Класифікація інформаційних технологій бухгалтерського обліку. Порядок тестування та вибору бухгалтерської програми.

##### ***Тема 5. Організація інформаційної бази систем оброблення економічної інформації***

Формування вхідної інформації. Способи формування вхідної інформації. Автоматизоване документування. Організація нормативно-довідкової інформації.

ції. Види даних, що використовуються у системі нормативно-довідкової інформації. Правила формування та ведення довідників. Принципи відображення та вимоги до вихідної інформації.

## ***Змістовий модуль 2***

### **Автоматизація окремих ділянок обліку і аудиту**

***Тема 6. Організаційно-методичні основи створення та функціонування інформаційних систем в обліку***

Життєвий цикл інформаційної системи підприємства. Організація та зміст робіт з проєктування автоматизованої інформаційної системи обліку. Проєктування та створення комп'ютерних систем обліку. Особливості організації обліку в умовах його комп'ютеризації. Показники економічної ефективності комп'ютеризації обліку.

***Тема 7. Методика ведення обліку з використанням комп'ютерних систем обліку***

Форми автоматизованого бухгалтерського обліку, їх характеристика. Характерні риси комп'ютерних облікових програмних продуктів. Особливості побудови облікового процесу під час ведення обліку в комп'ютерних облікових програмах.

***Тема 8. Автоматизація обліку активів підприємства***

Особливості організації автоматизованого обліку необоротних активів. Ведення обліку необоротних активів з використанням комп'ютерних облікових програм. Особливості організації автоматизованого обліку матеріальних цінностей. Ведення обліку матеріальних цінностей з використанням комп'ютерних облікових програм. Особливості організації автоматизованого обліку готової продукції. Ведення обліку готової продукції з використанням комп'ютерних облікових програм. Особливості організації автоматизованого обліку фінансово-розрахункових операцій. Ведення обліку фінансово-розрахункових операцій з використанням комп'ютерних облікових програм.

***Тема 9. Автоматизація зведеного обліку і складання звітності***

Особливості організації зведеного обліку та складання звітності в комп'ютерних облікових програмах. Закриття облікового періоду з використанням комп'ютерних облікових програм. Склад і структура звітності комп'ютерної облікової системи.

**Тема 10. Інформаційні системи і технології в аудиті. Поняття про комп'ютерний аудит**

Особливості аудиту за використання комп'ютерних інформаційних систем (КИС). Організація та етапи проведення зовнішнього контролю на підприємстві. Проектна документація до створення автоматизованої системи обробки інформації (АСОІ) і використання її в аудиторському процесі. Контроль захисту даних АСОІ. Характеристика основних пакетів прикладних програм та функціональних інформаційних технологій, які використовуються для розв'язання задач з аудиту.

## 7.2. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ

1. Охарактеризуйте загальні особливості автоматизованих інформаційних систем.
2. Розкрийте поняття та мету створення інформаційних систем обліку (ІСО), їх роль в управлінні економічним об'єктом.
3. Розкрийте методологічні основи та організацію бухгалтерського обліку в умовах автоматизованої обробки даних.
4. Яка система класифікації та кодування економічної інформації?
5. Як здійснюється процедура введення початкових залишків у програму?
6. Обґрунтуйте поняття інформаційних технологій та їх класифікацію.
7. Які принципи створення та функціонування інформаційних систем обліку?
8. Розкрийте особливості автоматизації внутрішнього аудиту.
9. Розкрийте особливості поняття комп'ютерного контролю та аудиту.
10. Охарактеризуйте аудит в умовах застосування комп'ютерних облікових систем.

## 7.3. ТЕСТИ

**1. Довідник № 53 «Рахунки в банках», який є аналітикою до рахунку 31 «Рахунки в банках», містить у собі інформацію про:**

- а) назву банку та його ЄДРПОУ;
- б) назву банківського рахунку;
- в) планову кореспонденцію рахунків;
- г) усі відповіді правильні.

**2. У програмі «Дебет Плюс» під час збереження документа «платіжна інструкція» автоматично відбувається така дія:**

- а) формується проведення та документ виводиться на друк у форматі Excel;

б) виводиться програмне повідомлення про те, що документ зафіксовано і не підлягає зміні;

в) формується проведення за документом;

г) правильної відповіді немає.

**3. Для заповнення інформації за відкритими рахунками підприємства потрібно внести дані в довідник, який знаходиться:**

а) Довідники – Первинні довідники – Банківські рахунки;

б) Довідники – Банківські рахунки;

в) Довідники – Довідники аналітики – Рахунки в банках;

г) Довідники – Довідники аналітики – Банки.

**4. Для імпорту платіжних інструкцій до програми «Дебет Плюс» потрібно виконати такі дії:**

а) увійти до папки «Платіжки з клієнт-банку» та натиснути ПКМ – Робота з пакетом клієнт-банк – Імпорт з пакету клієнт-банк;

б) увійти до папки «Платіжки з клієнт-банку» та натиснути ПКМ – Робота з пакетом клієнт-банк – Завантажити виписки з банку;

в) увійти до папки «Платіжки з клієнт-банку» та натиснути ПКМ – Імпорт файлу;

г) увійти до папки «Платіжки з клієнт-банку» та натиснути ПКМ – Імпорт – Імпорт об'єкту.

**5. Щоб внести залишки по балансу за рахунком 31 «Рахунки в банках» на початку роботи в програмі «Дебет Плюс», потрібно скористатися пунктом меню:**

а) «Початкові сумові залишки – Додати залишок»;

б) «Початкові сумові залишки – Введення / зміна за рахунком»;

в) «Заповнити залишки»;

г) «Вивантажити інформацію на дату».

**6. Для того, щоб проаналізувати сформовані за період проведення за рахунком 31 «Рахунки в банках» у програмі «Дебет Плюс», можна скористатись таким звітом:**

а) Обороти та залишки за рахунком;

б) Розробча відомість;

в) Баланс за кодом;

г) Журнал № 1.1.

**7. Валюта, яка буде використовуватись для певного банківського рахунку, зазначається в:**

а) Довіднику банківських рахунків;

б) Довіднику валют;

в) Ця інформація фігуруватиме в різних довідниках;

г) № 53 «Рахунки в банках».

**8. Щоб сформувати певну кореспонденцію рахунків за первинним документом, потрібно:**

- а) натиснути ПКМ – Проводки – Швидке формування проводок;
- б) зберегти документ;
- в) натиснути ПКМ – Проводки – Формування проводок;
- г) усі відповіді правильні.

**9. Під час заповнення документа «Списання ТМЦ» у нижній частині документа потрібно вказати:**

- а) рахунок витрат та аналітику до нього;
- б) рахунок, з якого списуються ТМЦ;
- в) матеріально відповідальну особу, з якої списуються ТМЦ;
- г) можна не вказувати нічого.

**10. У довіднику номенклатури обов'язково має бути заповнена така інформація:**

- а) прізвище особи, що відповідає за цей запас;
- б) назва матеріальної цінності та одиниці виміру;
- в) рахунок, на якому буде обліковуватись ця позиція;
- г) постачальник, від якого були оприбутковані цінності.

**11. Щоб додати новий запис про матеріальний запасу довідник «Номенклатура», потрібно виконати команду:**

- а) ПКМ – Створити елемент;
- б) ПКМ – Номенклатура;
- в) ПКМ – Додати;
- г) ПКМ – Додати групу.

**12. За який період у програмі «Дебет Плюс» можна сформувати звіт «Відомість залишків»?**

- а) на певну конкретну дату;
- б) залежно від налаштувань програми;
- в) за місяць, квартал або рік;
- г) за довільний період.

**13. Під час створення документа «Внутрішнього переміщення» для додавання записів з даними про переміщення доцільно скористатись командою:**

- а) ПКМ – Вибір номенклатури зі списку;
- б) ПКМ – Створити рядок документу;
- в) ПКМ – Додавання в документ;
- г) ПКМ – Масове введення – За відомістю залишків (розрахунок).

**14. Яким пунктом меню роздрукувати звіт «Оборотно-сальдова відомість»?**

- а) Друк – Друк звіту;

- б) Друк – Друк документа;
- в) Друк – Друк даних;
- г) Друк – Друк списку з форми.

**15. Довідник № 2 «Персонал» у програмі «Дебет Плюс» містить інформацію про:**

- а) він може містити різну інформацію, залежно від налаштувань;
- б) ПІБ матеріально відповідальних осіб;
- в) підрозділи підприємства та ПІБ матеріально відповідальних осіб;
- г) підрозділи підприємства.

**16. Через який пункт меню в документ «Списання» можна додати ті цінності, що обліковуються на залишку за певною матеріально відповідальною особою?**

- а) через пункт «Додати все»;
- б) через пункт «Додати в накладну»;
- в) через пункт «Додати відмічені в накладну»;
- г) правильної відповіді немає.

**17. За допомогою якого звіту можна проаналізувати рух за рахунком 10 «Основні засоби» за синтетичним обліком у програмі «Дебет Плюс»?**

- а) Реєстр переміщень;
- б) Обороти та залишки за аналітикою;
- в) Обороти та залишки за рахунком;
- г) Інвентаризаційний опис.

**18. Основний довідник підсистеми «Корпоративний облік ОЗ» (довідник інвентарних карток основних засобів) має номер:**

- а) № 520;
- б) № 300;
- в) № 120;
- г) № 400.

**19. Яку друковану форму можна сформувати в програмі «Дебет Плюс» на основі внесеного документа реалізації основного засобу?**

- а) Акт ліквідації основного засобу;
- б) рахунок-фактуру;
- в) видаткову накладну;
- г) усі варіанти правильні.

**20. Як у програмі «Дебет Плюс» вказати, коли саме був випущений основний засіб?**

- а) заповнити відповідне поле в інвентарній картці основного засобу;
- б) зазначення такої інформації в програмі не передбачено;
- в) вказати ці дані в акті приймання-передачі;
- г) зазначити цю інформацію в прибутковій накладній від постачальника.

**21. Яка обов'язкова інформація має бути зазначена в акті приймання-передачі основного засобу під час створення?**

- а) наявний основний засіб та дані за матеріально відповідальною особою;
- б) наявний основний засіб, обраний з довідника інвентарних карток;
- в) наявний основний засіб та причина зміни за документом;
- г) наявний основний засіб та група відповідно до Податкового Кодексу України.

**22. Щоб роздрукувати інвентарну картку основного засобу, необхідно обрати пункт меню:**

- а) Друк – Друк даних;
- б) Друк – Друк списку з форми;
- в) Друк – Друк документа;
- г) Друк – Друк інвентарної картки за період.

**23. Інформація про рахунки обліку та вартість основного засобу, метод нарахування амортизації, норму або залишковий термін зазначається на такій вкладці інвентарної картки:**

- а) бухгалтерський облік;
- б) фінансовий облік;
- в) податковий облік;
- г) правильної відповіді немає.

**24. Як під час створення картки основного засобу автоматично присвоїти інвентарний номер?**

- а) натиснути на кнопку «...» поруч з полем «Присвоєний інвентарний номер»;
- б) обрати новий номер шляхом копіювання;
- в) у програмі не передбачено такої функції;
- г) натиснути ПКМ – Присвоїти новий номер.

**25. У якій папці потрібно створити документ для відображення зміни вартості основного засобу в програмі «Дебет Плюс»?**

- а) Зміна за основним засобом;
- б) Зміна суми картки;
- в) Зміни в обліку ОЗ;
- г) це можуть бути різні папки, залежно від ситуації.

**26. Яка інформація є обов'язковою до заповнення в документі «Реалізація ТМЦ»?**

- а) рахунок обліку;
- б) підрозділ та матеріально відповідальна особа;
- в) код покупця товарів;
- г) усі відповіді правильні.

**27. Для аналізу оборотів за рахунком 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» в повному обсязі (в розрізі всіх аналітик) доцільно скористатися звітом:**

- а) Акт звірки з покупцем;
- б) Обороти та залишки за рахунком;
- в) Обороти та залишки за аналітикою;
- г) правильної відповіді немає.

**28. У якій підсистемі в програмі «Дебет Плюс» необхідно створити документ, щоб відобразити закриття дебіторської заборгованості, що виникла в момент реалізації товаро-матеріальних цінностей?**

- а) Облік банківських операцій;
- б) Зведення бухгалтерського балансу;
- в) Управління торгівлею та ТМЦ;
- г) Облік заробітної плати.

**29. Для перевірки занесених залишків на дату початку роботи в програмі необхідно сформулювати звіт:**

- а) Звіт про залишки матеріальних цінностей;
- б) Оборотно-сальдова відомість;
- в) Звіт про дані підприємства;
- г) Матеріальний звіт.

**30. Який документ можна надрукувати зі звіту «Аналіз продажу» в програмі «Дебет Плюс»?**

- а) Товарний звіт;
- б) Видаткова накладна;
- в) Аналіз переміщень;
- г) правильної відповіді немає.

**31. За допомогою яких пунктів меню можна виконати відображення курсових різниць на дату подання звітності в програмі «Дебет Плюс»?**

- а) Звіти – Курсові різниці;
- б) Закриття – Курсові різниці;
- в) Баланс – Курсові різниці;
- г) Валюта – Курсові різниці.

**32. Як внести в програму картку іноземного постачальника для використання його коду в документах реалізації та прибуткування за валютні кошти?**

- а) використати довідник № 12 «Контрагенти»;
- б) використати довідник «Види валют»;
- в) використати довідник № 1 «Свої організації»;
- г) правильної відповіді немає.

**33. Як у програмі «Дебет Плюс» називається довідник, у якому зазначається перелік валют, що використовуються на підприємстві?**

- а) Курси валют;
- б) Категорії валют;
- в) Типи валют;
- г) Види валют.

**34. У яку підсистему потрібно перейти, щоб проаналізувати обороти по валютному рахунку за період в іноземній та національній валютах одночасно?**

- а) Облік касових операцій;
- б) Зведення бухгалтерського балансу;
- в) Облік банківських операцій;
- г) Облік грошових коштів.

**35. У якому довіднику в програмі «Дебет Плюс» зазначається інформація про валютний рахунок підприємства?**

- а) Банківські рахунки;
- б) Валютні рахунки;
- в) Рахунки інші;
- г) Рахунки в банках.

**36. Щоб одночасно проаналізувати всі рахунки 7 класу, обіги за якими були накопичені за період, варто скористатися пунктом меню:**

- а) Баланс – Обороти та залишки за рахунком;
- б) Баланс за класом;
- в) Баланс – Оборотний баланс;
- г) Баланс – Звірка за всіма рахунками.

**37. Який вид документів використовується для створення документа «Дооцінка» в підсистемі «Корпоративний облік ОЗ»?**

- а) Зміни в обліку ОЗ;
- б) Акти змін по ОЗ;
- в) Зміни по введенням ОЗ;
- г) правильної відповіді немає.

**38. У яку підсистему потрібно перейти, щоб сформувати оборотний баланс підприємства?**

- а) Зведення по звітності;
- б) Зведення по обігах;
- в) Зведення бухгалтерського балансу;
- г) Зведення по підсистемам.

**39. Як вказати витратний рахунок, який фігуруватиме під час кореспонденції, що виникатиме у випадку нарахування амортизації за неповністю зношеним основним засобом у програмі «Дебет Плюс»?**

- а) ця інформація зазначається вручну в документі «Амортизації»;
- б) ця інформація зазначається в інвентарних картках основних засобів;
- в) ця інформація може зазначатися різними методами;
- г) ця інформація зазначається в налаштуваннях програми в розрізі поділу по субрахункам та групам основних засобів.

**40. Як вказати витратний рахунок у документі списання ТМЦ для накопичення витрат за цією операцією?**

- а) вказується у документі списання в нижній частині документа;
- б) виконати налаштування в програмі (виконується програмістом);
- в) зазначається в картці певного ТМЦ під час внесення даних у довідник «Номенклатура»;
- г) правильної відповіді немає.

**41. Перевагами комп'ютеризованого способу обробки інформації є:**

- а) можливість щоденного формування звітності підприємства за потреби;
- б) значна швидкість одержання результатної інформації;
- в) незначні вимоги до кваліфікації облікових працівників;
- г) скорочення потоку паперових документів і перехід до безпаперової технології.

**42. Через який пункт контекстного меню у звіті «Обороти та залишки за аналітикою» здійснити перехід до первинного документа під час формування оборотів за рахунком 91 «Загальновиробничі витрати»?**

- а) ПКМ – Перейти на господарську операцію;
- б) ПКМ – Пошук документа;
- в) ПКМ – Знайти;
- г) правильної відповіді немає.

**43. Як називається довідник, у якому зазначаються витратні рахунки для формування проведення за результатами нарахуваної заробітної плати?**

- а) Поділ на витрати по заробітній платі;
- б) Шифри виробничих витрат;
- в) Персонал;
- г) Розрахунки витрат.

**44. За допомогою якої функції в програмі «Дебет Плюс» необхідно виконати формування проведення по заробітній платі за період, за який вона була нарахувана?**

- а) Створення проведення по нарахуванням;
- б) Рознесення по заробітній платі;

- в) Формування проводок по оплаті праці;
- г) Рознесення по рахунках.

**45. Як вказати витратний рахунок, який фігуруватиме під час кореспонденції, що виникатиме у випадку нарахування амортизації за неповністю зношеним основним засобом у програмі «Дебет Плюс»?**

- а) ця інформація зазначається вручну в документі «Амортизації»;
- б) ця інформація зазначається в інвентарних картках основних засобів;
- в) ця інформація може зазначатися різними методами;
- г) ця інформація зазначається в налаштуваннях програми в розрізі поділу по субрахункам та групам основних засобів.

**46. Яку дію необхідно виконати, щоб сформовані проведення із закриття рахунків доходів та витрат фактично опинились у звітності підприємства?**

- а) ПКМ – Додати проведення;
- б) ПКМ – Створити балансові відображення;
- в) ПКМ – Перенести проводки в баланс;
- г) правильної відповіді немає.

**47. З метою аналізу списаних за період цінностей доцільно скористатися звітом, який має назву:**

- а) Звіт по списаним ТМЦ;
- б) Аналіз списання;
- в) Вибірка по списанню;
- г) Вибірка списаних ТМЦ.

**48. За допомогою якого звіту в програмі є змога сформувати інвентаризаційний опис по ОЗ?**

- а) Інвентаризація;
- б) Відомість залишків;
- в) Оборотно-сальдова відомість;
- г) Інвентаризаційний опис.

**49. Яку дію необхідно виконати, щоб сформовані проведення по закриттю рахунків доходів та витрат фактично опинились у звітності підприємства?**

- а) ПКМ – Додати проведення;
- б) ПКМ – Створити балансові відображення;
- в) ПКМ – Перенести проводки в баланс;
- г) правильної відповіді немає.

**50. Як називається підсистема, до якої потрібно перейти, щоб сформувати оборотний баланс підприємства?**

- а) Зведення бухгалтерського балансу;

- б) Звітність та закриття рахунків;
- в) Зведення та звітність підприємства;
- г) Зведення підсумків підприємства.

#### 7.4. СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ (КЕЙСИ)

##### **Кейс 1**

ТОВ «Дебет Плюс» 01.02 звітного року придбало у постачальника ТОВ «Добро» такі товарно-матеріальні цінності:

- монітор LG – 25 шт. за ціною 5 800 грн/шт. (+20 % ПДВ);
- клавіатура мультимедійна – 25 шт. – ціна 1 700 грн/шт. (+20 % ПДВ);
- системний блок – 25 шт. за ціною 8 800 грн/шт. (+20 % ПДВ).

*Необхідно:*

1. Створити контрагента ТОВ «Добро».
2. Створити надходження ТМЦ від ТОВ «Добро».
3. Відобразити операції з оплати ТМЦ з поточного рахунку підприємства.
4. Сформувати господарські операції.

##### **Кейс 2**

ТОВ «Дебет Плюс» 01.03 звітного року придбало у постачальника ТОВ «Фуршет» такі товарно-матеріальні цінності:

- рис – 400 кг за ціною без ПДВ – 30 грн (+20 % ПДВ);
- борошно – 300 кг за ціною без ПДВ – 15 грн (+20 % ПДВ);
- чипси – 500 шт. за ціною без ПДВ – 10 грн (+20 % ПДВ);
- сухарики – 500 шт. за ціною без ПДВ – 18 грн (+20 % ПДВ).

*Необхідно:*

- створити контрагента ТОВ «Фуршет»;
- створити надходження ТМЦ від ТОВ «Фуршет»;
- відобразити операції з оплати ТМЦ з поточного рахунку підприємства;
- сформувати господарські операції.

##### **Кейс 3**

20.01 звітного року підприємство ТОВ «Дебет Плюс» уклало договір купівлі-продажу з Автосалоном «Тойота-Центр.Вінниця» на купівлю автомобіля Toyota Camry на суму 1 500 000 грн без ПДВ. Термін експлуатації – 60 міс. Введення у експлуатацію здійснити 21.01 звітного року.

*Необхідно:*

- створити контрагента Автосалон «Тойота-Центр.Вінниця»;
- створити надходження основного засобу від Автосалон «Тойота-Центр.Вінниця»;

- ввести у експлуатацію основний засіб;
- відобразити операції з оплати основного засобу з поточного рахунку підприємства;
- сформувати господарські операції.

#### **Кейс 4**

Вам як працівнику підприємства ТОВ «Дебет Плюс» нараховано та виплачено аванс на картку за I половину лютого 202X року та заробітну плату за лютий 202X року.

*Необхідно:*

- створити документ нарахування та виплати авансу за I половину лютого 202X року;
- створити документ нарахування та виплати заробітної плати за лютий 2024X року.

#### **Кейс 5**

21.01 звітного року підприємство ТОВ «Дебет Плюс» уклало договір купівлі-продажу з ТОВ «Віойл Агро» на купівлю 10 шт. електропил «Bosch» за ціною 5 000 грн за 1 шт. без ПДВ. Термін корисного використання – 36 міс.

*Необхідно:*

- створити контрагента ТОВ «Віойл Агро»;
- створити надходження МНМА від ТОВ «Віойл Агро»;
- ввести у експлуатацію МНМА;
- відобразити операції з оплати МНМА з поточного рахунку підприємства;
- сформувати господарські операції.

#### **Кейс 6**

21.01 звітного року підприємство ТОВ «Дебет Плюс» придбало іноземну валюту у сумі \$2 000. На дату придбання валюти курс МВРУ становив 38 грн/\$. Банківська комісія становить 0,2 % від вартості купівлі. Курс НБУ на дату первісного визнання валюти (дату її зарахування на баланс) становить 37 грн/\$.

*Необхідно:*

- створити платіжну інструкцію вихідну;
- створити платіжну інструкцію вхідну для зарахування купленої валюти;
- обрати самостійно платника із довідника «Контрагенти».

#### **Кейс 7**

ТОВ «Хлібокомбінат» 16.10.20XX придбало у постачальника ТОВ «АВК» такі товарно-матеріальні цінності:

- борошно першого ґатунку – 800 кг за ціною без ПДВ – 40 грн (+20 % ПДВ);
- рис фасований – 400 кг за ціною без ПДВ – 30 грн (+20 % ПДВ);
- крупа вівсяна – 400 кг за ціною без ПДВ – 20 грн (+20 % ПДВ).

*Необхідно:*

- створити підприємство ТОВ «Хлібокомбінат»;
- створити номенклатурні елементи;
- відобразити операції з надходження ТМЦ;
- створити постачальника ТОВ «АВК»;
- відобразити списання з банківського рахунку;
- сформулювати господарські операції.

### **Кейс 8**

ТОВ «Дебет Плюс» 01.02 звітнього року придбало у постачальника ПАТ «Аскона» такі товарно-матеріальні цінності:

- рис – 400 кг за ціною без ПДВ – 30 грн (+20 % ПДВ);
- борошно – 300 кг за ціною без ПДВ – 15 грн (+20 % ПДВ);
- чипси – 500 шт. за ціною без ПДВ – 10 грн (+20 % ПДВ).

*Необхідно:*

- створити контрагента ПАТ «Аскона»;
- створити надходження ТМЦ від ПАТ «Аскона»;
- відобразити операції з оплати ТМЦ з поточного рахунку підприємства;
- сформулювати господарські операції.

### **Кейс 9**

20.03 звітнього року підприємство ТОВ «Дебет Плюс» уклало договір купівлі-продажу з автосалоном «Тойота-Центр.Вінниця» на купівлю автомобіля Toyota Camry на суму 1 500 000 грн без ПДВ. Термін експлуатації – 60 міс. Введення у експлуатацію здійснити 21.03 звітнього року.

*Необхідно:*

- створити контрагента Автосалон «Тойота-Центр.Вінниця»;
- створити надходження основного засобу від автосалону «Тойота-Центр.Вінниця»;
- ввести у експлуатацію основний засіб;
- відобразити операції з оплати основного засобу з поточного рахунку підприємства;
- сформулювати господарські операції.

### **Кейс 10**

15.07 звітнього року ТОВ «Дебет Плюс» закупила у постачальника ТОВ «Вега» 100 шт. упаковок кави Carte Noire за ціною 200 грн за 1 шт. для співробітників.

*Необхідно:*

- створити постачальника ТОВ «Вега»;
- відобразити операції з оплати ТМЦ з поточного рахунку підприємства;
- сформувати господарські операції.

## **7.5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**

### ***Основна література***

1. Автоматизація бізнес-процесів. Управління підприємством і бухгалтерія. Методичні рекомендації до виконання практичних завдань та самостійної для слухачів курсу професійного вдосконалення / Л. В. Юрчишена, В. В. Томчук. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 229 с.
2. Зеленков А. В. Інформаційні системи та технології: практикум / А. В. Зеленков; Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ун-т». Харків: ХАІ, 2020. 51 с.
3. Зеленков А. В. Інформаційні системи та технології: практикум / А. В. Зеленков; Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ун-т». Харків: ХАІ, 2020. 51 с.
4. Інформаційні системи та технології: навчальний посібник. Харків: ХНАУ ім. В. В. Докучаєва, 2020. 207 с.
5. Інформаційні системи і технології в обліку і аудиті: завдання для лабораторних занять, самостійної та індивідуальної роботи для здобувачів спеціальності 071 «Облік і оподаткування» СО «Бакалавр» / В. В. Томчук, С. А. Мозговий. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2024. 189 с.
6. Зелінська О. В., Потапова Н. А., Волонтир Л. О. Інформаційні системи та технології в галузі: навчальний посібник. Вінниця: ВНАУ, 2020. 263 с.
7. Литвин В. В., Пасічник В. В., Шаховська Н. Б. Проектування інформаційних систем: навч. посіб. 2021. 380 с.
8. Сусіденко В. Т. Інформаційні системи і технології в обліку: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 224 с.
9. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI зі змінами і доповненнями. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>
10. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

### ***Допоміжна література***

1. Адамик О. В. Використання інструментів технологій OLTP та OLAP для обліку й аналізу виконання кошторису бюджетних установ. *Наука молода*. 2015.

№ 23. С. 120–129. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/3442/1/%d0%90%d0%b4%d0%b0%d0%bc%d0%b8%d0%ba%20%d0%9e.%d0%92..pdf>

2. Варламова М. Л., Дем'янова Ю. О. Основні тенденції діджиталізації у глобальному вимірі. *Галицький економічний вісник*. 2020. Вип. 63(2). С. 251–260.

3. Кобилін А. М. Системи обробки економічної інформації. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 234 с.

4. Кобець Д. Діджиталізація бухгалтерського обліку в контексті забезпечення конкурентоспроможності бізнесу. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 4(83). С. 38–47.

5. Діджиталізація обліку, аналізу та оподаткування в системі управління підприємством / М. Б. Кулинич, І. О. Матвійчук, А. Т. Сафарова, Т. О. Герасименко. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2021. № 64. С. 57–63.

6. Лемішовська О., Лінинська В. Бухгалтерський облік в умовах впровадження інформаційних технологій і систем. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 44. URL: <https://http://surl.li/rdhfw>

7. Осмяченко В. О. Особливості застосування комп'ютеризованих інформаційних систем бухгалтерського обліку у фізкультурно-оздоровчих закладах. *Бізнес Інформ*. Харків. 2020. Вип. 7(510). С. 200–207.

8. Бухгалтерський облік та оподаткування в умовах застосування інформаційних технологій: теорія і практика: монографія / авт. кол., за заг. ред. В. О. Осмяченка. Ірпінь: Видавництво УДФС України, 2020. 389 с.

9. Тенюх З. І., Пелех У. В. Діджиталізація бухгалтерського обліку в Україні: стан та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 41.

10. Томчук В. В. Використання диджитал-технологій для комплексної автоматизації бізнес-процесів на підприємстві. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. № 52. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2533>

### ***Інформаційні ресурси в мережі Інтернет***

1. Дебет Плюс. Автоматизація бухгалтерського, оперативного та фінансового обліку. URL: <https://debet.com.ua>

2. Українська продуктова ІТ-компанія Галактика. URL: [www.galaktika.ua](http://www.galaktika.ua)

3. Oracle Corporation (Oracle). URL: [www.oracle.com](http://www.oracle.com)

4. Компанія SAP. URL: [www.sap.com](http://www.sap.com)

5. Фінанси в Україні. Курси валют, кредити, депозити, новини України. URL: [www.finance.com.ua](http://www.finance.com.ua)

6. Компанія «Аксиома». URL: [www.axioma.ua/ua](http://www.axioma.ua/ua)

7. Сайт для бухгалтерів бюджетних установ. URL: [www.buhgalter911.com](http://www.buhgalter911.com)

## РОЗДІЛ 8

### АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

#### 8.1. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

##### *Змістовий модуль 1*

##### **Теоретичні основи аналізу господарської діяльності**

**Тема 1.** *Аналіз господарської діяльності та його роль в управлінні діяльністю суб'єкта господарювання*

Поняття, предмет, об'єкти і завдання аналізу господарської діяльності. Роль економічного аналізу в управлінні господарською діяльністю, види економічного аналізу. Принципи аналізу господарської діяльності. Зв'язок аналізу господарської діяльності з іншими науками.

**Тема 2.** *Методичний інструментарій аналізу господарської діяльності*

Поняття методу аналізу господарської діяльності, його характерні особливості. Поняття методики аналізу господарської діяльності, способи аналізу. Методи та прийоми аналізу господарської діяльності.

Системний підхід в аналізі господарської діяльності. Система показників як елемент методики аналізу господарської діяльності.

Стандарт бізнес-аналізу: теоретико-методологічний базис, інструментарій, можливість використання для обґрунтування управлінських рішень.

**Тема 3.** *Інформаційне забезпечення та організація аналізу господарської діяльності*

Зміст і поняття інформації. Інформація як важливий ресурс сучасної ринкової економіки, забезпечення користувачів обліково-аналітичної інформації.

Характеристика і класифікація найважливіших видів інформації на підприємстві. Система техніко-економічних показників як база економічного аналізу. Система інформації обліку та звітності. Фінансова звітність і її аналітичний потенціал. Основні вимоги, що висуваються до інформації фінансової звітності.

Перевірка достовірності джерел інформації, використовуваних в аналізі. Методи перевірки якості звіту підприємства. Використання аудиту для перевірки якості бухгалтерських даних і звітів.

Поняття і загальні методичні принципи організації аналізу. Форми та методи організації аналітичної роботи. Планування, виконання та контроль окремих робіт і аналізу загалом. Основні етапи і послідовність проведення аналізу господарської діяльності. Принципи складання програм аналізу.

Добір, перевірка та аналітична обробка економічної інформації. Узагальнення, оцінка та письмове оформлення результатів аналізу. Формування пропозицій за результатами аналізу та контроль за їх реалізацією.

## ***Змістовий модуль 2***

### **Аналіз фінансового стану та фінансових результатів**

#### ***Тема 4. Аналіз фінансового стану підприємства***

Поняття, значення і завдання аналізу фінансового стану підприємства і його фінансової стійкості. Способи і прийоми аналізу фінансового стану підприємства. Поняття фінансової стійкості та методика аналізу: коефіцієнтний аналіз, розрахунок типу фінансової стійкості.

Платоспроможність підприємства. Ліквідність підприємства як найважливіший показник фінансової стійкості. Розрахунок показника робочого капіталу, наявність власних оборотних коштів. Аналіз оборотності активів: коефіцієнт оборотності, період обороту, економічний результат. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованостей.

Аналіз грошових потоків. Оцінка перспективної платоспроможності та загроз можливого банкрутства. Оцінка незадовільної структури балансу.

#### ***Тема 5. Аналіз фінансових результатів***

Сутність, цілі, завдання і основні напрями аналізу фінансових результатів підприємства. Загальна оцінка формування фінансових результатів.

Чистий прибуток і його складник. Вплив окремих груп фінансових результатів і витрат на розмір чистого прибутку. Аналіз нерозподіленого прибутку.

Аналіз рентабельності важливих показників господарської діяльності підприємства. Формула Дюпона і використання її для аналізу рентабельності. Фактори зміни рентабельності, резерви зростання прибутку.

Аналіз взаємозв'язку фінансових результатів з обсягом реалізації, ціною та витратами. Інтерпретація отриманої інформації для прийняття управлінських рішень.

## ***Змістовий модуль 3***

### **Аналіз ефективності використання виробничих ресурсів, виробництва та реалізації продукції**

#### ***Тема 6. Аналіз виробництва та реалізації продукції***

Мета, завдання і об'єкти аналізу. Аналіз асортименту і структури продукції, що випускається. Аналіз реалізації з урахуванням виконання договірних зобов'язань, оцінка напруженості плану за обсягом виробленої продукції. Аналіз якості виробленої продукції.

Оцінка ритмічності виробництва. Аналіз комплектності виробничої програми. Узагальнення резервів росту реалізації продукції.

***Тема 7. Аналіз стану та ефективності використання основних засобів***

Цілі, завдання аналізу, джерела інформації. Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами. Аналіз показників складу, структури і технічного стану основних фондів. Інтерпретація показників зносу і придатності основних фондів відповідно до концепції збереження фізичного капіталу.

Аналіз інтенсивності та ефективності використання основних засобів. Система показників та сфера їх використання для обґрунтування управлінських рішень. Аналіз фондівддачі та факторів її зміни. Аналіз впливу фондівддачі на обсяг продукції. Аналіз залежності фондівддачі від продуктивності праці та фондоозброєності.

Аналіз використання виробничої потужності підприємства. Аналіз використання технологічного устаткування.

Резерви збільшення випуску продукції за рахунок кращого використання основних фондів.

***Тема 8. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці***

Цілі, завдання аналізу, система трудових показників. Аналіз забезпечення підприємства трудовими ресурсами. Аналіз чисельності та складу працівників підприємства. Аналіз використання фонду робочого часу.

Аналіз продуктивності праці та її впливу на обсяг виробництва. Аналіз використання фонду заробітної плати (аналіз оплати праці).

Аналіз трудомісткості продукції, що випускається. Аналіз резервів продуктивності праці та випуску продукції за рахунок кращого використання трудових ресурсів. Аналіз витрат на оплату праці.

***Тема 9. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів***

Цілі, завдання, джерела інформації, що використовується під час аналізу використання матеріальних ресурсів. Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами. Аналіз потреби підприємства в матеріальних ресурсах і рівня виробничих запасів.

Система показників, що характеризують ефективність використання матеріальних ресурсів, їх інтерпретація та сфера використання в менеджменті.

Факторний аналіз зміни матеріаломісткості продукції. Вплив зміни матеріаломісткості на показники роботи підприємства. Виявлення резервів зниження матеріаломісткості та підвищення ефективності виробництва.

## **Змістовий модуль 4**

### **Аналіз витрат підприємства та інвестиційної діяльності**

#### ***Тема 10. Аналіз витрат підприємства та собівартості продукції***

Цілі, завдання та інформаційна база аналізу собівартості продукції (рентабельність окремих видів продукції). Аналіз собівартості продукції за елементами витрат. Аналіз собівартості продукції за калькуляційними статтями витрат.

Аналіз витрат на 1 грн реалізованої продукції. Аналіз собівартості окремих виробів. Шляхи зниження собівартості продукції.

#### ***Тема 11. Аналіз інвестиційної діяльності***

Аналіз інвестиційної діяльності за даними фінансової звітності. Методика порівняльного аналізу альтернативних інвестиційних проєктів: метод визначення чистої теперішньої вартості (*NPV*), індекс дохідності, період окупності проєкту, рентабельності проєкту, внутрішньої норми прибутку.

Аналіз фінансових інвестицій у системі прийняття управлінських рішень. Аналіз дохідності облігацій. Аналіз дохідності акцій.

#### ***Тема 12. Методи комплексної оцінки ефективності господарської діяльності***

Комплексний аналіз як база комплексної оцінки ефективності бізнесу. Методика комплексної оцінки ефективності господарської діяльності. Методи порівняльної рейтингової оцінки фінансового стану підприємств. Інтерпретація отриманої інформації для прийняття управлінських рішень.

## **8.2. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ**

1. Які спеціальні прийоми та аналітичні процедури використовуються в економічному аналізі?
2. Розкрийте методику розрахунку показника наявності власних оборотних коштів та надайте його інтерпретацію.
3. У чому полягає коефіцієнтний аналіз ліквідності та платоспроможності?
4. У чому полягає коефіцієнтний аналіз фінансової стійкості та визначення типу фінансової стійкості?
5. Розкрийте методику аналізу оборотності активів.
6. У чому полягає методика аналізу основних показників рентабельності?
7. Як використовується формула Дюпона для факторного аналізу рентабельності?
8. Розкрийте питання аналізу грошових потоків.

9. Розкрийте питання аналізу технічного рівня та стану основних засобів, ефективності їх використання.

10. Розкрийте питання аналізу продуктивності праці.

### 8.3. ТЕСТИ

**1. Як називають моделі, що використовуються, коли результативний показник є добутком кількох факторів?**

- а) мультиплікативні;
- б) адитивні;
- в) кратні;
- г) змішані.

**2. Що дає змогу визначити вертикальний аналіз?**

- а) зміну фінансових результатів звітного періоду, порівняно з попереднім періодом;
- б) структуру фінансових результатів та їх зміну;
- в) рівень досягнення планових показників фінансових результатів діяльності;
- г) величину впливу факторів на зміну результативного показника.

**3. Закінчіть фразу: «До екстенсивних належать фактори, пов'язані з...»**

- а) кількісним приростом результативного показника;
- б) дією в умовах окремої галузі економіки або підприємства;
- в) вирішальним впливом на результативний показник;
- г) якісним приростом результативного показника.

**4. Що належить до прийомів елімінування?**

- а) балансовий метод;
- б) абсолютні різниці;
- в) вертикальний аналіз;
- г) графічний метод.

**5. Як називають фактори, що характеризують ступінь напруженості праці в процесі виробництва?**

- а) кількісними;
- б) екстенсивними;
- в) інтенсивними;
- г) складними.

**6. Що розуміють під факторним аналізом?**

- а) класифікацію факторів за просторовою ознакою;
- б) методику комплексного і системного вивчення і вимірювання впливу факторів на величину результативних показників;
- в) поділ факторів на кількісні та якісні;
- г) класифікацію факторів залежно від терміну дії на результати виробництва.

**7. Як називають моделі, що використовуються, коли результативний показник є сумою факторів?**

- а) мультиплікативні;
- б) адитивні;
- в) кратні;
- г) змішані.

**8. Що дає змогу зробити метод ланцюгових підстановок?**

- а) оцінити зміну параметрів у часі;
- б) визначити вплив факторів на результативний показник;
- в) визначити тип функціонального зв'язку;
- г) виявити тенденцію та закономірності зміни і розвитку явищ та процесів.

**9. Взаємозв'язок показників представлений такою формулою:  $Q = A \times B \times C \times D$ . У правій частині формули фактори розташовані в такому порядку, який задовольняє вимоги використання методу ланцюгових підстановок. Наведіть формулу розрахунку впливу на узагальнюючий показник ( $Q$ ) фактора  $B$ , використовуючи спрощений варіант методу ланцюгових підстановок – метод абсолютних різниць:**

- а)  $Q_B = (B_1 - B_0) \times A_0 \times C_0 \times D_0$ ;
- б)  $Q_B = (B_1 - B_0) \times A_1 \times C_0 \times D_0$ ;
- в)  $Q_B = (B_1 - B_0) \times A_1 \times C_1 \times D_0$ ;
- г)  $Q_B = (B_1 - B_0) \times A_1 \times C_1 \times D_1$ .

**10. Що належить до особливостей детермінованого факторного аналізу?**

- а) побудова факторної моделі шляхом логічного аналізу;
- б) наявність функціонального зв'язку між показниками;
- в) вивчення взаємозв'язків у короткостроковому періоді;
- г) зв'язок між показниками є нетиповим, ймовірнісним.

**11. Чому дорівнює відносна величина виконання плану, якщо розмір планового прибутку від реалізації продукції 1 800 тис. грн, а фактичний прибуток – 1 900 тис. грн?**

- а) 100 %;
- б) 94,74 %;
- в) 105,56 %;
- г) 107,04 %.

**12. Які показники зіставляються для оцінки динаміки?**

- а) фактичні дані звітного періоду з нормативними показниками попереднього періоду;
- б) фактичні дані з середніми показниками підприємств галузі;
- в) фактичні показники з нормами та лімітами;
- г) фактичні показники звітного періоду з фактичними показниками попереднього року.

**13. Розрахунок чого передбачає горизонтальний аналіз?**

- а) абсолютних та відносних відхилень;
- б) структури;
- в) середньої величини;
- г) ступеня впливу факторів;

**14. Що характеризують резерви?**

- а) розрив між досягнутим рівнем використання виробничих ресурсів та можливостями найповнішого їх використання за рахунок недопущення втрат і непродуктивних витрат, впровадження досягнень науки і техніки;
- б) причини зміни певних результатів діяльності підприємства;
- в) результати зміни певних показників діяльності підприємства;
- г) загальний обсяг, склад і структуру активів підприємства.

**15. Як називають показник, що розглядається як результат взаємодії однієї або декількох причин та є об'єктом дослідження, у факторній моделі?**

- а) факторним;
- б) умовним;
- в) складним;
- г) результативним.

**16. Який метод найдоцільніше застосувати, якщо у вихідних даних мультиплікативних та змішаних моделей існують абсолютні відхилення за факторними показниками?**

- а) інтегральний;
- б) абсолютних різниць;
- в) відносних різниць;
- г) ланцюгових підстановок.

**17. Чому буде дорівнювати комплектний резерв збільшення обсягу випуску продукції, якщо за рахунок кращого використання основних фондів додатково можна збільшити обсяг продукції на 500 тис. грн, а за рахунок кращого використання робочої сили – на 300 тис. грн?**

- а) 800 тис. грн;
- б) 400 тис. грн;
- в) 500 тис. грн;
- г) 300 тис. грн.

**18. Який з наведених показників характеризує ефективність використання основних засобів?**

- а) обсяг виробництва товарної продукції;
- б) продуктивність однотипного обладнання;
- в) коефіцієнт вибуття;
- г) фондівіддача основних засобів.

**19. Який шлях розвитку переважає на підприємстві, якщо темпи зростання фондоозброєності перевищують темпи зростання фондівіддачі?**

- а) екстенсивний;
- б) інтенсивний;
- в) комбінований;
- г) змішаний.

**20. Що являє собою відношення обсягу виробленої продукції до середньої вартості основних виробничих фондів?**

- а) продуктивність праці;
- б) рентабельність основних виробничих фондів;
- в) фондівіддача;
- г) фондомісткість.

**21. У цеху встановлено 200 одиниць обладнання. У першу зміну працювало 180 одиниць обладнання, в другу зміну – 120 одиниць обладнання. Чому дорівнює коефіцієнт змінності робіт обладнання?**

- а) 0,9;
- б) 0,6;
- в) 1,5;
- г) 2.

**22. Закінчіть фразу: «Коефіцієнт оновлення основних засобів розраховують як відношення ...»**

- а) вартості основних засобів, що надійшли, до вартості основних засобів на кінець періоду;
- б) вартості основних засобів, що надійшли, до вартості основних засобів на початок періоду;
- в) вартості відремонтованих основних засобів до середньорічної вартості основних засобів;
- г) вартості діючих основних засобів до наявних.

**23. Який показник характеризує прогресивність видової структури основних засобів?**

- а) коефіцієнт вибуття;
- б) коефіцієнт оновлення;
- в) питома вага активної частини основних засобів у загальній їх вартості;
- г) коефіцієнт приросту основних засобів.

**24. Які узагальнюючі показники характеризують ефективність використання основних промислово-виробничих фондів?**

- а) середньорічна вартість ОПФ, ступінь їх зношеності, віковий склад, коефіцієнт змінності, інтегральний коефіцієнт використання устаткування, фондівіддача;

б) коефіцієнт змінності, фондоозброєність, фондovіддача, фондомісткість, коефіцієнт оновлення;

в) питома вага активної частини ОПФ, коефіцієнти: змінності, оновлення, зношеності, ритмічності, сортності;

г) структура ОПФ, їх технічний рівень, ступінь зношеності, ступінь оновлення, фондovіддача, фондомісткість;

д) фондovіддача, фондомісткість, фондоозброєність.

**25. Закінчіть фразу: «Фондоозброєність розраховується як відношення ...»**

а) середньорічної вартості ОВФ до чисельності промислово-виробничого персоналу;

б) чисельності промислово-виробничого персоналу до середньорічної вартості ОВФ;

в) річного обсягу продукції до середньорічної вартості ОВФ;

г) середньорічної вартості ОВФ до річного обсягу випущеної продукції;

д) річного обсягу продукції до чисельності промислово-виробничого персоналу.

**26. Закінчіть фразу: «Відношення середньої вартості основних виробничих фондів до обсягу виробленої продукції – це ...»**

а) продуктивність праці;

б) рентабельність основних виробничих фондів;

в) фондovіддача;

г) фондомісткість.

**27. Повна первісна вартість основних засобів 100 грош. од., залишкова вартість 40 грош. од. Чому дорівнює коефіцієнт зносу основних засобів?**

а) 0,4;

б) 0,6;

в) 1,4;

г) 2,5.

**28. Виробничі запаси на початок року склали 5 200 грош. од. Протягом року підприємство придбало у постачальників матеріалів на суму 14 200 грош. од. Виробничі запаси на кінець року склали 7 500 грош. од. Чому дорівнює реалізація матеріалів, що не використовуються у виробництві?**

а) 7 500 грош. од.;

б) 11 900 грош. од.;

в) 17 100 грош. од.;

г) 20 900 грош. од.

**29. Закінчіть фразу: «Виконання плану за асортиментом продукції визначають такими способами: ...»**

а) питома вага невиконаних позицій + обчислення середнього відсотка + спосіб найменшого відсотка;

- б) коефіцієнт варіації + обчислення середнього відсотка;
- в) коефіцієнт ритмічності + коефіцієнт варіації + коефіцієнт аритмічності;
- г) питома вага виробленої продукції за кожен місяць до квартального випуску.

**30. Якщо темпи приросту випуску продукції за рік склали 5 %, реалізації продукції 8 %, як це вплинуло на зміну залишків нереалізованої продукції?**

- а) залишки нереалізованої продукції на кінець року збільшилися;
- б) залишки нереалізованої продукції на кінець року збільшилися;
- в) залишки нереалізованої продукції на кінець року не збільшилися;
- г) правильної відповіді немає.

**31. Аналіз собівартості продукції за елементами витрат показав, що найбільшу питому вагу займають витрати на оплату праці. Як можна охарактеризувати це виробництво?**

- а) матеріаломістке;
- б) фондоемне;
- в) трудомістке;
- г) енергоємне.

**32. Показник витрат на 1 грн реалізованої продукції дорівнює 0,9. Чому дорівнює розмір валового прибутку в розрахунку на 1 грн реалізованої продукції?**

- а) 90 коп.;
- б) 10 коп.;
- в) 80 коп.;
- г) неможливо визначити.

**33. Як зміниться середня величина витрат на одиницю продукції за зростання обсягу виробництва?**

- а) залишається незмінною для змінних витрат і знижується для постійних;
- б) залишається незмінною для постійних витрат і знижується для змінних;
- в) для постійних і змінних витрат збільшиться;
- г) не збільшиться для змінних і постійних витрат.

**34. Які фактори впливають на зміну рівня показника «витрати на 1 грошову одиницю товарної продукції»?**

- а) структура персоналу, віковий склад робітників;
- б) собівартість продукції, відпускні ціни на продукцію, структура продукції;
- в) питома вага машин і устаткування у вартості основних виробничих фондів;
- г) матеріальні витрати.

**35. За якою формулою розраховується показник витрат на 1 грошову одиницю товарної продукції?**

- а)  $\frac{\text{Собівартість товарної продукції}}{\text{Вартість товарної продукції}}$ ;

- б)  $\frac{\text{Вартість товарної продукції}}{\text{Собівартість товарної продукції}};$   
 в)  $\frac{\text{Валовий прибуток}}{\text{Виручка від реалізації}};$   
 г)  $\frac{\text{Прибуток від реалізації продукції}}{\text{Виручка від реалізації}}.$

**36. Закінчіть фразу: «Зниження трудомісткості продукції ...»**

- а) призводить до зниження продуктивності праці;  
 б) призводить до зменшення виробітку робочого;  
 в) призводить до збільшення продуктивності праці;  
 г) призводить до зростання собівартості продукції.

**37. Чому дорівнює резерв збільшення випуску продукції за рахунок створення додаткових робочих місць?**

- а) добуток резерву збільшення робочих місць та фондівіддачі;  
 б) добуток резерву збільшення робочих місць та середньорічного виробітку;  
 в) добуток резерву збільшення робочих місць та фондоозброєності;  
 г) добуток резерву збільшення робочих місць та фондомісткості.

**38. Якщо фонд робочого часу (ФРЧ) залежить від чисельності персоналу (ЧП), кількості відпрацьованих днів одним працівником у середньому за рік (Д) і середньої тривалості робочого дня (Т), наведіть формулу розрахунку впливу на узагальнюючий показник (ФРЧ) фактора ЧП, використовуючи метод ланцюгових підстановок:**

- а)  $\text{ЧП}_1 \times \text{Д}_0 \times \text{Т}_0 - \text{ЧП}_0 \times \text{Д}_0 \times \text{Т}_0;$   
 б)  $\text{ЧП}_1 \times \text{Д}_1 \times \text{Т}_0 - \text{ЧП}_1 \times \text{Д}_0 \times \text{Т}_0;$   
 в)  $\text{ЧП}_0 \times \text{Д}_0 \times \text{Т}_1 - \text{ЧП}_1 \times \text{Д}_0 \times \text{Т}_1;$   
 г)  $\text{ЧП}_1 \times \text{Д}_1 \times \text{Т}_1 - \text{ЧП}_1 \times \text{Д}_1 \times \text{Т}_0.$

**39. Закінчіть фразу: «Матеріалівіддачу визначають як відношення ...»**

- а) обсягу виготовленої продукції до загальної суми матеріальних витрат;  
 б) обсягу виготовленої продукції до суми витрат сировини;  
 в) суми витрат сировини до матеріальних витрат;  
 г) витрат матеріалів та палива до обсягу виготовленої продукції.

**40. Що являє собою відношення прибутку від реалізації продукції до виручки в процентному вираженні?**

- а) платоспроможність;  
 б) ліквідність;  
 в) рентабельність продукції;  
 г) маневреність.

**41. Закінчіть фразу: «Відношення суми грошових коштів до поточних зобов'язань – це коефіцієнт ...»:**

- а) проміжного покриття;

- б) абсолютної ліквідності;
- в) загального покриття;
- г) критичної платоспроможності.

**42. Закінчіть фразу: «Коефіцієнт співвідношення власного капіталу та валюти балансу – це вимірник ...»:**

- а) ліквідності;
- б) ділової активності;
- в) фінансової стійкості;
- г) рентабельності.

**43. Діяльність компанії характеризується такими показниками (грош. од.): запаси – 15 000; рахунки дебіторів – 28 000; рахунки кредиторів – 12 500; грошові кошти – 800. Чому дорівнює коефіцієнт загального покриття?**

- а) 2,61;
- б) 1,101;
- в) 79,35;
- г) 3,504.

**44. Які статті балансу віднімаються під час визначення загальної величини власного капіталу?**

- а) неоплачений капітал;
- б) вилучений капітал;
- в) непокритий збиток;
- г) усі відповіді правильні.

**45. З активу балансу отримана інформація про вартість майна: необоротні активи – 200 грош. од.; грошові кошти – 20 грош. од., розрахунки з дебіторами – 120 грош. од. Чому дорівнюють поточні активи?**

- а) 220;
- б) 320;
- в) 340;
- г) 140.

**46. Про що свідчить позитивна величина показника «наявність власних оборотних коштів»?**

- а) про перевищення власного капіталу над необоротними активами;
- б) про перевищення власного капіталу над позиковими коштами;
- в) про перевищення необоротних активів над власним капіталом;
- г) про рівність необоротних та оборотних активів.

**47. Якщо основні засоби мали повну первісну вартість 5 000 грош. од., знос 3 500 грош. од., ці основні засоби були реалізовані за 1 000 грош. од., то чому буде дорівнювати фінансовий результат?**

- а) +7 500;

- б) +4 000;
- в) +2 500;
- г) –500.

**48. Якщо рекомендоване значення коефіцієнта співвідношення власного капіталу до валюти балансу  $\geq 0,5$ , якому значенню повинно відповідати співвідношення власного капіталу і позикового (залученого) капіталу?**

- а)  $\geq 1$ ;
- б)  $\leq 1$ ;
- в)  $= 1$ ;
- г) 0.

**49. Якщо компанія має нерухоме майно на суму 10 000 грош. од., довгострокові зобов'язання на 5 000 грош. од., поточні активи на 1 000 грош. од. і короткострокові зобов'язання на 200 грош. од., чому дорівнює робочий капітал?**

- а) 500;
- б) 5 000;
- в) 800;
- г) 15 000.

**50. Якщо обсяг реалізації продукції за рік – 3 600 грош. од., середні залишки оборотних коштів – 360 грош. од., чому дорівнює тривалість одного обороту в днях? (рік – 360 днів).**

- а) 36;
- б) 3;
- в) 10;
- г) 9.

#### 8.4. СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ (КЕЙСИ)

##### **Кейс 1**

Під час влаштування на роботу у кредитний відділ комерційного банку претенденту на робоче місце було надано інформацію бухгалтерського балансу в агрегованому виді. На основі цієї інформації необхідно провести горизонтальний і вертикальний аналіз, зробити відповідні висновки, у яких обов'язково має бути відображено:

- 1) зміна валюти балансу;
- 2) структурні зміни в активі і пасиві;
- 3) співвідношення оборотних активів і короткострокових зобов'язань;
- 4) співвідношення власного капіталу і валюти балансу.

Отримані результати необхідно зіставити з рекомендованими значеннями (де це можливо).

**Баланс (тис. грн)**

| Активи                | 01.01.2022 | 01.01.2023 | Пасиви                       | 01.01.2022 | 01.01.2023 |
|-----------------------|------------|------------|------------------------------|------------|------------|
| Необоротні активи     | 150        | ?          | Власний капітал              | 190        | 190        |
| Оборотні активи       | 240        | 220        | Короткострокові зобов'язання | ?          | 210        |
| <i>Всього активів</i> | <i>?</i>   | <i>400</i> | <i>Всього пасивів</i>        | <i>?</i>   | <i>400</i> |

Результати горизонтального та вертикального аналізу представити у табличному форматі.

**Кейс 2**

За останній рік на підприємстві спостерігається негативна тенденція за деякими показниками господарської діяльності. Перед аналітиком поставлена задача визначити тип фінансової стійкості на початок та кінець року. Керівництво підприємства цікавить інформація про можливі зміни фінансової стійкості та основні причини цього.

**Баланс (тис. грн)**

| Актив                     | Сума на початок року | Сума на кінець року | Пасив                      | Сума на початок року | Сума на кінець року |
|---------------------------|----------------------|---------------------|----------------------------|----------------------|---------------------|
| Необоротні активи         | 450                  | 500                 | Власний капітал            | 540                  | 530                 |
| Оборотні активи, в т. ч.: | 340                  | 390                 | Довгострокові зобов'язання | 50                   | 50                  |
| запаси                    | 80                   | 70                  | Поточні зобов'язання       | ?                    | ?                   |
| <i>Баланс</i>             | <i>?</i>             | <i>?</i>            | <i>Баланс</i>              | <i>?</i>             | <i>?</i>            |

**Кейс 3**

За останній рік на підприємстві спостерігається негативна тенденція за деякими показниками господарської діяльності. Перед аналітиком поставлена задача провести коефіцієнтний аналіз фінансової стійкості за такими показниками:

- 1) коефіцієнт автономії (фінансової незалежності);
- 2) коефіцієнт фінансової залежності;
- 3) коефіцієнт боргу;
- 4) концентрації власного капіталу;
- 5) коефіцієнт забезпечення оборотних активів.

Керівництво підприємства цікавить інформація про можливі зміни фінансової стійкості та основні причини цього. Фактичні показники треба порівняти з рекомендованими значеннями.

**Баланс (тис. грн)**

| Актив                     | Сума на початок року | Сума на кінець року | Пасив                      | Сума на початок року | Сума на кінець року |
|---------------------------|----------------------|---------------------|----------------------------|----------------------|---------------------|
| Необоротні активи         | 450                  | 500                 | Власний капітал            | 540                  | 530                 |
| Оборотні активи, в т. ч.: | 340                  | 390                 | Довгострокові зобов'язання | 50                   | 50                  |
| запаси                    | 80                   | 70                  | Поточні зобов'язання       | ?                    | ?                   |
| <i>Баланс</i>             | <i>?</i>             | <i>?</i>            | <i>Баланс</i>              | <i>?</i>             | <i>?</i>            |

Результати аналізу представити у табличному форматі.

#### Кейс 4

На підставі даних бухгалтерського балансу:

- визначте його валюту, поточні зобов'язання;
- проаналізуйте наявність власних оборотних коштів;
- дайте інтерпретацію одержаних результатів з погляду фінансування (покриття) активів.

#### Баланс (тис. грн)

| Актив             | Сума на початок року | Сума на кінець року | Пасив                       | Сума на початок року | Сума на кінець року |
|-------------------|----------------------|---------------------|-----------------------------|----------------------|---------------------|
| Необоротні активи | 900                  | 950                 | Власний капітал             | 910                  | 880                 |
| Оборотні активи   | 1 500                | 1 600               | Довгострокові зобов'язання* | 60                   | 60                  |
|                   |                      |                     | Поточні зобов'язання        | ?                    | ?                   |
| Баланс            | ?                    | ?                   | Баланс                      | ?                    | ?                   |

\* Довгострокові зобов'язання представлені довгостроковим кредитами.

#### Кейс 5

На підставі даних бухгалтерського балансу:

- визначте значення його валюти і необхідних статей;
- проаналізуйте динаміку платоспроможності та ліквідності підприємства з використанням абсолютних і відносних показників (коефіцієнтів);
- дайте оцінку виявлених змін.

#### Баланс (тис. грн)

| Актив                             | Сума на початок року | Сума на кінець року | Пасив                      | Сума на початок року | Сума на кінець року |
|-----------------------------------|----------------------|---------------------|----------------------------|----------------------|---------------------|
| Необоротні активи                 | 1 560                | 1 600               | Власний капітал            | 1 600                | ?                   |
| Оборотні активи, з них:           | 1 600                | 1 620               | Довгострокові зобов'язання | 30                   | 50                  |
| – виробничі запаси                | 279                  | 255                 | Поточні зобов'язання       | ?                    | ?                   |
| – незавершене виробництво         | 56                   | 60                  |                            |                      |                     |
| – готова продукція                | 80                   | 60                  |                            |                      |                     |
| – товари                          | 20                   | –                   |                            |                      |                     |
| – дебіторська заборгованість      | ?                    | 200                 |                            |                      |                     |
| – грошові кошти та їх еквіваленти | 35                   | ?                   |                            |                      |                     |
| Баланс                            | ?                    | ?                   | Баланс                     | ?                    | ?                   |

Результати аналізу представити у табличному форматі.

Додаткова інформація: чистий прибуток за рік – 300 тис. грн, використання чистого прибутку – 280 тис. грн.

#### Кейс 6

На основі даних фінансової звітності підприємства «Сігма» проведіть аналіз оборотності оборотних активів. За результатами аналізу дайте відповідь на питання:

1. Чи відбулося прискорення або уповільнення оборотності?
2. Якою є сума додатково залучених в оборот (вивільнених з обороту) коштів?

| Показники                                                   | 2021 рік | 2022 рік |
|-------------------------------------------------------------|----------|----------|
| Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн   | 21 600   | 22 000   |
| Середньорічні залишки оборотних активів, тис. грн           | 3 600    | 2 800    |
| Одноразова реалізація, тис. грн                             | ?        | ?        |
| Тривалість одного обороту оборотних активів, днів           | ?        | ?        |
| Сума залучених в оборот (вивільнених з обороту) коштів, грн | x        | ?        |

### Кейс 7

На основі даних фінансової звітності підприємства «Промінь»:

- розрахуйте показники тривалості обороту оборотних активів, дайте оцінку їх динаміки;
- розрахуйте вплив зміни величини середніх залишків оборотних активів та одноразової реалізації на зміну тривалості обороту коштів підприємства.

| Показники                                                 | 2021 рік | 2022 рік |
|-----------------------------------------------------------|----------|----------|
| Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн | 28 400   | 27 000   |
| Середньорічні залишки оборотних активів, тис. грн         | 3 600    | 2 800    |
| Одноразова реалізація, грн                                | ?        | ?        |
| Тривалість одного обороту оборотних активів, днів         | ?        | ?        |

### Кейс 8

Компанія «Тревел» здійснює реалізацію туристичних путівок. На основі наведеної інформації:

- визначте ступінь впливу факторів на зміну доходу від реалізації, резерви збільшення доходу компанії;
- зробіть висновки за результатами розрахунків.

| Показники                                             | Період     |         | Відхилення |   |
|-------------------------------------------------------|------------|---------|------------|---|
|                                                       | попередній | звітний | +/-        | % |
| Дохід від реалізації путівок, грош. од.               |            |         |            |   |
| Середня кількість путівок, реалізованих за день, шт.  | 12         | 18      |            |   |
| Кількість відпрацьованих одним менеджером днів за рік | 304        | 300     |            |   |
| Середня вартість путівки, грош. од.                   | 900        | 920     |            |   |

### Кейс 9

За даними, наведеними у таблиці:

- проведіть аналіз рентабельності продажу (за валовим прибутком), визначте ступінь впливу факторів на його зміну;
- за результатами проведеного аналізу зробіть висновки.

### Вихідні дані (у тис. грн)

| Показники                                   | Попередній рік | Звітний рік |
|---------------------------------------------|----------------|-------------|
| 1. Дохід (виручка від реалізації продукції) | 6 532          | 7 343       |
| 2. Податок на додану вартість               | 950            | 1 195       |
| 3. Акцизний збір                            | 105            | 112         |
| 4. Собівартість реалізованої продукції      | 2 600          | ?           |
| 5. Валовий прибуток (збиток)                | ?              | 500         |
| 6. Рівень рентабельності, %                 | ?              | ?           |

#### **Кейс 10**

Застосовуючи факторне моделювання на основі двофакторної формули Дюпона, визначте вплив факторів на зміну показника рентабельності активів. Сформулюйте відповідні висновки.

#### Показники роботи підприємства «Омега» (тис. грн)

| Показники                             | 2021 рік | 2022 рік |
|---------------------------------------|----------|----------|
| Чистий прибуток                       | 146      | 150      |
| Власний капітал*                      | 2 250    | 2 300    |
| Чистий дохід (виручка) від реалізації | 9 500    | 10 000   |
| Валюта балансу*                       | 6 000    | 6 200    |

\* – середньорічна вартість.

**Примітка.** Під час проведення розрахунків показників округлення результатів повинно бути до десятих.

## 8.5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

### Основна література

1. Облік, аналіз, аудит у забезпеченні безперервної діяльності: монографія / за заг. ред. Є. Є. Іоніна. Вінниця: Твори, 2021. 244 с.
2. Рибчук А. В., Ковенська О. А. Економічний аналіз: теорія і практика: навч.-методичний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 326 с.
3. Кіндрацька Г. І., Загородній А. Г., Кулиняк Ю. І. Аналіз господарської діяльності: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 320 с.
4. Гринів Б. Економічний аналіз торгівельної діяльності. навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 392 с.
5. Черниш С. С. Економічний аналіз. навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 256 с.
6. Кулик А. В. Теорія економічного аналізу: навч. посібник. Київ: ДП Вид. дім «Персонал», 2018. 452 с.
7. Ковальчук К. Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 288 с.

8. Єршова Н. Ю., Портна О. В. Аналіз господарської діяльності: теорія та практикум: навч. посібник. Київ: Магнолія 2006, 2024. 312 с.

9. Мулик Т. О. Аналіз господарської діяльності: навч. посібник. Київ: ЦУЛ, 2020. 288 с.

10. Іонін Є. Є. Міжнародний стандарт бізнес-аналізу: теоретико-методологічний базис в обґрунтування управлінських рішень. *Економіка і організація управління*. 2024. № 1(53). С. 40–50.

### ***Допоміжна література***

1. Іонін Є. Є. Обліково-аналітичне забезпечення бізнес-процесів в умовах цифрової економіки. *Економічний аналіз*. 2023. № 1. С. 173–180.

2. Іонін Є. Є. Діагностика відповідності платоспроможності базовим концепціям бухгалтерського обліку. *Фінанси, облік, банки*: наук. журнал. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. № 1(24). С. 126–134. URL: <http://jfub.donnu.edu.ua/article/view/7416/7434>

3. Нестерчук Ю. О. Теорія економічного аналізу: навчальний посібник. Центр навчальної і практичної літератури, 2019. 272 с.

4. Чубка О. М. Фінансовий аналіз: практикум. Київ: Кондор, 2023. 320 с.

5. Рибчук А. В. Економічний аналіз: теорія і практика: навчально-методичний посібник. Запоріжжя: Гельветика, 2020. 220 с.

6. Іонін Є. Є., Овчинникова М. М. Фінансова аналітика сучасного бізнесу: монографія. Донецьк: ДонНУ, 2012. 304 с.

7. Мулик Т. О. Аналіз господарської діяльності: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 288 с.

### ***Інформаційні ресурси в мережі Інтернет***

1. Офіційний вебсайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/>

2. Офіційний вебсайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>

3. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України (SMIDA). URL: <http://www.smida.gov.ua>

4. Factor Про Податки та Бухоблік. URL: <https://i.factor.ua/ukr/>

5. The Business Analysis Standard. URL: <http://surl.li/sxftv>

## РОЗДІЛ 9

### ОБЛІК В ГАЛУЗЯХ ЕКОНОМІКИ

#### 9.1. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

##### ***Тема 1. Особливості обліку в будівельному виробництві***

Особливості будівельного виробництва та їх вплив на організацію обліку. Особливості документального оформлення та контролю за витрачанням виробничих запасів. Облік витрат будівельної організації та визначення собівартості будівельно-монтажних робіт. Облік створення і використання тимчасових нетитульних споруд і пристроїв. Облік загальновиробничих витрат підрядних будівельних організацій. Облік реалізації виконаних робіт і розрахунків із замовниками.

##### ***Тема 2. Облік у сільськогосподарських підприємствах***

Особливості бухгалтерського обліку у сільськогосподарському виробництві. Облік витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції рослинництва. Облік витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції тваринництва. Облік витрат із формування основного стада, закладання і вирощування багаторічних насаджень. Облік біологічних активів.

##### ***Тема 3. Облік в автотранспортних підприємствах***

Галузеві особливості автотранспорту та їх вплив на організацію обліку. Документальне оформлення вантажних автомобільних перевезень. Документальне оформлення і облік доходів від пасажирських перевезень. Облік витрат на обов'язкове страхування, пов'язане з експлуатацією автомобілів. Облік витрат на проведення технічних оглядів автомобілів. Облік технічного обслуговування і ремонтів транспортних засобів. Облік запасних частин і автомобільних шин. Облік паливно-мастильних матеріалів. Зведений облік витрат і калькулювання собівартості автомобільних перевезень.

##### ***Тема 4. Особливості обліку в торгівлі***

Особливості торговельної діяльності та їх вплив на організацію обліку. Облік надходження і реалізації товарів. Документальне оформлення надходження і вибуття товарів. Облік надходження товарів і формування їх первісної вартості. Облік розрахунків за претензіями. Облік реалізації товарів і торгових націнок. Облік реалізації товарів зі знижками. Облік повернення товарів покупцями. Особливості обліку оптової та роздрібною торгівлі. Особливості обліку фірмової торгівлі. Особливості відображення в обліку реалізації лікарських засобів аптеками.

### ***Тема 5. Облік діяльності готелів***

Основи побудови та завдання обліку діяльності готелів. Облік готельних послуг. Облік основних та допоміжних видів діяльності готелів. Облік витрат діяльності готелів. Облік доходів та фінансових результатів послуг з тимчасового розміщення (проживання) в готелях.

### ***Тема 6. Облік туристичної діяльності***

Основи побудови та завдання обліку туристичної діяльності. Облік діяльності туристичного оператора, туристичного агента. Облік собівартості туристичного продукту, облік придбання путівок, облік визнання доходів, витрат та визначення фінансових результатів діяльності.

### ***Тема 7. Облік виставкової діяльності***

Особливості виставкової діяльності: визначення, класифікація, коротка характеристика. Види виставкового обладнання: власне та орендоване обладнання, спеціальне та пристосоване обладнання. Визначення та класифікація витрат підприємства виставкової діяльності.

## **9.2. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ**

1. Особливості галузі та специфіка обліку у будівництві.
2. Облік калькулювання у будівництві.
3. Об'єкти калькулювання витрат у сільському господарстві.
4. Послідовність визначення собівартості продукції у сільському господарстві.
5. Особливості виробничих процесів на АТП, їх вплив на організацію обліку.
6. Документальне оформлення та особливості обліку товарів в оптовій торгівлі.
7. Документальне оформлення та особливості обліку товарів у роздрібній торгівлі.
8. Особливості готельної діяльності. Що таке готельна послуга?
9. Особливості обліку реалізації туристичного продукту.
10. Облік витрат у виставковій діяльності.

### 9.3. ТЕСТИ

**1. Який субрахунок використовується підприємством-забудовником для обліку будівельних матеріалів?**

- а) 209;
- б) 205;
- в) 203;
- г) 201.

**2. Що у будівництві передбачає договір за ціною «витрати плюс»?**

а) фіксовану тверду договірну ціну загального обсягу робіт за договором підряду або фіксовану ставку за одиницю кінцевої продукції будівництва (м кв., кількість місць тощо);

б) суму фактичних витрат підрядника на виконання договору підряду та погодженого в договорі прибутку (у вигляді процента від витрат або фіксованої величини);

в) собівартість будівельно-монтажних робіт;

г) вартість робіт, виконаних субпідрядниками.

**3. Який рахунок містить дані про витрати будівельної організації під час будівництва цеху для промислового підприємства?**

- а) 23;
- б) 151;
- в) 91;
- г) 10.

**4. Списання вартості програмних засобів, що використані для обробки економічної інформації будівельної фірми, відображають бухгалтерським записом:**

- а) Дт 92                      Кт 133;
- б) Дт 92                      Кт 10;
- в) Дт 23                      Кт 133;
- г) Дт 91                      Кт 133.

**5. Договори підряду залежно від способу визначення ціни поділяються на:**

- а) з фіксованою ціною;
- б) договори за ціною «витрати плюс»;
- в) з твердою ціною;
- г) з фіксованою ціною та договори за ціною «витрати плюс».

**6. Який субрахунок використовується підрядною будівельною організацією для обліку будівельних матеріалів?**

- а) 209;
- б) 205;

- в) 203;
- г) 201.

**7. За участю у спорудженні об'єкта виділяють таких учасників:**

- а) підрядник та субпідрядник;
- б) замовник та забудовник;
- в) підрядник та страховик;
- г) субпідрядник та забудовник.

**8. Яким записом відображається безоплатне надходження поточних біологічних активів?**

- а) Дт 21                      Кт 63;
- б) Дт 21                      Кт 718;
- в) Дт 21                      Кт 748;
- г) Дт 21                      Кт 711.

**9. Яким записом відображається переведення поточних біологічних активів в основне стадо?**

- а) Дт 155                      Кт 21;                      Дт 16                      Кт 15;
- б) Дт 152                      Кт 21;                      Дт 16                      Кт 15;
- в) Дт 15                      Кт 16;
- г) Дт 162                      Кт 152.

**10. На якому рахунку обліковується сільськогосподарська продукція, придбана зі сторони?**

- а) 27;
- б) 20;
- в) 26;
- г) 28.

**11. У сільськогосподарському виробництві нахождення приплоду молодняку продуктивної рогатої худоби відображається на дебету бухгалтерському рахунку:**

- а) 21 «Тварини на вирощуванні та відгодівлі»;
- б) 107 «Робоча і продуктивна худоба»;
- в) 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва»;
- г) 155 «Формування основного стада».

**12. Які витрати НЕ включають до первісної вартості довгострокових біологічних активів, а відносять до витрат періоду?**

- а) фінансові витрати;
- б) ціна придбання;
- в) суми ввізного мита;
- г) суми ПДВ.

**13. Протягом поточного року продукція тваринництва списується на рах. 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва»:**

- а) за фактичною собівартістю минулого періоду;
- б) за договірними цінами покупця;
- в) за плановою собівартістю;
- г) за фактичною собівартістю поточного року.

**14. Бухгалтерський запис: Дт 901 «Собівартість реалізованої готової продукції» Кт 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва» означає:**

- а) спожита продукція для власних потреб;
- б) реалізована продукція покупцеві;
- в) списана собівартість продукції;
- г) передана готова продукція у виробництво.

**15. Списання вартості насіння на посіви відображається записом:**

- а) Дт 23                      Кт 208;
- б) Дт 23                      Кт 201;
- в) Дт 23                      Кт 13;
- г) Дт 23                      Кт 203.

**16. Надходження запасних частин від ліквідації автотранспортних засобів відображають в обліку:**

- а) Дт 203                      Кт 719;
- б) Дт 207                      Кт 746;
- в) Дт 207                      Кт 631;
- г) Дт 209                      Кт 104.

**17. Нарахування заборгованості за послуги транспортного підприємства за транспортування сировини відображають в обліку записом:**

- а) Дт 201                      Кт 685  
    Дт 641                      Кт 685;
- б) Дт 93                      Кт 631  
    Дт 641                      Кт 631;
- в) Дт 92                      Кт 685  
    Дт 641                      Кт 685;
- г) Дт 285                      Кт 631  
    Дт 641                      Кт 631.

**18. Під час надходження на автотранспортне підприємство запасні частини оцінюють за:**

- а) ринковою вартістю;
- б) справедливою вартістю;
- в) середньозваженою вартістю;
- г) первісною вартістю.

**19. Дохід від наданих послуг автотранспортним підприємством відображається:**

- а) Дт 719                      Кт 361;
- б) Дт 701                      Кт 631;
- в) Дт 902                      Кт 701;
- г) Дт 361                      Кт 703.

**20. Витрати з технічного обслуговування транспортних засобів відображаються:**

- а) Дт 66                      Кт 93;
- б) Дт 23                      Кт 91;
- в) Дт 20                      Кт 92;
- г) Дт 91                      Кт 23.

**21. Зарахування виручки від продажу квитків АТП через каси автовокзалу відображається бухгалтерським записом:**

- а) Дт 301                      Кт 701;
- б) Дт 301                      Кт 703;
- в) Дт 361                      Кт 701;
- г) Дт 301                      Кт 361.

**22. Списання запчастин на капітальний ремонт автотранспорту в обліку відображається:**

- а) Дт 23                      Кт 207;
- б) Дт 23                      Кт 10;
- в) Дт 15                      Кт 207;
- г) Дт 207                      Кт 23.

**23. Товарно-транспортна накладна виписується:**

- а) вантажовідправником;
- б) вантажоодержувачем;
- в) станцією відправлення;
- г) станцією призначення.

**24. Супровідним документом під час перевезення товарів морським транспортом є:**

- а) довіреність;
- б) товарно-транспортна накладна;
- в) коносамент;
- г) комерційний акт.

**25. Яким записом відображаються надлишки товарів, виявлені під час інвентаризації?**

- а) Дт 28                      Кт 719;
- б) Дт 28                      Кт 40;

в) Дт 28                      Кт 285;

г) Дт 28                      Кт 42.

**26. Які витрати НЕ відносяться до складу собівартості реалізованих товарів?**

а) адміністративні;

б) витрати на збут;

в) інші операційні витрати;

г) усі відповіді правильні.

**27. Нарахування поточних зобов'язань перед постачальником за одержані товари відображається записом:**

а) Дт 281                      Кт 371;

б) Дт 281                      Кт 631;

в) Дт 631                      Кт 281;

г) Дт 902                      Кт 631.

**28. Податковий кредит із ПДВ за умови сплати постачальнику авансу відображається записом:**

а) Дт 643                      Кт 644;

б) Дт 644                      Кт 643;

в) Дт 641                      Кт 644;

г) Дт 644                      Кт 631.

**29. Визнаний дохід від реалізації товарів оптовим підприємством відображається записом:**

а) Дт 361                      Кт 702;

б) Дт 702                      Кт 361;

в) Дт 791                      Кт 702;

г) Дт 704                      Кт 701.

**30. Податкове зобов'язання з ПДВ за умови, що першою подією є відвантаження товарів із покупцем, відображається записом:**

а) Дт 702                      Кт 641;

б) Дт 702                      Кт 643;

в) Дт 643                      Кт 641;

г) Дт 641                      Кт 643.

**31. Готельна послуга – це:**

а) дії (операції) підприємства з розміщення споживача шляхом надання номера (місця) для тимчасового проживання в готелі, а також інша діяльність, пов'язана з розміщенням та тимчасовим проживанням;

б) обсяг послуг готелю (проживання, харчування, користування телевізором, холодильником), що включаються до ціни номера (місця) і надаються споживачу згідно з укладеним договором;

в) обсяг послуг, що не належать до основних послуг готелю, замовляються та оплачуються споживачем додатково за окремим договором (послуги з прання і прасування, надання автостоянки, послуги перукарні, прокат спортивного та туристичного інвентарю тощо);

г) правильної відповіді немає.

**32. Відповідно до норм яких НП(С)БО формуються витрати та доходи, пов'язані з наданням готельних послуг (у тому числі собівартість реалізованих готельних послуг)?**

а) ПСБО 16 та НПСБО 15;

б) ПСБО 10 та НПСБО 16;

в) ПСБО 16 та ПСБО 9;

г) наказом керівника готелю «Про організацію бухгалтерського обліку».

**33. Отримання від гостя передоплати за проживання в готелі, надання готельних послуг та харчування рестораном відображається в обліку кореспонденцією рахунків:**

а) Дт 371                      Кт 685;

б) Дт 312                      Кт 632;

в) Дт 301                      Кт 681;

г) Дт 311                      Кт 371.

**34. До складу доходів (виручки) від реалізації готелем своїх послуг входять доходи:**

а) від здачі номерів, реалізації послуг громадського харчування (барами, кафе, ресторанами), магазинами, що належать готелю і знаходяться на його території;

б) підрозділів побутового обслуговування;

в) пасажирських перевезень, екскурсійної діяльності, бізнес-центрів, телекомунікаційних послуг;

г) усі відповіді правильні.

**35. Якою кореспонденцією рахунків відображають суми, які готель повинен виплатити страховій компанії за медстрахування мешканців, відділу реєстрації іноземних громадян, за прокат окремих речей та інші послуги, надані іншими сторонніми організаціями?**

а) Дт 28                      Кт 685;

б) Дт 704                      Кт 791;

в) Дт 703                      Кт 704;

г) Дт 631                      Кт 704.

**36. Хто у процесі поселення в готель заповнює анкету проживаючого під час реєстрації?**

а) іноземний громадянин;

- б) громадянин України;
- в) особа з паспортом;
- г) особа з візитною карткою.

**37. До складу яких витрат включаються витрати на управління номерним фондом готелю?**

- а) прямих матеріальних;
- б) загальновиробничих;
- в) адміністративних;
- г) витрат на збут.

**38. Об'єктом обліку витрат у туризмі є:**

- а) окреме замовлення на виробництво конкретного турпродукту;
- б) вартість авіаперельоту туриста;
- в) вартість проживання під час проходження екскурсійних маршрутів окремого туриста чи групи туристів;
- г) відповіді б та в.

**39. Туристичний продукт – це:**

- а) попередньо розроблений комплекс туристичних послуг, який поєднує не менше ніж дві такі послуги, що реалізується або пропонується для реалізації за визначеною ціною, до складу якого входять послуги перевезення, послуги розміщення та інші туристичні послуги, не пов'язані з перевезенням і розміщенням;
- б) посередницька діяльність із надання комплексу характерних туристичних послуг;
- в) сукупність витрат, пов'язаних із обслуговуванням діяльності туристичних підприємств;
- г) правильної відповіді немає.

**40. Який специфічний рахунок бухгалтерського обліку призначений для узагальнення інформації про неоплачені ваучери (путівки)?**

- а) 08;
- б) 331;
- в) 333;
- г) 28.

**41. Списання собівартості наданих послуг туристичних підприємств відображається кореспонденцією рахунків:**

- а) Дт 902                      Кт 26;
- б) Дт 903                      Кт 23;
- в) Дт 903                      Кт 791;
- г) Дт 791                      Кт 711.

**42. Придбання путівки у туроператора відображається в обліку кореспонденцією рахунків:**

- а) Дт 28                      Кт 685;
- б) Дт 23                      Кт 631;
- в) Дт 331                    Кт 631;
- г) Дт 631                    Кт 311.

**43. Реалізація путівки покупцю відображається в обліку кореспонденцією рахунків:**

- а) Дт 361                    Кт 703;
- б) Дт 701                    Кт 631;
- в) Дт 371                    Кт 631;
- г) Дт 311                    Кт 371.

**44. Розрізняють такі форми туризму:**

- а) в'їзний та виїзний туризм;
- б) транзитний туризм;
- в) виїзний та транзитний туризм;
- г) транзитний та гірський туризм.

**45. Придбання підприємством путівки на відпочинок для своїх працівників відображають в обліку кореспонденцією рахунків:**

- а) Дт 331                    Кт 685;
- б) Дт 631                    Кт 281;
- в) Дт 371                    Кт 651;
- г) Дт 331                    Кт 652.

**46. Виставка – це:**

- а) захід, пов'язаний із демонстрацією продукції;
- б) захід, пов'язаний із роздрібною або оптовою торгівлею;
- в) сукупність економічних відносин між різними суб'єктами ринку з приводу реалізації виставкових послуг;
- г) діяльність, пов'язана з підготовкою і проведенням виставок.

**47. Нормативно-правове регулювання виставкової діяльності в Україні здійснюється на основі:**

- а) Господарського кодексу України;
- б) Концепції розвитку виставково-ярмаркової діяльності в Україні;
- в) Митного кодексу України;
- г) усі відповіді правильні.

**48. Суб'єктами ринку виставкових послуг є:**

- а) відвідувач виставки;
- б) компанія-учасник;
- в) компанія-організатор;
- г) усі відповіді правильні.

**49. Під об'єктами бухгалтерського обліку виставкової діяльності розуміють:**

- а) активи, пасиви, господарські процеси;
- б) первинні документи та облікові регістри;
- в) рахунки бухгалтерського обліку;
- г) господарські операції, які відбуваються на підприємстві.

**50. Які з наведених господарських засобів не відносяться до активів підприємств виставкової діяльності?**

- а) виставкове обладнання;
- б) виробничі запаси;
- в) кредити банку;
- г) капітальні інвестиції.

#### **9.4. СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ (КЕЙСИ)**

##### **Кейс 1**

У зв'язку з будівництвом цеху на території підприємства створюється тимчасова споруда. На будівництво тимчасової споруди списані будівельні матеріали на суму 2 000,00 грн та МШП на суму 500,00 грн. Нарахована заробітна плата робітникам, зайнятим на цих роботах, становила 600,00 грн, відрахування ЄСВ – ? грн. Готовий об'єкт введено в експлуатацію за фактичною собівартістю. Знос по тимчасовій споруді прийнято нараховувати за прямолінійним методом і списувати на витрати виробництва.

Відобразити в обліку господарську операцію з виготовлення тимчасової нетитульної споруди власними силами.

##### **Кейс 2**

Протягом року на ТОВ «Світанок» надійшло в господарство 648 голів живою масою 710 ц, вартістю 113 200,00 грн. Протягом звітного періоду реалізовано 610 голів живою масою 2 424 ц, падіж – 21 ц. Жива маса тварин, які залишилися на кінець звітного періоду, – 1 720 ц. Витрати на утримання тварин (без вартості побічної продукції) за звітний рік склали 100 000,00 грн.

Визначте:

- а) приріст живої ваги;
- б) живу вагу тварин;
- в) собівартість 1 ц приросту живої ваги;
- г) собівартість 1 ц живої ваги.

### **Кейс 3**

Витрати на вирощування кукурудзи на зерно склали 310 000,00 грн, за звітний рік отримано 1 800 ц зерна, стебел кукурудзи – 2 100 ц по 28 грн за центнер, качанів кукурудзи – 4 120 ц, залікова маса качанів – 2 300 ц і зерна – 1 820 ц, витрачено качанів на переробку – 800 ц, залишок качанів на кінець року – 420 ц.

Визначте собівартість 1 ц качанів.

### **Кейс 4**

АТП здійснило перевезення вантажів на суму 60 000,00 грн з оплатою після перевезення і на суму 18 000,00 грн за передоплатою. Витрати: заробітна плата – 20 000,00 грн, паливно-мастильні матеріали – 10 000,00 грн, адміністративні витрати – 2 000,00 грн, інші прямі витрати – 3 000,00 грн. Зробіть необхідні бухгалтерські проведення.

### **Кейс 5**

АТП отримало з каси автовокзалу за продаж квитків на перевезення пасажирів 96 000,00 грн. Страховий збір, включений до вартості квитків, становить 600,00 грн. Витрати АТП становлять 75 000,00 грн. Відобразіть на рахунках бухгалтерського обліку зазначені операції, визначте фінансовий результат.

### **Кейс 6**

У вересні 20XX року підприємство А, що займається оптовою торгівлею, одержало від постачальника (підприємства Б) товар. Згідно з накладною, вартість товару склала 3 600,00 грн, у тому числі ПДВ – 600,00 грн. Протягом вересня частину товару на суму 1 800,00 грн, у тому числі ПДВ – 300,00 грн, було реалізовано на умовах подальшої оплати.

Станом на 1 жовтня 20XX року в підприємства А значаться:

- заборгованість перед підприємством Б (постачальником) у розмірі 3 600,00 грн (сальдо за кредитом субрахунку 631);
- залишок товару, одержаного від підприємства Б, на суму 2 000,00 грн (сальдо за дебетом субрахунку 281).

У жовтні підприємство А погасило частину боргу підприємству Б у розмірі 1 200,00 грн і реалізувало залишок товару, одержаного від підприємства Б на умовах передоплати. Обсяг реалізації склав 3 000,00 грн, у тому числі ПДВ – 500,00 грн.

Станом на 1 жовтня 20XX року проведено інвентаризацію, внаслідок якої виявлено надлишки товару на суму 65,00 грн.

Відобразіть у бухгалтерському обліку операції з:

- 1) придбання товару;

- 2) оприбуткування надлишків;
- 3) погашення боргу;
- 4) реалізації товару.

### **Кейс 7**

За даними бухгалтерського обліку, у підприємства роздрібною торгівлі на початок місяця значаться залишки товару на суму 286,00 грн, у тому числі суму торговельної націнки – 28,60 грн.

Протягом місяця було придбано товар:

- печиво – 100 кг і цукерки – 150 кг за ціною:
- 1 кг печива – 3,60 грн, у тому числі ПДВ – 0,60 грн;
- 1 кг цукерок – 4,80 грн, у тому числі ПДВ – 0,80 грн;
- вартість тари (незворотної) за одиницю – 4,20 грн, у тому числі ПДВ – 0,70 грн, кількість – 10 ящиків.

Транспортні витрати склали 60,00 грн, у тому числі ПДВ – 10,00 грн.

Норми природного убутку під час транспортування – 0,06 % від загальної ваги товару. На придбані товари нараховано торговельну націнку в сумі 250,00 грн.

Протягом місяця було продано товару на суму 570,00 грн.

Відобразіть господарські операції в бухгалтерському обліку.

### **Кейс 8**

У готелі «Гостевія» надано готельних послуг на суму 120 000,00 грн (з ПДВ).

Протягом звітного періоду здійснені такі господарські операції:

- оприбутковано формений одяг на суму 3 600,00 грн, у т. ч. ПДВ;
- придбано і встановлено кондиціонер вартістю 5 400,00 грн;
- придбано постільні речі на суму 4 800,00 грн, у т. ч. ПДВ;
- придбано постільну білизну на суму 2 400,00 грн, у т. ч. ПДВ;
- придбано мийні засоби на суму 960,00 грн, у т. ч. ПДВ;
- передано в експлуатацію постільну білизну на суму 1 600,00 грн; постільні речі на суму 3 000,00 грн з нарахуванням амортизації у розмірі 50 %.

Також нараховано витрати готелю, які складаються з:

- нарахованої заробітної плати – 20 000,00 грн;
- відрахувань до фонду соціального страхування (визначити самостійно);
- нарахованої амортизації інвентарю – 700,00 грн;
- нарахованої амортизації номерного фонду – 2 100,00 грн;
- оплати комунальних послуг на суму 7 200,00 грн, у т. ч. ПДВ;
- оплати послуг зв'язку на суму 144,00 грн, у т. ч. ПДВ.

Складіть кореспонденцію рахунків з обліку доходів та витрат від надання готельних послуг, визначте фінансовий результат діяльності готелю.

### **Кейс 9**

Туроператор, який не має власної матеріальної бази, самостійно сформував тур шляхом укладання відповідних договорів і оплатив вартість послуг:

- 1) пансіонату за проживання туристів – 3 000,00 грн;
- 2) ресторану за організацію харчування туристів – 1 500,00 грн;
- 3) автотранспортному підприємству за перевезення туристів – 900,00 грн;
- 4) спортивному комплексу за організацію спортивних послуг – 500,00 грн;
- 5) бюро екскурсій – 1 000,00 грн;
- 6) інші витрати туристичного оператора – 450,00 грн.

Виручка від реалізації туристичного продукту становила 12 800,00 грн.

Відобразіть у туроператора на рахунках бухгалтерського обліку господарські операції, визначте фінансовий результат.

### **Кейс 10**

Підприємство отримало запрошення на участь у виставці, що відбудеться з 25 до 28 квітня 2019 року у м. Києві.

Витрати на участь у виставці склали:

- оплата за участь у виставці (реєстраційний внесок, розміщення рекламного блока в каталозі виставки, оренда виставкової площі) – 1 949,7 грн (у т. ч. ПДВ 20 % – ? грн, податок з реклами 0,05 % – ? грн);
- виготовлення виставкового обладнання – 36 420 грн (у т. ч. ПДВ 20 % – ? грн);
- доставка виставкового обладнання (вартість ПММ, придбаних для заправлення вантажного автомобіля – 480 грн, у т. ч. ПДВ 20 % – ? грн, із них витрачено на 380 грн);
- витрати (проїзд представників підприємства – 350 грн, проживання – 750 грн, добові – ?) на відрядження – ? грн (у т. ч. ПДВ – 190 грн);
- виготовлення рекламних матеріалів (буклети, листівки, календарі) – 1 500 грн (у т. ч. ПДВ 20 % – ? грн).

Також на виставці підприємство безкоштовно роздавало зразки продукції. Облікова вартість розповсюдженої продукції – 1 780 грн.

Відобразити операції з обліку витрат підприємства виставкової діяльності, зареєструвавши їх у журналі господарських операцій.

## **9.5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**

### **Основна література**

1. Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини: Закон України від 03.09.2013 № 425-VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/425-18>

2. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон України від 29.11.2001 № 2866-III (із змінами і доповненнями). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2866-14>
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 18 «Будівельні контракти»: Наказ Міністерства фінансів України від 28.04.2001 № 205 (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0433-01>
4. Про захист прав споживачів: Закон України від 15.12.1993 № 3682 (із змінами і доповненнями). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>
5. Про оренду землі: Закон України від 06.10.1998 № 161-XIV (із змінами і доповненнями). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/161-14>
6. Про автомобільний транспорт: Закон України від 05.04.2001 № 2344-III (із змінами і доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2344-14>
7. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III (в редакції від 06.06.2015). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
8. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 № 973-IV (із змінами і доповненнями). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/973-15>
9. Про житлово-комунальні послуги: Закон України від 24.06.2004 № 1875-IV (із змінами і доповненнями). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1875-15>
10. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів: Наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2006 № 1315 (із змінами і доповненнями). URL: <http://magazine.faaf.org.ua/metodichni-rekomendacii-z-buhgaltersko-go-obliku-biologichnih-aktiviv.html>
11. Методичні рекомендації з організації та ведення бухгалтерського обліку в селянських (фермерських) господарствах: Наказ МАНУ від 02.07.2001 № 190 (із змінами і доповненнями). URL: <http://uazakon.com/document/spart28/inx28283.htm>
12. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств: наказ МАНУ від 18.05.2001 № 132 (із змінами і доповненнями). URL: <http://www.uazakon.com/big/text1528/pg1.htm>
13. Методичні рекомендації з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті: Наказ Міністерства транспорту України від 05.02.2001 № 65. Прийняття від 05.02.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0065361-01#Text>
14. Про організацію ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в системі Міністерства аграрної політики України: Наказ МАНУ від 01.11.2000 № 216 (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0216555-00#Text>

### *Допоміжна література*

1. Глушач Ю., Фальченко О. Методичні аспекти обліку витрат та калькулювання собівартості продукції і вітчизняній та зарубіжній обліковій практиці. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 29. DOI: 10.32782/2524-0072/2021-29-49.
2. Дерій В. Облік і звітність про МШП, МНМА у будівництві: стандарти відображення, проблеми ідентифікації та організації. *Вісник економіки*. 2022. № 3. С. 101–122.
3. Малютіна Н. В. Облік сільськогосподарської продукції: визнання та оцінка. *Облік і фінанси АПК*: освітній портал. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/oblik-silskogospodarskoj-produkcii-viznannya-ta-ocinka.html>
4. Поліщук О. Т., Разборська О. О. Методичні рекомендації до виконання практичних завдань, самостійної та індивідуальної роботи студентів за дисципліною «Облік в галузях економіки» для студентів спеціальності 071 «Облік і оподаткування». Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2023. 68 с.
5. Поліщук О. Т. Управлінська звітність: види та структура. *Economic security: state, cluster, enterprise*: International scientific conference (December 25–26, 2020. Lisbon, Portugal). Riga, Latvia: Publishing House «Baltija Publishing», 2020. С. 118–123.
6. Поліщук О. Т., Кушпіта Д. О. Облік реалізації лікарських засобів: доступні ліки населенню. *Економіка і організація управління*. 2021. Вип. 4(44). С. 221–234.
7. Поліщук О. Т., Шимко Н. О. Управлінська звітність підприємства: інформаційне значення й оптимальна структура. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. № 32. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/784>
8. Поліщук О. Т., Паненко В. В. Об'єднання комунальних некомерційних підприємств як важливий компонент кластерного підходу в організації системи охорони здоров'я територіальних громад. *Інноваційна економіка: науково-виробничий журнал*. 2021. Вип. 7–8(89). С. 64–71.
9. Поліщук О. Т. Стратегічні засади розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств Вінницької області. *Науковий вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2020. № 5, вип. 6(85).
10. Поліщук О. Т., Бернадська Ю. О. Облікове забезпечення управління витратами на якість продукції. *Бізнес Інформ*. 2020. № 12. С. 326–331.

### *Інформаційні ресурси в мережі Інтернет*

1. Офіційний вебсайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/>
2. IFRS Foundation. URL: <http://www.ifrs.org>
3. International center for quality certification. URL: <https://www.icqc.eu/>

## РОЗДІЛ 10

### ОБЛІК ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ УСТАНОВ

#### 10.1. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

**Тема 1.** *Загальні основи і принципи бухгалтерського обліку у фінансово-кредитних інститутах*

Нормативне регулювання діяльності комерційних банків та інших фінансово-кредитних інститутів в Україні. Об'єкти обліку і бухгалтерські рахунки. План рахунків бухгалтерського обліку банків і принципи його побудови. Організація аналітичного і синтетичного обліку.

**Тема 2.** *Облік у комерційних банках*

Нормативне регулювання діяльності комерційних банків та інших фінансово-кредитних інститутів в Україні. Об'єкти обліку і бухгалтерські рахунки. План рахунків бухгалтерського обліку банків і принципи його побудови. Організація аналітичного і синтетичного обліку. Облік касових операцій. Облік розрахункових операцій.

**Тема 3.** *Облік страхової діяльності*

Поняття страхової діяльності. Облік страхових платежів та розрахунків зі страхувальниками. Облік операцій перестрахування. Загальні положення організації обліку операцій перестрахування. Облік у перестрахувальника операцій передачі ризиків у перестрахування. Облік у перестраховика операцій отримання ризиків у перестрахування. Облік страхових резервів. Облік витрат і доходів та визначення фінансових результатів страхової діяльності.

**Тема 4.** *Облік у кредитних спілках*

Організація обліку операцій у кредитних спілках. Характеристика рахунків для обліку операцій. Аналітичний і синтетичний облік операцій. Облік доходів, витрат та фінансових результатів кредитних спілок.

**Тема 5.** *Облік у ломбардах*

Особливості обліку в ломбардах. Документальне оформлення операцій із застави майна. Облік застави рухомого та нерухомого майна. Оцінка вартості заставленого майна. Облік наданої позики. Особливості обліку іменних ломбардних квитків.

**Тема 6.** *Облік інвестиційних фондів*

Особливості обліку інвестиційних фондів. Облік пайових та корпоративних інвестиційних фондів. Облік активів інвестиційних фондів. Облік послуг інвес-

тиційних послуг. Облік цінних паперів. Облік доходів та витрат інвестиційних фондів.

### ***Тема 7. Облік у лізингових компаніях***

Сутність оперативного та фінансового лізингу. Характеристика рахунків для обліку операцій за лізингом. Аналітичний і синтетичний облік оперативного лізингу. Аналітичний і синтетичний облік фінансового лізингу банком – лізингодавцем та банком – лізингоодержувачем.

### ***Тема 8. Облік в інших небанківських фінансово-кредитних установах***

Особливості обліку пенсійних фондів. Особливості обліку у фінансових компаніях. Облік у факторингових компаніях. Облік у брокерських та дилерських компаніях.

## **10.2. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ**

1. Що таке «банківський баланс» і які його складники?
2. Які облікові рахунки використовуються для відображення активів та пасивів банку?
3. Яка побудова Плану рахунків банків?
4. Структура страхового тарифу та його складники.
5. Характеристика бухгалтерських рахунків з обліку страхових платежів і розрахунків зі страхувальниками та страховими посередниками.
6. Особливості обліку внесків у кредитній спілці.
7. Які види активів вважаються ліквідними та використовуються ломбардами для обліку?
8. Як відбувається облік прийому товарів у заставу та видача кредитів ломбардами?
9. Облікові відмінності оперативного та фінансового лізингу.
10. Особливості обліку пенсійних фондів.

## **10.3. ТЕСТИ**

***1. Яка стаття банківського балансу відображає грошові кошти, доступні для миттєвого використання?***

- а) активи;
- б) пасиви;
- в) капітал;
- г) зобов'язання.

**2. Які засоби вважаються «ліквідними активами» у банківському обліку?**

- а) кредити та позики;
- б) основні кошти;
- в) готівка та еквіваленти готівки;
- г) акції та облігації.

**3. Які облікові записи банку відображають його зобов'язання перед клієнтами за зберігання грошей?**

- а) вклади;
- б) кредити;
- в) депозити;
- г) акції.

**4. Що таке «кредитний ризик» у контексті банківського обліку?**

- а) ризик втрати готівки внаслідок змін в обмінних курсах;
- б) ризик невиконання позики чи кредиту з боку позичальника;
- в) ризик зміни інфляційних показників;
- г) ризик зміни процентних ставок на ринку.

**5. Які види операційних витрат є характерними для банківської діяльності?**

- а) витрати на рекламу;
- б) зарплатні витрати та витрати на оренду приміщень;
- в) витрати на закупівлю сировини;
- г) витрати на дослідження та розробку.

**6. Яка облікова стаття відображає фінансові результати діяльності банку за певний період?**

- а) баланс;
- б) звіт про прибутки і збитки;
- в) звіт про рух грошових коштів;
- г) касова книга.

**7. Сума сальдо за рахунком «Несплачений зареєстрований статутний капітал»:**

- а) збільшує суму інших активів банку;
- б) додається під час визначення загальної суми власного капіталу банку;
- в) вираховується під час визначення загальної суми власного капіталу банку;
- г) зменшує суму нерозподіленого прибутку.

**8. Сума сальдо за рахунком «Власні акції банку, викуплені у акціонерів»:**

- а) підвищує суму активів банку;
- б) додається під час визначення загальної суми власного капіталу;
- в) зменшує суму фактично сплаченого статутного капіталу;
- г) збільшує суму зобов'язань банку.

**9. За яким принципом розміщені активи у балансі?**

- а) за ступенем зменшення ліквідності;
- б) за терміном розпорядження;
- в) за ступенем зростання ліквідності;
- г) за контрагентами.

**10. Назвіть структурну інформаційну одиницю, що є складником кожного класу плану рахунків банку:**

- а) розділ;
- б) активи;
- в) чистий прибуток;
- г) параграф.

**11. Страхова компанія – це:**

- а) фінансова компанія;
- б) інвестиційна компанія;
- в) інноваційна компанія;
- г) бюджетна установа.

**12. Страхові резерви поділяються на:**

- а) технічні резерви і резерви збитків;
- б) математичні резерви і резерви катастроф;
- в) резерви збитків;
- г) технічні резерви та резерви зі страхування життя.

**13. Результат зміни резерву незароблених премій закривається на рахунок:**

- а) 791;
- б) 792;
- в) 703;
- г) 705.

**14. Нарахування технічних резервів відображається кореспонденцією рахунків:**

- а) Дт 443                      Кт 43;
- б) Дт 23                        Кт 47;
- в) Дт 495                      Кт 491;
- г) Дт 495                      Кт 441.

**15. Отримання платежів за договорами страхування у страховика відображається кореспонденцією рахунків:**

- а) Дт 301                      Кт 703;
- б) Дт 301                      Кт 76;
- в) Дт 301                      Кт 372;
- г) Дт 301                      Кт 373.

**16. Рахунок 904 «Страхові виплати» за кредитом кореспондує з дебетом рахунків:**

- а) 31;
- б) 301;
- в) 791;
- г) 76.

**17. Субрахунок 705 «Перестраховування» на кінець місяця може мати сальдо:**

- а) дебетове;
- б) кредитове;
- в) як дебетове, так і кредитове;
- г) нульове.

**18. Дія Положень (стандартів) бухгалтерського обліку на страховика:**

- а) не поширюється;
- б) поширюється;
- в) поширюється дія лише окремих Положень;
- г) розроблені окремі Положення для обліку у страхуванні.

**19. Витрати з виплати комісійних винагород посередникам за укладання договорів страхування враховуються на рахунку:**

- а) 23;
- б) 26;
- в) 91;
- г) 93.

**20. Страхові посередники витрати, пов'язані з наданням послуг страховикам, списують на рахунок:**

- а) 23;
- б) 903;
- в) 904;
- г) 79.

**21. На якому з рахунків обліковуються благодійні внески членів кредитної спілки?**

- а) 40;
- б) 41;
- в) 42;
- г) 43.

**22. На які з перелічених внесків членів кредитної спілки нараховуються відсотки?**

- а) вступні внески;
- б) обов'язкові пайові внески;

- в) цільові внески в додатковий капітал;
- г) благодійні внески в додатковий капітал.

**23. Кредитні спілки надають кредити:**

- а) тільки членам кредитної спілки;
- б) фізичним особам;
- в) юридичним особам;
- г) державним установам.

**24. Основною метою створення кредитної спілки є:**

- а) отримання прибутку;
- б) задоволення потреб членів у взаємному кредитуванні й наданні фінансових послуг;
- в) створення нових робочих місць;
- г) надання благодійної допомоги.

**25. Який з перелічених внесків НЕ є власністю кредитної спілки?**

- а) вступний внесок;
- б) обов'язків пайовий внесок;
- в) додатковий пайовий внесок;
- г) депозитний внесок.

**26. На якому з рахунків обліковуються обов'язкові та додаткові пайові внески членів кредитної спілки?**

- а) 40;
- б) 41;
- в) 42;
- г) 43.

**27. На які з перелічених внесків членів кредитної спілки нараховуються відсотки?**

- а) вступні внески;
- б) обов'язкові пайові внески;
- в) цільові внески в додатковий капітал;
- г) благодійні внески в додатковий капітал.

**28. За рахунок якого джерела нараховуються відсотки на додаткові пайові внески?**

- а) чистий прибуток;
- б) нерозподілений дохід;
- в) нерозподілений прибуток;
- г) резервний капітал.

**29. Кредитна спілка веде облік основних засобів, що є предметами отриманої за кредитними операціями застави, на рахунку:**

- а) 10 «Основні засоби»;

- б) 05 «Гарантії та забезпечення надані»;
- в) 06 «Гарантії та забезпечення отримані»;
- г) 15 «Капітальні інвестиції».

**30. Списання нарахованих, але не сплачених відсотків за виданими кредитною спілкою кредитами відображається в обліку записом:**

- а) Дт 85                      Кт 373;
- б) Дт 38                      Кт 373;
- в) Дт 378                    Кт 376;
- г) Дт 38                      Кт 378.

**31. Фінансова установа, виключним видом діяльності якої є надання на власний ризик фінансових кредитів фізичним особам за рахунок власних або залучених коштів, під заставу майна на визначений строк і під процент, – це:**

- а) ломбард;
- б) пенсійний фонд;
- в) фінансова компанія;
- г) інвестиційна компанія.

**32. Отримані ломбардом предмети застави від заставодавця оформлюються складанням такого документа:**

- а) накладна;
- б) податкова накладна;
- в) кредитний договір;
- г) іменна квитанція.

**33. Яка фінансова установа може працювати як комісійний магазин?**

- а) кредитна спілка;
- б) ломбард;
- в) фінансова компанія;
- г) банківська установа.

**34. Ломбарди надають кредити:**

- а) фізичним і юридичним особам;
- б) фізичним особам;
- в) банківським і небанківським фінансовим установам;
- г) підприємствам.

**35. Небанківські фінансові установи, які надають єдиний вид фінансових послуг – кредитування під заклад майна:**

- а) ломбард;
- б) страхова компанія;
- в) кредитна спілка;
- г) банк.

**36. Відсотки за користування виданими кредитами бухгалтер ломбарду нараховує записом:**

- а) Дт 373              Кт 732;
- б) Дт 373              Кт 703;
- в) Дт 951              Кт 684;
- г) Дт 952              Кт 684.

**37. До супутніх послуг ломбарду належать такі:**

- а) надання посередницьких послуг зі страхування предмета застави на підставі агентського договору зі страховою компанією;
- б) довірче управління фінансовими активами;
- в) надання гарантій і поручительств;
- г) діяльність з обміну валют.

**38. Формування первісної вартості фінансових інвестицій залежить:**

- а) від способу оцінки;
- б) від способу придбання;
- в) від іншого способу;
- г) від комісійної винагороди.

**39. Ломбард веде облік коштовностей, що є предметами застави, на рахунку:**

- а) 10 «Основні засоби»;
- б) 05 «Гарантії та забезпечення надані»;
- в) 06 «Гарантії та забезпечення отримані»;
- г) правильної відповіді немає.

**40. Операція видачі ломбардом коштів позичальнику на умовах фінансового кредиту відображається в обліку записом:**

- а) Дт 377              Кт 301;
- б) Дт 373              Кт 301;
- в) Дт 374              Кт 301;
- г) Дт 371              Кт 301.

**41. Інвестиційні фонди, в яких акумулюються кошти інвесторів для подальшого отримання прибутку через вкладення їх у цінні папери інших емітентів, корпоративні права та нерухомість, мають назву:**

- а) трастові фонди;
- б) лізингові компанії;
- в) інститути спільного інвестування;
- г) пенсійні фонди.

**42. Основною метою створення інституту спільного інвестування є:**

- а) отримання прибутку;
- б) задоволення потреб членів у взаємному кредитуванні й наданні фінансових послуг;

- в) створення нових робочих місць;
- г) фінансування малозабезпечених верств населення.

**43. Юридична особа, яка здійснює професійну діяльність з управління активами інститутів спільного інвестування, має назву:**

- а) компанія з управління активами;
- б) інвестиційна компанія;
- в) фінансова компанія;
- г) страхова компанія.

**44. Інвестиційний фонд, що не є юридичною особою, створюється компанією з управління активами для залучення коштів з метою здійснення діяльності зі спільного інвестування, – це:**

- а) корпоративний інвестиційний фонд;
- б) пайовий інвестиційний фонд;
- в) хедерний фонд;
- г) пенсійний фонд.

**45. Юридична особа, яка створюється у формі відкритого акціонерного товариства і проводить діяльність виключно зі спільного інвестування, – це:**

- а) корпоративний інвестиційний фонд;
- б) пайовий інвестиційний фонд;
- в) хедерний фонд;
- г) пенсійний фонд.

**46. Корпоративний інвестиційний фонд може випускати:**

- а) привілейовані акції;
- б) прості іменні акції;
- в) прості акції на пред'явника;
- г) інвестиційні сертифікати.

**47. Початковий статутний капітал корпоративного інвестиційного фонду може формуватися за рахунок:**

- а) грошових коштів, державних цінних паперів та цінних паперів інших емітентів, що допущені до торгів на фондовому ринку, та об'єктів нерухомості;
- б) грошових коштів, державних цінних паперів та цінних паперів приватних акціонерних товариств, верстатів та обладнання, сировини;
- в) земельних ділянок, об'єктів нерухомості, транспортних засобів, грошових коштів, товарів;
- г) довгострокових та короткострокових цінних паперів учасників-громадян країни.

**48. Реєстрація випуску інвестиційних сертифікатів пайового інвестиційного фонду відображається в обліку записом:**

- а) Дт 46                      Кт 40;

- б) Дт 46                      Кт 41;
- в) Дт 43                      Кт 41;
- г) Дт 441                    Кт 40.

**49. Цінні папери продаються та купуються інвесторами у будь-який час:**

- а) закритого інвестиційного фонду;
- б) відкритого інвестиційного фонду;
- в) інтервального інвестиційного фонду;
- г) венчурного фонду.

**50. Вартість цінних паперів ІСІ визначається з огляду на:**

- а) поточну вартість чистих активів фонду шляхом її ділення на кількість цінних паперів відповідного фонду, що перебувають в обігу (продані інвесторам);
- б) прибуток фонду;
- в) стан фондового індексу;
- г) величини зобов'язань фонду.

#### 10.4. СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ (КЕЙСИ)

##### Кейс 1

Складіть фундаментально-облікову модель на основі залишків за статтями балансу та вкажіть номери балансових рахунків, призначених для обліку наведених у таблиці.

Дані для виконання:

| № з/п | Стаття балансу                                               | Сума, грн  |
|-------|--------------------------------------------------------------|------------|
| 1     | Кредиторська заборгованість банку із заробітної плати        | 100 000    |
| 2     | Кошти на рахунках «Кошти на вимогу суб'єктів господарювання» | 500 000    |
| 3     | Кредити, надані іншим банкам                                 | 3 000 000  |
| 4     | Вклади населення                                             | 6 000 000  |
| 5     | Статутний капітал банку                                      | 20 000 000 |
| 6     | Банкноти та монети в касі банку                              | 40 000     |
| 7     | Строкові вклади (депозити) інших банків                      | 700 000    |
| 8     | Непокриті збитки минулих років                               | 5 000      |
| 9     | Основні засоби                                               | 9 000 000  |
| 10    | Кредити, надані фізичним особам                              | 60 000     |
| 11    | Строкові вклади (депозити), що розміщені в інших банках      | 20 000     |
| 12    | Цінні папери власного боргу                                  | 3 000      |
| 13    | Портфель цінних паперів банку                                | 15 000 000 |
| 14    | Дебіторська заборгованість банку                             | 178 000    |

##### Кейс 2

За наведеними змістами операцій складіть бухгалтерські проведення; про-ставте необхідні суми. Визначте залишок готівки в касі на кінець дня, якщо за-лишок на початок дня становить 60 000 грн.

Дані для виконання:

| № | Зміст операції                                                                                     | Сума,<br>грн  | Дт | Кт |
|---|----------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|----|----|
| 1 | Кравцовим К. В. внесено кошти в касу банку для поповнення депозитного вкладу, відкритого на 2 роки | 800           |    |    |
| 2 | З каси банку за чеком видано готівку клієнтові ТОВ «Магнолія» для виплати зарплати працівникам     | 20 000        |    |    |
| 3 | Петровою П. А. внесено кошти в касу банку для відкриття депозитного вкладу, терміном 6 місяців     | 1 200         |    |    |
| 4 | До каси банку оприбутковано торгову виручку, що здана клієнтом ТОВ «Світанок»                      | 6 000         |    |    |
| 5 | З каси видано:<br>– заробітну плату працівникам банку;<br>– аванс на відрядження                   | 20 000<br>200 |    |    |
| 6 | З каси видано Соколовій С. А. короткостроковий кредит на поточні потреби                           | 15 000        |    |    |
| 7 | За результатами ревізії каси банку виявлено нестачу готівки                                        | 45            |    |    |

### Кейс 3

На основі наведених бухгалтерських проведення сформулюйте змісти операцій.

Дані для виконання:

| Кореспонденція рахунків | Зміст господарської операції |
|-------------------------|------------------------------|
| Дт 1001 Кт 2600         |                              |
| Дт 3651 Кт 1001         |                              |
| Дт 1001 Кт 6399         |                              |
| Дт 3320 Кт 1001         |                              |
| Дт 2203 Кт 1001         |                              |
| Дт 1005 Кт 2600         |                              |
| Дт 1001 Кт 1003         |                              |
| Дт 1001 Кт 6042         |                              |
| Дт 1007 Кт 1001         |                              |
| Дт 1911 Кт 1001         |                              |
| Дт 2211 Кт 1001         |                              |
| Дт 1001 Кт 6043         |                              |
| Дт 1001 Кт 2620         |                              |
| Дт 1003 Кт 1001         |                              |
| Дт 5020 Кт 1001         |                              |
| Дт 1001 Кт 1005         |                              |
| Дт 3551 Кт 1001         |                              |
| Дт 2901 Кт 1001         |                              |

### Кейс 4

Скласти бухгалтерські проведення за змістом господарських операцій.

Касою «Правексбанку» було проведено такі операції:

– одержання лишків готівки в касу установи банку від підзвітних філій;

- перерахування коштів з кореспондентського рахунка для підкріплення операційної каси з каси іншого банку;
- одержання готівкового підкріплення від установи зв'язку;
- повернення до каси невикористаного авансу працівником банку;
- внесення в касу готівкових коштів для зарахування на рахунки фізичних осіб;
- погашення готівкою кредиту фізичною особою;
- внесення в касу готівкових коштів у погашення нарахованих процентних доходів за наданими фізичним особам кредитами в поточну діяльність;
- видача авансу працівникові банку на господарські витрати;
- видача готівкових коштів з рахунків клієнтів, що утримуються з бюджету;
- виплата готівкових коштів за дорученням клієнтів (заробітна плата);
- виплата заробітної плати, премій працівникам банку;
- списання виявлених у касі нестач готівки:
  - а) на винну особу;
  - б) винна особа не виявлена.

### **Кейс 5**

Страховий агент уклав 200 договорів майнового страхування на загальну суму 1,2 млн грн за страховим тарифом 1,1 %. Отримана готівка страховим агентом здана до каси страховика. За укладення договорів страхування страховому агенту нарахована заробітна плата у розмірі 9 % від отримання страхових премій.

Відобразіть страхові операції на рахунках бухгалтерського обліку.

### **Кейс 6**

#### **Облік кредитних операцій кредитної спілки**

Кредитна спілка «Імпульс» видала двом своїм членам кредити:

Марковій В. С. кредит на суму 18 000 грн строком повернення 24 місяці під 15 % річних. Сума відсотків нараховується й сплачується один раз на рік, а сума основного боргу – після закінчення встановленого строку. Маркова В. С. своєчасно сплачувала відсотки за кредитом й своєчасно повернула основну суму боргу;

Карпенко З. Ф. кредит на суму 7 000 грн строком повернення 6 місяців під 10 % річних. Відсотки й основна сума боргу повертаються одночасно після закінчення встановленого строку. Кредит, виданий Карпенко З. Ф., був визнаний безнадійним і потім списаний за рахунок резерву забезпечення покриття втрат.

Відобразіть в обліку кредитні операції кредитної спілки «Імпульс».

| №  | Зміст операції                                                                                                                   | Сума,<br>грн | Дт | Кт |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|----|----|
| 1  | Виданий з поточного рахунку кредит Марковій В. С. строком погашення 24 місяці                                                    |              |    |    |
| 2  | Нараховані відсотки за кредитом строком повернення 24 місяці (за 1 рік)                                                          |              |    |    |
| 3  | Зараховані на поточний рахунок кошти як відсотки за виданим Марковій В. С. кредитом за 1 рік користування                        |              |    |    |
| 4  | На дату балансу довгострокова дебіторська заборгованість за кредитом Марковій В. С. переведені до складу поточної заборгованості |              |    |    |
| 5  | Нараховані відсотки за кредитом строком повернення 24 місяці (за 2 рік)                                                          |              |    |    |
| 6  | Зараховані на поточний рахунок кошти від Маркової В. С.:                                                                         |              |    |    |
|    | а) відсотки за 2 рік користування                                                                                                |              |    |    |
|    | б) сума основного боргу                                                                                                          |              |    |    |
| 7  | Виданий готівкою кредит Карпенко З. Ф. строком погашення 6 місяців                                                               |              |    |    |
| 8  | Нараховані відсотки за кредитом Карпенко З. Ф. строком повернення 6 місяців                                                      |              |    |    |
| 9  | Кредит, виданий Карпенко З. Ф., визнаний безнадійним                                                                             |              |    |    |
| 10 | Списана заборгованість за безнадійним кредитом, що був виданий Карпенко З. Ф., за рахунок сформованого резерву                   |              |    |    |
| 11 | Списана заборгованість за відсотками, нарахованими, але не сплаченими Карпенко З. Ф.                                             |              |    |    |

### Кейс 7

Ломбард «Благо» видав кредит фізичній особі на 90 днів на суму 6 000 грн під 0,08 % за кожен день користування. Відсотки нараховуються наприкінці терміну користування кредитом. Заставний антикваріат оцінений у 12 000 грн (у т. ч. ПДВ). Платіж за страхування антикваріату у страховій компанії «Аска» становить 120 грн. Плата за зберігання антикваріату в ломбарді встановлена в розмірі 480 грн (в т. ч. ПДВ). Після закінчення строку кредитування позичальник не сплатив ані основного боргу, ані відсотків, тому заставне майно було реалізоване ломбардом без оприбуткування його на баланс за 12 000 грн. Плата за зберігання застави протягом пільгового строку складає 360 грн (в т. ч. ПДВ). За договором пеня за прострочення сплати кредиту становить 540 грн.

Необхідно:

- розрахувати суму, що підлягає сплаті позичальнику після реалізації заставного майна;
- визначити фінансовий результат від діяльності ломбарду;
- відобразити в обліку операції ломбарду «Благо» з надання кредиту, нарахування відсотків і реалізації заставного майна.

| № | Зміст операції                                                                       | Сума,<br>грн | Дт | Кт |
|---|--------------------------------------------------------------------------------------|--------------|----|----|
| 1 | Отримано у заставу антикваріат від позичальника                                      |              |    |    |
| 2 | Видано фінансовий кредит                                                             |              |    |    |
| 3 | Нарахований внесок за страхування заставного антикваріату страховою компанією «Аска» |              |    |    |
| 4 | Нараховані відсотки за 90 днів користування кредитом                                 |              |    |    |
| 5 | Нарахована плата за зберігання антикваріату в ломбарді протягом 90 днів              |              |    |    |
| 6 | Відображений ПДВ у складі плати за зберігання антикваріату                           |              |    |    |
| 7 | Заставне майно зняте з позабалансового обліку як забезпечення виконання зобов'язань  |              |    |    |

| №  | Зміст операції                                                                       | Сума,<br>грн | Дт | Кт |
|----|--------------------------------------------------------------------------------------|--------------|----|----|
| 8  | Заставне майно передане для реалізації                                               |              |    |    |
| 9  | Зараховані на поточний рахунок кошти від реалізації заставного майна                 |              |    |    |
| 10 | Нараховані податкові зобов'язання за ПДВ від вартості реалізованого антикваріату     |              |    |    |
| 11 | Списаний реалізований антикваріат з позабалансового рахунку                          |              |    |    |
| 12 | Нарахована заборгованість ломбарду перед заставодавцем                               |              |    |    |
| 13 | Нарахована плата за зберігання антикваріату протягом пільгового строку               |              |    |    |
| 14 | Відображений ПДВ у складі плати за зберігання антикваріату                           |              |    |    |
| 15 | Нарахована пеня за прострочення сплати кредиту                                       |              |    |    |
| 16 | Нарахований податок з доходів фізичної особи – заставодавця                          |              |    |    |
| 17 | Зменшено суму, що підлягає сплаті заставодавцю від реалізації антикваріату, на суму: |              |    |    |
|    | а) основного боргу                                                                   |              |    |    |
|    | б) плати за страхування застави                                                      |              |    |    |
|    | в) відсотків за користування кредитом                                                |              |    |    |
|    | г) плати за зберігання антикваріату в ломбарді протягом 90 днів                      |              |    |    |
|    | д) плати за зберігання антикваріату протягом пільгового строку                       |              |    |    |
|    | ж) пені за прострочення сплати кредиту                                               |              |    |    |
| 18 | Сплачений заставодавцю залишок суми від реалізації антикваріату                      |              |    |    |
| 19 | Списані на фінансовий результат діяльності ломбарду:                                 |              |    |    |
|    | а) доходи від надання послуг                                                         |              |    |    |
|    | б) дохід від реалізації застави                                                      |              |    |    |
|    | в) дохід у вигляді пені                                                              |              |    |    |
|    | г) вирахування з доходу                                                              |              |    |    |
| 20 | Визначено фінансовий результат від діяльності ломбарду                               |              |    |    |

### Кейс 8

Ломбард надав фінансовий кредит під заставу дорогоцінних металів (золото) клієнта на 10 календарних днів. Заставна вартість майна склала 1 200 грн, сума виданого кредиту – 1 000 грн, проценти нараховуються за ставкою 0,5 % на день – разом процентів 50 грн. Майно було застраховане, страховий платіж становив 12 грн. Клієнт прострочив на 1 день погашення кредиту, за що йому була нарахована пеня в розмірі 8 грн та проценти 5 грн.

Після закінчення строку договору клієнт погасив суму кредиту, нараховані проценти та штраф. Визначити остаточну до сплати суму погашеного кредиту та нарахованих процентів і штрафів.

### Кейс 9

#### Облік фінансових послуг інститутів спільного інвестування

(завдання для аудиторного виконання)

Облік випуску й первинного розміщення акцій корпоративного інституту спільного інвестування закритого типу.

Відобразити в обліку операції з випуску й первинного розміщення акцій корпоративного інвестиційного фонду «СКМ» закритого типу й операції з нарахування дивідендів акціонерам у кінці звітного року. Номінальна вартість акцій 20 000 грн.

| №  | Зміст операції                                                                                                                                                      | Сума, грн | Дт | Кт |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|----|----|
| 1  | Зареєстрований початковий статутний капітал КІФ «СКМ»                                                                                                               | 1 500 000 |    |    |
| 2  | Погашення частки неоплаченого початкового статутного капіталу коштами, які раніше були внесені для формування початкового статутного капіталу на тимчасовий рахунок | 500 000   |    |    |
| 3  | Засновниками здійснена остаточно оплата початкового статутного капіталу                                                                                             |           |    |    |
|    | а) грошовими коштами                                                                                                                                                | 150 000   |    |    |
|    | б) державними облігаціями із строком погашення 3 роки                                                                                                               | 50 000    |    |    |
|    | в) об'єктами нерухомості                                                                                                                                            | 200 000   |    |    |
| 4  | Відображені витрати, пов'язані із реєстрацією КІФ (послуги адвокатів тощо)                                                                                          |           |    |    |
|    | а) вартість послуг                                                                                                                                                  | 3 400     |    |    |
|    | б) ПДВ                                                                                                                                                              | 566,67    |    |    |
| 5  | Сплачена з поточного рахунку вартість послуг із реєстрації КІФ                                                                                                      | 3 966,67  |    |    |
| 6  | Отримана заявка від інвестора – фізичної особи про придбання акцій за номінальною вартістю                                                                          | 20 000    |    |    |
| 7  | Отримані грошові кошти від інвестора в оплату вартості акцій                                                                                                        | 20 000    |    |    |
| 8  | У кінці звітної року нараховані дивіденди акціонерам – фізичним особам 10 % від акцій 2 000                                                                         | 2 000     |    |    |
| 9  | Утриманий податок із доходів фізичних осіб з дивідендів = 9 %                                                                                                       | 180       |    |    |
| 10 | Сплачені дивіденди акціонерам з поточного рахунку                                                                                                                   | 1 820     |    |    |

### Кейс 10

#### Облік інвестиційної діяльності інституту спільного інвестування

Дані для виконання завдання:

У січні 20\_\_ року компанія з управління активами корпоративного інвестиційного фонду «СКМ» придбала 30 000 простих акцій ПАТ «ВОЖК» за номіналом 10 грн не для перепродажу. Частка інвестиційного фонду в статутному капіталі ПАТ «ВОЖК» склала 30 %.

За результатами 20\_\_ року ПАТ «ВОЖК» отримало чистий прибуток у сумі 120 000 грн, 90 000 грн з якого за рішенням Загальних зборів акціонерів було спрямовано на виплату дивідендів.

Необхідно:

- відобразити в обліку операції корпоративного інвестиційного фонду «СКМ» з довгостроковими фінансовими інвестиціями в акції ПАТ «ВОЖК»;
- визначити вартість фінансових інвестицій на кінець звітної року.

| № | Зміст операції                                                                    | Сума, грн | Дт | Кт |
|---|-----------------------------------------------------------------------------------|-----------|----|----|
| 1 | Придбано прості акції ПАТ «ВОЖК»                                                  | 300 000   |    |    |
| 2 | Відображено частку КІФ «СКМ» у прибутку ПАТ «ВОЖК»                                | 9 000     |    |    |
| 3 | Нараховані дивіденди від інвестицій                                               | 27 000    |    |    |
| 4 | Отримані дивіденди від ПАТ «ВОЖК»                                                 | 27 000    |    |    |
| 5 | На фінансовий результат списано доходи КІФ «СКМ» від участі в капіталі ПАТ «ВОЖК» | 9 000     |    |    |

## 10.5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

### *Основна література*

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III (зі змінами). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
2. Про Національний Банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
3. Про інститути спільного інвестування: Закон України від 05.07.2012 № 5080-VI (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17#Text>
4. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 № 2664-III (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text>
5. Про кредитні спілки: Закон України від 20.12.2001 № 2908-III (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2908-14#Text>
6. Про страхування: Закон України від 07.03.96 № 85/96-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>
7. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова Правління Національного банку України від 21.01.2004 № 22 (зі змінами). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>
8. Інструкція з бухгалтерського обліку кредитних, вкладних (депозитних) операцій та формування і використання резервів під кредитні ризики в банках України: Постанова Правління Національного банку України від 27.12.2007 № 481 (зі змінами). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1302-04>
9. Інструкція з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України: Постанова Правління Національного банку України від 20.12.2005 № 480 (зі змінами). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0040-06>
10. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій в іноземній валюті та банківських металах у банках України: Постанова Правління Національного банку України від 17.11.2004 № 555 (зі змінами). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1511-04>
11. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку банків: Постанова Правління Національного банку України від 11.09.2017 № 89. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0089500-17#n30>
12. Положення про організацію операційної діяльності в банках України: Постанова Правління Національного банку України від 18.06.2003 № 254 (зі змінами). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0559-03>

### *Допоміжна література*

1. Поліщук О. Т., Поліщук О. А. SWOT-аналіз Вінницької області як передумова розробки стратегічних рішень в управлінні зовнішньоекономічною діяль-

ністю. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 24. С. 41–48. (Index Copernicus) (категорія В).

2. Поліщук О. Т., Поліщук О. А. Зовнішньоекономічна діяльність регіону. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 35. С. 31–38. URL: [http://market-infr.od.ua/journals/2019/35\\_2019\\_ukr/7.pdf](http://market-infr.od.ua/journals/2019/35_2019_ukr/7.pdf)

3. Поліщук О. Т., Поліщук О. А. Інвестиційна привабливість регіону в умовах фінансової децентралізації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 27. С. 40–43.

4. Поліщук О. Т. Тукіла К. О. Особливості обліку в ломбардах. Матеріали LXXVI Міжнародної інтернет-конференції «Наукові підсумки 2021 року», (20.10.2021, м. Одеса). Ч. 2. С. 155–160. URL: <https://surl.lu/bnkzwb>

5. Фатенок-Ткачук А. О. Фінансовий облік за НП(С)БО: конспект лекцій. Луцьк: Вежа-Друк, 2023. 240 с.

6. Хоменко Г. Ю., Захарчук Д. В. Основні особливості венчурної діяльності та відображення венчурних інвестицій у системі бухгалтерського обліку. 2016. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6293/1/145.pdf> (дата звернення: 10.09.2021).

### ***Інформаційні ресурси в мережі Інтернет***

1. Офіційний вебсайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>

2. Офіційний вебсайт Верховної Ради України. URL: <http://www.portal.rada.gov.ua>

# РОЗДІЛ 11

## ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

### 11.1. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

#### *Змістовий модуль 1*

#### **Засади організації процесу формування фінансової звітності**

##### ***Тема 1. Загальні вимоги до звітності підприємств***

Понятійний апарат звітності підприємств. Види, класифікація та принципи складання звітності підприємств.

Основні компоненти фінансової звітності підприємств та їх призначення.

Порядок подання та оприлюднення фінансової звітності підприємств.

##### ***Тема 2. Зміст і техніка складання Балансу як джерела інформації про фінансовий стан підприємства***

Концепції розвитку бухгалтерського балансу. Класифікація та різновиди балансів.

Структура Балансу (звіту про фінансовий стан) та вимоги до нього.

Зміст статей Балансу та методика його складання. Алгоритм розрахунку показників за статтями розділів Балансу.

##### ***Тема 3. Порядок складання Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)***

Загальні принципи визнання доходів та витрат як елементів Звіту про фінансові результати.

Структура Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід).

Зміст статей та методика заповнення Звіту про фінансові результати. Оцінка впливу здійснених операцій на показники Звіту про фінансові результати.

##### ***Тема 4. Методика складання Звіту про рух грошових коштів***

Зміст та призначення Звіту про рух грошових коштів.

Структура Звіту про рух грошових коштів.

Зміст статей Звіту про рух грошових коштів та методика його складання за прямим методом.

Зміст статей Звіту про рух грошових коштів та методика його складання за непрямим методом.

##### ***Тема 5. Порядок та техніка складання звіту про власний капітал***

Зміст та призначення Звіту про власний капітал.

Статті власного капіталу та їх зміни.

Зміст статей Звіту про власний капітал та методика його складання.

Використання аналітичних можливостей Звіту про власний капітал під час прийняття рішень.

**Тема 6.** *Методика складання приміток до річної фінансової звітності. Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах*

Характеристика та вимоги до Приміток до річної фінансової звітності.

Структура та методика складання Приміток до річної фінансової звітності.

Порядок виправлення помилок та зміни у фінансових звітах.

**Тема 7.** *Консолідована та зведена фінансова звітність. Фінансова звітність за МСФЗ*

Сутність консолідованої фінансової звітності та її складників.

Підходи відображення у звітності об'єднання підприємств, злиття, придбання підприємств та гудвілу під час консолідації.

Концепції підготовки та подання фінансової звітності за МСФЗ.

## **Змістовий модуль 2**

### **Методика складання основних звітів вітчизняних суб'єктів господарювання**

**Тема 8.** *Порядок та техніка складання фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва*

Правові аспекти організації діяльності та ведення обліку і складання звітності суб'єктами малого бізнесу.

Терміни та періоди подання суб'єктами малого підприємства фінансової звітності.

Умови складання Фінансового звіту малого підприємства та Фінансового звіту мікропідприємства.

**Тема 9.** *Внутрішня звітність підприємств*

Фактори впливу на побудову форм внутрішньої звітності.

Необхідність, особливості, терміни подання Звіту про управління суб'єктами господарювання.

Фінансова та нефінансова інформація Звіту про управління.

**Тема 10.** *Зміст і техніка складання статистичної та спеціальної звітності*

Форми, строки та періодичність подання статистичної та спеціальної звітності.

Порядок формування показників статистичної звітності.

Звіт з ЄСВ: склад та обов'язкові реквізити.

## 11.2. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ

1. Яка звітність складається для власних потреб та для зовнішніх користувачів?
2. Які основні вимоги національних стандартів бухгалтерського обліку до складу та елементів фінансової звітності?
3. Який вплив облікова політика має на елементи фінансової звітності?
4. Яка сутність принципів підготовки фінансових звітів (відповідності, об'єктивності, послідовності, превалювання змісту над формою, нарахування та відповідності)?
5. Який порядок подання та оприлюднення фінансової звітності?
6. Який зміст принципів будови і визнання статей Балансу (Звіту про фінансовий стан)?
7. Які загальна будова та зміст Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) і його аналітичні можливості?
8. Який зміст і структура Звіту про рух грошових коштів?
9. Який загальний зміст і структура Звіту про власний капітал?
10. Який зміст та структура Приміток до річної фінансової звітності?

## 11.3. ТЕСТИ

### **1. Метою складання фінансової звітності є:**

- а) надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої, неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства;
- б) подання податкових декларацій за звітний період в установлені строки контролюючому органу, в якому перебуває на обліку платник податків;
- в) надання інформації державі про соціально-економічні явища на конкретному підприємстві;
- г) задоволення інформаційних потреб адміністративно-управлінського персоналу шляхом поєднання вартісних та кількісних показників, які дають змогу оцінювати та контролювати, прогнозувати і планувати діяльність центрів відповідальності або окремі напрями їх діяльності.

### **2. Яка звітність забезпечує більш ефективний підхід до корпоративної фінансової звітності?**

- а) податкова звітність;
- б) статистична звітність;
- в) управлінська звітність;
- г) інтегрована звітність.

**3. НП(С)БО 1 для забезпечення умов складання фінансової звітності визначається:**

- а) склад та елементи фінансових звітів;
- б) мета, склад, принципи фінансової звітності та вимоги до визнання її елементів, форми;
- в) методологія бухгалтерського обліку;
- г) перелік НП(С)БО.

**4. НП(С)БО 1 для забезпечення умов складання фінансової звітності НЕ визначається:**

- а) принципи підготовки фінансової звітності;
- б) елементи фінансових звітів;
- в) порядок виправлення помилок у фінансовій звітності;
- г) якісні характеристики фінансової звітності.

**5. Принцип «нарахування», який використовується під час формування фінансової звітності, полягає у тому, що:**

- а) результати господарських операцій визначаються після отримання або сплати грошових коштів;
- б) інформація минулих операцій не включається до фінансових звітів;
- в) ресурси, які мають надійти у майбутньому, не відображаються у фінансовій звітності;
- г) результати господарських операцій визначаються, коли вони відбуваються.

**6. Який зміст принципу «безперервності» під час відображення результатів господарських операцій у фінансовій звітності?**

- а) операції обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише зважаючи на юридичну форму;
- б) застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, які мають запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів та доходів підприємства;
- в) оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється з огляду на припущення, що його діяльність буде тривати далі;
- г) вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у його фінансовій звітності здійснюються в єдиній грошовій одиниці.

**7. Якій якісній характеристиці фінансової звітності відповідає відображення дебіторської заборгованості у балансі підприємства за чистою вартістю реалізації?**

- а) обачності;
- б) достовірності;
- в) суттєвості;
- г) нейтральності.

**8. Інформація, яка розкривається у фінансовій звітності за НП(С)БО 1, поділяється на таку, яка може:**

- а) знаходитись тільки у фінансових звітах;
- б) знаходитись тільки у фінансових звітах або тільки у примітках до них;
- в) знаходитись або у фінансових звітах, або у примітках до них;
- г) знаходитись і у фінансових звітах, і у примітках до них.

**9. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в Україні затверджує:**

- а) Міністерство фінансів України;
- б) Міністерство фінансів за погодженням з Державним комітетом статистики України;
- в) Методологічна Рада з бухгалтерського обліку при Міністерстві фінансів України;
- г) Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

**10. Звітність класифікується за:**

- а) видами, датами, періодичністю складання, способами відправлення, за поширенням на галузі народного господарства, обсягами;
- б) видами, періодичністю складання, способами відправлення, за поширенням на галузі народного господарства, обсягами;
- в) видами, періодичністю складання, способами відправлення, за поширенням на галузі народного господарства, користувачами, обсягами;
- г) видами, способами відправлення, роллю за поширенням на галузі народного господарства, методами оподаткування, обсягами.

**11. За якими видами фінансову звітність поділяють за обсягом показників згідно ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»?**

- а) повна та скорочена;
- б) внутрішня та публічна;
- в) річна та періодична;
- г) діючих та новостворених підприємств.

**12. До складу елементів фінансової звітності за НП(С)БО входять:**

- а) Баланс, Звіт про прибутки та збитки, Звіт про зміни у власному капіталі, Звіт про рух грошових коштів, Примітки до звітів;
- б) Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про фінансово-майновий стан, пояснювальна записка;
- в) Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал, Примітки до фінансової звітності;
- г) Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал, управлінські звіти.

**13. Які підприємства за законодавством України НЕ зобов'язані оприлюднювати свою фінансову звітність?**

- а) підприємства, які становлять суспільний інтерес;
- б) публічні акціонерні товариства;
- в) великі та середні підприємства, які не є емітентами цінних паперів;
- г) мікро- і малі підприємства.

**14. Що має бути обов'язково проведено перед складанням річної фінансової звітності?**

- а) взаємоперевірка розрахунків з дебіторами і кредиторами;
- б) інвентаризація активів та зобов'язань підприємства;
- в) загальні збори;
- г) атестація головного бухгалтера.

**15. Який документ є компонентом фінансової звітності?**

- а) аудиторський висновок;
- б) звернення Ради директорів до акціонерів;
- в) примітки до фінансових звітів;
- г) звіт Наглядової ради.

**16. Яким документом(-тами) мають підтверджуватися статті бухгалтерської звітності, що складається за звітний рік?**

- а) довідками про залишки, отримані на підставі облікових регістрів;
- б) результатами інвентаризації майна та фінансових зобов'язань;
- в) актом перевірки податкової служби;
- г) аудиторським висновком.

**17. Фінансова звітність підлягає обов'язковому аудиту:**

- а) за бажанням власника;
- б) у випадках, передбачених законодавством;
- в) за згодою сторін;
- г) не підлягає аудиту в жодному випадку.

**18. У якому варіанті відповіді запропоновано логічну послідовність порядку складання звітності?**

- а) первинний документ – журнал-ордер – Головна книга – бухгалтерські звіти;
- б) первинний документ – Головна книга – журнал-ордер – бухгалтерські звіти;
- в) первинний документ – Головна книга – оборотно-сальдова відомість – бухгалтерські звіти;
- г) первинний документ – журнал-ордер – бухгалтерські звіти – Головна книга.

**19. Якому принципу бухгалтерського обліку відповідає розкриття інформації про події, що сталися після дати балансу?**

- а) нарахування та відповідності доходів і витрат;
- б) послідовності;
- в) повного висвітлення;
- г) обачності.

**20. Відображення в балансі дебіторської заборгованості за вирахуванням резерву сумнівних боргів є дотриманням принципу бухгалтерського обліку:**

- а) періодичності;
- б) обачності;
- в) історичної (фактичної) собівартості;
- г) автономності.

**21. Який період є звітним періодом для складання фінансової звітності суб'єктів господарювання?**

- а) квартал;
- б) півріччя;
- в) 9 місяців;
- г) календарний рік.

**22. Яку відповідальність передбачено за порушення порядку подання та оприлюднення фінансової звітності за чинним законодавством України?**

- а) колективну;
- б) дисциплінарну;
- в) адміністративну;
- г) кримінальну.

**23. Як відображаються у фінансовій звітності операції в іноземній валюті?**

- а) в іноземній валюті без перерахунку у гривні;
- б) у вітчизняній валюті за курсом обміну НБУ;
- в) у вітчизняній валюті за ринковим курсом обміну;
- г) за валютним курсом обміну на останній день звітного періоду.

**24. У якій формі грошової одиниці передбачене заповнення повної фінансової звітності?**

- а) у гривні без десяткових знаків;
- б) у тисячах гривень з десятковими знаками;
- в) у тисячах гривень без десяткових знаків;
- г) у мільйонах гривень без десяткових знаків.

**25. У якій формі грошової одиниці передбачене заповнення форми скороченої фінансової звітності?**

- а) у гривні з десятковими знаками;

- б) у гривні без десяткових знаків;
- в) у тисячах гривень з одним десятковим знаком;
- г) у тисячах гривень без десяткових знаків.

**26. Стаття «Додатковий капітал» містить сальдо субрахунків:**

- а) резерв на оплату відпусток;
- б) емісійний дохід;
- в) резерв сумнівних боргів;
- г) вартість викуплених акцій.

**27. Під час підготовки звіту за поточний рік підприємство виявило помилку у звіті попереднього року, а саме були не обґрунтовані капіталізовані витрати на розробку. Під час виправлення помилки за НП(С)БО 6:**

- а) зменшиться сума інших операційних витрат у Звіті про фінансові результати звітного року за поточний рік;
- б) збільшиться сума інших операційних витрат у Звіті про фінансові результати звітного року за поточний рік;
- в) збільшиться залишок нерозподіленого прибутку на початок звітного року у Звіті про власний капітал;
- г) зменшиться залишок нерозподіленого прибутку на початок звітного року у Звіті про власний капітал.

**28. Підприємство створене 23 липня поточного року. Вкажіть для нього дати першого річного та квартального балансу відповідно:**

- а) 31 липня наступного року; 1 квітня наступного року;
- б) 31 грудня поточного року; 30 вересня поточного року;
- в) 31 грудня поточного року; 31 грудня поточного року;
- г) 31 грудня наступного року; 1 квітня наступного року.

**29. У лютому поточного року АТ оголосило про виплату дивідендів за попередній рік у сумі 25 тис. грн. Дивіденди будуть виплачені акціонерам, що володіють акціями АТ станом на 15 лютого поточного року. Дата виплати дивідендів – 1 квітня поточного року. Як перелічені події вплинули на підсумок власного капіталу у балансі АТ на кінець попереднього року?**

- а) ніяк не вплинули;
- б) зменшили;
- в) збільшили;
- г) змінили структуру власного капіталу.

**30. Як відображаються статті форм фінансової звітності, за якими відсутні числові значення?**

- а) викреслюються;
- б) прокреслюються;
- в) проставляються нульові значення;
- г) прокреслюються або можуть не наводитись.

**31. Річна бухгалтерська звітність подається підприємством відповідно до Порядку подання фінансової звітності не пізніше:**

- а) 31 грудня звітного року;
- б) 15 січня наступного за звітним року;
- в) 28 лютого наступного за звітним року;
- г) 1 березня наступного за звітним року.

**32. Проміжна бухгалтерська звітність подається підприємством відповідно до Порядку подання фінансової звітності не пізніше:**

- а) 1-го числа місяця, що настає за звітним кварталом;
- б) 25 числа місяця, що настає за звітним кварталом;
- в) останнього числа місяця, що настає за звітним кварталом;
- г) 1-го числа наступного за звітним кварталом місяця.

**33. Який може бути перший звітний період у новостворених підприємств?**

- а) менше 12 місяців, але не більше 15 місяців;
- б) менше 12 місяців;
- в) не більше 15 місяців;
- г) не більше 12 місяців.

**34. Фінансові витрати, пов'язані з придбанням (створенням) необоротних активів:**

- а) завжди списуються на витрати періоду;
- б) завжди капіталізуються;
- в) залежно від прийнятої облікової політики можуть капіталізуватись або списуватись на витрати звітного періоду;
- г) капіталізація фінансових витрат застосовується лише до суми тих фінансових витрат, яких можна було б уникнути, якби не здійснювались витрати на створення кваліфікаційного активу.

**35. Підприємство відвантажило покупцеві товар, і в тому ж звітному періоді отримало інформацію про банкрутство покупця. Яким у цьому разі принципом підготовки фінансової звітності підприємство має керуватися?**

- а) історичної собівартості;
- б) послідовності;
- в) нарахування і відповідності доходів і витрат;
- г) превалювання змісту над формою.

**36. За якою статтею Звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід) буде відображена нарахована протягом року сума витрат на основну заробітну плату управлінського персоналу?**

- а) адміністративні витрати;
- б) інші операційні витрати;

- в) витрати на оплату праці;
- г) фінансові витрати.

**37. На кінець року собівартість виробничих запасів підприємства 100 тис. грн, а їх чиста вартість реалізації – 90 тис. грн. Застосовуваний метод оцінки запасів при вибутті – ФІФО. Яка сума на кінець року буде відображена в балансі за статтею «Виробничі запаси»?**

- а) 100 тис. грн;
- б) 90 тис. грн;
- в) 10 тис. грн;
- г) правильної відповіді немає.

**38. Які основні категорії бухгалтерського обліку відображає Баланс?**

- а) капітал власників і акціонерний капітал, необоротні активи для продажу;
- б) прибуток, засоби і загальне фінансування;
- в) активи, зобов'язання і власний капітал;
- г) кредиторську і дебіторську заборгованість.

**39. АТ вкладає довгострокові фінансові інвестиції у неринкові цінні папери за НП(С)БО. Як зміниться балансова вартість цих інвестицій на дату балансу, якщо ринкова вартість ринкових інвестицій зросла?**

- а) балансова вартість неринкових інвестицій зменшиться;
- б) балансова вартість неринкових інвестицій збільшиться;
- в) зміниться підхід до оцінки неринкових інвестицій;
- г) балансова вартість неринкових інвестицій не зміниться.

**40. Консалтингова фірма у поточному році отримала оплату за семінар, який має відбутися у наступному році. Як буде відображена оплата семінару у звітному році?**

- а) буде відображений дохід у сумі отриманої виручки;
- б) отримана оплата не буде відображена у Звіті про фінансові результати;
- в) сума буде відображена в балансі як доходи майбутніх періодів;
- г) сума буде відображена як отримані аванси.

**41. Дохід у Звіті про фінансові результати визнається в момент збільшення активу або зменшення зобов'язання:**

- а) коли може бути застосована стандартна оцінка доходу;
- б) якщо оцінка доходу може бути достовірно визначена;
- в) якщо наявний податковий дохід у податкових розрахунках;
- г) якщо таке збільшення активу або зменшення зобов'язання зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена.

**42. У складі якої діяльності треба відображати надходження коштів від дебіторів за відвантажені товари (роботи, послуги) у Звіті про рух грошових коштів?**

- а) операційної діяльності;
- б) інвестиційної діяльності;
- в) фінансової діяльності;
- г) не відображати.

**43. Відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку для складання Звіту про рух грошових коштів може застосовуватись ... метод, за яким «розкриваються основні види валових надходжень грошових коштів чи валових виплат грошових коштів із розкриттям конкретних джерел та напрямів використання»:**

- а) прямий метод;
- б) непрямий метод;
- в) непрямий метод складання Звіту про рух грошових коштів щодо операційної діяльності;
- г) прямий метод щодо інвестиційної і фінансової діяльності.

**44. У якому звіті розкривається обсяг бартерних операцій з продукцією?**

- а) у Звіті про рух грошових коштів;
- б) у Примітках до Звіту про фінансові результати;
- в) у Примітках до річної фінансової звітності;
- г) не розкриваються у фінансовій звітності.

**45. АТ здійснює операції в іноземній валюті. Як будуть відображені «нереалізовані прибутки та збитки від змін у курсі обміну валют» у Звіті про рух грошових коштів?**

- а) як рух грошових коштів від операційної діяльності;
- б) ніяк, бо нереалізовані прибутки та збитки від змін курсу обміну валют не є рухом грошових коштів;
- в) окремо від руху грошових коштів від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності з метою узгодження залишку грошових коштів на початок і кінець звітного періоду;
- г) як рух грошових коштів від фінансової діяльності.

**46. Дохід від операцій із зовнішніми покупцями всіх визначених звітних сегментів, інформація про які наводиться в Додатку до річної фінансової звітності, має становити від загального доходу підприємства від операцій із зовнішніми покупцями не менше:**

- а) 100 %;
- б) 75 %;
- в) 50 %;
- г) 30 %.

**47. Первісна вартість дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на кінець року становила 250 тис. грн. Залишок резерву сумнівних боргів на початок року становив 4,5 тис. грн. Списано безнадійних боргів протягом року на 2,8 тис. грн. Донараховано протягом року у резерв 1,3 тис. грн. Яким буде залишок за статтею Балансу (звіту про фінансовий стан) «Резерв сумнівних боргів» на кінець року?**

- а) 3 тис. грн;
- б) 6 тис. грн;
- в) 4 тис. грн;
- г) 4 тис. грн;
- д) правильної відповіді немає.

**48. У жовтні поточного року будівля підприємства балансовою вартістю 520 тис. грн була повністю зруйнована повінню. Витрати на прибирання руїн після повені становили 10 тис. грн. Будівля була застрахована на суму 500 тис. грн, яку підприємство отримало від страховика у грудні. Як вплине описана ситуація на показники Звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід)?**

- а) зростуть інші операційні доходи на 500 тис. грн;
- б) зростуть інші операційні витрати на 530 тис. грн, а інші операційні доходи на 500 тис. грн;
- в) зростуть інші витрати на 530 тис. грн, а інші доходи на 500 тис. грн;
- г) зростуть інші фінансові доходи на 500 тис. грн.

**49. 02.01.20XX підприємство «А» придбало ринкові акції підприємства «Б» для тривалого утримання на суму 54 тис. грн. На дату балансу (31.12.20XX) стало відомо, що їх ринкова вартість зросла до 58 тис. грн. Як цей факт буде відображений у річній фінансовій звітності АТ?**

- а) ф.1 – зросте балансова вартість необоротних активів на 4 тис. грн, ф. 2 – прибуток від звичайної діяльності до оподаткування зросте на 4 тис. грн;
- б) ф.1 – зростуть балансова вартість необоротних активів та власний капітал на 4 тис. грн, показники ф. 2 не зміняться;
- в) ф.1 – зросте балансова вартість довгострокових фінансових інвестицій та власний капітал на 4 тис. грн, ф. 2 – зростуть «Інші доходи» на 4 тис. грн;
- г) ф.1 – зросте балансова вартість необоротних активів, ф. 2 – показники не зміняться.

**50. У поточному році органи охорони довкілля офіційно повідомили підприємство, що мають намір розпочати судову справу проти нього щодо викидів у атмосферу шкідливих речовин. На 31.12 поточного року справа ще не була передана до суду. На думку керівництва, це загрожує штрафом на суму 27 тис. грн, що є суттєвим для підприємства. За НП(С)БО 6 підприємство має:**

- а) розкрити цю подію у Примітках до фінансової звітності;
- б) зазначити у Звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід) збитки – 27 тис. грн;
- в) зазначити у Балансі «звіті про фінансовий стан» зобов'язання – 27 тис. грн;
- г) не відображувати цю подію у фінансовій звітності, оскільки вона не передбачена.

## 11.4. СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ (КЕЙСИ)

### Кейс 1

Необхідно визначити для Балансу (звіту про фінансовий стан), Звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід), Звіту про рух грошових коштів наслідки господарських операцій підприємства:

- 1) надано послуги іншим підприємствам, за які надійшли грошові кошти на поточний рахунок (у тому числі ПДВ) – 60 тис. грн;
- 2) придбано комп'ютер для використання в бухгалтерії (в тому числі ПДВ) – 6,6 тис. грн;
- 3) нараховано заробітну плату персоналу – 20 тис. грн;
- 4) виплачено з каси заробітну плату персоналу – 19 тис. грн;
- 5) отримано кредит у банку під 15 % річних – 40 тис. грн.

Для виконання завдання заповнити таблицю, використовуючи для позначення збільшення величин «+», а для позначення їх зменшення «-».

| Форма звіту | Фінансові звіти<br>(загальна інформація)                                                      | Господарські операції |   |   |   |   |
|-------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|---|---|---|---|
|             |                                                                                               | 1                     | 2 | 3 | 4 | 5 |
| Ф-1         | Баланс (Звіт про фінансовий стан):<br>– активи<br>– власний капітал<br>– зобов'язання         |                       |   |   |   |   |
| Ф-2         | Звіт про фінансові результати<br>(Звіт про сукупний дохід):<br>– дохід (виручка)<br>– витрати |                       |   |   |   |   |
| Ф-3         | Звіт про рух грошових коштів:<br>– грошові надходження<br>– грошові видатки                   |                       |   |   |   |   |

### Кейс 2

Зареєстровано АТ і оголошено відкрити підписку на акції. Акціонерний капітал АТ зареєстрований у сумі 9 650 тис. грн, у складі якого:

- прості акції 16 900 шт. × 500 грн;
- привілейовані акції 1 200 шт. × 1 000 грн.

У грудні поточного року засновники внесли до зареєстрованого акціонерного капіталу АТ в обмін на 8 000 простих і 1 200 привілейованих акцій: акції іншого підприємства – 2 500 тис. грн, матеріали 1 200 тис. грн; грошові кошти 600 тис. грн.

На поточний рахунок надійшли кошти від продажу 8 900 простих акцій – 5 340 тис. грн.

*Необхідно* скласти Баланс (Звіт про фінансовий стан) АТ станом на 31.12.20XX на підставі господарських операцій за грудень цього року.

### **Кейс 3**

ПрАТ «Маяк» 02.01.20XX придбало комп'ютер за 10 тис. грн, оцінило строк його корисного використання 5 років, а ліквідаційну вартість як 0 грн. Для нарахування амортизації комп'ютера застосовується метод прямолінійної амортизації.

*Необхідно:*

- зробити можливі проводки;
- визначити *фінансову* і *податкову* залишкову вартість комп'ютера на кінець року.

### **Кейс 4**

На кінець року підприємство «Аквамарин» мало заборгованість:

- із заробітної плати – 5 тис. грн;
- з податку на прибуток – 20 тис. грн;
- з виплати дивідендів – 30 тис. грн;
- отримані та неотоварені аванси складали на кінець року – 25 тис. грн.

*Необхідно показати*, як це буде відображено у звітності підприємства, зокрема у Балансі (звіті про фінансовий стан).

### **Кейс 5**

ТОВ «Зоря» 2 січня п'ять років тому ввело в експлуатацію виробниче обладнання, придбане за 264 тис. грн з ПДВ, і нараховувало амортизацію за прямолінійним методом, з огляду на 8 років строку корисного використання та нульової ліквідаційної вартості. 2 січня поточного року було переглянуто строки корисного використання цього обладнання з 8 до 5 років.

*Необхідно:*

- зробити проводки, пов'язані з переглядом строків корисного використання;
- визначити суму амортизації обладнання у Звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід) за поточний рік.

### Кейс 6

ТОВ «Козак» отримало від замовника аванс у сумі 6 тис. грн (за продукцію ціною 20 грн за од., собівартість якої 18 грн за од.), а відвантажило у звітному періоді лише 250 од.

*Необхідно:*

- зробити бухгалтерські проведення;
- уточнити, які суми за наведеними операціями будуть відображені у Звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід) даного підприємства.

### Кейс 7

01.09.20XX ПП «Меблі» отримало позику 100 тис. грн під 35 % річних на 4 місяці. На 31.12.20XX підприємство розрахувалось за відсотками, але не повернуло основну суму позики.

*Необхідно* визначити, як ці операції вплинули на показники Звіту про рух грошових коштів.

### Кейс 8

*Необхідно* визначити чисту зміну грошових коштів за такими даними (Звіт про рух грошових коштів):

| Вихідні дані                                                    | Джерело (+) | Використання (–) |
|-----------------------------------------------------------------|-------------|------------------|
| Торгова кредиторська заборгованість збільшилась на 100 тис. грн |             |                  |
| Запаси зменшились на 75 тис. грн                                |             |                  |
| Торгова дебіторська заборгованість збільшилась на 125 тис. грн  |             |                  |
| Балансова вартість основних засобів збільшилась на 20 тис. грн  |             |                  |
| Амортизація складає 30 тис. грн                                 |             |                  |
| Збитки від торговельної діяльності складають 30 тис. грн        |             |                  |
| Чистий грошовий потік = ____ тис. грн                           |             |                  |

### Кейс 9

Залишок грошових коштів та їх еквівалентів на початок року становив 10 тис. грн. Чистий рух грошових коштів за рік склав: від операційної діяльності – 500 тис. грн; від інвестиційної діяльності – 100 тис. грн; від фінансової діяльності – 200 тис. грн. Збитки від курсових різниць – 5 тис. грн.

*Необхідно* визначити залишок грошових коштів та їх еквівалентів на кінець року у Звіті про рух грошових коштів.

### Кейс 10

Підприємство безкоштовно отримало у липні комп'ютер, справедлива вартість якого – 6 тис. грн. За оцінкою строк його корисного використання – 5 ро-

ків, ліквідаційна вартість – 1 тис. грн, метод нарахування амортизації – прямо-лінійний.

*Необхідно:*

- зробити проведення;
- розкрити вплив цієї події на показники Балансу (звіту про фінансовий стан) та Звіту про власний капітал.

## 11.5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

### *Основна література*

1. Збірник тестів та ситуаційних завдань для підготовки до атестації для здобувачів освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування» СО «Бакалавр» / Є. Є. Іонін, Л. Л. Гевлич, О. Т. Поліщук, О. О. Разборська, В. В. Томчук. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2024. 120 с.

2. Звітність підприємств: завдання для практичних занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти СО «Бакалавр» спеціальності «Облік і оподаткування» / О. О. Разборська, О. Т. Поліщук. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2023. 101 с.

3. Іванчук Н. В. Звітність підприємств: навчальний посібник. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 208 с.

4. Міжнародні стандарти фінансової звітності. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/929\\_010?lang=uk#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/929_010?lang=uk#Text)

5. Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1>

6. Облік і звітність суб'єктів малого бізнесу: навч. посібник / У. О. Марчук, Л. В. Гуцаленко, Л. В. Мельянова. Київ: Центр учбової літератури. 2019. 408 с.

7. Плани семінарських занять і методичні рекомендації щодо їх проведення з навчальної дисципліни «Звітність підприємств» для студентів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» ОС «бакалавр» / уклад.: Д. В. Долбнєва. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 34 с.

8. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996. Редакція від 01.01.2018. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

9. Порядок подання фінансової звітності: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 № 419. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF>

10. Путівник до звітності 2025. *Бібліотека BuhOblik.org.ua* (дата оновлення: 26.12.2024). URL: <https://www.buhoblik.org.ua/attachments/spravochniki/putivnik-po-zvitnosti.pdf>

### *Допоміжна література*

1. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 № 433. URL: <http://zakon.pau.ua/doc/?uid=1023.3060.0>
2. Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 11.04.2013 № 476. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0476201-13#Text>
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності». IASB; Стандарт, Міжнародний документ: від 01.01.2012. URL: [http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929\\_013](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_013)
4. Петришин Л. П., Сиротюк Г. В. Звітність підприємств: навч. посібник. Львів: Магнолія-2006, 2019. 440 с.
5. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>
6. Разборська О. О. Облік, аналіз, аудит у забезпеченні безперервності діяльності: монографія / за заг. ред. Є. Є. Іоніна. Розділ 3, параграф 3.2: Сучасні тенденції розвитку системи внутрішнього контролю при веденні обліку за МСФЗ. С. 165–186. Вінниця: Твори, 2021. 244 с.
7. Особливості оподаткування та звітності під час дії воєнного стану як основа підтримки малого та середнього бізнесу / О. О. Разборська, В. В. Кирнична. *Економічний аналіз*. Тернопіль, 2022. Вип. 32, № 3. С. 254–262. DOI: 10.35774/econa2022.03.254.
8. Razborska O., Tukila K. Problems of disclosure of information about cash in the financial statements. *Theoretical and empirical scientific research: concept and trends*. Vol. 1. December 28, 2021. Oxford, UK. P. 36–40. DOI: 10.36074/logos-10.12.2021.v1.11.
9. Разборська О. О., Стецюра О. С. Виявлення та запобігання шахрайства у фінансовій звітності. XXIV Всеукраїнська наукова конференція студентів та молодих вчених «Проблеми розвитку соціально-економічних систем в національній та глобальній економіці» / ред. кол. Т. В. Орехова та ін. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2024. С. 65–67.
10. Разборська О. О., Вінідіктова В. С. Інноваційні підходи до бухгалтерської звітності в еру цифрових трансформацій. *Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса* / ред. кол. М. І. Прихненко (голова) та ін. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2024. Вип. 16, т. 2. С. 126–130.
11. Разборська О. О., Максим'як А. Я. Атрибути ефективності внутрішнього контролю за розрахунками з оплати праці у фінансовій звітності. *Вісник сту-*

дентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса / ред. кол. М. І. Прихненко (голова) та ін. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2024. Вип. 16, т. 2. С. 143–147.

### ***Інформаційні ресурси в мережі Інтернет***

1. Офіційний вебсайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. Офіційний вебсайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/>
3. Фінансові аспекти корпоративного управління в Україні та національні стандарти обліку (UA-GAAP). URL: <http://www.gaap.in.ua/us-gaap-inf>
4. IFRS Foundation. URL: <http://www.ifrs.org>
5. International center for quality certification. URL: <http://www.icqc.eu>
6. Офіційний вебсайт Державної податкової служби України. URL: <http://sfs.gov.ua>
7. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Міністерство соціальної політики України – МСП. URL: <https://www.msp.gov.ua>
9. Державна служба зайнятості. URL: <https://www.dcz.gov.ua>

## РОЗДІЛ 12

# ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ТА ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА

### 12.1. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

#### *Змістовий модуль 1*

#### **Теоретичні основи організації системи внутрішньогосподарського контролю**

***Тема 1.** Поняття, сутність та принципи внутрішньогосподарського контролю в процесі управління підприємством*

Понятійний апарат внутрішньогосподарського контролю (ВГК). Еволюція поняття «внутрішній контроль».

Сутність, місце і роль ВГК, його мета, необхідність, характеристики та значення як функції управління.

Класифікація видів контролю за ознаками угруповань в системі менеджменту.

Повноваження та зони відповідальності за рівнями системи внутрішнього контролю (СВК).

Відмінності моделей ВГК. Вимоги, що висуваються до СВК, та принципи на яких базується СВК.

***Тема 2.** Основні вимоги до організації внутрішньогосподарського контролю та види забезпечення його ефективності функціонування*

Особливості організації та управління діяльністю у сфері ВГК. Основні категорії ВГК.

Загальні методичні положення ВГК (предмет та об'єкти, суб'єкти та їх функції, мета, задачі і процедури, методологія, методика і методи, принципи).

Сутність забезпечення ВГК та комплексу його складників (організаційний, законодавчий, методичний, інформаційний і програмний, ресурсний).

Регламентації ВГК.

Рациональність та ефективність функціонування СВК.

***Тема 3.** Сутність внутрішнього аудиту як сучасної форми внутрішньогосподарського контролю*

Теорії необхідності виникнення аудиту.

Історія розвитку внутрішнього аудиту (ВА) та етапи його розвитку.

Сутність і мета ВА, його ціль та місія. Місце ВА в системі управління підприємством, зокрема корпоративного управління. Основні завдання служби ВА.

Місце та завдання ВА в системі ВГК.

**Тема 4.** *Концептуальні основи внутрішнього аудиту та особливості його регламентації у розвинутому суспільстві*

Концептуальні ознаки ВА, його предмет, об'єкти, функції та завдання забезпечення ефективності функціонування суб'єкта господарювання.

Основоположні та методологічні принципи ВА.

Концептуальні відмінності внутрішнього і зовнішнього аудиту.

Необхідні умови проведення ВА за видами.

**Тема 5.** *Міжнародні стандарти професійної практики внутрішнього аудиту (глобальні стандарти ВА)*

Сфера дії Кодексу професійної етики внутрішнього аудитора. Принципи, які мають застосовувати і дотримуватися внутрішні аудитори в якості правил поведінки, загрози їх недотримання.

Міжнародні стандарти професійної практики ВА. Глобальні стандарти ВА.

**Тема 6.** *Внутрішній аудит в організаційному управлінні*

Основи глобального розширення обізнаності щодо аудиторської діяльності.

Фактори впливу під час впровадження функції ВА, умови правильної організації та виконання функціональних обов'язків службою ВА (СВА).

Підходи до реалізації функції ВА.

Цілі і завдання СВА під час виконання спільного завдання ВА.

Альтернативні варіанти структури СВА.

Мотиви регулярної оцінки якості ВА для забезпечення радам та аудиторським комітетам впевненості в ефективності ВА, прискорення цінності та впливу.

## **Змістовий модуль 2**

### **Методологічні засади внутрішнього аудиту**

**Тема 7.** *Ризик-орієнтований підхід до проведення внутрішнього аудиту та його вплив на процес планування внутрішнього аудиту*

Понятійний апарат ризику, зокрема ризик як «можливість настання події».

Класифікація ризиків за ознаками зовнішніх і внутрішніх факторів.

Властивості ризику та його зв'язок із бізнес-процесом.

Базові методи ідентифікації ризиків та узагальнення їх результатів у реєстрі ризиків / карта ризиків. Використання карти ризиків для визначення пріоритетного процесу під час планування ВА.

Переваги ризик-орієнтованого підходу для визначення пріоритетів СВА під час розробки ризик-орієнтованого стратегічного плану.

Різноманіття проєктів ВА та його учасників.

Розділи річного плану ВА. Створення попереднього плану аудиторського завдання.

Ключові кількісні та якісні параметри аудиторського проєкту під час підготовки програми аудиторського завдання.

**Тема 8.** *Інструментарій внутрішнього аудиту та результати його документування*

Методи ВА та джерела аудиторських доказів за правилами оцінки їх надійності.

Аудиторські процедури збору доказів на етапах ВА. Взаємозв'язок отримання і оцінки аудиторських доказів.

Особливості застосування аудиторських процедур для отримання і оцінки повноти доказів: «процедури з оцінки ризиків», «тести засобів контролю», «процедури перевірки по суті».

Понятійний апарат щодо виявлення корпоративного шахрайства серед учасників СВА.

Типи методів і процедур контролю з метою запобігання внутрішнього шахрайства, зокрема виявлення шахрайської операції.

Процес та види документування на кожному етапі проведення ВА.

Міжнародні стандарти професійної практики внутрішнього аудиту з питань робочої документації ВА (робочі, підсумкові).

Результати ВА, вимоги надання якісного аудиторського звіту.

**Тема 9.** *Методика проведення внутрішнього аудиту за умов організації комунікативних зв'язків у сфері внутрішнього аудиту*

Методичні засади проведення ВА типових процесів критичного впливу на досягнення цілей підприємства.

Особливості горизонтальної і вертикальної моделі ведення робіт внутрішніми аудиторами, основні напрями методики ВА.

Дії внутрішніх аудиторів під час оцінки ефективності наявної системи управління ризиками.

Аналітичний звіт за результатами аудиту корпоративного управління.

Взаємодія СВА з найвищим керівництвом підприємства, особливості подання періодичних звітів про функціонування служби ВА найвищому керівництву.

Комунікативні зв'язки СВА з іншими структурними підрозділами підприємства.

Рівень взаємодії осіб, наділених керівними повноваженнями, із зовнішніми і внутрішніми аудиторами.

**Тема 10.** *Особливості проведення внутрішнього аудиту в секторі державного управління*

Понятійний апарат ВА у державному секторі.

Законодавче визначення ВА та його об'єктів для бюджетної сфери управління, сутність міжнародних та вітчизняних напрямів проведення ВА.

Структура та ієрархія національних нормативно-правових актів у сфері ВА.

Ключові навички та компетенції внутрішнього аудитора.

Специфіка управління діяльністю підрозділу ВА.

Необхідність постійного розвитку внутрішніх аудиторів у державному секторі.

Модель загальних компетенцій, навиків та знань, необхідних для належного виконання аудиторських завдань (РЕМ PAL).

Дорожня карта запровадження національної сертифікації аудиторів державного сектору.

### **Змістовий модуль 3**

#### **Теоретичні засади формування облікової політики**

**Тема 1.** *Сутність облікової політики підприємства*

Понятійний апарат сутності і необхідності облікової політики (ОП) та її рівнів за нормативно-правовими актами.

Особливості суб'єктів, об'єктів та елементів ОП. Класифікація об'єктів ОП.

Етапи формування облікової інформації для управління на рівні підприємства.

Основні інструменти створення облікової інформації для управління.

Вплив користувачів облікової інформації на ОП.

**Тема 2.** *Механізм реалізації облікової політики підприємства*

Етапи та процедури формування ОП за МСФЗ. Алгоритми встановлення ОП на підприємстві.

Предмет, зміст, принципи та методи ОП. Фактори впливу на формування ОП.

Використання логіко-структурної схеми формування ОП підприємства.

**Тема 3.** *Документальне оформлення облікової політики*

Передумови формування Наказу про облікову політику, її основних елементів та змін, формалізації облікової політики за рівнями.

Формування організаційної, методичної, технічної структури облікової політики.

**Змістовий модуль 4**  
**Організаційно-технічний та методичний складники**  
**формування облікової політики**

**Тема 4.** Політика щодо організації бухгалтерського обліку

Особливості порядку організації обліку.

Застосування критеріїв суттєвості за об'єктами обліку.

Технології облікового процесу за елементами.

**Тема 5.** Розроблення облікової політики стосовно активів

Принципи встановлення методології обліку щодо елементів структури активу Балансу (Звіту про фінансовий стан).

НП(С)БО, що встановлюють принципи, методи, процедури розроблення ОП щодо активів.

**Тема 6.** Розроблення облікової політики стосовно власного капіталу та зобов'язань

Принципи встановлення методології обліку щодо елементів структури пасиву Балансу (Звіту про фінансовий стан).

НП(С)БО, що встановлюють принципи, методи, процедури розроблення ОП щодо пасивів.

**Тема 7.** Розроблення облікової політики стосовно доходів, витрат і фінансових результатів

Принципи встановлення методології обліку щодо елементів структури Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) щодо доходів, витрат і фінансових результатів.

**Тема 8.** Облікова політика та фінансова звітність підприємства. Зміни в обліковій політиці

Взаємозв'язок облікової політики з формами фінансової звітності.

Дотримання як передумови зіставності показників звітності, їх повного висвітлення.

Порядок відображення змін облікової політики у звітності, відповідальність щодо неї.

## 12.2. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ

1. Яка роль, завдання та функції системи внутрішньогосподарського контролю в ризик-менеджменті?
2. Які використовують сучасні види, форми та принципи організації внутрішньогосподарського контролю?
3. Які основні відмінності внутрішнього і зовнішнього аудиту та в чому полягає їх взаємозалежність?
4. Охарактеризуйте методи документування внутрішнього аудиту.
5. Які розділяють етапи процесу організації та проведення внутрішнього аудиту?
6. Розкрийте взаємний вплив ВГК та облікової політики як інструментів управління.
7. Які виділяють принципи облікової політики та її складники за об'єктами та елементами? Назвіть об'єкти застосування суттєвості.
8. Який алгоритм встановлення облікової політики на підприємстві?
9. Вкажіть нормативні документи, що регламентують методологічні засади облікової політики на рівні держави та її прийняття на рівні підприємства.
10. Назвіть основні елементи технології опрацювання облікової інформації. Який порядок зміни облікової політики?

## 12.3. ТЕСТИ

### **1. Що розуміють під системою внутрішньогосподарського контролю?**

- а) взаємопов'язані дії обліково-фінансової служби з іншими підрозділами підприємства;
- б) сукупність підсистем бухгалтерського і оперативного контролю;
- в) сукупність підсистем внутрішнього аудиту та адміністративного контролю;
- г) сукупність підсистем бухгалтерського контролю, адміністративного контролю, внутрішнього аудиту та громадського контролю.

### **2. Яка сфера застосування внутрішньогосподарського контролю?**

- а) підприємства всіх форм власності;
- б) тільки великі підприємства;
- в) тільки малі підприємства;
- г) тільки спільні підприємства.

### **3. У чому проявляється незалежність думки внутрішніх аудиторів?**

- а) у високій оплаті праці;
- б) у додержанні вимог етичного кодексу аудитора;

- в) в організаційній відокремленості;
- г) у неминучості зовнішньої перевірки.

**4. Яка мета внутрішнього аудиту на підприємстві?**

- а) зменшити витрати з оплати послуг зовнішніх аудиторів;
- б) проводити експертну оцінку дотримання обліково-економічної політики підприємства;
- в) здійснювати контроль за діяльністю посадових осіб і забезпечення збереження власності;
- г) гарантувати фінансову безпеку на підприємстві.

**5. Хто є уповноваженими виконавцями здійснення внутрішньогосподарського контролю?**

- а) керівники, аудиторські фірми, виборні органи управління та контролю;
- б) керівники та спеціалісти, виборні органи управління та контролю;
- в) керівники та спеціалісти, податкові служби;
- г) інвестори, партнери, контрагенти.

**6. Яке завдання НЕ належить до завдань внутрішньогосподарського контролю?**

- а) дотримання внутрішньогосподарської політики;
- б) зниження конфіденційності інформації про діяльність підприємства;
- в) підготовка надійності та своєчасності інформації;
- г) виправлення помилок у фінансовій звітності.

**7. Як поділяють внутрішньогосподарський контроль за формами його здійснення?**

- а) попередній, оперативний, наступний;
- б) документальний і фактичний;
- в) внутрішня ревізія, перевірка, самоконтроль, внутрішній аудит;
- г) превентивні, поточні та тематичні перевірки, ревізії.

**8. Які етапи налічує процес внутрішньогосподарського контролю?**

- а) визначення завдань контролю, підбір критеріїв та стандартів, оцінювання виконання, визначення потреби у корективах;
- б) визначення завдань контролю, підбір критеріїв та стандартів, оцінювання виконання, зіставлення реальних результатів з прийнятими критеріями та стандартами, визначення потреби у корективах;
- в) визначення завдань контролю, підбір критеріїв та стандартів, зіставлення реальних результатів з прийнятими критеріями та стандартами, визначення потреби у корективах;
- г) визначення завдань контролю, підбір критеріїв та стандартів, оцінювання виконання, зіставлення реальних результатів з прийнятими критеріями та стандартами, визначення потреби у корективах, публічне оголошення результатів.

**9. Які вимоги НЕ є обов'язковими під час визначення суб'єктів внутрішньогосподарського контролю?**

- а) суб'єкт контролю повинен володіти відповідними кваліфікаційними характеристиками, що дають змогу компетентно здійснити контроль;
- б) суб'єкт контролю повинен мати право на проведення контрольних заходів;
- в) суб'єкт контролю повинен здійснювати незалежний внутрішній нагляд за фінансово-економічним станом підприємства;
- г) обов'язки суб'єкта з проведення контрольних заходів повинні бути закріплені документально.

**10. Які контрольні функції покладаються на орган управління – Наглядову (спостережну) раду?**

- а) відповідати за виконання рішень загальних зборів;
- б) представляти інтереси учасників, або акціонерів, у період між загальними зборами та забезпечувати їм постійний захист;
- в) здійснювати контроль за фінансово-економічним станом шляхом проведення перевірок ефективності управлінських рішень;
- г) здійснювати контроль за покаранням відповідальних осіб.

**11. Що є результатом роботи наглядової ради?**

- а) кошторис, який щорічно затверджується загальними зборами;
- б) проведення засідань (не рідше 1 разу на квартал);
- в) складання висновків про достовірність показників обліку та фінансової звітності підприємства;
- г) зовнішнє оцінювання наглядової ради компанії незалежним консультантом.

**12. Яка причина обумовлює необхідність проведення внутрішнього аудиту?**

- а) система бухгалтерського обліку не дає повної інформації, необхідної для своєчасного ухвалення рішень;
- б) керівники структурних підрозділів і окремі фахівці не завжди володіють відповідними знаннями і досвідом для прийняття ефективних управлінських рішень;
- в) зростання масштабів діяльності збільшує кількість рівнів управління, що створює проблеми комунікації і координації;
- г) усі відповіді правильні.

**13. Головний бухгалтер НЕ має права:**

- а) розпоряджатися майном підприємства;
- б) здійснювати забезпечення систематичного контролю за раціональним використанням наявного ресурсного потенціалу;
- в) другого підпису документів;
- г) брати участь у зміні облікової політики підприємства.

**14. Хто відповідає за організацію, проведення та загальний стан інвентаризаційної роботи на підприємстві?**

- а) власник підприємства;
- б) головний бухгалтер;
- в) керівник;
- г) незалежний аудитор.

**15. Які обов'язки покладаються на внутрішніх аудиторів та інших фахівців, залучених до аудиторської перевірки?**

- а) знати законодавство, галузеві, регіональні нормативні акти, що регулюють діяльність підприємства; на науковій основі використовувати методи і форми проведення аудиту;
- б) у належний спосіб перевіряти стан бухгалтерського обліку і достовірність звітності, інші питання, передбачені планом внутрішнього аудиту;
- в) повідомляти керівництво про усі факти виявлених під час аудиту недоліків у здійсненні господарської діяльності і вносити пропозиції щодо їх усунення та інше;
- г) усі відповіді правильні.

**16. У чому полягає контрольна функція внутрішнього аудиту?**

- а) визначення адекватності політики підприємства встановленим параметрам та оцінка ефективності обліку й менеджменту;
- б) планування роботи внутрішнього аудитора з огляду на потреби акціонерів, інвесторів, правління підприємства та раціональне використання можливостей підрозділу;
- в) експертна оцінка та аналіз ефективності важливих аспектів господарської діяльності;
- г) надання поточних консультацій працівникам інших підрозділів.

**17. Яка основна вимога щодо професійної компетентності внутрішнього аудитора?**

- а) диплом спеціаліста чи магістра економічного чи правового напрямку;
- б) досвід обіймання керівних посад;
- в) знання, навички і досвід, необхідні для надання послуг з внутрішнього аудиту;
- г) сертифікат аудитора.

**18. Міжнародні стандарти професійної практики внутрішнього аудиту:**

- а) не можуть використовуватися внутрішніми аудиторами, які не мають сертифікату;
- б) встановлюють основу для оцінки діяльності внутрішнього аудиту;
- в) є рекомендованими для використання на зарубіжних і вітчизняних підприємствах;

г) є обов'язковими для використання на зарубіжних і вітчизняних підприємствах.

**19. Відповідно до вимог Міжнародних стандартів професійної практики внутрішнього аудиту, досягнення рівня незалежності, необхідного для ефективного виконання функцією внутрішнього аудиту своїх обов'язків, можливе завдяки:**

- а) контролю дій внутрішнього аудитора з боку керівництва підприємства;
- б) подвійної підзвітності;
- в) об'єктивності дій внутрішнього аудитора;
- г) відповідальності внутрішнього аудитора перед власниками.

**20. Відповідно до вимог Міжнародних стандартів професійної практики внутрішнього аудиту аудиторські процедури:**

- а) гарантують виявлення всіх значних ризиків;
- б) не гарантують виявлення всіх значних ризиків;
- в) гарантують виявлення всіх значних ризиків лише якщо аудиторські процедури виконані з належною професійною ретельністю;
- г) на завжди гарантують виявлення всіх значних ризиків.

**21. Інформування керівництва підприємства про результати перевірок, виявлені факти порушень вимог законодавства або внутрішніх правил – це виконання:**

- а) консультативної функції внутрішнього аудиту;
- б) координаційної функції внутрішнього аудиту;
- в) інформаційної функції внутрішнього аудиту;
- г) захисної функції внутрішнього аудиту.

**22. Основними видами аудиторських завдань є:**

- а) фінансовий аудит, операційний аудит;
- б) аудит відповідності та аудит ефективності;
- в) консультування;
- г) усі відповіді правильні.

**23. Перевірка дотримання суб'єктом господарювання вимог нормативно-правових актів, у тому числі внутрішніх (політики, процедури, регламенти, стандарти, технічні умови) – це:**

- а) фінансовий аудит;
- б) аудит відповідності;
- в) операційний аудит;
- г) аудит інформаційних систем.

**24. Оптимізація структури підприємства, спричинена реалізацією заходів за результатами проведеного внутрішнього аудиту – це:**

- а) економічний ефект функціонування служби внутрішнього аудиту;

- б) соціальний ефект функціонування служби внутрішнього аудиту;
- в) організаційний ефект функціонування служби внутрішнього аудиту;
- г) інституційний ефект функціонування служби внутрішнього аудиту.

**25. Для оцінки ефективності роботи служби внутрішнього аудиту використовують:**

- а) якісні та кількісні показники;
- б) якісні показники та показники продуктивності;
- в) якісні показники, показники продуктивності й результативності;
- г) показники рентабельності й ліквідності підприємства.

**26. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» визначає облікову політику як:**

- а) сукупність правил, обраних та розроблених для внутрішнього використання кожним господарюючим суб'єктом;
- б) правила та методи, які надавали б найбільш об'єктивну, корисну та своєчасну інформацію про діяльність;
- в) сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності;
- г) цим Законом не визначається.

**27. Застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, які повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства, передбачає принцип:**

- а) послідовності;
- б) обачності;
- в) автономності;
- г) періодичності.

**28. Кожне підприємство розглядається як юридична особа, відокремлена від її власників, у зв'язку з чим особисте майно та зобов'язання власників НЕ повинні відображатися у фінансовій звітності підприємства за принципом:**

- а) автономності;
- б) послідовності;
- в) безперервності діяльності;
- г) превалювання сутності над формою.

**29. Складники облікової політики можна поділити на 2 групи:**

- а) технологічні і технічні;
- б) організаційно-технічні і методичні;
- в) методичні і технологічні;
- г) організаційні і технологічні.

**30. Складники облікової політики підприємства визначаються:**

- а) самим підприємством;
- б) лише нормативними документами з бухгалтерського обліку;
- в) лише законами України з оподаткування;
- г) нормативними документами з бухгалтерського обліку, законами з оподаткування та внутрішніми нормативними документами підприємства.

**31. Оформлення внутрішнього нормативного документа підприємства щодо облікової політики є:**

- а) обов'язковим;
- б) необов'язковим;
- в) обов'язковим лише щодо фінансового обліку;
- г) обов'язковим лише щодо податкового обліку.

**32. До організаційно-методичних складників облікової політики НЕ належать:**

- а) тривалість операційного циклу;
- б) склад та структура бухгалтерської служби підприємства;
- в) робочий план рахунків;
- г) організація, зберігання та утилізація документів.

**33. До методичних складників облікової політики належать:**

- а) межа суттєвості;
- б) тривалість операційного циклу;
- в) методи нарахування амортизації;
- г) усі відповіді правильні.

**34. Окремі аспекти та елементи облікової політики виносяться у:**

- а) Додатки;
- б) Наказ про облікову політику;
- в) Розпорядження керівника;
- г) правильної відповіді немає.

**35. Облікова політика на рівні держави регламентується:**

- а) Комітетом з міжнародних стандартів;
- б) Міністерством фінансів України;
- в) керівником підприємства;
- г) місцевими органами управління.

**36. Які нормативні документи є основою для складання наказу про облікову політику підприємства:**

- а) Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку;
- б) Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»;
- в) Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні»;
- г) правильні відповіді а і в.

**37. Чи можуть за потреби елементи облікової політики змінюватись?**

- а) так;
- б) ні;
- в) ні, тому що це заборонено законодавством;
- г) так, але якщо в цьому є нагальна потреба.

**38. Зміна облікової політики передбачається:**

- а) НП(С)БО 1;
- б) НП(С)БО 6;
- в) Методичними рекомендаціями № 635;
- г) правильні відповіді б і в.

**39. НЕ вважається зміною облікової політики становлення облікової політики для:**

- а) подій або операцій, які відрізняються за змістом від попередніх подій або операцій;
- б) подій або операцій, які не відбувалися раніше;
- в) зміна методів обліку.
- г) усі відповіді правильні.

**40. Застосування нових підходів, які були введені в облікову політику, необхідно розпочати:**

- а) з нового звітного року;
- б) з кінця поточного року;
- в) з прийняттям нових підходів;
- г) правильної відповіді немає.

**41. Виокремлюють три рівні суб'єктів облікової політики:**

- а) державного, проміжного (галузевого, відомчого), локального (підприємства);
- б) фінансового, локального, податкового;
- в) управлінського, державного, проміжного;
- г) фінансового, податкового, управлінського.

**42. У розділі «Методологічні принципи та порядок ведення бухгалтерського обліку» наказу про облікову політику зазначається:**

- а) методи нарахування амортизації;
- б) форми ведення бухгалтерського обліку;
- в) правила документообігу;
- г) правильної відповіді немає.

**43. Відповідальність за розробку облікової політики покладається на:**

- а) власника / керівника підприємства;
- б) головного бухгалтера підприємства;
- в) внутрішнього аудитора підприємства;
- г) незалежного аудитора.

**44. До факторів, які впливають на вибір облікової політики підприємства, належать:**

- а) місцезнаходження підприємства;
- б) форма власності;
- в) кількість власників;
- г) імідж підприємства.

**45. Передумовою розроблення ефективної облікової політики є:**

- а) обґрунтованість підходів до її формування та безпосередній зв'язок із функціями управління;
- б) недостатня обґрунтованість підходів до її формування та безпосередній зв'язок із функціями контролювання;
- в) обґрунтованість методів до її формування та безпосередній зв'язок із функціями менеджменту;
- г) правильної відповіді немає.

**46. Ціль формування облікової політики підпорядкована цілям системи управління і полягає в тому, щоб:**

- а) визначити прогалини в системі управління підприємством;
- б) узагальнити пов'язані з ними проблемні питання, успішне вирішення яких передбачає вибір доцільних варіантів;
- в) сприяти досягненню цілі всіма підсистемами цілісної економічної системи – підприємства;
- г) усі відповіді правильні.

**47. Сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання, за вирахуванням витрат, пов'язаних із продажем, вважається:**

- а) первісною вартістю;
- б) залишковою вартістю;
- в) ліквідаційною вартістю;
- г) справедливою вартістю.

**48. Встановлення облікової політики для подій або операцій, які відрізняються за змістом від попередніх подій або операцій:**

- а) не вважається зміною облікової політики;
- б) вважається зміною облікової політики;
- в) вважається зміною вимог до фінансової звітності;
- г) вважається зміною облікової політики за дотримання статуту.

**49. Періодичність проведення інвентаризації незавершеного виробництва – це:**

- а) від'ємний елемент облікової політики кожного підприємства, який має бути врегульований податковим кодексом;

б) невід’ємний елемент облікової політики кожного підприємства, який має бути врегульований наказом про облікову політику;

в) невід’ємний елемент облікової політики кожного підприємства, який має бути врегульований статутом підприємства;

г) невід’ємний елемент ліквідації кожного підприємства, який має бути врегульований з його клієнтами.

**50. Створення ефективної системи управління витратами підприємства передбачає:**

а) формування облікової політики для цілей управління витратами;

б) розробку стандарту управління витратами;

в) розробку Положення про центр (відділ) управління витратами;

г) усі відповіді правильні.

## 12.4. СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ (КЕЙСИ)

### Кейс 1

Для забезпечення відповідними кадрами новоствореної служби внутрішнього аудиту ПрАТ «Мебельник», що займається виготовленням меблів на замовлення юридичних і фізичних осіб, оголосила набір на вакансію головного внутрішнього аудитора і двох внутрішніх аудиторів.

*Необхідно визначити* перелік вимог до претендентів на ці посади і *скласти* відповідну анкету.

### Кейс 2

*Необхідно визначити* оптимальну періодичність проведення внутрішнього аудиту окремих об’єктів ТОВ «Шлях» на основі рейтингу ризиків (на підставі даних, поданих у таблиці). *Надайте* обґрунтовані відповіді за кожним об’єктом аудиту.

#### Інформація щодо рейтингу ризиків ТОВ «Шлях»

| Об’єкт аудиту                                   | Попередня оцінка ризику | Рейтинг бізнес-ризиків | Періодичність проведення ВА |
|-------------------------------------------------|-------------------------|------------------------|-----------------------------|
| Готівкові розрахунки                            | незадовільно            | високий                |                             |
| Дебіторська заборгованість за товари            | задовільно              | середній               |                             |
| Кредиторська заборгованість за податками        | добре                   | високий                |                             |
| Платоспроможність                               | задовільно              | високий                |                             |
| Стимулювання працівників                        | добре                   | середній               |                             |
| Достовірність проектно-кошторисної документації | незадовільно            | низький                |                             |
| Модернізація очисних споруд                     | незадовільно            | середній               |                             |

### Кейс 3

Внутрішній аудитор ТОВ «Козак» проаналізував операції підприємства щодо обліку та результатів внутрішнього контролю попередніх перевірок.

*Необхідно розглянути ситуації та вказати, за допомогою яких методичних прийомів та аудиторських процедур можна встановити факти їх можливих відхилень за ризико-орієнтовним підходом (на підставі даних, поданих у таблиці).*

#### **Методи внутрішнього аудиту за ризико-орієнтовним підходом**

| <b>Ситуація</b>                                                                                                                | <b>Методичні прийоми, аудиторські процедури</b> |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
| Відсутність Головної книги на підприємстві                                                                                     |                                                 |
| Дані статей балансу на початок звітного фінансового року не відповідають даним балансу на кінець попереднього фінансового року |                                                 |
| Фактична кількість продукції на складі перевищує кількість, зазначену в первинних документах                                   |                                                 |
| Касиром привласнено 350 грн                                                                                                    |                                                 |
| Товари, що надійшли від постачальника, не відображені в обліку                                                                 |                                                 |
| У рахунку-фактурі підпис бухгалтера не відповідає справжньому                                                                  |                                                 |

#### **Кейс 4**

Укладено договір на перевірку фінансової звітності підприємства ПрАТ «Паляниця». Під час перевірки було встановлено, що підприємство займається виготовленням хлібобулочних виробів, а також кондитерських виробів. Вироби реалізуються як оптом, так і в роздріб.

Обсяг реалізації за всіма регіонами становив 90 млн грн, водночас прибуток до оподаткування – 4 млн грн. Підприємство має виробничий підрозділ, заготівельний відділ, складське господарство, яке підпорядковується директору з постачання. Щотижня формується замовлення на придбання основних інгредієнтів для випікання хлібобулочних виробів, замовлення на сировину для кондитерських виробів формується кожні 2 дні.

*Необхідно:*

1. *Визначити*, які процедури контролю будуть використовуватися для того, щоб забезпечити:

- закупівлю товарів, необхідних для виробництва, в обсягах, що не перевищать потреби виробництва і не створять передумови для їх залежання і псування;
- раціональну структуру залишків на складі;
- відповідну якість запасів і відповідність цієї якості потребам виробництва;
- фізичне збереження запасів на складі та унеможливити крадіжки;
- умови для своєчасних розрахунків з постачальниками та виконання договірних зобов'язань;
- повне та достовірне відображення всіх операцій в обліку.

2. *Скласти* анкету щодо оцінки системи внутрішнього контролю операцій циклу постачання.

### **Кейс 5**

У процесі аналізу звіту внутрішнього аудитора за попередній рік виявлено таку інформацію. ТОВ «Грант» 1 листопада скористалося кредитним лімітом і зняло 200 000 грн для оплати платежів за контрактами. 22 листопада товариство повернуло на розрахунковий рахунок 204 156 грн і заплатило комісію 1 800 грн 1 грудня. На поточний рік планується укласти аналогічний контракт із банком зі збільшенням кредитного ліміту до 500 000 грн.

*Необхідно:*

- *скласти* програму внутрішнього аудиту відображення в бухгалтерському обліку операцій, пов'язаних з отриманням і поверненням банківського кредиту та сплатою за ним відсотків;
- *вказати* джерела збору аудиторських доказів і основні аудиторські процедури;
- *визначити* ефективність для товариства минулорічної кредитної операції;
- *проаналізувати* доцільність укладання договору на отримання кредитного ліміту на наступний рік, врахувавши, що ставка за кредитним лімітом становитиме 35 %, а щомісячна комісія – 0,9 % від суми максимальної заборгованості.

### **Кейс 6**

Внутрішній аудитор ПрАТ «Технозак» проаналізував операції підприємства щодо обліку основних засобів і встановив таке:

- залишкова вартість одного з 5 токарних станків підприємства дорівнює нулю;
- зазначений токарний станок бере участь у виробництві, тому бухгалтер вирішив здійснити його переоцінку, скориставшись вимогами НП(С)БО 7 «Основні засоби»;
- визначення справедливої вартості токарного станка під час переоцінки проводив особисто головний бухгалтер підприємства;
- в обліку операцію переоцінки було відображено шляхом додавання суми переоцінки до його первісної вартості та до суми зносу;
- ліквідаційну вартість станка під час проведення переоцінки не було визначено, оскільки бухгалтер вважає це недоцільним.

*Необхідно:*

- 1) *встановити* законність проведення переоцінки токарного станка;
- 2) *визначити* дотримання вимог чинного законодавства щодо проведення процедури переоцінки об'єкта основних засобів;
- 3) *розробити* робочі документи щодо проведення внутрішнього аудиту операцій з переоцінки об'єктів основних засобів;
- 4) *підготувати* звіт внутрішнього аудитора за результатами проведеного аудиту;

5) *сформулювати* рекомендації внутрішнього аудитора підприємству.

### **Кейс 7**

*Необхідно* на основі наведених об'єктів облікової політики *визначити* відповідні елементи облікової політики (наприклад: об'єкт облікової політики – основні засоби; елемент облікової політики – метод амортизації). Результати *оформити* у формі таблиці.

Об'єкти облікової політики:

- запаси;
- поточна дебіторська заборгованість;
- нематеріальні активи;
- доходи і витрати звітного періоду;
- основні засоби;
- забезпечення майбутніх витрат і платежів;
- власний капітал;
- грошові кошти;
- зобов'язання;
- витрати виробництва;
- інші необоротні матеріальні активи.

### **Кейс 8**

*Необхідно* у вигляді додатка до наказу про облікову політику підприємства *затвердити* перелік первинних документів, які створюються під час діяльності підприємств, форми яких затверджуються наказом керівника підприємства, для обліку:

- оцінки активів;
- розрахунків з дебіторами та кредиторами;
- розрахунків з підзвітними особами;
- руху, зберігання та знищення первинних, зведених документів та реєстрів бухгалтерського обліку;
- нематеріальних активів;
- товарно-матеріальні цінності (ТМЦ);
- для організаційно-розпорядчих документів.

### **Кейс 9**

*Необхідно нарахувати* амортизацію основних засобів усіма методами і *порівняти* результати.

**А)** Первісна вартість об'єкта основних засобів – 30 000 грн. Очікуваний строк служби – 5 років.

Ліквідаційна вартість – 3 000 грн.

Плановий випуск продукції – 150 000 одиниць.

За 1-й рік випуск продукції становить 30 000 одиниць, за другий – 33 000, за третій – 30 300, за четвертий – 27 000 і за п'ятий – 29 700 одиниць.

**Б)** Залишкова вартість об'єкта основних засобів другої групи станом на 1 січня 2024 року становить 150 000 грн.

### **Кейс 10**

*Необхідно розрахувати резерв сумнівних боргів методом абсолютної суми сумнівної заборгованості на основі даних.*

За даними аналітичного обліку станом на 31.06 цього року на підприємстві обліковується дебіторська заборгованість на загальну суму 100 000 грн. У таблиці наведена інформація про дебіторську заборгованість підприємства за окремими дебіторами.

#### **Стан дебіторської заборгованості підприємства за окремими дебіторами**

| Назва контрагента | Сума поточної дебіторської заборгованості | У тому числі сумнівна заборгованість |
|-------------------|-------------------------------------------|--------------------------------------|
| Дебітор 1         | 50 000                                    | –                                    |
| Дебітор 2         | 15 000                                    | –                                    |
| Дебітор 3         | 35 000                                    | 35 000                               |
| <b>Усього</b>     | <b>100 000</b>                            | <b>35 000</b>                        |

## **12.5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**

### **Основна література**

1. Замула І. В., Танасієва М. М. Внутрішній контроль: навч. посіб. Чернівці: Технодруk, 2021. 336 с.

2. Внутрішній аудит: від теорії до практики: практичний посібник для розпорядників бюджетних коштів місцевих бюджетів. LOQICA, 2020. 28 с. URL: [surli.cc/mipvgz](http://surli.cc/mipvgz)

3. Глобальні стандарти внутрішнього аудиту. *Інститут внутрішніх аудиторів (The IIA)*. Редакція 2024 року. URL: <https://www.theiaa.org/en/standards/2024-standards/global-internal-audit-standards/>

4. Методика оцінки якості внутрішнього аудиту для аудиторських комітетів. *Інститут внутрішніх аудиторів*. Inc. 2021 URL: [https://www.theiaa.org/en/2021\\_Методика\\_оцінки\\_якості\\_ВА\\_Internal-Audit-Assessment-Tooluk.pdf](https://www.theiaa.org/en/2021_Методика_оцінки_якості_ВА_Internal-Audit-Assessment-Tooluk.pdf)

5. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства: Наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 635 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13>

6. Міжнародні стандарти професійної практики внутрішнього аудиту (стандарти). Редакція 2017 року. URL: <https://www.theiia.org/globalassets/site/standards/mandatory-guidance/ippf/2017/ippf-standards-2017-ukrainian.pdf>

7. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» / IASB; Стандарт, Міжнародний документ: від 01.01.2012. URL: [http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929\\_020](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_020)

8. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Господарський контроль» (для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 071 «Облік і оподаткування») / Т. А. Наумова, Н. С. Акімова, О. В. Топоркова, Л. О. Кирильєва. Харків: ХДУХТ, 2021. 74 с.

9. Правдюк Н. Л., Коваль Л. В., Коваль О. В. Облікова політика підприємств: навчальний посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2020. 647 с.

10. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996. Редакція від 01.01.2018. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

### *Допоміжна література*

1. Бубело А., Разборська О. Аналіз впливу системи внутрішнього контролю на ефективність управління готівкою на підприємстві. *Економічний аналіз*. 2024. Вип. 34, № 3. С. 568–578. DOI: 10.35774/econa2024.03.568.

2. Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1>

3. Методологічні вказівки з внутрішнього аудиту в державному секторі України: розроб. і затв. Міністерством фінансів України та Національною академією фінансів і економіки. 2019. 141 с.

4. Комплаєнс програма промислового підприємства: учебник / П. Г. Перера, Д. Коциски, М. Верешне Шомоши, Т. А. Кобелева. Харьков–Мишкольц: НТУ «ХПИ», 2019. 689 с.

5. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>

6. Про облікову політику підприємства: Лист Міністерства фінансів України від 21.12.2005 № 31-34000-10-5/27793. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2779201-05#Text>

7. Разборська О. О. Облік, аналіз, аудит у забезпеченні безперервної діяльності: монографія / за заг. ред. Є. Є. Іоніна. Вінниця: Твори, 2021. 244 с. (Розділ 3. Контрольні аспекти забезпечення концепції безперервної діяльності. п. 3.2 *Сучасні тенденції розвитку системи внутрішнього контролю при ведені обліку за МСФЗ*). С. 165–186.

8. Разборська О. О., Павлоцька К. О. Розкриття облікової політики за МСФЗ як інструменту управління та формування фінансової звітності. The XIV Inter-

national Science Conference «*Theoretical foundations in practice and science*» (Bilbao, Spain, December 21–24, 2021). P. 117–122.

9. Разборська О. О., Максим'як А. Я. Атрибути ефективності внутрішнього контролю за розрахунками з оплати праці у фінансовій звітності. *Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса*. Вип. 16, т. 2 / ред. кол. М. І. Прихненко (голова) та ін. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2024. С. 143–147.

10. Разборська О. О. Облікова площина впливу на припущення про безперервність діяльності обмежень невизначеності в поточному середовищі підприємства. *Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України (в умовах воєнного стану та поствоєнний період)*: матеріали XVI Всеукр. наук.-практ. інтенет-конф. (10–12 листопада 2022 р.). Одеса: Бондаренко М. О., 2022. С. 54–56.

11. Разборська О. О., Мордванюк А. В. Діджиталізація в бухгалтерському обліку. V International scientific and practical conference «*Modern strategies of global scientific solutions*» (December 27–29, 2023). Stockholm, Sweden, International Scientific Unity. P. 17–20.

12. Разборська О. О., Бубело А. О. Теоретичні дослідження та аналіз впливу СВК на ефективність управління готівкою на підприємстві. *Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України (в умовах воєнного стану та поствоєнний період)*: матеріали XVII Всеукраїнської науково-практичної конференції (15–16 листопада 2024 р.). Одеса: Національний ун-т «Одеська політехніка», 2024.

13. Разборська О. О., Крамнична С. В. Аудит запасів: ключ до успішного управління ризиками та зміцнення ділової репутації. XXIV Всеукраїнська наукова конференція студентів та молодих вчених «*Проблеми розвитку соціально-економічних систем в національній та глобальній економіці*». Т. 1 / ред. кол. Т. В. Орехова та ін. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2024. С. 33–35.

### ***Інформаційні ресурси в мережі Інтернет***

1. Офіційний вебсайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>

2. Офіційний вебсайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/>

3. НАУ – професійні правові системи. URL: <http://www.nau.kiev.ua>

4. Сайт для бухгалтерів бюджетних установ. URL: <https://buhgalter.com.ua>

5. Міні-книга «Облікова політика». *Бібліотека BuhOblik.org.ua*. URL: <https://www.buhoblik.org.ua/normativka/pdf/oblikova-politika/ukr-pdf.html>

6. Складаємо наказ про облікову політику малого підприємства з використанням безкоштовного онлайн-конструктора. URL: <https://www.buhoblik.org.ua/normativka/002/buh0590.html>

## РОЗДІЛ 13

### ОБЛІК І ЗВІТНІСТЬ В ОПОДАТКУВАННІ

#### 13.1. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

##### *Змістовий модуль 1*

##### **Облік і звітність в оподаткуванні: основні засади**

###### ***Тема 1. Організація обліку та складання звітності в системі оподаткування***

Основні засади організації обліку в оподаткуванні. Податкова система. Податкова політика держави. Принципи, на яких базується податкове законодавство. Державна податкова служба України.

Класифікація податків і зборів. Основні функції та елементи податків.

Адміністрування податків, зборів (обов'язкових платежів). Права та обов'язки платників податків.

Етапи обліку і системі оподаткування. Загальний порядок сплати податків (зборів, обов'язкових платежів) та подання звітності за ними.

###### ***Тема 2. Облік і звітність за податком на прибуток підприємства***

Елементи податку на прибуток. Платники податку на прибуток. Об'єкт та база оподаткування податком на прибуток. Ставки податку на прибуток та порядок його обчислення.

Склад доходів та витрат, що враховуються під час обчислення об'єкта оподаткування, та порядок їх визначення. Порядок розрахунку амортизації основних засобів та нематеріальних активів для визначення об'єкта оподаткування. Розрахунок податку на прибуток. Різниці, на які коригують фінансовий результат до оподаткування.

Податкові реєстри з податку на прибуток. Порядок подання податкової декларації та сплати податку на прибуток.

###### ***Тема 3. Облік і звітність за податком на додану вартість***

Сутність ПДВ та його елементи. Платники ПДВ. Реєстрація платників податку та її анулювання. Об'єкт оподаткування та операції, що звільнені від оподаткування. Ставки оподаткування ПДВ. Звітні (податкові) періоди.

Порядок визначення бази оподаткування ПДВ за нормами ПКУ. Особливі правила оподаткування ПДВ окремих операцій. Податковий кредит. Податкове зобов'язання. Порядок визначення суми ПДВ, що підлягає сплаті або відшкодуванню.

Документальне оформлення операцій з ПДВ. Електронне адміністрування ПДВ. Податкова накладна та вимоги до її складання.

Особливості заповнення Податкової декларації з ПДВ.

#### ***Тема 4. Облік і звітність за податком на доходи фізичних осіб***

Елементи ПДФО. Платники податку. База оподаткування. Ставки ПДФО. Податкові соціальні пільги. Види доходів, що враховуються під час розрахунку ПДФО. Податкова знижка з ПДФО та порядок її застосування.

Оподаткування ПДФО окремих доходів та допомоги фізичним особам. Податкова звітність з ПДФО. Порядок складання та подання платником податку податкової декларації з податку на доходи фізичних осіб.

Військовий збір (ВЗ). Платники, об'єкти та база оподаткування ВЗ. Ставка та терміни сплати ВЗ.

Відповідальність за порушення у сфері нарахування і сплати ПДФО та ВЗ.

### ***Змістовий модуль 2***

#### **Облік розрахунків і звітність за іншими загальнодержавними та місцевими податками і зборами. Системи оподаткування**

#### ***Тема 5. Облік і звітність за іншими загальнодержавними податками і зборами***

Платники акцизного податку. Об'єкти оподаткування акцизним податком. База оподаткування. Підакцизні товари та ставки податку. Облік акцизного податку. Операції, що звільняються від оподаткування акцизним податком. Порядок і строки сплати, складання та подання Декларації з акцизного податку.

Платники, об'єкт, база оподаткування та ставки екологічного податку, порядок його обчислення, облік, сплата і подання податкової звітності. Податкова декларація з екологічного податку.

Платники та об'єкти оподаткування рентною платою. Рентна плата за користування надрами в цілях, що пов'язані або не пов'язані з видобуванням корисних копалин. Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України. Рентна плата за спеціальне використання води. Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів. Рентна плата за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України. Облік, строки сплати та Податкова декларація з рентної плати. Відповідальність платників рентної плати та контроль за її справлянням.

Види і платники мита. Об'єкти та база оподаткування митом. Ставки мита та порядок його обліку і сплати. Форми та порядок заповнення митних декларацій.

Державне мито, його платники та об'єкти справляння. Розміри ставок державного мита. Пільги щодо сплати державного мита. Порядок сплати та повернення державного мита. Відповідальність за правильність справляння державного мита.

**Тема 6.** *Облік і звітність суб'єктів господарювання, які обрали спрощену систему оподаткування*

Спрощена система оподаткування, обліку і звітності. Групи платників єдиного податку. Порядок визначення доходів та їх склад для платників єдиного податку.

Облік єдиного податку юридичною та фізичною особами-суб'єктами підприємницької діяльності. Ставки єдиного податку. Порядок нарахування та строки сплати єдиного податку.

Ведення обліку і складання звітності платниками єдиного податку.

**Тема 7.** *Облік і звітність за місцевими податками і зборами*

Сутність та склад місцевих податків і зборів.

Склад податку на майно. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки: об'єкт, платники, ставки, місцеві пільги. Період сплати податку фізичними і юридичними особами. Податкова декларація з податку на майно: терміни і місце подання. Відображення в обліку операцій з нарахування податку на майно. Сплата податку на нерухомість на період дії воєнного стану.

Платники, порядок обчислення, звітності, обліку і сплати транспортного податку. Збір за місця для паркування транспортних засобів: платники, порядок обчислення, звітності, обліку і сплати збору. Платники, порядок обчислення, звітності, обліку і сплати туристичного збору. Платники, порядок обчислення, обліку звітності з плати за землю.

## 13.2. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ

1. Які особливості податкової системи як частини податкової політики держави? На яких принципах ґрунтується податкове законодавство?
2. Які категорії прямих і непрямих податків передбачено в Україні?
3. Хто є платниками податку на прибуток та що є об'єктом і базою його оподаткування? Які є ставки податку на прибуток?
4. За якими операціями можуть виникати податкові різниці та особливості їх обліку?
5. Хто є платниками ПДВ та що є об'єктом і базою його оподаткування? Які існують ставки ПДВ?
6. Який порядок обліку та коригування податкового зобов'язання / податкового кредиту з ПДВ?
7. Який порядок реєстрації податкових накладних в ЄРПН?
8. Хто є платниками акцизного податку та що є об'єктом і базою його оподаткування?

9. Хто є платниками податку на доходи фізичних осіб та військового збору та що є базою оподаткування ПДФО та військовим збором?

10. Яка структура податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску?

### 13.3. ТЕСТИ

**1. Який нормативно-законодавчий акт розкриває принципи, на яких ґрунтується податкове законодавство України?**

- а) Податковий кодекс України;
- б) Закон України «Про державну податкову службу в Україні»;
- в) Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні»;
- г) НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

**2. Податкова система – це:**

а) сфера діяльності контролюючих органів, передбачена ПКУ та іншими актами законодавства України, спрямована на формування і реалізацію державної податкової політики в частині адміністрування податків, зборів, платежів;

б) сукупність загальнодержавних та місцевих податків та зборів, що справляються в установленому ПКУ порядку;

в) встановлення податків та зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями;

г) система стимулювання платників податків з метою формування бюджету відповідного рівня.

**3. Дайте визначення принципу «фіскальна достатність» за ПКУ:**

а) установа податків та зборів у спосіб, який не впливає на збільшення або зменшення конкурентоздатності платника податків;

б) визначення на законодавчому рівні усіх обов'язкових елементів податку;

в) встановлення податків та зборів зі врахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями;

г) установа строків сплати податків та зборів з огляду на необхідність забезпечення своєчасного надходження коштів до бюджетів для здійснення витрат бюджету та зручності їх сплати платниками.

**4. Назвіть принцип, за умов якого кожна особа зобов'язана сплачувати встановлені ПКУ, законами з питань митної справи податки та збори, платником яких вона є згідно з положеннями ПКУ:**

- а) загальність оподаткування;
- б) невідворотність;
- в) економічність оподаткування;
- г) нейтральність оподаткування.

**5. Відповідно до якого принципу податки та збори, їх ставки, а також податкові пільги не можуть змінюватися протягом бюджетного року за ПКУ?**

- а) невідворотності;
- б) загальності оподаткування;
- в) стабільності;
- г) презумпції правомірності рішень платника податку.

**6. Рівномірність та зручність сплати податків – це:**

- а) установлення податків та зборів у спосіб, який не впливає на збільшення або зменшення конкурентоздатності платника податків;
- б) встановлення податків та зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями;
- в) визначення на законодавчому рівні усіх обов'язкових елементів податку;
- г) установлення строків сплати податків та зборів з огляду на необхідність забезпечення своєчасного надходження коштів до бюджетів для здійснення витрат бюджету та зручності їх сплати платниками.

**7. Дайте визначення терміна «нейтральність оподаткування» за ПКУ:**

- а) установлення податків та зборів у спосіб, який не впливає на збільшення або зменшення конкурентоздатності платника податків;
- б) встановлення податків та зборів зі врахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями;
- в) визначення на законодавчому рівні усіх обов'язкових елементів податку;
- г) установлення податків та зборів, обсяг надходжень від сплати яких до бюджету значно перевищує витрати на їх адміністрування.

**8. Економічність оподаткування – це:**

- а) встановлення податків та зборів зі врахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями;
- б) визначення на законодавчому рівні усіх обов'язкових елементів податку;
- в) установлення податків та зборів, обсяг надходжень від сплати яких до бюджету значно перевищує витрати на їх адміністрування;
- г) установлення строків сплати податків та зборів з огляду на необхідність забезпечення своєчасного надходження коштів до бюджетів для здійснення витрат бюджету та зручності їх сплати платниками.

**9. Єдиний підхід до встановлення податків та зборів – це:**

- а) визначення на законодавчому рівні усіх обов'язкових елементів податку;
- б) установлення податків та зборів у спосіб, який не впливає на збільшення або зменшення конкурентоздатності платника податків;
- в) встановлення податків та зборів зі врахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями;

г) установлення податків та зборів, обсяг надходжень від сплати яких до бюджету значно перевищує витрати на їх адміністрування.

**10. Назвіть принцип забезпечення однакового підходу до всіх платників податків незалежно від соціальної, расової, національної, релігійної приналежності, форми власності юридичної особи, громадянства фізичної особи, місця походження капіталу:**

- а) презумпція правомірності рішень платника податку;
- б) загальність оподаткування;
- в) рівність усіх платників перед законом;
- г) невідворотність.

**11. Назвіть принцип, відповідно до якого в разі, якщо норми різних законів чи різних нормативно-правових актів припускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків платників податків або контролюючих органів, існує можливість прийняти рішення на користь як платника податків, так і контролюючого органу:**

- а) презумпція правомірності рішень платника податку;
- б) загальність оподаткування;
- в) рівність усіх платників перед законом;
- г) невідворотність.

**12. Податковий кодекс України регулює відносини у сфері:**

- а) обліку та оподаткування;
- б) справляння податків і зборів;
- в) адміністрування податків і зборів;
- г) правового регулювання.

**13. Хто є основними користувачами облікового забезпечення податкової звітності?**

- а) контролюючі органи;
- б) власники підприємства;
- в) керівництво підприємства;
- г) кредитори.

**14. Дайте визначення податку за ПКУ:**

- а) письмова вимога контролюючого органу до платника податків щодо погашення суми податкового боргу;
- б) сукупність загальнодержавних та місцевих податків та зборів, що справляються в установленому ПКУ порядку;
- в) система стимулювання платників податків з метою формування бюджету відповідного рівня;
- г) обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку відповідно до ПКУ.

**15. Дайте визначення податкового збору за ПКУ:**

а) сукупність загальнодержавних та місцевих податків і зборів, що справляються в установленому ПКУ порядку;

б) сфера діяльності контролюючих органів, передбачена ПКУ та іншими актами законодавства України, спрямована на формування і реалізацію державної податкової політики в частині адміністрування податків, зборів, платежів;

в) обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значущих дій;

г) обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку відповідно до ПКУ.

**16. До місцевих зборів в Україні за рівнем запровадження належить:**

а) рентна плата;

б) ринковий збір;

в) туристичний збір;

г) збір за спеціальне використання води.

**17. До загальнодержавних податків і зборів НЕ належить:**

а) єдиний податок;

б) акцизний податок;

в) мито;

г) екологічний податок.

**18. Прямі податки – це:**

а) податки, які справляються до бюджету за допомогою цінового механізму, причому конкретні платники податків не завжди є їх носіями. Такі податки встановлюють у цінах товарів, робіт та послуг, а їх обсяг для окремого платника (носія податку) визначається обсягом споживання і не залежить від його доходів;

б) податки, що встановлюються безпосередньо щодо платника, який сплачує їх до бюджету держави. Обсяги таких податків залежать від податкової бази;

в) обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значущих дій;

г) податки та збори, строків сплати яких встановлюються з огляду на необхідність забезпечення своєчасного надходження коштів до бюджетів для здійснення витрат бюджету та зручності їх сплати платниками.

**19. Фіскальна функція податків та зборів забезпечує:**

- а) необхідні умови для створення матеріальної бази функціонування суспільства;
- б) розподіл вартісних пропорцій між платниками податків і державою;
- в) вплив податків та зборів на різні види діяльності та безпосередньо на платників податків;
- г) вплив ціни на пропозицію та споживання різних товарів через рівень прибутку в ціні виробу.

**20. Розподільча функція податків та зборів забезпечує:**

- а) встановлення переваг платників під час перерозподілу;
- б) необхідні умови для створення матеріальної бази функціонування суспільства;
- в) розподіл вартісних пропорцій між платниками податків і державою;
- г) вплив податків та зборів на різні види діяльності та безпосередньо на платників податків.

**21. Стимулююча функція податків та зборів забезпечує:**

- а) регуляцію процесів виробництва та споживання в суспільстві;
- б) розподіл вартісних пропорцій між платниками податків і державою;
- в) вплив податків та зборів на різні види діяльності та безпосередньо на платників податків;
- г) вплив ціни на пропозицію та споживання різних товарів через рівень прибутку в ціні виробу;
- д) встановлення переваг платників під час перерозподілу.

**22. Регулююча функція податків та зборів забезпечує:**

- а) регуляцію процесів виробництва та споживання в суспільстві;
- б) стимулювання виробництва та реалізацію товарів, робіт, послуг;
- в) вплив податків та зборів на різні види діяльності та безпосередньо на платників податків;
- г) вплив ціни на пропозицію та споживання різних товарів через рівень прибутку в ціні виробу;
- д) встановлення переваг платників під час перерозподілу.

**23. Елементами під час встановлення податків і зборів ПКУ визначаються:**

- а) платники податку, ставка податку, порядок обчислення податку;
- б) об'єкт і база оподаткування, податкові пільги;
- в) податковий період, строк і порядок подання звітності про обчислення й сплату податку;
- г) усі відповіді правильні.

#### **24. Платники податку – це:**

а) фізичні, юридичні особи (резиденти і нерезиденти України) та їх відокремлені підрозділи, які мають, одержують (передають) об'єкти оподаткування або провадять діяльність (операції), що є об'єктом оподаткування, на яких покладено обов'язок зі сплати податків та зборів;

б) юридичні та/або фізичні особи, відносини між якими можуть впливати на умови або економічні результати їх діяльності чи діяльності осіб, яких вони представляють;

в) юридичні та/або фізичні особи, відносини між якими не можуть впливати на умови або економічні результати їх діяльності чи діяльності осіб, яких вони представляють;

г) особа, на яку покладається обов'язок з обчислення, утримання з доходів, що нараховуються (виплачуються, надаються) платнику, та перерахування податків до відповідного бюджету від імені та за рахунок коштів платника податків.

#### **25. Об'єктом оподаткування є:**

а) майно, товари, дохід (прибуток) або його частина, обороти з реалізації товарів (робіт, послуг), операції з постачання товарів (робіт, послуг) та інші об'єкти, визначені податковим законодавством, з наявністю яких податкове законодавство пов'язує виникнення у платника податкового обов'язку;

б) сукупність загальнодержавних та місцевих податків та зборів, що справляються в установленому ПКУ порядку;

в) особа, на яку покладається обов'язок з обчислення, утримання з доходів, що нараховуються (виплачуються, надаються) платнику, та перерахування податків до відповідного бюджету від імені та за рахунок коштів платника податків;

г) це обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку відповідно до ПКУ.

**26. Фізичний, вартісний чи інший характерний вираз об'єкта оподаткування, до якого застосовується податкова ставка і який використовується для визначення розміру податкового зобов'язання – це:**

а) принцип оподаткування;

б) суб'єкт оподаткування;

в) об'єкт оподаткування;

г) база оподаткування.

**27. Період часу, з урахуванням якого відбувається обчислення та сплата окремих видів податків та зборів – це:**

а) база оподаткування;

б) податковий період;

в) об'єкт оподаткування;

г) строк сплати податку.

**28. Податковим періодом може бути:**

- а) календарний рік, календарне півріччя, календарні три квартали, календарний квартал, календарний місяць, календарний день;
- б) календарний рік, календарний квартал, календарний місяць;
- в) календарний рік, календарне півріччя, календарний квартал, календарний місяць;
- г) календарний рік, календарне півріччя, календарні три квартали, календарний квартал, календарний місяць.

**29. Ставка податку – це:**

- а) розмір податкових нарахувань на (від) одиницю (одиниці) виміру бази оподаткування;
- б) обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значущих дій;
- в) податки, що встановлюються безпосередньо щодо платника, який сплачує їх до бюджету держави. Обсяги таких податків залежать від податкової бази;
- г) фізичний, вартісний чи інший характерний вираз об'єкта оподаткування, до якого застосовується податкова ставка і який використовується для визначення розміру податкового зобов'язання.

**30. Абсолютною (специфічною) є ставка податку, згідно з якою розмір податкових нарахувань встановлюється:**

- а) як фіксована величина щодо кожної одиниці виміру бази оподаткування;
- б) у відсотковому або кратному відношенні до одиниці вартісного виміру бази оподаткування;
- в) як вартісна, фізична або інша характеристика бази оподаткування або її частини;
- г) усі відповіді правильні.

**31. Податкові пільги – це:**

- а) передбачене податковим та митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору, сплата ним податку та збору в меншому розмірі за наявності законодавчих підстав;
- б) розмір податкових нарахувань на (від) одиницю (одиниці) виміру бази оподаткування;
- в) податки, що встановлюються безпосередньо щодо платника, який сплачує їх до бюджету держави. Обсяги таких податків залежать від податкової бази;
- г) фізичний, вартісний чи інший характерний вираз об'єкта оподаткування, до якого застосовується податкова ставка і який використовується для визначення розміру податкового зобов'язання.

**32. Бюджетне відшкодування – це:**

- а) заборгованість бюджетної організації перед платником податку;
- б) сума, що підлягає поверненню платнику податку з бюджету у зв'язку з надмірною сплатою податку;
- в) погашення заборгованості підприємства перед бюджетом товарно-матеріальними цінностями;
- г) правильної відповіді немає.

**33. Через систему пільг реалізується:**

- а) фіскальна функція податків;
- б) розподільча функція податків;
- в) регулююча функція податків;
- г) стимулююча функція податків.

**34. Чим податковий облік відрізняється від фінансового?**

- а) у податковому обліку інформація формується тільки на підставі первинних документів цього обліку;
- б) податковий облік ґрунтується на основі даних бухгалтерського обліку, підтверджених відповідними документами, та на первинних документах податкового обліку;
- в) об'єкти обліку значно ширші, ніж у фінансового обліку;
- г) податковий облік ведеться за обліковими реєстрами бухгалтерського обліку.

**35. Визначте ієрархічну структуру обліку в системі оподаткування:**

- а) податкові реєстри, первинні облікові документи, податкова звітність;
- б) первинні облікові документи, податкові реєстри, податкова звітність;
- в) податкова звітність, первинні облікові документи, податкові реєстри;
- г) у системі оподаткування ієрархічність обліку відсутня.

**36. З яких етапів складається організація податкового обліку на підприємстві?**

- а) організація первинного обліку податків і зборів та ведення аналітичного обліку податків і зборів;
- б) ведення фінансового обліку розрахунків з бюджетом за податками та платежами, складення податкової звітності, погашення податкової заборгованості;
- в) відображення показників фінансово-господарської діяльності на рахунках обліку, ведення реєстрів аналітичного обліку, складення фінансової звітності;
- г) організація первинного обліку податків і зборів, ведення аналітичного обліку податків і зборів, складення та подання податкової звітності з податків і зборів.

**37. За джерелом сплати податки поділяються на ті, які сплачуються за рахунок:**

- а) адміністративних витрат;
- б) витрат операційної діяльності;
- в) собівартості, ціни, доходу, прибутку;
- г) витрат із податку на прибуток.

**38. Податкова звітність визначається як:**

- а) звітність, яку складають усі суб'єкти господарювання і яка надає інформацію органам державної статистики для оцінки стану і розвитку держави;
- б) звітність, яку складають суб'єкти господарювання, що є платниками податків, та яка надає інформацію органам державної податкової служби;
- в) звітність, яку складають суб'єкти господарювання, незалежно від того, чи є вони платниками податків, та яка надає інформацію органам державної податкової служби і характеризує стан розрахунків з державою;
- г) сукупність документів, які підлягають передачі контролюючим органам щорічно.

**39. Квартальна податкова звітність подається після закінчення звітного кварталу:**

- а) протягом 20 днів;
- б) протягом 30 днів;
- в) протягом 40 днів;
- г) протягом 60 днів.

**40. Платники податків зобов'язані забезпечити зберігання первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення яких передбачене законодавством протягом визначених законодавством термінів, але не менш як:**

- а) 365 днів з дня подання податкової звітності;
- б) 365 робочих днів з дня подання податкової звітності;
- в) 1 095 днів з дня подання податкової звітності;
- г) 1 825 днів з дня подання податкової звітності.

**41. Складниками податкової звітності є:**

- а) реєстри аналітичного податкового обліку;
- б) сукупність форм звітності за назвою «Податкова декларація...» незалежно від показника (показників), що в ній відображений;
- в) податкові декларації (податковий звіт, розрахунок), включаючи додатки до них, за якими нараховуються та сплачуються податкові зобов'язання за тим чи іншим податком (збором);
- г) декларації за окремими податками і зборами та фінансову звітність.

**42. Якщо звітний (податковий) період дорівнює календарному місяцю, податкова декларація подається протягом:**

- а) 10 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця;
- б) 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця;
- в) 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця.

**43. Витрати, які неможливо прямо пов'язати з доходом певного періоду, відображаються:**

- а) у складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені;
- б) у складі витрат наступного звітного періоду, в якому вони були здійснені;
- в) такий вид витрат не підлягає відображенню у системі обліку підприємства;
- г) витрати, які не включають до виробничої собівартості того періоду, в якому вони були понесені.

**44. У декларації з податку на прибуток інформація наводиться:**

- а) окремо за звітний квартал і нарастаючим підсумком з початку року;
- б) нарастаючим підсумком з початку звітного календарного року;
- в) окремо за кожен звітний квартал;
- г) окремо за кожен місяць.

**45. Показники декларації заповнюються:**

- а) у гривнях, без копійок, з відповідним округленням за загальновстановленими правилами;
- б) у гривнях, з копійками, з відповідним округленням за загальновстановленими правилами;
- в) у тисячах гривень з одним десятковим знаком після коми;
- г) за вибором платника.

**46. Базова (основна) ставка податку на прибуток в Україні становить:**

- а) 20 %;
- б) 18 %;
- в) 14 %;
- г) 22 %.

**47. Платник податків зобов'язаний розраховувати оподаткований прибуток з використанням коригувань, якщо річний бухгалтерський дохід від будь-якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків) за попередній річний звітний (податковий) період яких:**

- а) менше 1 млн грн;
- б) менше 20 млн грн;
- в) менше 40 млн грн;
- г) перевищує 40 млн грн;

**48. Базова (основна) ставка ПДВ в Україні становить:**

- а) 7 %;
- б) 14 %;
- в) 20 %;
- г) 22 %.

**49. Який субрахунок призначений для обліку коштів на рахунку у системі електронного адміністрування податку на додану вартість, відкритому платнику податку в Казначействі, а також на інших спеціальних рахунках, відкритих у банку та/або органі Казначейства відповідно до законодавства, тощо?**

- а) субрахунок 311 «Поточні рахунки в національній валюті»;
- б) субрахунок 313 «Інші рахунки в національній валюті»;
- в) субрахунок 315 «Спеціальні рахунки в національній валюті»;
- г) субрахунок 335 «Електронні гроші, номінальні в національній валюті».

**50. Під час визначення бази оподаткування ПДФО враховуються:**

- а) всі доходи платника податку, отримані ним у грошовій формі;
- б) всі доходи платника податку, отримані ним у негрошовій формі;
- в) всі доходи платника податку, отримані ним як у грошовій, так і негрошовій формах;
- г) нарахована заробітна плата, зменшена на суму ЄСВ.

### 13.4. СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ (КЕЙСИ)

#### **Кейс 1**

Визначено, що прибуток, розрахований як об'єкт оподаткування у податковій декларації, становить 220 тис. грн і перевищує розрахований за даними Звіту про фінансові результати на 160 тис. грн, з яких 120 тис. грн – тимчасові різниці. Ставка податку на прибуток – 18 %.

*Необхідно:*

1. Зробити проводки з нарахування податку на прибуток та відстрочених податкових активів (зобов'язань);
2. Визначити, у яких формах звітності будуть відображені суми податку на прибуток та відстрочені податкові активи (зобов'язання).

#### **Кейс 2**

Річний бухгалтерський дохід від будь-якої діяльності підприємства (за вирахуванням непрямих податків) за попередній річний звітний (податковий) період склав 46 млн грн.

*Необхідно* визначити суму податку на прибуток за звітний період, якщо фінансовий результат до оподаткування, розрахований за даними бухгалтерського обліку, склав 35 тис. грн, сума амортизації основних засобів та НМА, розрахована відповідно до вимог НП(С)БО – 2 тис. грн, а сума розрахованої амортизації основних засобів та НМА, розрахована відповідно до ПКУ – 3 тис. грн.

### **Кейс 3**

Річний бухгалтерський дохід від будь-якої діяльності підприємства (за вирахуванням непрямих податків) за попередній річний звітний (податковий) період склав 18 млн грн. Підприємство прийняло рішення не коригувати фінансовий результат до оподаткування.

*Необхідно* визначити суму податку на прибуток за звітний період, якщо фінансовий результат до оподаткування, розрахований за даними бухгалтерського обліку, склав 48 тис. грн, сума амортизації основних засобів та НМА, розрахована відповідно до вимог НП(С)БО – 4 тис. грн, а сума розрахованої амортизації основних засобів та НМА, розрахована відповідно до ПКУ – 6 тис. грн.

### **Кейс 4**

За результатами господарської діяльності за 9 місяців ТОВ «Козак» отримало такі показники:

- чистий дохід від реалізації товарів та послуг – 5 698 711 грн;
- дохід від здачі складського приміщення в оренду без ПДВ – 50 000 грн;
- дохід від реалізації виробничих запасів без ПДВ – 125 000 грн;
- собівартість реалізованих товарів – 2 864 068 грн;
- собівартість реалізованих послуг – 376 870 грн;
- адміністративні витрати – 375 000 грн;
- витрати на збут – 975 000 грн;
- собівартість реалізованих виробничих запасів – 62 500 грн.

Дані щодо амортизації необоротних активів:

- група 3 (будівлі) – залишкова вартість на 01.01.2023 – 1 580 000 грн, введено в експлуатацію – 250 000 грн, нараховано амортизації за 9 місяців – 63 600 грн;
- група 4 (обладнання, комп'ютери) – залишкова вартість на 01.01 – 580 000 грн, введено в експлуатацію – 120 000 грн, вибуло – 3 500 грн, нараховано амортизації – 8 900 грн;
- група 5 (транспортні засоби) – залишкова вартість на 01.01 – 890 000 грн, нараховано амортизації – 44 500 грн.

Амортизація нарахована відповідно до ПКУ.

Підприємством було нараховано амортизацію невиробничого основного засобу на суму 950 грн, а також здійснено ремонт невиробничого обладнання на суму 1 200 грн.

Одержана безповоротна фінансова допомога на суму 15 000 грн.

*Необхідно:*

1. Записати кореспонденцію рахунків.
2. Заповнити декларацію з податку на прибуток з відповідними додатками.

### **Кейс 5**

Торговельне підприємство «Веселка» є платником ПДВ. У вересні попереднього року придбало матеріали:

- у ФОП «Іващенко» – на загальну суму 28 915 грн з ПДВ;
- у ПрАТ «Ятрань» – на загальну суму 396 500 грн;
- у іноземного постачальника з Австрії на загальну суму 24 950 євро (курс євро на дату оформлення митної декларації – 36,24 грн за євро, мито – 2 % митної вартості).

У цьому самому місяці підприємством було реалізовано продукції:

- ТОВ «Адель» на загальну суму 296 800 грн з ПДВ;
- ПАТ «Інком» на загальну суму 54 650 грн з ПДВ.

*Необхідно:*

1. Зробити відповідні бухгалтерські проводки та розрахунки.
2. Заповнити декларацію з ПДВ та відповідні додатки.

### **Кейс 6**

Виробниче підприємство «Орбіта» є платником ПДВ.

У березні поточного року придбало сировину і матеріали:

- у ТОВ «Кошик» – на загальну суму 14 814 грн з ПДВ;
- у ФОП Слюсаренко – на загальну суму 23 850 грн (ФОП є платником єдиного податку 2-ї групи);
- у іноземного постачальника на загальну суму 13 650 євро (курс євро на дату оформлення митної декларації – 38,24 грн за євро, мито – 3 % митної вартості).

У цьому ж місяці підприємством було реалізовано продукції:

- ТОВ «Альянс» на загальну суму 255 000 грн з ПДВ;
- ПАТ «Явір» на загальну суму 110 964 грн з ПДВ;
- ПП «Руно» на загальну суму 151 836 грн з ПДВ.

*Необхідно:*

1. Зробити відповідні бухгалтерські проводки та розрахунки.
2. Заповнити декларацію з ПДВ та відповідні додатки.

### **Кейс 7**

Торговельне підприємство «Сяйво» є платником ПДВ. У квітні 2023 р. підприємство придбало товари:

- у ПП «Альянс» – на загальну суму 14 814 грн з ПДВ;
- у ТОВ «Омега» – на загальну суму 23 850 грн.

У цьому самому місяці підприємством було реалізовано продукції:

- ТОВ «Весна» на загальну суму 64 200 грн з ПДВ;
- ПП «Росток» на загальну суму 31 668 грн з ПДВ.

Також було ліквідовано невиробничі основні засоби за власним рішенням підприємства, балансова вартість яких – 14 800 грн без ПДВ, звичайна ціна – 13 500 грн без ПДВ.

За результатами аудиту у попередньому році було виявлено, що під час придбання товарів, які знаходились у тарі, що підлягає поверненню, тара не повернута постачальнику вже більше як 12 місяців. Вартість тари – 16 200 грн з ПДВ.

*Необхідно:*

1. Зробити відповідні бухгалтерські проводки та розрахунки.
2. Заповнити декларацію з ПДВ та відповідні додатки.

### **Кейс 8**

У квітні поточного року АЗС реалізовано бензин (код 2710124912) у кількості 11 650 л за ціною 56 грн за 1 л та інші нафтопродукти в кількості 6 300 л за ціною 57,6 грн за 1 л. Курс НБУ – 36,4863 грн за євро.

Із загальної суми реалізованого бензину 2 500 л було безоплатно передано ЗСУ.

*Необхідно:*

1. Розрахувати суму акцизного податку.
2. Заповнити декларацію з відповідними додатками.

### **Кейс 9**

Працівник адміністрації підприємства у березні був направлений у відрядження на 5 днів. Перед від'їздом працівнику було видано аванс у розмірі 8 500 грн. Після приїзду працівником було представлено авансовий звіт, згідно з яким підтверджені витрати на проїзд і проживання склали 6 100 грн.

Авансовий звіт був представлений вчасно, проте залишок коштів працівник до кінця місяця не повернув. Штатний оклад працівника становить 8 400 грн.

*Необхідно:*

1. Записати кореспонденцію рахунків.
2. Надати консультацію щодо відповідальності працівника.
3. Надати консультацію щодо розрахунку ПДФО та військового збору.
4. Вказати нормативну базу.

### **Кейс 10**

Протягом травня поточного року працівнику адміністрації підприємства було нараховано такі виплати:

- заробітна плата – 9 500 грн;
- вартість безкоштовно наданого проїзного квитка у зв'язку з виконанням професійних обов'язків – 345 грн;
- допомога з тимчасової втрати працездатності – 3 200 грн (за рахунок роботодавця).

*Необхідно:*

1. Здійснити розрахунки ПДФО, військового збору та ЄСВ.
2. Записати кореспонденцію рахунків та занести дані в податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску.

## **13.5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**

### ***Основна література***

1. Бюджетний Кодекс України: Кодекс України № 2456-VI від 08.07.2010. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Безручук С. Л. Методичні рекомендації для практичних занять і самостійного вивчення дисципліни «Облік і звітність в оподаткуванні». Модуль 1. Житомир: «Житомирська політехніка», 2021. 40 с.
3. Зведена інформація про розмір та дату встановлення на відповідних територіях ставок місцевих податків і зборів, а також про встановлені податкові пільги, які будуть діяти у 2024 році. *Єдиний державний вебпортал електронних послуг Державної податкової служби України*. URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatki-ta-zbori/stavki-mistsevih-podatkov-ta-zboriv/lvivska-oblast/zvedena-informatsiya-2024>
4. Кодекс адміністративного судочинства України: Кодекс України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
5. Митний кодекс України: Кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
6. Облік і звітність в оподаткуванні: завдання для практичних занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти СО «Бакалавр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» / Н. В. Дутова. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 110 с.
7. Податковий кодекс України: Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>; <https://www.buhoblik.org.ua/attachments/spravochniki/kodeks.pdf>

8. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 № 2464-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>

9. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей податкового адміністрування податків, зборів та єдиного внеску під час дії воєнного, надзвичайного стану: Закон України від 12.05.2022 № 2260-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vl003912-22#Text>

10. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану: Закон України від 30.06.2023 № 3219-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3219-20#Text>

### *Допоміжна література*

1. Звітність підприємств: завдання для практичних занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти СО «Бакалавр» спеціальності «Облік і оподаткування» / О. О. Разборська, О. Т. Поліщук. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2023. 101 с.

2. Іванчук Н. В. Звітність підприємств: навчальний посібник. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 208 с.

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток», затверджене наказом Мінфіну від 28.12.2000 № 353 (у останній редакції згідно з Наказом МФУ від 21.01.2023). URL: <https://document.vobu.ua/doc/3364>

4. Облік і звітність в оподаткуванні: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування» / М. Т. Теловата, В. П. Пантелеєв, К. В. Безверхий, О. О. Григорєвська, С. І. Ковач, О. А. Юрченко. Київ: НАСОА. 2019. 506 с. URL: [https://www.researchgate.net/publication/376271377\\_Oblik\\_i\\_zvitnist\\_v\\_opodatkuванні\\_navcalnij\\_posibnik\\_dla\\_studentiv\\_zakladiv\\_visoi\\_osviti\\_specialnosti\\_071\\_Oblik\\_i\\_opodatkuвання](https://www.researchgate.net/publication/376271377_Oblik_i_zvitnist_v_opodatkuванні_navcalnij_posibnik_dla_studentiv_zakladiv_visoi_osviti_specialnosti_071_Oblik_i_opodatkuвання)

5. Облік і звітність в оподаткуванні: навч. посіб. / Н. Л. Гресь, К. К. Недоступ; за заг. ред. М. Т. Теловатої; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». Дніпро: НТУ «ДП», 2019. 152 с. URL: <https://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/154569/CD1179.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

6. Облік і звітність суб'єктів малого бізнесу: навч. посіб. / У. О. Марчук, Л. В. Гуцаленко, Л. В. Мельянова. Київ: Центр учбової літератури. 2019. 408 с.

7. Положення про інвентаризацію активів і зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>

8. Порядок заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків-

фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску: Наказ Міністерства фінансів України від 13 січня 2015 року № 4 (у редакції Наказу Міністерства фінансів України 15 грудня 2020 року № 773). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z130420#Text>

9. Разборська О. О., Серженік Я. С. Трансформаційні процеси справляння податку на прибуток в умовах дефіциту бюджету. *Економічний аналіз*. Тернопіль, 2020. Вип. 30, № 3. С. 81–91. DOI: 10.35774/econp2020.03.081.

10. Разборська О. О., Хабік Х. О. Проблеми формування податкової політики України в ІТ-сфері. *International Scientific Journal «Internauka». Series: «Economic Sciences»*. 2021. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/16148511548135.pdf>

11. Разборська О. О., Кирнична В. В. Особливості оподаткування та звітності під час дії воєнного стану як основа підтримки малого та середнього бізнесу. *Економічний аналіз*. Тернопіль, 2022. Т. 32, № 3. С. 254–262. DOI: 10.35774/econp2022.03.254.

12. Разборська О. О., Пашко Б. О. Вплив змін у податковому законодавстві на бухгалтерський облік в Україні. Праці XXIV Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «*Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання*» (03 грудня 2024 р., м. Вінниця). Том II / ред. кол. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2024. С. 212–215.

13. Тестові завдання для поточного контролю знань із дисципліни «Облік і звітність в оподаткуванні» для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 071 «Облік і оподаткування» / уклад. О. В. Топоркова, Т. О. Євлаш, О. О. Говоруха, М. О. Ільченко. Харків: ХДУХТ, 2020. 50 с. URL: <http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7244/1/57.pdf>

### ***Інформаційні ресурси в мережі Інтернет***

1. Сайт Дебет-Кредит. Розділ «Консультації». URL: <http://consulting.dtki.ua>
2. Ліга Бізнес-Інформ. URL: [www.liga.net](http://www.liga.net)
3. Право. Україна. URL: [www.legal.com.ua/cgi-bin/matrix.cgi/pravo.html](http://www.legal.com.ua/cgi-bin/matrix.cgi/pravo.html)
4. Офіційний вебсайт Верховної Ради України. URL: [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)
5. Українське право. URL: [www.ukrpravo.com](http://www.ukrpravo.com)
6. Офіційний вебсайт Державної фіскальної служби України. URL: <http://sfs.gov.ua>
7. Довідник бухгалтера. Міні-книжки (формат PDF). URL: <https://www.buhoblik.org.ua/>
8. Довідник бухгалтера. Міні-книжки URL: <https://www.buhoblik.org.ua/normativka/pdf/mini-dovidnik/mini-dovidnik-r.html>

Навчальне видання

**Іонін Євген Євгенович**  
**Гевлич Лариса Леонідівна**  
**Поліщук Олена Тимофіївна та ін.**

# **МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ЗБІРНИК КЕЙСІВ З ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

Для здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр»  
спеціальності 071 Облік і оподаткування

Редактор О. А. Солдатова  
Технічний редактор О. К. Гомон

Підписано до друку 08.08.2025 р.  
Формат 60×84/16. Папір офсетний.  
Друк – цифровий. Умовн. друк. арк. 13,6.  
Тираж 30 прим. Зам. № 103.  
Донецький національний університет імені Василя Стуса  
21021, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21.  
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи  
до Державного реєстру  
серія ДК № 5945 від 15.01.2018 р.